HET MISSIEWERK

TIJDSCHRIFT VOOR MISSIEKENNIS EN MISSIEACTIE

GEREDIGEERD DOOR DE DIOCESANE MISSIECOMITÉ'S IN SAMENWERKING MET LEDEN VAN MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES

ZESDE JAARGANG

C. N. TEULINGS' KON. DRUKKERIJEN — DEN BOSCH

IMPRIMATUR.

J. POMPEN, Vic.-Gen.

Buscoduci, die 25 Julii 1924.

MGR. WALTER PANIS, M.S.C.

APOSTOLISCH PREFECT VAN SELEBES

MGR. WALTER PANIS, M.S.C.

APOSTOLISCH PREFECT VAN SELEBES.

De jonge Missie, die thans geplaatst is onder het bestuur van Mgr. Panis, begon de eerste vruchten van hare verheffing tot zelfstandige Prefectuur op te leveren, toen een zwaar verlies haar trof. Haar eerste Prefect, Mgr. Dr. G. J. Vesters werd door Rome benoemd tot Apostolisch Vicaris van Rabaul, het voormalig Duitsch Nieuw-Pommeren. Dat was inderdaad een slag, die op 't onverwachts op de Selebes-missie neerkwam. Want hangt overal heel veel af van de leiding, die aan een werk gegeven wordt, bijzonder is dit het geval dààr, waar zoo talrijke moeilijkheden aanwezig zijn, die aan de leiding des te hooger eischen doen stellen.

Zóó begint de nieuwe Prefect van Selebes zijn taak in moeilijke omstandigheden. Maar aan den anderen kant mag toch ook gewezen worden op verblijdende teekenen, die de toekomst van Selebes hoopvol doen beschouwen. Want deze missie is, Goddank, volop in ontwikkeling. Een verslag in het Nederl. zendingsjaarboekje 1924 blz. 17 zegt over ons Missiewerk dat Rome ,,tengevolge van zijn organisatie en uitwendige eenheid vorderingen maakt."

Van die vorderingen spreekt ieder verslag, dat wij van de Selebesmissie ontvangen. De grondslag van het Roomsche Onderwijs, daar met zooveel zorg gelegd door den tegenwoordigen Vicaris Apostolicus van Batavia, Z. D. H. Mgr. A. v. Velsen S.J., zien wij voltooid en uitgebouwd tot een voorbeeldig geheel. Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers, Hollandsch-Inlandsche en Hollandsch-Chineesche scholen, gewone volksscholen. Het Roomsch onderwijs heeft 'n goeden klank op Selebes en in de toekomst zal dat zeker niet verminderen. Nieuwe hulptroepen zijn in aantocht: begin September van dit jaar zullen de Fraters van Tilburg den missie-

arbeid in de Minahassa komen deelen en hun beproefde krachten geven aan de opvoeding der Inlandsche jeugd.

De Paters en Broeders werken er met volle toewijding en blijde bezieling, ter zijde gestaan door een gansche schare van Zusters van het Gezelschap J. M. J. 's-Hertogenbosch, die de vrouwelijke jeugd onder haar leiding hebben en reeds de eerste kloosterroepingen onder hare leerlingen zien ontluiken.

En nu komt de nieuwe Prefect, Mgr. Panis, die mooie Missie tot verderen groei brengen. Wij twijfelen niet, of deze keuze van Rome zal door een zegenrijk bestuur bezegeld worden. In de Missie der Philippijnen, waar Mgr. Panis van 1910 tot 1923 als Missionaris werkzaam was en vooral door zijn Katholieke school succes had, heeft de nieuwe Prefect 'n uitnemende leerschool doorgemaakt, die hem bijzonder voor de hem thans toevertrouwde taak geschikt maakt.

Met blij enthousiasme zal nu in Selebes worden voortgewerkt. De Missionarissen zien er a.h.w. met den dag het Katholicisme groeien. Zij werken dáár op historischen missiebodem, waar drie en een halve eeuw geleden reeds Portugeesche Priesters den Roomschen Godsdienst predikten. Toen kwamen afgezanten van het volk der Minahassa tot den Missionaris om hem te vragen tot hen over te komen, want 100.000 Minahassers stonden gereed het Christendom aan te nemen.

Dat feit herhaalt zich thans opnieuw : van alle kanten vraagt het volk van Selebes om Priesters, die het warme Katholieke Geloofsleven in hen zullen overstorten.

Moge de nieuwe Prefect dan in rijke mate den steun van Nederlands Katholieken ondervinden, opdat hij aan dat verlangen van zijn volk zal kunnen voldoen en nog zeer vele Priesters naar die mooie Missie kan doen komen om daar ons H. Geloof te verkonden.

Tilburg, Missiehuis. B. J. J. VISSER, M.S.C.

GAAT EN ONDERWIJST ALLE VOLKEREN

NA 12½ JAAR.

Den 15den Mei l.l. herdacht — ik durf niet schrijven : vierde — Mgr. Th. van Roosmalen, Apostolisch Vicaris van Suriname, den dag, waarop Z. D. H. in de Kathedraal van 's-Hertogenbosch de H. Bisschopswijding ontving.

Om de malaise, waarin thans de Kolonie Suriname op de ergste wijze verkeert, had Mgr. alle uiterlijk feestbetoon verboden, zoodat die dag voor de Katholieken van Suriname als een geheel gewone voorbijging. Zelfs mocht geen artikel in het nieuwsblad der R. K. Missie „De Surinamer" geplaatst worden. Een feestvieren vraagt als van zelf ook geld van de geloovigen, en Mgr. durfde dat niet van zijn volk eischen. Wel is m.i. de bescheidenheid wat ver gedreven. Als het nummer verschijnt, waarin dit artikeltje zal geplaatst worden is, dunkt me, het „gevaar" dat er nog feest zal gevierd worden wel niet groot meer. Derhalve durf ik 't zonder vrees opzenden.

't Is mijn bedoeling dan ook niet de feesttrompet te blazen, doch slechts in 't kort even op te sommen wat Mgr. van Roosmalen in die 12½ jaar voor zijn Vicariaat heeft gedaan, in een tijd, welke wellicht nooit slechter voor Suriname geweest is.

Wat er in die jaren in de Missie gepresteerd is ? Laat ons 't even nagaan. Wanneer er door de missionarissen op initiatief, of aangemoedigd en gesteund door hun Bisschop eerst in 't verborgene goed werk verricht wordt, moet zich dat ten slotte naar buiten doen blijken. Aan hetgeen er dan alzoo gebouwd is kan men dan ook eenigszins de werkkracht van den leider toetsen.

Beginnen we met de heiden-missie.

Hoewel wij niets willen te kort doen aan de eer, welke den Doorluchtigen Voorgangers van Mgr. van Roosmalen toekomt, mag toch gezegd worden, dat onder Mgr. van Roosmalen het werk onder de heidenen een krachtigen stoot heeft gekregen.

Voor den missiearbeid onder de Boschnegers werd een priester afzonderlijk aangesteld, terwijl nog twee anderen, bij hun plantage-werk ook boschneger-kampen bezoeken. De stichting in de Boven-Cottica „Tamarin" kwam, trots alle moeilijkheden tot stand. Was de ijverige missionaris begonnen in de grootste armoede en gebrek, thans is daar een aardig dorp met school en internaat, wat veel voor de toekomst belooft.

Het reeds begonnen missiewerk onder de Britsch-Indiërs werd met kracht voortgezet. Geregeld werken twee Paters onder deze immigranten. Het jongens educandaat kreeg al spoedig een beter verblijf. Een meisjeshuis werd eveneens opgericht en kreeg enkele jaren later ook een ruime woning. Beide stichtingen zijn aan de Zusters van Liefde toevertrouwd. Om de bekeerden aan de heidensche omgeving te onttrekken, werd een landbouwkolonie — met welk 'n offers ! — gesticht. In de centra der Britsch-Indiërs, buiten de stad werden scholen gebouwd. Een vijftal catechisten staan de priesters in het bekeeringswerk bij.

Ook het missiewerk onder de Javanen werd begonnen, hetwelk thans nog gering, hoop geeft voor de toekomst.

Onder de Boschnegers en Indianen werden scholen opgericht met z.g. boschland-onderwijzers d.w.z. niet gediplomeerden, maar voor dit doel speciaal geëxamineerd. Aan de buitenstaties werd zorg besteed door op de scholen het aantal onderwijzers te vermeerderen en Fröbelscholen op te richten.

De stad Paramaribo werd niet minder bedacht. Hadden de missionarissen soms jaren lang in een armoedig huis moeten verblijven, Mgr. zorgde voor een meer passende woning. Een nieuwe pastorie werd gebouwd en de oude bij de Kathedraal geheel vernieuwd. Er werd een begin gemaakt met den afbouw der Kathedraal, doch dit moest om werken, die dringender noodig waren, weer worden uitgesteld. Eenige Fröbelscholen werden opgericht in de verschillende wijken der stad. Voor de jongens werd een U. L. O.-(St. Willibrordus)- voor de meisjes (St. Margaretha)-school begonnen. Het aantal leerkrachten bij de Soeurs van Roosendaal en bij de Fraters van Tilburg werd uitgebreid, de laatsten kregen een nieuw klooster.

Vóór den oorlog was een aanvang gemaakt met den bouw van een nieuw R. K. Ziekenhuis ; door den oorlog moest die worden gestaakt, doch na een jaar wist Mgr. weer door te zetten.

De verzorging der melaatschen werd niet vergeten. Het met zooveel ijver en liefde gestichte Asyl voor lepralijders, de St. Gerardus Majella-Stichting, door Mgr. Wulfingh z.g., met evenveel toewijding voortgezet door Mgr. Meeuwissen z.g. werd door Mgr. van Roosmalen vervolmaakt. Alles wat later nog voor de Stichting noodig bleek, heeft Mgr. daar laten aanbrengen. Onder de Katholieken van Paramaribo werden verschillende vereenigingen opgericht als de St. Elisabeth-Vereeniging, de R. K. Sociale Cursus, later K. S. A. genoemd, een Kath. Volksbond „St. Jozef", met zijn verschillende Vakafdeelingen, een Kath. Onderwijzers-Kring enz. Dat alles getuigt, dat Mgr. van Roosmalen meeleeft met zijn tijd. Op sociaal gebied kwam nog het Meisjes-Patronaat met zijn thans bloeiende Vlechtschool voor Panamahoeden. Het Jongelingen-Patronaat, 'n paar maanden voor Mgr.'s komst opgericht, werd naar de eischen des tijds gereorganiseerd en kreeg — wat de moderne tijden voor den jongeling vragen — een sportterrein.

Ten behoeve van de bewoners der nieuwe wijk achter het R. K. Ziekenhuis werd op het terrein der R.K. Missie naast de Kathedraal een straat aangelegd, welke „Mgr. Wulfinghstraat" gedoopt werd. In de straat zelf ziet men alleen eenige gebouwen der Missie.

Voeg daarbij nog het bouwen en verbouwen van verschillende plantagekerkjes, dan kan men eenigszins beseffen hoe groot de ijver en hoe zwaar de zorgen zijn van den Apostolisch Vicaris.

Toen Mgr. in Rome vertoefde, verkreeg Z.D. H. van de religieuse Overheid aldaar het voorrecht voor zijn missionarissen om de tien jaar ongeveer een half jaar in het vaderland te mogen verblijven. Bracht dit voorrecht vele goede vruchten voort, niet minder werden de lasten voor de Missie verzwaard. Bij Mgr.'s verblijf in Nederland werd ook besloten tot het oprichten van een Tijdschrift tot steun der Missie: „Het Hofbauer-Liefdewerk" hetgeen weldra zijn vijfden jaargang zal ingaan.

Dit alles in 't kort beschouwd mogen wij wel met dankbaarheid ten hemel opzien voor 't vele goede, dat onder het bestuur van Mgr. v. Roosmalen voor de Missie van Suriname is geschied. Ware er geen oorlog geweest, veel wat eerst de laatste jaren is gedaan, zou reeds eerder zijn geschied. Er is nog meer te doen in de Missie, met vertrouwen kunnen wij de toekomst tegemoet zien, daar wij er op mogen rekenen, dat de goede God onzen nog jongen Bisschop nog

lang die zelfde werkkracht zal schenken, welke Z. D. H. tot nu toe heeft getoond. Heel wat zorgen en moeite heeft al dat werk gekost. Doch Mgr. heeft bewezen dat zijn wapenspreuk „Deus fortitudo mea" geen ijdel woord is. Zijn vertrouwen op God heeft hem dat alles doen ondernemen.

't Is dan ook onze innige wensch dat wij, nu wij dit Jubilé in stilte hebben moeten voorbijgaan, het 25-jarig Priesterfeest van Monseigneur in 1926 luisterrijk zullen mogen vieren.

Paramaribo. ADR. KUIPERS C.ss.R.

EEN ANTWOORD OP „EEN VRAAG NAAR AANLEIDING VAN EEN KWESTIE".

Wijl de vraag, door den Zeereerw. Heer Th. van de Vliet gesteld in het Missiewerk van 1 Mei 1924 bladz. 238 en v. niet alleen een historische of theoretische beteekenis heeft, doch van practisch belang is voor de missioneeringsmethode die gevolgd wordt door den missionaris bij de bekeering der heidenen, meenen we het van nut, even op die vraag in te gaan. Niet om te polemiseeren doen we dat, want we kunnen gerust den geachten inzender in hoofdtrek gelijk geven. Het is immers waar, dat het Christendom in den aanvang geen godsdienst van slaven was in dien zin, dat andere klassen en rangen er ontbraken. Terecht worden er hoogstaande en voorname families en personages aangehaald, die dit weerspreken.

Maar toch plaatsen we gaarne een kantteekening bij de bemerking van den historie-criticus. En deze is : dat de geringen, de eenvoudigen, de kleinen, de armen, laten we ook maar zeggen „de slaven", van af den beginne in het Christendom een voorname plaats innamen bij de eerste Christengemeenten. Niet uitsluitelijk, maar voornamelijk !

Dit blijkt ten eerste reeds uit het Evangelie, dat meer dan eens terugkomt op het verschijnsel, naar hetwelk het Rijk Gods, ofschoon voor allen bestemd, toch bijzonder wordt ingenomen door de armen en de geringen.

In Matthaeus II, 5 en Lucas 7, 22 beroept Christus zelf ten overstaan der afgezanten van Johannes den Dooper zich op de voorspelling van Isaias 61, I: „om aan de armen de blijde boodschap

te brengen zond Hij mij" ; gelijk Jezus ook deed in de synagoge te Nazareth (Luk. 4, 18). Ofschoon we hier niet uitsluitend aan materieel-armen behoeven te denken, doch meer aan behoeftigen, bedroefden, verdrukten in meer algemeenen zin, toch is er een tegenstelling van dezen met de verdrukkende heeren-wereld, met de booze, zich-uitlevende haut-monde.

En deze verkondiging van het Evangelie aan de armen beschouwt Jezus als een kenmerk van zijn goddelijke zending, door Isaias over Hem voorspeld.

Begint dan ook het groote Christelijke wetboek der volmaaktheid, de Bergrede, niet met : „Zalig de armen van geest, want hunner is het Rijk der Hemelen" (Matth. 5, 3), nog klaarder gezegd in S. Lukas (6,20) : „Zalig gij armen, want uwer is het Rijk Gods", waar dreigend op volgt (v. 24) : „Wee echter u rijken, wijl gij uw troost reeds te pakken hebt ?" We zouden de beteekenis van deze worden in het Evangelie van S. Lukas, terecht het Evangelie der armen genoemd, nader kunnen belichten uit den geheelen inhoud en strekking ervan, maar dat voert ons te ver in dit antwoord.

Looft Christus Zijn Hemelschen Vader niet, omdat Hij de geheimen van het Evangelie niet heeft geopenbaárd aan de rijke, hoovaardige, geleerde Pharizaeën en Sadducaeën en Herodianen, doch wel aan de kleinen, de eenvoudigen, waarbij ook bijzonder aan de Galileesche visschers moet worden gedacht ?

Zeker de rijken zijn er zelf de schuld van, dat ze niet tot het Rijk Gods komen, wijl ze aan de roepstem der genade geen gevolg geven. De doornen der rijkdommen beletten het uitgestrooide zaad vruchten te doen voortbrengen, volgens de parabel van den zaaier (Matth. 13, 3 vv. 22 en parallelplaatsen in Marc. 4 en Luk. 8); twee heeren, God en den Mammon, tegelijk dienen gaat immers niet (Matth. 6, 24 en Luk. 16, 13). Ja, de Pharizaeën, die geldzuchtig en gierig waren, lachten Jezus daarover uit, doch ze kregen een aardige reprimande in de parabel van den rijken vrek en Lazarus (Luk. 16, 19 vv.). Hebben de kerkelijke schrijvers geen moeite genoeg gehad, om de verzen 25 en 26 te verklaren, dat Jezus daarmee niet precies bedoelde te zeggen : de rijke wordt in de hel begraven òmdat hij rijk, en de arme beloond òmdat hij arm was ?

Zoo zouden we uit het Evangelie meer kunnen aanhalen, waaruit de bevoorrechting van de armen, minstens in feite, blijkt. Alleen

wijzen we nog tot slot op de parabel van het koninklijk gastmaal (Matth. 22, 2 vv. en Luk. 14, 16 vv.), omdat dit den zin van: het Rijk Gods voor de armen, zoo goed weergeeft. De grooten en voornamen, tot het gastmaal uitgenoodigd, hebben het te druk met hun tijdelijke zaken, en daarom geven ze aan de uitnoodiging geen gevolg. Alsdan stuurt de koning zijn dienaren uit om de armen en behoeftigen en kreupele, blinde bedelaars, en iedereen die ze tegenkomen op straat, tot het feest te noodigen; zelfs moeten ze de achterbuurten in en naar de uitwegen der stad, want ook voor het uitvaagsel van de maatschappij is er plaats.

Het is waar, ook Nikodemus en Joseph van Arimathea behooren tot Jezus' leerlingen, doch het zijn uitzonderingen. Telt er dan nog bij de heilige vrouwen, die Christus onderhielden van hun vermogen; en de familie van Bethanië, en anderen, het boven uiteengezette vàlt er niet mee.

Maar later dan, in de omgeving van St. Paulus, treffen we toch aan: Apollo en Sergius Paulus, en de voorname vrouwen van Thessalonica?

Wat blijkt er echter uit de brieven van den grooten Apostel?

Eerstens de Christenen van Macedonië (daar lag ook Thessalonica, waar hij door handenarbeid zijn brood verdiende om de menschen er niet tot last te zijn) waren zeer arm; want, ofschoon ze aalmoezen gaven voor de armen van Jeruzalem, verkeerden ze zelf in de allergrootste armoede (2 Kor. 8, 2). Maar de Korinthiërs hebben toch overvloed en zijn rijk, zooals de Apostel in v. 14 schijnt te willen zeggen? Hoort echter wat de H. Paulus schrijft in zijn eersten brief (1, 26): Let eens op wie er onder u geroepen is, niet veel wijzen naar het vleesch, niet veel machtigen, niet veel adellijken, m.a.w. niet veel rijken; doch de Heer heeft het eenvoudige en zwakke en onaanzienlijke voor de wereld uitgekozen om het voorname te beschamen. Dus er zijn er, maar het zijn er niet veel! En we kunnen dit veilig op de andere gemeenten buiten Korinthe toepassen, gelijk blijkt uit de algemeenheid der conclusie.

Doch al die armen en eenvoudigen zijn daarom nog geen slaven! Accoord, evenmin als alle slaven armen waren. Maar onder de eerste Christenen moeten er zeker zeer velen geweest zijn. Zij waren meer toegankelijk voor de blijde boodschap.

Het is dan ook opvallend, dat de H. Paulus in vele van zijn

brieven zich bijzonder tot de slaven richt. Zoo in I Kor. 7, 21, Ephes. 6, 5 vv., Kol. 3, 22 v., I Tim. 6, 1 v., Tit. 2, 9 v.; gelijk ook de H. Petrus in zijn eersten brief 2, 18 vv.

Voor den slaaf Onesimus schrijft de Apostel een briefje aan Philemon; over de slaven van Chloes spreekt hij in I Kor. I, 11; de groeten doet hij aan slaven in Rom. 16, 10, 11 en elders, brengt ze over van de slaven van Caesar in Philipp. 4, 22.

Nu zouden we hier den brief van Jakobus ten voordeele van onze stelling kunnen uitrafelen, wijl deze één groot bewijs daarvoor is; doch we volstaan met dezen éénen tekst: „Hoort mijne allerliefste Broeders, heeft O. L. Heer de armen voor de wereld niet uitgekozen, en zoo gemaakt tot rijken in het geloof en ervers van het rijk?" (2, 5).

Uit dit alles blijkt toch wel, dunkt me, dat het Christendom in den beginne was voor de eenvoudigen, de armen, de slaven. Ik herhaal het: niet uitsluitelijk; er waren rijken en meesters en machtigen, doch niet velen, volgens St. Paulus' woord.

De aanhaling van eenige hooge families over het volgende tijdsverloop van een paar eeuwen, welker namen trouwens veel vermeerderd kunnen worden, en zelfs het getuigenis van Plinius over Pontus en Bithynië neemt de waarheid van het boven bewezene niet weg.

Ofschoon het dus te sterk gezegd is, dat het Christendom bekend stond als de godsdienst der slaven, toch is het niet te verwonderen, dat de heidensche schrijver Celsus er zoo over sprak en ons geloof een godsdienst van slaven betitelde. Was zulks ook niet het gevoelen van den heidenschen rechter, die St. Agatha voor zijn oordeel had geroepen?

En hier komen we tot de practische gevolgtrekking, waarin we den Missionaris gelijk moeten geven: „Juist de armen worden het gauwste Roomsch: 't is er mede als in de eerste tijden van het Christendom."

Daarom, ofschoon het Rijk van Christus voor allen is, en allen, misschien zelfs de rijken het eerst, omdat ze eerder in staat zijn er kennis mee te maken, tot het gastmaal worden uitgenoodigd, toch is onze godsdienst op de eerste plaats voor de armen, omdat ze eerder gevolg geven aan de uitnoodiging.

De Missionaris, doet dus goed, naar het voorbeeld van Jezus en van de Apostelen, zich bijzonder tot de armen te wenden. Zij zijn

veel meer geschikt om het geloof en de liefde in zich op te nemen dan wel de rijke, voor wien het zoo moeilijk is in den hemel te komen. Natuurlijk onmogelijk is het voor den laatsten niet — voor God is alles mogelijk, zegt Jezus — en daarom mogen ze heelemaal niet worden vergeten of verwaarloosd, en moet er ook aan hen een uitnoodiging uitgaan. Doch wil men gauw een degelijke en groote gemeente van jeugdige Christenen vormen, dan moeten „de armen worden geëvangelizeerd". Krijgt men ook de voornamen, des te beter, doch de moeite aan hen besteed zal dikwijls verloren moeite blijken.

Laat eens een paar Missionarissen dit punt belichten uit hun praktijk.

Ook dit woord is geschreven in het belang van de zaak.

P. GONDULPHUS O.M.Cap.
Lublin, 21 Mei 1924. Prof. in de H. Schrift aan de Universiteit.

MET DE AUTO IN 'T MOERAS.

In Indië denkt de inboorling zoo gemakkelijk, dat hij even slim is als de Europeaan. Hij zou zelf Indië ook wel kunnen besturen, en „Indië voor de Indiërs" heeft al menig hoofd op hol gebracht.

Dat was ook het geval met Budhu. Op vergaderingen had hij het hooge woord, dat altijd neerkwam op: De „Sahebs" (vreemdelingen) er uit!" Maar van dat hooge woord kon hij niet leven, en, in afwachting dat zijn idealen vervuld zouden worden, verhuurde hij zich als huisknecht bij een Europeeschen dokter. Hij zou dezen moeten vergezellen op z'n tochten per auto van de eene plaats naar de andere. Al had hij het dan nog zoo hoog in den bol, toch was hij er fier op, zoo, per auto, naast den chauffeur gezeten, de heele streek te kunnen doortuffen. Wat gnuifde hij als hij rakelings langs de ossekarren, die langzaam op den weg voortsukkelden, heen snorde! Dan speelde een lachje van medelijden en genoegen om z'n lippen, vooral als een groepje kakelende kippen uit elkander stoof voor 't monster waarop hij zetelde.

Het toppunt van z'n geluk echter bereikte Budhu als hij door z'n eigen geboorte-dorp vloog en dan terecht kwam in een troep kwajongens, die met bewondering zijn zwart monster nagaapten. Hij toeterde dan al wat hij kon. Voor zijn bloedverwanten en vrienden was het iets om groot op te gaan, dat Budhu, zoon van hun dorp, als een koning in dien wagen zat, die als een bliksemschicht voorbijvloog. Reeds van verre kondigde Budhu zijn komst met verdubbeld toeteren aan. Z'n vrouw, die al heel gauw den hoorn van de Dokters-auto kende, riep de buurvrouwen bij elkaar langs den weg,

en, de handen in elkaar slaand van opgetogenheid, hadden ze allen maar één woord: „O! 't Is Budhu!" Dokter en chauffeur telden niet mee.

Zes maanden was Budhu in dienst van den Dokter, toen een idee door z'n brein flitste: „Ja, die Sahebs zijn slim; maar wij zijn het ook. Ik zal het hun laten zien!" En Budhu overwoog het plan, om ook een auto te hebben als de Dokter. Honderd maal had hij den Doktor uitgevraagd, hoe de boel in elkaar zat, en deze, altijd goedig, had hem de zaak verklaard: „Zie, Budhu, geen paard, geen os, en toch loopt het."

— Het loopt, maar hoe?

— Och, ge draait even aan dat kleine ding, en vooruit!

— Maar waarvoor is dat rad?

— Dat is het stuurrad; ge houdt het met uw handen vast, en laat het nooit los. Ge draait het links of rechts naar gelang ge naar den eenen of den anderen kant wilt gaan. Wilt ge stil staan? Ge trekt dan die stang achterover; dat is de rem. Kijk, zoo: De Doktor sprong in de auto, er rammelde iets, en weg was de doktor; Budhu bleef sprakeloos van verwondering achter.

Toen hij de spraak weergevonden had, zei hij:

— 't Is toch eenvoudig! Vier wielen, drie lantarens, een zitplaats, een stuurrad, en een stang om stil te staan. Ik ben geen Budhu, als dat ik ook niet zou kunnen!

's Avonds ging Budhu naar den Dokter: „Saheb, slechte tijding; m'n moeder ligt op sterven; ik moet naar haar toe; ze wil al haar kinderen zien vóór ze dood gaat". De Dokter gaf gaarne verlof om te gaan, waar z'n kinderplicht Budhu riep. Hij kreeg z'n loon en 's anderen daags trok Budhu naar z'n geboortedorp. Om z'n moeder maalde hij al heel weinig; want die was al tien jaar dood. Maar hij was nu vrij en had geld op zak. Hij kocht spijkers en drie lantaarns in de stad en zou de rest wel in z'n dorp krijgen.

Aanstonds riep hij een van z'n broers en deelde hem z'n plan mee. Weldra sprak het heele dorp van de auto, dien Budhu ging in elkander zetten. Wat was z'n vrouw trotsch op zulk een man! En wat werd ze door haar buurvrouwen benijd!

De wagen zat spoedig in elkaar. De wielen van twee versleten ossekarren; een groote pakkist uit Europa, dat was de carosserie, het rad van een kruiwagen, vormde een prachtig stuurrad; een kleinere kist diende voor zitplaats. Klaar was de machine! Budhu schilderde ze rood en geel, en drie dagen daarna was heel de dessa (dorp) op de been, om tegenwoordig te zijn bij het vertrek van den wagen, die loopt zonder ossen.

Toch konden de ouderen van 't dorp niet nalaten, het grijze hoofd te schudden: „Er zit een spin in z'n hersens", zeiden ze. Maar de jongeren blaakten van geestdrift. Budhu had menig rondje gegeven, vandaar die steigerende belangstelling.

De wagen werd op den weg gezet. Budhu en z'n broer Bahadur klimmen er op. „Opgelet" klinkt het van alle kanten; de menigte stuift uit den weg vol angst voor de vaart, die het wonderding gaat nemen. Budhu draait aan het „kleine ding" waar de dokter van sprak. Niets gebeurt. Hij draait aan het stuurrad naar voren naar achteren. Niets!

Ga er even af, Bahadur, beveelt Budhu, en geef den wagen een duwtje ! Als ie eenmaal aan den gang is, gaat het vanzelf." Bahadur duwt wat hij kan, en de wagen loopt ; vlug springt Bahadur er op, want voor geen geld ter wereld wil hij z'n broer alleen laten vertrekken. Nauwelijks zit hij, of de boel staat weer stil. Een tweede stoot, weer staat het ding stokstijf. Budhu draait en draait verwoed aan zijn kruiwagenwiel. Te vergeefs ! Hij zweet en puft, alles is verloren, vooral de eer !

Toen kwamen de tongen los en overal hoorde men : ,,Is die jongen gek ?"

's Anderendaags stond Budhu weer bij den dokter. Hij keek geheel de auto na. Juist wilde de dokter uitrijden. Budhu moest dus gauw zijn en loog: ,,Dokter, m'n moeder is doodziek. Ik kom geneesmiddelen halen".

— Wat mankeert ze ?

— Ze heeft het op de borst.

— Hoest ze ?

— Verschrikkelijk !

— Heeft ze koorts.

— Als een paard.

— Eet ze ?

— Geen kruimel.

— Goed ! De dokter krabbelt eenige woorden op een papiertje : Hierzoo. Ga naar de apotheek en binnen acht dagen zal uw moeder beter zijn.

— Dank u, dokter.

De dokter wil instappen, maar eerst moest Budhu hem nog vragen :

— Doet ge in den wagen ook iets om hem te doen loopen ?

— Maar Budhu, kun jij loopen en werken zonder eten? Kijk eens goed ! En de goedige dokter liet hem het benzine-reservoir zien.

— O, zoo ! Geeft ge 't water ?

— Welneen, ruikt ge 't niet ? 't Is benzine.

— Ah, zoo, benzine !

En de dokter stoof weg.

Dat was een ontdekking voor Budhu ! Hij was gered ! Hij had z'n overwinning in z'n hand !

— Wat was ik toch een ezel, zei hij ! Een paard of een os zonder eten kunnen niet loopen. Vlug kocht hij twee groote blikken benzine, wat hem haast al z'n geld kostte, maar de eer, de eer !

Weldra wist het heele dorp, dat Budhu teruggekeerd was en dat zijn succes verzekerd was, want hij had het middel van den dokter bij zich. Van alle kanten stroomden de nieuwsgierigen toe. Budhu en z'n broer namen plaats, elk met een blik benzine tusschen de knieën. En nu : Vooruit !

Maar er kwam geen beweging.

— Er is toch benzine genoeg, zei Bahadur.

— Ja, maar het moet rammelen en tuf, tuf zeggen.

En Budhu werkte zich weer in 't zweet aan 't kruiwagenrad.

— Zeg, jongens, riep het dorpshoofd, duwt uw machine een beetje verder, daar loopt de weg omlaag, daar zal 't beter gaan !

Twintig armen duwen nu de machine voort naar de plaats, waar de weg helt.

En nu ging het werkelijk ! De wagen rolde ; maar naar het stuur luisteren, daar was geen sprake van. Hij slingerde links en rechts en kreeg al een tamelijk vaartje.

— Misschien heeft hij te veel benzine, waagde Budhu ; ze trokken beide aan de rem, maar altijd sneller vloog de wagen de helling af. Op eens werd Bahadur er uitgeslingerd met z'n benzine-blik, daar de wagen over een spoorrail een geweldigen schok kreeg.

En Budhu vloog nu alleen in razende vaart naar beneden. Hij klampte zich vast aan z'n kist.

Daar draait de weg en maakt een scherpe bocht, juist bij een diep moeras. Het onvermijdelijke volgde : Budhu en z'n wagen vlogen het moeras in. Het eerst ging Budhu het water in en zonk in het slijk, het hoofd omlaag. Z'n beenen alleen staken nog uit het moeras.

Gelukkig, dat heel het dorp den wagen was nageloopen en dat Bahadur bij zijn sprong het er heelhuids had afgebracht ! Met vereende krachten kreeg men Budhu op het droge. Maar in welken toestand ! Van top tot teen één klomp slijk ! Maar toen men zag, dat hij nog leefde, toen kwam de spotlust los en de eene kwinkslag na den andere suisde in de ooren van het arme slachtoffer.

Terwijl ze langzaam, voetje voor voetje de helling, die zij zoo vlug waren afgedaald, opgingen, zuchtte Budhu : ,,O, mijn broeder, die Europeanen zijn toch slimmer dan wij ! Wij krijgen ze vooreerst Indië nog niet uit !"

Budhu is nooit meer in z'n dorp terug gekomen, maar heeft ergens heel ver weg werk gezocht in een theeaanplanting !

En dat wil dan al Indië zelf besturen ! Zij hebben den regeerings-wagen zien rollen, en denken nu ook te kunnen rijden. Stakkerds !

(*Naar ,,Missions Belges"*). Z.

IETS OVER DE OPLEIDING VAN INLANDSCHE PRIESTERS IN CHINA.

Eerverleden jaar was 't 25 jaar geleden, dat ons eerste Seminarie te Kang-Tch'eng plechtig door Mgr. Hofman z.g. werd ingewijd en met de moeilijke doch verdienstelijke opleiding onzer inlandsche geestelijkheid werd begonnen. De noodlottige wereldoorlog, wier nadeelige gevolgen ook onze missie moest gevoelen, stemde ons weinig om deze anders merkwaardige gebeurtenis feestelijk te herdenken. Nochtans moet vermeld worden, dat onze weldoeners, welke daaraan zoowel stoffelijke als geestelijke grondslagen gelegd en bouwstoffen geleverd hadden, door een vurig gebed in dankbare herinnering gebracht zijn. Het dient vooral als een klein bewijs dezer

diepgevoelde erkentelijkheid, dat wij bizonder dezen met dit schoone werk wat nader wenschen in kennis te stellen.

Geen werk der missie wordt door de H. Congregatie tot Voortplanting des Geloofs den Apostolischen Vicarissen en Prefecten dringender aanbevolen en voorgeschreven dan wel het spoedig oprichten van een Seminarie. En terecht : men moge vrij van gevoelen zijn, dat de tijd nog ver afligt, dat de Chineesche clerus moreel en financieel bij machte zal zijn om de teugels van het geestelijk bestuur geheel van ons over te nemen — onbetwistbaar blijft 't echter voor ieder weldenkende, dat inlandsche priesters — om het woord van Mgr. Rénaud te gebruiken — voor ons kostbare, dikwijls zelfs onmisbare hulptroepen zijn, geschikte en geeigende middelaars tusschen het volk en ons, een zekere overbrugging over de nog altijd bestaande klove China-Europa. Juist zij zijn 't, welke als 't ware onzen H. Godsdienst acclimatiseeren juist in een land, waar het zaad des Geloofs wegens wantrouwen tegen uitlanders gewoonlijk op slechte aarde valt en weinig wasdom vindt. Immers hoe groot ook het aanpassingsvermogen van den Europeeschen missionaris zij, hij blijft in China een vreemde. Bovendien hebben zij op ons voor, dat zij wegens het gemak der taal, grondige kennis der landsgebruiken, zich beter toegang weten te verschaffen tot alle klassen en kunne des volks.

Op de catechisten of geloofspredikers hebben zij dat voorrecht, dat zij in hoedanigheid van priester en dus hoogstaande persoon meer gezag en ontzag — wat vooral in China een groote factor is — aan hun prediking geven, om nog niet eens te spreken over hun grootere en onbaatzuchtige toewijding en tactiek in de bekeering hunner afgedwaalde medeburgers. Kan dit alles in gewone tijden gezegd worden, tijdens vervolging echter waren zij 't alleen, welke als reizende dokters of werklieden vermomd onze Christenen konden te hulp komen. Wat al heerlijke en treffende voorbeelden van dergelijke opoffering en zielenijver heeft de geschiedenis dier droevige tijden van hen dankbaar aangeteekend. Doch bepalen we ons slechts tot het niet ver verledene van ons Vicariaat. Wie onzer spreekt niet met allen lof van het zoo verdienstelijk apostolaat onzer oudste Chineesche priesters Simon Tcheng (onlangs overleden) en Raphael Kao. Waarlijk reeds lang ware hun na zoo'n langdurige en vermoeiende loopbaan van harte een welverdiend otium cum dignitate

gegund, zoo het gebrek aan jeugdige krachten hen niet scheen te verjeugdigen. Ook over het jongere geslacht mogen wij, Gode zij dank, niet klagen : met hun negen zijn zij de eerstelingen van ons Seminarie.

Kortom reeds bij ondervinding weten wij, welk groot voordeel voor de missie een in deugd en wetenschap goed onderlegde inlandsche geestelijkheid is. Met onzen goeden pr. Raphael Kao ben ik 't volkomen eens die, als wij over dit punt spraken, zeide : „wij (Chineezen) kunnen U (Europeanen) niet missen maar gij ons evenmin ; gij hebt de gedachte, het idee, wij het woord''. De waarheid van dit eerste heb ik dikwijls ondervonden tijdens de 20 jaren, dat ik met vijf hunner bij afwisseling in verschillende werkkringen mocht arbeiden. Wederkeerig gevoelden wij elkaars hulp noodig te hebben : de een moest telkens in een gemeenschappelijk werk den ander aanvullen en bijstaan. Uit het besef dier wederzijdsche hulpbehoevendheid kwam dan ook als vanzelf dat plezierig samenwerken voort, waarvan ik nog de blijdste herinnering bewaard heb. Mij dunkt, in zoo'n eendrachtig samengaan en onder leiding van een ouderen Europeeschen missionaris worden de goede hoedanigheden van den Chineeschen priester beter ontwikkeld en de minder goede hervormd. Niet zelden toch weet de Chinees zijn waardigheid niet op het juiste peil te houden tegenover zijn missieleden, welke hij nu eens te verwaand dan weer te vertrouwelijk behandelt. Den gulden middelweg kent de Chinees niet, hoor ik Mgr. Hofman ons waarschuwend zeggen. In zijn omgang met anderen hetzelfde verschijnsel : vandaag zal hij u om uw waardigheid diep eerbiedigen om morgen om een kleine lichtzinnigheid en al te groote vertrouwelijkheid u diep te minachten. Vandaar is 't voor den jeugdigen Chineeschen priester van het grootste belang om niet aanstonds uit de omheining van den weldadigen invloed van het Seminarie in den kouden grond onder minder gunstige condities te worden overgeplant. Een tweede leerschool bij een ouderen confrater is het beste middel om den te grooten overgang van onderdaan tot overste geleidelijk te maken.

Is dus eene Chineesche geestelijkheid voor het missiewerk van zulk een groot nut, dan zullen ook de lasten, welke aan hun opleiding zijn verbonden, met graagte worden gedragen. Van het hoogste gewicht echter is 't om uit de velen, welke zich om de 2 of 3 jaar

voor het seminarie aanmelden, een voorzichtige keuze te doen, want vooral hier moet meer op hoedanigheid dan hoeveelheid gelet worden, opdat van ons niet gezegd kunne worden: „gij hebt wel het getal maar niet de vreugde vermeerderd." Immers men behoeft volstrekt den Chinees nog niet voor een minderwaardiger natuur dan den Europeaan te houden—wat even hatelijk als onwaar is — toch eischt de verheven positie des toekomenden priesters, dat wij niet blind zijn voor zijn nationale hoofdgebreken, vooral hoogmoed en onoprechtheid, die ook sommige Christenen in groote mate nog aankleven, maar vooral dat wij rekening houden met de eigenaardige Chineesche toestanden — zoo hemelsbreed van de onze verschillend — die deze H. Roeping min of meer in gevaar kunnen brengen. Zoo heeft een lange ondervinding ons geleerd de volgende kategorieën van jongens te moeten afwijzen.

Wier ouders *a.* of wel nieuwe Christenen zijn, uit vrees n.l. voor hun zwak geloof; *b.* of wel slecht befaamd zijn: immers behalve dat het kind meestal ook hier de fouten heeft van zijn ouders, wordt hij daarenboven later als priester hierom geminacht; *c.* of wel al te arm zijn: van het soort wat men bij ons te lande armoedzaaiers pleegt te noemen. Dezulken toch sturen hun jongens alleen naar het Seminarie om ze kosteloos op school te krijgen en later zich zelf door heerzoon te laten onderhouden, wat natuurlijk tot grooten aanstoot der Christenen en tot nadeel van het priesterlijk prestige gebeurt. *d.* welke reeds vroeg voor hun zoon trouwbeloften gesloten hebben: daar het verbreken ervan gewoonlijk of zeer lastig of om minder edele doeleinden geschiedt; *e.* die onwillig of ten minste niet gewillig hun kind afstaan. De jongen moge al van den besten wil zijn, groot gevaar loopt hij uit eerbiedige vrees voor zijn ouders, van zijn heilige bedoeling af te zien.

Eindelijk behooren nog tot de ongewenschten *eenige* zonen. De Chinees toch is te zeer op een nakomelingschap gesteld, dan dat hij vroeg of laat de volharding van zijn eenig kind niet aan het wankelen zal brengen.

Na deze eerste schifting volgt de keuring der aspiranten naar hun lichamelijke, verstandelijke en zedelijke eigenschappen. Zij immers, die volgens getuigenis van hun paters of leermeesters weinig hoop op verbetering bieden, worden eveneens uitgeschakeld; de overigen — gewoonlijk nog ten getale van een groote 30 — moeten voordat zij

in het Seminarie worden aangenomen, eerst in een voorbereidingsschool een klein vuurproefje ondergaan.

Tot nog toe bestond dit hierin, dat een bizondere klas bij de parochieschool der hoofdresidentie gevoegd werd, waar zij een paar maanden in de beginselen van het Chineesch volgens de nieuwe leermethode onderwezen worden. Hoe onvolmaakt ook die voorbereiding was — het ideaal toch moet zijn, zoodra de geldmiddelen 't veroorloven, om een aparte school daarvoor in te richten — toch leverde zij voor ons Seminarie niet weinig voordeel. Eerstens beseffen de ouders en de knapen zelf beter dan dat zij aanstonds voetstoots in het Seminarie worden aangenomen, de waarde der priesterlijke roeping. Het kostgeld,wat zij dien tijd moeten betalen, mist hier ook niet zijn goede uitwerkselen, want vooral in China waardeert men weinig of niet, wat men gratis heeft ontvangen. Voorts onder het minder strenge oog der discipline komen de karakters beter uit ; ook hun verstandelijke vermogens kunnen door een meer ordelijke studie, dan zij tot nog toe gewoonlijk gehad hebben, beter beoordeeld worden, vooral van hen, die uit de oude scholen niets anders dan wat machinaal van buiten leeren hebben meegebracht. Doch het grootste resultaat wat wij met die korte voorbereidingsklas hadden, was dat zoo wij bij de vroegere wijze van aanneming slechts een vierde der seminaristen na drie jaar studie behielden, nu slechts een vierde wegens domheid, onbuigzaam karakter enz. thuisblijven, en voorkomt men nog het euvel dat wegens plaatsgebrek laatkomenden dikwijls van beter gehalte dan de eerstkomenden werden afgewezen. De uitverkorenen zijn jongens van minstens 12 gewoonlijk hoogstens van 14 jaar, van gewonen burgerstand van 't „geef ons heden ons dagelijksch brood", verstandig doch vooral godvruchtig : het laatste prefereeren wij voor het eerste.

Toch dringen de tijdsomstandigheden ons om een voorbereidingsschool te openen, waar de aspiranten vooraleer zij in het Seminarie komen, den volledigen cursus van het lager onderwijs hebben afgemaakt. Immers de tijden zijn merkelijk veranderd. Shansi eerst zoo achterlijk in het onderwijs, steekt tegenwoordig de andere provincies den loef af in het oprichten van allerlei scholen volgens de nieuwste methoden. Er is nog wel geen schooldwang maar 't blijft er niet ver van af. Waren 't vroeger enkelen uit den gegoeden stand slechts die

studeerden — zeg ik liever wat letters van buiten leerden — thans wordt rap en zijn maat wegens kosteloos onderricht en voeding in de gelegenheid gesteld om zich eerst als schoolmeester, daarna desverkiezend voor hoogere studies gratis te bekwamen. Het ligt dus voor de hand, dat ook van onze Chineesche priesters meer kennis in de profane wetenschappen gevorderd wordt, willen zij voor heiden en Christen hun prestige hooghouden. Geleidelijk moeten wij hiermee echter te werk gaan : een te lange voorbereiding toch zou licht het geduld der ouders te veel op de proef stellen en in verzoeking brengen hun kinderen elders gratis of voor minder geld te laten studeeren.

Doch vóór onze kleine bazen het Seminarie intreden, verzoek ik U eerst een vrij kijkje daar te nemen. Ons tweede Seminarie — dat van K'ang Sch'eng diende eigenlijk slechts voor noodhulp — was zijn voltooiing juist nabij, als het door de Boxers in 1900 omvergehaald werd. Toch kon 't weer opgebouwd, in den zomer van 1903 worden betrokken. Mag 't in geriefelijkheid zijn voorganger ver overtreffen en behoeft nu niet meer de metamorphose herhaald te worden om op het eerste teeken als bij tooverslag uit een eet- een speelzaal en uit deze weer een studiezaal en leskamer te goochelen, toch heeft 't zijn ouden eenvoud bewaard en schijnt de minste stijl en elk ornamentje angstvallig te zijn vermeden. Zie maar eens die Chineesche dubbele deuren, die evengoed voor een pakhuis kunnen dienen. Kortom ons Seminarie is bepaald leelijk. Dit zeg ik echter niet uit wrevel of afgunst op uwe colleges of seminaries : integendeel ik haast mij erbij te voegen, dat ik het onze niet graag voor onze jongens anders zou wenschen. Voor hen, voor wie de overgang van hun armoedige woning (dikwijls een spelonk) naar hier, toch al groot genoeg is, is 't dunkt mij allerhoogst noodzakelijk hen van jongsaf zooveel mogelijk de Apostolische eenvoudigheid te leeren, want let wel, meer dan elders geldt 't hier „als niet komt tot iet, dan kent iet zich zelven niet."

Met dit voorportaaltje of juister gesproken door dit lage hoofdpoortje(?!) mag ik de eer wel hebben U ons Seminarie binnen te leiden. Aanstonds bemerkt gij dat met het kapelletje in het midden de binnenplaats met een muurtje eerlijk verdeeld wordt in groot- en klein-seminarie, terwijl dat leelijke hooge gebouw aan den Noor-

derkant beneden dient voor keuken, knechts- en meesterkamers, refter, leskamer en studie-recreatiezaal der kleinere jongens: boven tot graanzolder en woning van .... ratten en muizen, die somtijds — natuurlijk tot groot plezier der studeerende jeugd — van boven naar beneden getuimeld daar hun speel- of vechtpartij komen voortzetten. Het westelijk met een kleine warande versierd gebouw zijn de twee slaapzalen met 24 kleine celletjes. Bij overbevolking wordt een aangrenzende kamer, die anders voor ziekenkamer dient, voor slaapvertrek ingericht. Aan den oosterkant een dito gebouw dat Groot-Seminarie genoemd wordt. Achter dien blinden muur in het Zuiden huizen de professoren met een aardig uitzicht op een flinken hof gedeeltelijk tot bloementuin, bosschage en speelplaats ingericht: de laatste wegens voorliefde voor natuurschoon misschien wat al te stierfmoederlijk behandeld. Gelukkig echter worden de jongens schadeloos gesteld door het ruim open terrein voor de Kathedraal, dat met den openbaren weg — dat mag wel in China — een prachtige gelegenheid voor voetballen geeft.

Van binnen inboedel etc. al even orthodox als tegengif voor het modernisme waaraan vooral de Chineesche schooljeugd tegenwoordig lijdt. Alleen de kapel, waar voortdurend het H. Sacrament bewaard wordt, ziet van binnen er heel lief en stichtend uit, maar wordt eveneens veel te klein. Gelukkig is op die vergrooting een beetje gerekend. Ook met die vergrooting zal dezer dagen worden begonnen.

Na een ronde met U door dit stoffelijk gebouw, ga ik U thans vertellen hoe binnen die schamele muren het gebouw van hun lichamelijke, verstandelijke en zedelijke opleiding wordt opgetrokken.

Ik begin met het lichamelijke, want volgens de Ouden hoorde een gezonde ziel in een gezond lichaam thuis: even bekend is de variant op dit thema: eerst leven en dan philosopheeren. Nu onze jongens zijn 't hiermee zielroerend eens: want niets anders doen zij liever dan eten, enfin daar zijn ze Chinees voor: zonder eten toch wordt in China geen gesprek gesproken: geen zaak behandeld en afgedaan.

Ik wil uw reukorganen niet martelen om onze kleine gasten aan den maaltijd bezig te zien: de ondragelijke geuren van uien, knollen en knoflook houdt reeds den buitenstaanden Europeaan op eer-

biedigen afstand. Liever toon ik U hun spijskaart : 's morgens vogeltjeszaad droog of als brij toebereid ; 's middags dito met een kom meel vooraf. Op Zon- en feestdagen en bij de groot-seminaristen iederen dag meel als hoofdschotel. 's Avonds vogeltjeszaad bij wijze van pap of soep met wat tarwe- of boonenmeel vermengd plus een gestoomd Chineesch broodje. Voeg hierbij nog wat Chineesche groenten naar gelang van het jaargetij, wat azijn, (die naarmate het koren in prijs stijgt, wel slapper doch niet duurder wordt) en U heeft hun onveranderlijk menu met kleine variaties. Vleesch, gewoonlijk van een jong trekosje van 20 jaar, blijft slechts een lekkernij voor hooge feestdagen. En toch hoe sober deze tafel U schijnt, is zij nog buitengewoon goed bij die van velen hunner thuis vergeleken, waar vleesch nooit, meelspijzen heel zelden, vogeltjeszaad meestal nog vermengd met een nog minder soort graan als mais, negerkoren of zemelen van vogeltjeszaad het gewone voedsel uitmaakt. Acht of negen tiende der Chineezen willen wel teekenen om levenslang op water en brood te leven. Bijgevolg dienen wij met die mindere behoeften ook hier rekening te houden.

Dat wat de kwaliteit van hun eten betreft : in kwantiteit echter winnen zij 't gemakkelijk op hun europeesche confraters. Vooral de kleinsten slaan daarin het record. Moeielijk is de kubieke inhoud hunner maag te meten : vier of vijf volle kommen (7 à 8 ons meel) spelen zij met hun stokjes smakelijk en vlug naar binnen. „Tch'eu pao bao : ik ben vol gegeten" mogen zij wel niet zeggen maar of die kleinen er ook practisch naar handelen, durf ik om het hoorbaar protest van hun maagje niet altijd beweren. Het zij echter opgemerkt dat zoo'n overlast of overmaat wel tegen de Christelijke leer der matigheid, doch volgens de Chineesche wellevendheid een eeresaluut is voor den gastheer. Om bij die voeding van hun stoffelijk deel ook den geestelijken mensch niet te vergeten, worden hun spijzen met een geestelijke lezing uit Thomas à Kempis of uit de H. Schrift wat gekruid, die zij ons later moeten navertellen.

Tot opwekking van den eetlust en tot bevordering eener goede spijsvertering luidt het medisch voorschrift : een behoorlijke lichaamsoefening als spel, arbeid en wandeling.

Van spelen gesproken is de Chineesche jongen lang zoo levendig niet als de Hollandsche naar het model van Hildebrand in zijn Camera obscura. Wil deze na de studie en lessen het liefst zich in

het zweet stoeien, gene leunt liever ergens tegen of zit om wat uit te rusten. Levendigheid is er gewoonlijk niet gemakkelijk in te krijgen, of het is van korten duur. In zijn spelen toch is hij al even wispelturig : verschillende spelen komen wel is waar evenals bij ons periodiek terug als pinken, vliegers oplaten — waaronder heele mooie, — schommelen etc., maar het nieuwtje en de aardigheid is er gauw af. Alleen het voetballen maakt hierop een uitzondering : hierbij zijn zij in hun element en flinke bazen daar hun natuurlijke lenigheid hun hier goed te stade komt. Edoch — alweer een Chineesche trek — scherp aan regels laten zij zich niet binden : „een ten naastebij", hun gewoon slagwoord, moet voldoende zijn. Verder kattekwaad ziet men hen weinig uithalen : de ernst des levens overvalt hen al spoedig. Nochtans zijn zij dolle liefhebbers op hasardspelen : wat licht tot passie overslaat. Kaarten zijn dus absoluut verboden ; dammen met de bepaling dat zij op beurten dit doen ; doch vooral bij een tombola gaan zij geheel op en moet daarom zoo'n spel over meerdere avonden voorzichtigheidshalve verdeeld worden.

Ook van muziek en zang houden zij geweldig : maar dan ook hoe harder en lawaaieriger des te mooier en lolliger. Bij hoogste feesten is 't hun vergund met groote trom, bekken, fluiten etc. een helsch leven te maken, waarbij hooren en zien vergaat. Zooals U licht begrijpt is dat hun zoo zeldzaam toegestaan, minder om aan die hooge feesten een meer bizonder cachet of luister bij te zetten, dan om . . . . onze eigen trommelvliezen voor scheuren te bewaren. Voor orgelspel hebben eenige hunner veel aanleg : eilaas wordt 't wat lastiger, dan speelt men liever een bekend eenstemmig mopje. Voor meerstemmige muziek is hun oor nog niet geoefend. Welluidende samensmelting van verschillende klanken of akkoorden klinkt voor hen als warrelmuziek. Meer vallen zij in onze eenvoudige melodietjes, die ze na een weinig oefening tamelijk wel en zuiver zingen. Alleen met de halve tonen hebben zij in den beginne wat last.

Gaan we nu eens met hen op wandeling. Veel variatie, kunst- of natuurschoon is er niet te vinden zoowel binnen als buiten de stad. Behalve dat iedere Chineesche stad met een klein variantje sprekend op een ander gelijkt in al haar eentonige leelijkheid : vervallen gebouwen, vuile straten, is er moeielijk een frisch luchtje te scheppen : bij droog weer een zee van stof, bij nat weer formeele modder-

poelen, dikwijls nog grooter dan op de buitenwegen. Alleen een toertje op de stadsmuren hoog en droog geeft ons een niet onaangenaam wandeltochtje van een flink uur. Ook de buitenwegen leveren weinig fraais. Daarom geef ik uit hygienisch oogpunt de jongens dikwijls gelijk als zij een voetbalspelletje boven zoo'n ongenietelijk stof- of modderbad verkiezen. Onder de vacantie of op feestdagen door de week wagen we ons gewoonlijk aan een frissche morgenwandeling naar een geimproviseerd Tusculum op een of ander bergje of heuvel gelegen met een aardig panorama op de stad en de rijk geschakeerde velden. Voor een paar sapeken slaan we dan ons bivak op in een pagode, waar een alleen(?)wonende bons ons geheel en onverdeeld ten dienste zich stelt in het aanbrengen van alles wat in zijn heiligdom op stoel, bank of tafel gelijkt of althans vroeger ervoor gediend heeft. Hij kookt dan wat water, waarbij we ons broodje smakelijk oppeuzelen. Doch het toppunt van hun vacantie-plezier is een bezoek bij een niet te ver afgelegen buurtpastorie waar zij 's middags dineeren en soms als de plaats 't toelaat, ook overnachten. En om U de waarheid te zeggen deze manier van vacantiehouden lijkt mij voor onze studenten de verkieslijkste. Vacantie thuis heeft mijns inziens hier in China veel tegen. Eerstens de kleine huizing van de meesten hunner : voorts weinig afleiding en vertier : moeder te druk met het huishouden, vader en broers op 't land — die zich helaas geneeren in hun ouderlijken trots om hun aanstaanden „heerzoon" mee aan het werk te zetten. Buitenshuis : geen kameraadje dikwijls om een flinke wandeling te maken : buitendien een roeitochtje of een ritje naar een mooi park, diergaarde of theetuin, zulk een eldorado is in Shansi onbekend. Hem blijft dus al niet veel meer over, — zoo hij niet leest of schrijft, wat in zoo'n donker vertrek ook al lastig gaat — om wat te lanterfanten of zijn „dolce farniente" in den slaap te zoeken of wat nog erger is om in ijdel gesnap met zijn oude kornuiten door te brengen. Alias hij hoort en ziet te veel wat zijn roeping in gevaar kan brengen. Zeker een hermetische opsluiting is al even gevaarlijk : kennis met wat buiten omgaat is zeker noodig voor zijn volgend leven : de overgang ware immers anders veel te groot : maar dit gevaar schuilt niet in de kennis maar wel in de wijze waarop hij de kennis verkrijgt. Ondertusschen onderwerp ik mijn oordeel gaarne aan dat van anderen : het laatste woord is over deze kwestie nog

niet gesproken, met veel eigenaardige omstandigheden dient hier rekening gehouden te worden. In sommige vacariaten kiest men den middelweg : de vacantie wordt buiten het Seminarie geheel doorgebracht, bij of kort bij hunne familie maar zóó dat zij in de kerk logeeren en somtijds daar tegelijk het baantje van schoolmeester of predikant waarnemen : dus het utile dulci mooitjes vereenigd.

Vacantiedagen ongeveer als in Holland : alleen buiten de Paasch- en zomervacantie nog enkele dagen met Chineesch nieuwjaar.

Om den handenarbeid bij hen in eere te houden, welke helaas bij 't jonge studeerend geslacht in minachting geraakt, wordt het schoonhouden van huis, kapel, tuin, eigen slaapplaats en kleeren aan hen toevertrouwd. Op zindelijkheid mag wel bij hen extra gelet worden, want zooals gij weet munt de Chinees hierin niet al te zeer uit. De bloementuin onder clubjes van 3 à 4 jongens verdeeld vraagt des zomers veel van hun zorgen en schoonheidsgevoel, meer wellicht dan de moeite beloont. Eerst half Juni toch vertoont zich Flora, maar haar eerste frischheid is zij al spoedig kwijt. Kortom het is hier allesbehalve het land der bloemen ; wegens de hardheid van den bodem worden de bloemen met volle emmers begoten.

Of onze levenswijze en opvoeding aan al de regels der gezondsheidleer beantwoordt, durf ik niet beweren, toch kan ik, Gode zij dank, constateeren dat ons Seminarie tot nog toe van sterfgevallen en ernstige ziekten mooi bevrijd is gebleven. Dit is zeer zeker veel te danken aan de gezonde ligging, doch vooral, o ongehoorde paradox ! aan het weinig gebruik van medicijnen. Hier raak ik weer een zwakke plek bij de Chineezen aan. Dezen toch schijnen onzen gulden regel niet te begrijpen, dat men tijdens een ziekte weinig moet doen, maar veel moet laten. Hij meent daarentegen dat medicijnen alleen de ziekte genezen en hoe duurder deze zijn, des te probater zij werken. Gij behoeft maar even een Chineesche krant open te slaan om U te overtuigen hoe Pink-pillen en consorten met bladvullende advertenties op dat zwak der meergegoede Chineezen speculeeren, die er zelf buitendien een eigen huisapotheekje op na houden. Bij ieder kleine onpasselijkheid of zwaar gevoel — veel zekerder met een beetje minder eten en drinken te genezen — wordt een groote bak vocht of een handvol pillen van die „allesgenezende wondermiddelen" geslikt. Helpen deze niet onmiddellijk den eersten keer, wat tot de goede kwaliteit der medicijnen moet behooren,

dan weer een ander kwakzalver gehaald om weer op goed geluk van leven en dood een heele tas van zijn onfeilbare medicijnen te verorberen. Gij moet weten de vent is gewoonlijk apotheker erbij. Is morgen de toestand nog hetzelfde dan volgt de banvloek op dokter en medicijnen en wordt een nieuwe Esculaap ontboden, die onder veel orakeltaal zonder eenige diagnose het recept van zijn collega kritiseert : een beter voorschrijft dat morgen door een ander weer zal gecorrigeerd worden. Ik zeg gerust niet te veel als ik beweer dat in China wel driemaal zooveel menschen van de medicijnen sterven dan genezen. Wat geeft zoo'n kerel om een menschenleven ; zoodra 't misloopt, poetst hij de plaat. Welnu wie kan 't mij dan euvel duiden, dat ik dat gewetenloos volk van mijn drempel houd en liever mijn jongens met wat mit'ang (vogelzaad-aftreksel) cureer ; een flauw drankje, dat echter de treffende eigenschap heeft, dat 't alleen bij ziekte goed smaakt, maar ongenietelijk en smakeloos bij naderende beterschap.

Wat nu de kenvermogens van onze studentjes betreft, geloof ik, behoeven zij voor hun westersche broeders niet onder te doen. De gang van hun idées is wel wat langzamer ; hun verbeeldingskracht niet zoo levendig, maar hun opmerkingsvermogen veel scherper en hun geheugen wellicht taaier. Waarschijnlijk valt 't hieruit te verklaren, dat hij ook meer tot het stoffelijke van nature geneigd, beter aanleg hebben tot positieve dan afgetrokken wetenschappen. Jammer alleen dat het natuurlijke in de kinderen hier zoo goed als niet is ontwikkeld : het denken is hun bij het leeren vreemd. Werktuigelijk wordt alles van buiten geleerd zonder den minsten voorafgaanden uitleg ; bloot geheugenwerk dus, zonder de minste verstandsvorming. Gelukkig is in den laatsten tijd in dat papegaaienwerk een heilzame ommekeer gekomen : van kindsbeen toch wordt het kind tot nadenken gedwongen. Toch is dat onderwijs nog heel onvolmaakt. Immers in zijn antwoord dreunt de scholier nog te woordelijk den uitleg op zooals de meester dien heeft gedicteerd. Deze toch meent zijn les slechts alleen duidelijk te maken, wanneer hij zoo dikwijls zijn verklaring in denzelfden woordenvorm giet dat de leerling ze van buiten kan opzeggen. Eerstens, dunkt mij is dit te wijten aan de armoe van ideeën en vooral aan 't stereotypische van de Chineesche natuur, maar voornamelijk nog aan de gebrek-

kige opleiding der nieuwbakken meesters, die veel oppervlakkig leeren behalve de practische methode van kinderen te onderwijzen. Ons eerste werk is dus om op de voorbereidingschool met eindeloos geduld die harde koppen te bewerken, om op die onbeschreven leien eenige verstaanbare teekens te krassen alias om door aanschouwelijke voorstellingen en plastische voorbeelden hen aan het denken te krijgen en door een eenvoudigen uitleg in verschillende vormen gegoten, hen iets te doen begrijpen. Waarlijk een groote opoffering, doch gelukkig na een flinke proefneming van eenige weken niet zonder gunstige resultaten : allengskens zien we hen in actueele redelijke wezens ontpoppen en niet zelden worden velen, die aanvankelijk oliedom schenen, onder die bewerking beste studenten. Een prachtige en geschikte stof tot die vorming des verstands en tevens des harten geeft de dagelijksche verklaring van catechismus en bijbelsche geschiedenis, die door een pater van het seminarie in tegenwoordigheid en dikwijls met medewerking zijner grootere studenten gedaan wordt. Voor beide soorten studenten dus een mooie proef- en leertijd : voor de eene als leerling, voor de andere als toekomstig leermeester. Behalve dit godsdienstonderwijs ontvangen die aspirant-seminaristen Chineesche literatuur volgens de nieuwe methode. Ik zeg literatuur, want wat de knaap het eerste leert, is niet zijn spreektaal maar de schrijftaal van het Chineesch : twee talen werkelijk van elkander onderscheiden ; zoo leert de kleine bij het prentje van een hond, die hij in de wandeling koo noemt, dat 't een tsïuem is. Hoe hij nu dien ,,koo" den door-de-weekschen naam van hond moet schrijven, zal misschien de meester zelf hem niet weten te zeggen. Dit omtrent het verschil der woorden, de constructie is in beide talen nog meer uiteenloopend. Derhalve een betreurenswaardige lacune bij de eerstbeginnende leermethode, terecht door onzen practischen gouverneur ingezien. Zijn wensch is dat eerst op de scholen begonnen wordt met de gewone spreektaal, waarvoor hij de boekjes zelf uitgaf. Bij het eind van dezen cursus kan ieder in gewone spreektaal een briefje, rekening, huur- of koopakte lezen en schrijven en alle proclamaties van gouverneur en burgemeester verstaan, welke vroeger slechts in hooge boekentaal alleen door geletterden begrepen werden. Helaas : zijn stem klinkt nog als een roepende in de woestijn. Foei zoo'n spreektaal in schrift brengen : het is de Chineesche literatuur in discrediet brengen,

jeremiaden die boekgeleerden, die dikwijls de gewoonste woorden niet geschreven kunnen krijgen. Bovendien wat rekenen, aardrijkskunde en zangles en gij hebt de leerstof van het voorbereidingsjaar.

Is eenmaal voor de uitverkorenen de deur van het Seminarie geopend, dan wordt met het Latijn begonnen. Moge al de last van den professor van het a, b, c, — zooals hij soms al schertsend genoemd wordt — door de voorbereidingsklas veel zijn verminderd en verlicht, toch wordt van hem een taai geduld en ijzeren volharding geeischt om het Chineesje een taal te leeren, welke wat klanken, letters, woordvoeging, buiging en spraakregels niets met de zijne gemeen heeft. Derhalve hemelsbreed verschilt met den Europeaan, die in het aanleeren van vreemde talen, zoo menige overeenkomst met zijn moedertaal vindt.

Het begint eerst met het hartverheffend a, b, c. Eerstens kent de Chinees geen alphabet of juister gesproken geen eigenlijke letters. De naam van een ding of handeling door ons geschreven is uit meerdere letters, dikwijls meerdere lettergrepen samengesteld: de Chinees gebruikt daarvoor gewoonlijk slechts één woordteeken of figuur van één klank, die ook andere teekens kunnen hebben. Daarom worden in het spreken ter onderscheiding vier of vijf tonen gebezigd waardoor dezelfde klank naargelang der 4 of 5 verschillende tonen dingen kan beteekenen of wel ter verduidelijking voegt men een synoniem er aan toe. Onze kleine latinist ziet eerst heel vreemd op als hij zijn latijnsch boekje juist aan den anderen kant moet openslaan: verder niet van rechts naar links omgekeerd moet lezen. Met verbazing hoort hij dan tot niet geringe troost en aanmoediging dat hij om latijn te praten en te schrijven maar 25 letters noodig heeft, waarvoor hij in het Chineesch er een paar duizend behoeft. Nu volgt de uitspraak: een zaak van gewicht, want deze in den beginne slecht aangeleerd, is moeilijk later te verbeteren. De eerste moeilijkheid is om de klinkers zuiver, ongemengd te doen uitspreken: wijl zij die missen klinkt a, e, i, o, u in hun mond als nga, nge, ngi, ngo, ngu. Met de medeklinkers gaat 't beter: nochtans wordt door velen ook zelfs later het onderscheid slecht gehoord tusschen een v en f; z en s, t en d, b en p, l en r. Een andere moeilijkheid voor sommigen is hun dialect: zoo zijn er plaatsen waar men voor den klank f een g uitspreekt of omgekeerd: voor zw den klank f; i voor j of ook een l of gebroken r.

Nu het spellen. Zoolang een medeklinker voor of achter de klinker staat gaat alles nog van een leien dakje, alleen met een klein nasleepje b.v. us, usse, maar met meerdere medeklinkers gaat 't veel lastiger : gewoonlijk worden 't dan ook meerdere lettergrepen b.v. spes luidt als sepes.

Om ons te overtuigen, dat zij de zuivere uitspraak machtig zijn, worden aan de speloefeningen ook schrijfoefeningen verbonden. Na een marteling van 3 of 4 maanden is de cursus van a, b, c geëindigd en 't moet erkend worden, dat de uitspraak van sommigen weinig te wenschen overlaat. Meteen hebben zij als leesoefening de misgebeden en menig latijnsch woordje aangeleerd, waarvan zij te pas of te onpas een ruim gebruik maken.

Na 't eerste nummer van dit heksenprogram, krijgt de Chineesche snuiter weer een rariteit te hooren n.l. de verdeeling of classificatie der woorden in zelfstandige naamwoorden etc., zoo iets is bij hen ten lande geheel onbekend. Hetzelfde Chineesche woord of klank met of zonder toonverandering fungeert nu eens voor zelfstandig dan voor bijvoegelijk naamwoord of bijwoord : soms zelfs voor werkwoord. Gau b.v. beteekent zonder eenige wijziging, alleen door positie of uit den context zoowel 't goede als goed : beminnen of als goed behandelen. Nog minder snapt hij iets van het geslacht der woorden, mijns inziens zeer terecht. Daarom deed men goed hun niet te spreken over mannelijk, vrouwelijk, onzijdig geslacht maar van iang-ing-oe lee respectievelijk *sterk-zwak-geen* geslacht, soort of klas.

Wil men in het Chineesch bepaald het verschil der sexe bij de levende wezens uitdrukken, zoo dit uit den samenhang niet duidelijk is, dan voegt men bij den naam van dit wezen een specificeerend woordje b.v. man-onderwijzer ; vrouw-geest. Insgelijks moet het *hij* en *zij* uit den context blijken : hetzelfde wat het enkel of meervoud betreft, welk laatste alleen in geval van onduidelijkheid met een aanhangsel van „men" wordt uitgedrukt.

Verbuigingen kent het Chineesch evenmin : de woorden zijn onveranderlijk. De betrekkingen der zelfstandige naamwoorden onderling, onze naamvallen, worden uitgedrukt of wel door positie of door middel van woorddeeltjes (particuliere) waarvan sommige moeten beschouwd worden als eenvoudige voor- of achtervoegsels, andere als voorzetsels (praepositie). Zoo doet *ti* dikwijls dienst als

achtervoegsel voor onzen genitief ; *pa* als voorvoegsel voor accusatief ; ti of tie als praepositie voor datief.

Hetzelfde moet gezegd worden omtrent de conjugatie onzer werkwoorden. Het actief, passief, wijzen en tijden drukt men alleen uit door voor- of achtervoegsels, voegwoorden, bijwoorden etc. zoo deze uit den samenhang niet duidelijk is. Het kost dus heel wat tijd en hoofdbrekens vooraleer onze nieuwbakken latinist eigenlijk duidelijk weet waarheen 't moet met al dat gehaspel van geslacht, getal, naamval, declinatie, overeenkomst van adjectief met substantief etc. etc. etc. Teveel attentie zou men haast zeggen wordt van die kleine hersens gevorderd die vroeger op het geleerde niet de minste aandacht gaven.

Heeft de kleine baas na 2 jaar tobbens de hem zoo vreemde woordvorming met thema's, vertalingen maken en spraakoefeningen zoo wat eigen gemaakt, dan is de syntax aan de beurt, die evenmin in het Chineesch aan vaste regelen is gebonden. Het onderling verband toch der zinnen drukt zich gewoonlijk niet uit zooals bij ons door leesteekens, voegwoorden etc. maar door eigenaardige plaatsing. Ons Chineesje moet dus alleen uit den samenhang van den Chineeschen zinbouw opmaken niet alleen wat de hoofdzin is, maar ook welke de betrekking is der zinnen onderling om b.v. het geschikte leesteeken of voegwoord te gebruiken. Leesteekens toch kent 't Chineesch eigenlijk niet. Later heeft men gemakkelijkheidshalve in gewonen stijl een punt of beter gezegd een kringetje achter iedere gedachte ingevoerd. Vooral het gebruik van ons relatief (dat als relatief bijwoord bij hen in den voorzin staat en eensluidend is met het correlatief aanwijzende) blijft voor den leerling een groot kruis, vooral in de indirecte naamvallen en bij lange relatieve zinnen.

Nog meerdere moeilijkheden zou ik hier kunnen opsommen zoo ik niet vreesde U baloorig te maken. Daarbij komt nog dat het Chineesch onmogelijk zoo te vervormen of te misvormen is, zooals Volcker ons schoon Hollandsch ten gerieve der leerlingen gedaan heeft. We moeten toch al genoeg oppassen, dat zij met het vertalen hun moedertaal niet te veel radbraken en Latijn-Chineesch praten, waarvoor natuurlijk bij den professor geen geringe dosis Chineesche kennis verondersteld wordt om de latijnsche zinnenbouw juist en zuiver door een Chin. woordschikking weer te geven. Kortom alleen door ze logisch te leeren denken, moeten zij het Latijn aanleeren.

En het mag hier wel tot eer der vroegere professoren gezegd worden, dat sommige hunner oud-leerlingen voor ons Europeanen niet behoeven onder te doen.

Dit alles zal U voldoende overtuigen dat zoo'n professor van het a, b, c heel wat voornamer roeping heeft dan 't zich eerst liet aanzien: eigenlijk gezegd, mag men hem gerust als baanbreker voor de professoren van philosophie en theologie beschouwen.

Ten slotte zij nog vermeld, dat met het oog op de eigenaardige Chineesche toestanden die voor de studie van het Chineesch veel tijd vereischen, de klassieken niet bizonder gegeven worden : alleen bij uittreksels van een bloemlezing. Meer beijveren wij ons het latijn als kennis dan als wetenschap te doceeren : alias practisch door het maken van stukjes of brieven.

Naast het latijn staat als hoofdvak de Chineesche literatuur, waarvoor evenveel studietijd gegeven wordt. Over het lastige van dit vak heb ik reeds een en ander gezegd : ik meen dus hier te kunnen volstaan, zoo ik nog zeg dat de schoonheid van den Chin. stijl niet bestaat in eigen vinding van schoone gedachten maar hoofdzakelijk, zoo niet uitsluitend in het slaafsch navolgen van oudere schrijvers, die helaas weer alleen volgens authentieke interpretatie kunnen en moeten verstaan worden en tevens ook in het gebruik van allusies, wier verklaring en derhalve goed gebruik een flinke belezenheid veronderstelt.

Als andere vakken komen op de eerste plaats een meer uitgebreide godsdienstleer, liturgie, bijbelsche- en kerkelijke geschiedenis. Voeg hierbij s.v.p. nog Chineesche geschiedenis, aardrijkskunde, rekenen, schrijf-, zang-, en muziekles, en U heeft alles wat hun hersenen, voor het studeeren niet zoo sterk als de onze, moeten verduren en verwerken. Zij hebben derhalve ook meer behoefte aan afleiding en een extra vrij dagje. Anders is de tijd der vacantie zoowat met die van Holland gelijk. Repetities, composities eveneens: op het eind van het schooljaar (tegen de groote vacantie) examen der hoofdvakken in tegenwoordigheid van Mgr. en andere paters. De studiecursus van het klein-Seminarie duurt gewoonlijk evenals die van het groote 6 à 7 jaren.

Zonder twijfel is het hunne zedelijke opvoeding vooral, die van ons de grootste zorgen en omzichtigheid vordert. Want afgezien nog van het verhevene van het priesterschap en het gevaarvolle van het

Apostolaat zijn 't in het bizonder hun Chineesche of liever hun Oostersche eigenaardigheden, die ons tot die voorzichtigheid aansporen. Vandaar onze stelregel, die geen uitzondering duldt „liever wat minder knappe maar devote dan meer knappe maar weinig devote priesters". Geleerdheid is vooral in China weinig bevorderlijk voor de beoefening der deugd : hoe geleerder gewoonlijk hoe verwaander en onhandelbaarder : op zijn Chineesch gesproken één deel geleerdheid met 9 deelen hoovaardigheid. Derhalve vindt men onder goede koppen en jongens van meer gegoeden huize de meeste mislukte roepingen. De vraag dringt zich bij U vanzelf op: geeft de Chineesche natuur met al die onhebbelijkheid, die volgens eenigen hun zelfs veel minderwaardiger maken, voldoende waarborgen, dat hun opleiding en vorming tot een goed resultaat zal leiden? Kortom, of uit hen brave priesters te recruteeren zijn van wie met recht mag verwacht worden, dat zij de H. Kerk tot sieraad en de geloofsverkondiging tot steun zullen worden ? Volmondig durf ik dit bevestigend beantwoorden.

Het is waar geen volk ter wereld staat in zoo'n slecht blaadje als die Chineesche kolossus. Doet iemand raar of vreemd : men scheldt hem voor 'n raren Chinees. Zeker ik zou U voorbeelden bij de vleet kunnen opsommen, dat wij hier juist averechts anders doen en praten als bij U. Maar, durf ik ondeugend vragen : mogen we eigenlijk wel lachen om hun excentriciteit : of moeten we 't liever doen om de onze. Wie toch heeft de oudste papieren der beschaving, en vindt men in het Oude Testament niet dezelfde gebruiken en zeden ? Tusschen u gezegd en gezwegen is de Chinees met het aannemen van onze beschaving ? ! er alles behalve beschaafd op geworden. Verder staat hij in het wereldregister geboekt als sluw, harteloos, Europeanen hatend ; bij sommigen zelfs als intellectueel en zedelijk wezen ver onder Amsterdamsch peil. Het lust mij volstrekt niet om dien gelen Chinees van al die zwartmakerij wit te wasschen : Met Asmodee kan hij ook wel een beetje zeggen : zij haten me, maar ik maak het er ook na. Edoch van hem wordt veel gesproken, maar niet minder gelogen. Wij verkneuteren ons dikwijls als zoo'n geleerde professor bij wijze van reisindrukken, welke hij gewoonlijk in een Chineesche havenplaats heeft opgedaan, over Chineesche toestanden weet te praten in een of andere krant of tijdschrift. Aan diezelfde fout van inductie „ab uno disce omnes" wordt al is 't in mindere

mate schuldig gemaakt door bij Chineezen wonende Europeanen. Ik voor mij geloof, dat wij Europeanen over het algemeen en in doorsnee genomen van vele vooroordeelen niet zijn vrij te pleiten. Men spreekt wel b.v. over Europeesche haat van den Chinees, toch ben ik van meening dat andere politieke redenen buiten rekening genomen, daarvan de Europeesche minachting der Chineezen grootelijks de oorzaak is. Onze Europeesche trots, prat op onzen vooruitgang, wil domineerend 't zijne te zeer opdringen meer dan de Chinees, hoovaardig op zijn eigen veel oudere beschaving en letterkunde, kan verduren. Inde irae. Zeker moet ten volle erkend worden dat de Chinees in weerwil van zijn al te groote plichtplegingen ons weinig sympathiek voorkomt en voornamelijk om zijn hoogmoed, sluwheid en ondankbaarheid. Doch die ondeugden zijn niet van dien aard dat zij door de grondregels eener Christelijke opvoeding en onderricht niet kunnen verbeterd worden. Zelfs de Chineesche Katholiek zal gaarne die nationale gebreken erkennen, maar hem verdacht te maken dat hij te zinnelijk en te vleeschelijk is om het celibaat te onderhouden, dat moet hem diep in het hart grieven. Uit het feit alleen toch dat menig los van God en gebod, vooral op markt- en havenplaatsen, ver van huis, aan dit vreeselijk euvel lijdt, wie zal zich hierover verwonderen ? Meer is te verwonderen dat hij desniettegenstaande uitwendig nog zoo goed (beter dan in Europa) de zedigheid blijft bewaren. Want buiten ziet men nooit van die schandaaltjes. Daarbij de slechte huizing maakt het kind vóór zijn tijd rijp, dit is dus allesbehalve bevorderlijk voor de goede zeden. Maar hieruit, uit deze bijkomende omstandigheden mag nog niet besloten worden dat de Chinees van nature uit meer last heeft van deze passie dan een ander sterveling. Mijn veeljarige ondervinding komt tegen die lage verdachtmaking ernstig in verzet. Dit moest eerst mijn pen uit, vooraleer ik U mijn jongens voorstel in hun handel en wandel. Aan hun open blik bemerkt gij dat zij geen gedegenereerde karakters zijn, maar als ieder menschenkind behebt met dezelfde gebreken en fouten, welke zij evengoed onder een goede leiding met Gods genade weten te verbeteren.

Van vrije ontwikkeling of opvoeding zijn wij volstrekt geen voorstanders. Gerust durf ik bekennen, dat de discipline hier op 't Seminarie strenger is dan ten uwent, ja weinig met de kloostertucht verschilt. Nochtans worden zij niet automatisch opgevoed. Moge

al in het begin vrees voor straf en uitzetting die jongere baasjes in het gareel houden, met de ontwikkeling des verstands, moet ook het plichtbesef en liefde voor deugd zich in gelijke mate ontwikkelen. Immers het valt niet te loochenen dat de Chinees meer slaafsch is aangelegd en gemakkelijk een tijd lang een valsche onderdanigheid weet te veinzen. Noodig is daarom hem in al zijn doen en laten, zoowel binnen als buiten het Seminarie nauwkeurig te bespieden en te laten bespieden. Onze grootste zorg is om hen eenvoudig en nederig te houden. Allicht toch worden zij door hun mede-Christenen voor heele geleerden en minstens halve heiligen aangezien. Een kleine vernedering van tijd tot tijd zal een beetje helpen om tot een juiste zelfkennis te geraken. Onoprechte, verwaande, lastige weinig devote jongelui geven weinig hoop op volharding ; overtredingen tegen de zeden worden aanstonds met wegzending gestraft. Daarentegen innige godsvrucht, open en gewillige karakters geven betere waarborgen. Het is wezenlijk verblijdend en opvallend hoe sommigen hunner nog op jeugdigen leeftijd zich geweld aandoen om hun minder voordeelige inborst te verbeteren en toonbeelden worden van godsvrucht en regeltucht. Deze worden gewoonlijk door hun medeleerlingen dan ook als surveillanten gekozen, die ons in het toezicht van studie-, eet- en slaapzaal alsook van tuin en kapel trouw terzijde staan. Kleinere overtredingen worden door hun eigen senaat lichtelijk bestraft : grootere aan ons overgedragen. Over hun godsvrucht hebben we over het algemeen geen klagen : zij bidden liever dan studeeren en zien er dan niet tegen op om uren voor het Allerheiligste op den blooten grond geknield te blijven.

Hun geestelijke oefeningen zijn als volgt : dagelijks om $5^1/_4$ uur morgengebed met voorbereiding voor de H. Communie : daarna de H. Mis met meditatie of op liturgische wijze gehoord, waaronder de H. Communie. De dagelijksche H. Communie, ofschoon aan ieders devotie overgelaten, wordt zelden overgeslagen. Tusschen de lessen en studie een kleine adoratie van het H. Sacrament. Half twaalf geestelijke lezing : hierop een kwartier adoratie met de litanie van den Zoeten Naam of het H. Hart. Half zeven rozenhoedje met een kerkelijk gezang en gewetensonderzoek. Negen uur avondgebed in de kapel en eigen devoties : welke ijver in velen eerder moet worden bekoeld en tegengegaan.

Op Zon- en feestdagen bovendien het bijwonen van Hoogmis met preek in de kerk; 's middags Lof, Kruisweg en convocatie. Behalve de devotiemaanden van Sint Joseph, O. L. Vrouw (Mei- en Octobermaand) en het H. Hart waarvoor zij tot meer opluistering zelf voor het licht zorgen, vieren zij op plechtige wijze den eersten Vrijdag met een halven dag recollectie, gezongen H. Mis en klein Lof. Jaarlijks onder de leiding van een onzer paters retraite.

En nu ten slotte beleefd excuus voor mijn lange en langdradige verhandeling. Ik meende immers daardoor U een volledige kennis van ons Seminarie te kunnen geven, om U beter met ons en onze studentjes te doen meeleven. Tevens zult Gij hieruit gemakkelijk opmaken, hoe ik over de opleiding van onze inlandsche geestelijkheid denk. Volmondig onderschrijf ik wat Mgr. Rénaud eertijds schreef: „het is daarom dat ik, aangemoedigd door den H. Stoel en door de resultaten van een gelukkige ondervinding, geloof werkdadig de belangen der missie te dienen door geen moeite te sparen om hen in grooter getale aan te werven en te vormen tot deugd en tot kerkelijk leven." Schijnt men zich als professor wat minder missionaris toe, toch gevoelt men zich ruimschoots daarvoor vergoed door de gedachte en de hoop om meerdere missionarissen te vormen. die onze vacante plaatsen in de missie spoedig zullen innemen. En gelooft niet, dat dit alleen mijn particuliere zienswijze is: zoowel mijn voorgangers als mijn tegenwoordige medeprofessoren zullen ten volle beamen, dat zij de gelukkigste jaren onder hun jongens hebben gesleten: voorwaar het beste getuigschrift wat hun kan worden gegeven.

fr. BERTRANDUS BOERKE, O.F.M.
Pres. v. h. Seminarie Luanfu (Z. Chansi).

INDIË EN DE INDISCHE MISSIES.

'N NED.-IND. CENTRAAL ADVIES-BUREAU VOOR DE MISSIËN ?

Aanleiding tot het opperen van het hierboven aangegeven denkbeeld geeft mij Pater Herman's artikel in „Het Missiewerk" van 1 Mei '24: „De Kerk en de Heidensche Kultuur".

De algemeene strekking van diens betoog juich ik van harte toe. Er zijn daarin evenwel punten, waarmede ik mij moeilijk kan vereenigen — misschien wel omdat ik den schrijver verkeerd begrijp — en dit geldt in het bijzonder de wijze, waarop Z.Eerw. voorstelt het door hem beoogde doel te bereiken. Wanneer ik mij kritiek veroorloof, dan gelieve Pater Herman daarin niet zucht tot afbreken te zien; dit schrijven bedoelt niets anders dan het zoeken van 'n richting, het vinden van 'n pad, dat wel is waar niet rechtstreeks voert naar het door hem en door vele anderen begeerde doel, maar den tocht daarheen in de toekomst ten deele kan vergemakkelijken of voorbereiden. Ik tracht mij zoo voorzichtig mogelijk uit te drukken, omdat ik — in tegenstelling van p. H. die er, naar het den schijn heeft, nog al licht over denkt — tegen dat doel opzie als tegen 'n berg, voor welks exploratie 'n deugdelijk geoutilleerde expeditie van stoere, getrainde en bij uitstek deskundige en geleerde mannen noodig is.

Ik ben daarmede in het vaarwater van G. de van der Schueren [1]), die voor het Oosten kloosters wenscht van niet-missionaire monniken, die zich met uitsluiting van alle andere zaken, alleen bezig houden met Indische kultuur, volg hem evenwel niet in dien koers, de beoordeeling van de uitvoerbaarheid zijner ideeën gaarne aan daartoe bevoegden overlatend, mij thans op het standpunt plaatsend, dat de verwezenlijking zijner illusies nog in 'n heel ver verschiet ligt.

---

[1]) De Beiaard '23. Monnikenwerk in Indië.

Pater Herman doet 'n beroep op de Dames van het H. Sacrament, van Koempoelan Djait van de O. I. C. en missienaaikringen.

De K. Dj. en de O. I. C. zijn er — geloof ik — per abuis bijgekomen. Als ik mij niet vergis, houden deze zich tot dusver meer speciaal bezig met het vervaardigen van baby-uitzetjes ten behoeve van het Sint Melania-Werk.

Doch ook bij de Dames van het H. Sacrament is p. H. niet aan het juiste adres. Nog onlangs, medio Mei, had te Nijmegen de jaarlijksche tentoonstelling van paramenten en kerksieraden plaats en men zal mij toch niet gebrek aan waardeering voor den prijzenswaardigen en verdienstelijken arbeid der Dames verwijten, indien ik opmerk, dat deze voor 'n groot deel bestond in het talentvol be- en verwerken van fabrieksproducten. Het zou onbillijk en onredelijk zijn meer te verlangen. Voor het zelf ontwerpen en vervaardigen van modellen, patroons en motieven hebben zij — in 't algemeen gesproken — noch den tijd, noch de kunde.

Noch den tijd, noch de kunde voor hetgeen p. H. verlangt, hebben ook de missionarissen.

Dat zij er niet den tijd voor hebben, behoef ik niet aan te toonen, waar de algemeene klacht is, dat de missionarissen hun eigenlijken priesterlijken arbeid niet afkunnen. Mij werd eens door een missionaris gezegd, dat indien hun klein aantal met één wordt vermeerderd, er aanstonds weer werk komt voor twee andere. Dat geloof ik graag en aanvaard ik als den normalen toestand.

De „Nieuwe Eeuw" van 15 Mei vermeldt, dat de Belg Hyacinthe Vanderyst behalve missionaris tevens is ingenieur, doctor in de philosophie en oud-directeur van de lazaretten in Kwango, doch ik meen voorop te moeten stellen, dat iemand 'n uitstekend missionaris kan wezen ook zonder doctor in de philosophie te zijn en heel veel notie te hebben van technische en medische wetenschappen.

Een langdurige tewerkstelling aan de afdeeling „Gebouwen" van het Departement der Burgerlijke Werken bij het einde van mijn Indische loopbaan heeft mij 'n kijkje doen krijgen op de technische kennis onzer missionarissen.

Acht jaar lang gingen door mijn handen ter beoordeeling en ter adviseering van de Regeering aanvragen van bouwsubsidies van missionarissen en zendelingen over geheel Indië. Na hetgeen ik zooeven vooropstelde, vrees ik niet in eerbied te kort te schieten

door de mededeeling, dat ontwerpen en begrootingen vaak van dien aard waren, dat zij 'n onderopzichter van den Waterstaat 'n ongunstige aanteekening op zijn conduite-rapport zouden bezorgen.

Driemaal gezegend, noemt d. v. d. S. den pionier, die in zijn dorp een artist aantreft van zulke voortreffelijkheid, dat hij uit 'n Franschen catalogus een altaar kan copieeren, zonder dat de priester uren van zijn kostbaren tijd offeren moet om wenken te geven en toe te zien dat deze worden uitgevoerd.

Gelukkig — zeg ik hem na — in eenig afgelegen oord in ons Indië de missionaris,die 'n opzichter of bouwkundige vindt, zoo welwillend hem nachtelijken arbeid te besparen om 'n project van 'n subsidie-aanvraag van een school samen te stellen.

Met meer recht, zeg ik dat. Waarom ? Och, 'n minder gelukkige nabootsing van lijnen en motieven in dat altaar, waarvan de Westersche idee den Oosterling toch niets zegt, zal dien pionier wel niet in zijn missiewerk schaden. 'n Afwijzing, 'n vertraging van de subsidie-aanvraag voor zijn school verlamt den missionaris wèl in zijn actie.

Mij moet hier 'n woord van lof van het hart voor den loyalen geest, die tijdens mijn tewerkstelling daaraan, het Bouwdepartement kenmerkte. Of diezelfde lof aan andere Departementen kan worden toegezwaaid, zij anderen ter beantwoording. Wel wil ik er de aandacht op vestigen, dat het niet geheel voldoen aan de letter van staatsblad zooveel, nummer zooveel, Missie-vijandigen — en die zijn er in Indië waarschijnlijk meer dan haar lief is — 'n welkome aanleiding kan zijn des missionaris' illusies te verstoren, althans zijn leven danig zuur te maken.

Ligt het — zou ik met alle bescheidenheid willen vragen — nu niet voor de hand zooveel mogelijk te trachten de missionarissen onafhankelijk te doen zijn van toevallige omstandigheden, hun den arbeid zooveel mogelijk te verlichten ?

De Delftsche studenten-missieclub tracht de missionarissen ter hulp te komen met technische inlichtingen, hun raad te verschaffen omtrent bouwconstructies, materialen enz. Ik breng den Delftschen studenten hier gaarne openlijk mijn hulde voor hun mooi initiatief, voor de moeite en opoffering, die zij zich willen getroosten, maar.... Delft ligt zoo ver en vooral hun arbeid zal door verschillende belemmerende factoren, die ik buiten beschouwing laat, wel nimmer tot zijn volle recht kunnen komen.

'n Paar jaar geleden deed pastoor van der Loo 'n beroep op Katholieke bouwkundigen om een goedkoop maar mooi kapelletje met devoot interieur en een vriendelijk voorgeveltje voor een Javaansche dessa te ontwerpen, aan de oplossing van welk in al zijn eenvoud — en juist daarom — zoo uiterst moeilijk probleem twee Haagsche architecten bereidwillig hun krachten hebben beproefd.

Ik releveer 't een en ander ten einde te doen zien — zoo dat nog noodig mocht zijn — dat de missionarissen zelf hun onmacht voelen, de volstrekte noodzakelijkheid van deskundige voorlichting en hulp erkennen, hetgeen mij groot respect en sympathie inboezemt in tegenstelling met de beunhazerij, die in Indië 'n maar al te vruchtbaren bodem vindt en welig tiert.

Het zij mij vergund het in hoofde aangegeven denkbeeld nader uit te werken en toe te lichten.

Ofschoon ik in de eerste plaats denk aan een bouwkundig-technisch adviesbureau, noemde ik het in het algemeen : adviesbureau. Ik stel het mij toch tevens voor als 'n instelling in den geest van het Centraal-Bureau voor Opvoeding en Onderwijs te Den Haag, 'n bureau dus dat tot in de finesses volledig op de hoogte is en blijft van alle voorschriften en bepalingen niet alleen van het Departement van Onderwijs en Eeredienst, doch ook van die van Binnenlandsch Bestuur en van Burgerlijke Openbare Werken (gebouwen), van het Hoofdbureau van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst, (hospitalen), kortom van alle takken van dienst, waarmede de Missie in aanraking komt of kan komen.

Als technisch bureau bepale het zich niet tot gebouwen. Aangezien de missionaris pionierswerk verricht, staat hij voor tal van technische vraagstukken, bijv. om maar iets te noemen : drinkwatervoorziening. Het kan raad en hulp verschaffen voor de aanwending en verkrijging van materialen, gereedschappen, werktuigen,. machines enz.

Ik noemde het „Centraal", omdat ik het ten dienste wenschte van alle missioneerende orden in Indië. Als ik wel heb, zijn er dat 7. Ik hoop van harte, dat Nederland kans ziet het voorbeeld van België te volgen, dat priesters van 17 congregaties naar Congo zendt. Ruimte en arbeid in overvloed.

Het praedicaat „Nederlandsch Indisch" sluit niet uit, dat het eventueel ook 'n missionaris in naburige landen van raad kan dienen.

Waar het N. I. C. A.-bureau in voortdurend contact moet staan met hoogergenoemde Regeeringsorganen is de aangewezen standplaats: Batavia. Te Batavia doet in den regel de missionaris zijn intrede in Indië. Daarheen leidt zijn weg, wanneer hij de belangen zijner missie heeft te bepleiten.

Het doet er — dunkt me — weinig toe wie aan het hoofd staat: een geestelijke of een leek. 'n Toog of pij is op de Gouvernements-bureau's nog 'n wat ongewone verschijning, wordt wel 'ns met scheeve oogen aangekeken. Zal echter wel wennen. 'n Leek heeft het voordeel niet bloot te staan uit zijn werk gehaald te worden om in te vallen voor catechismuslessen, preeken, biechthooren enz., maar kost daarentegen beduidend meer en staat minder onder appèl.

Van buitengewoon, van overwegend groot gewicht acht ik evenwel de capaciteiten en karaktereigenschappen van den te kiezen Chef: Van 'n dergelijke onderneming, in den eersten opzet vooral, hangt het welslagen geheel af van den persoon van den leider. Daarom stel ik mijn eischen hoog. Mijn recept — schrik niet — luidt: Ingenieur, diplomaat en kunstenaar. Het laatste vooral met het oog op het aanhangige vraagstuk „de Kerk en de Indische Kultuur".

Ingenieur en wel bouwkundig ingenieur met voldoende kennis van civiele ingenieurswetenschap om den missionaris ook op dat gebied raad te kunnen geven.

Diplomaat d.w.z. iemand, die de kunst verstaat met hoogere en lagere Gouvernements-autoriteiten van diverse pluimage in de meest aangename verhouding om te gaan zonder zich even minzaam te laten k.i.r.ren (met 'n kluitje in het riet sturen).

Kunstenaar, met dien verstande, dat het verkeeren in hoogere sferen geen onoverkomelijk beletsel zij, niet alleen om af te dalen ter meer-laag-bij-de-grondsche, doch onmisbare beschouwing van de economische zijde der vraagstukken, doch ook om zich bijwijlen te verlustigen in staatsbladen en bijbladen of zich te vermeiden met 'n doodnuchter Waterstaats-normaal-project. Exorbitant zware eischen voor 'n artist, die echter deels zoo niet geëlimineerd, dan toch aanmerkelijk verzacht kunnen worden door het toevoegen van minder kunstzinnig aangelegde hulpkrachten.

Zonder de Indische particuliere technici het brood uit den mond te stooten — dat zij verre — behoeft vrees voor gebrek aan werk zeer zeker niet te bestaan, in aanmerking nemende, dat de leider op reis zal moeten gaan om zich van plaatselijke toestanden op de

hoogte te stellen, studies zal moeten maken van land en volk, waartoe wederom taalkennis onontbeerlijk voorkomt, voeling houden met de Technische Hooge School, waar Indonesische bouwkunst en Javaansche architectuur geen onbekende klanken, geen onbesproken begrippen zijn.

De ingenieur-artist kan zich werpen op het probleem van pastoor van der Loo voor de dessa, waarbij ik den nadruk leg op de eerstgestelde, zeer bezwarende voorwaarde : goedkoop, want Inlandsche kerkenbouw is geen onderneming, waarvan — zooals hier — de kosten bestreden kunnen worden uit plaatsengeld en andere inkomsten, ook al groeit het aantal parochianen in de honderden of duizenden. Kapitalisten en renteniers zijn nu eenmaal onder de bekeerlingen niet te vinden.

Het kan voorkomen, dat Indië op de grootere plaatsen bedeeld wordt met — ik haal hier p. H. aan — „erbarmelijk knutselwerk en misbaksels van de Romaansche of Gothische kunst", voorkomen, dat, zooals d. v. d. S., van Rangoon's kathedraal schrijft, de geloovigen met meer hoofdpijn dan devotie naar hun penaten terugkeeren, welk lot — naar mij verteld werd — ook den Bandoengschen Katholieken in hun nieuwe St. Pieterskerk is beschoren.

Gedachtig Kipling's antithese tusschen Oost en West geve hij „den vrijen loop en vollen steun aan den kunstzin van den pas bekeerden" Oosterling en wijde met diens hulp zijn talenten aan het scheppen van Indië's eerste kerk, kapel of klooster, waarvan „ornamentiek, polychromie, plastiek of beeldhouwkunst voeling houdt met de Indische volkspsyche, karakter, taal, zeden en gewoonte."

Terloops wijs ik hierbij op het voorschrift van Mgr. Constantini, apostolisch delegaat voor China, dat bij den kerkbouw aldaar niet de Europeesche stijlen zouden worden gecopieerd, maar partij getrokken zou worden van de eigenaardigheden der inheemsche architectuur. (Maasbode 15 Mei j.l.).

Is de rechte man te vinden ?

Als er onder de enkele tientallen Jezuieten, vroeger in heel Indië werkzaam, 'n Dijkmans was, die Batavia zijn kathedraal, de Lieve Vrouwe kerk, schonk, zou er dan onder de honderden volgelingen van de thans in Insulinde missioneerende orden in Nederland, desnoods onder de duizenden in het Buitenland, zulk 'n talent niet te ontdekken zijn ?

Ten slotte rijst nog even voor mijn geest de cauchemar van ieder rechtgeaard irrigatie-ingenieur, het schrikbeeld : rentabiliteit, galg van zooveel ingenieurswerk.

Moeten begroot de kosten, gepaard aan de verwezenlijking van het geopperde denkbeeld, minutieus geschat de rente ? De begrooting is geen heksentoer, maar hoe onder cijfers te brengen de te verwachten resultaten ?

Op den voorgrond stelde ik het direkte, praktische nut. Raadgeving op elk gebied en hulpverschaffing van allerlei aard aan den missionaris. Wie berekent daarvan de waarde ? Besparing van moeizaam en toch wellicht nog vergeefschen arbeid van den zielenherder. Wie bepaalt zijn uurloon ? Winst aan kostbaren tijd voor den geloofsverkondiger, die gebukt gaat onder materieele zorgen en beslommeringen. Wie taxeert die winst ? Of bestaan die voordeelen slechts in mijn verbeelding ?

P. H. vestigt als voornaamste natuurlijke hulpbron ter bekeering der heidenen, de aandacht op de Indische kultuur, die zulk een heerlijk aanknoopingspunt vormt om de ascetisch aangelegde natuur vooral van den Indiër te veredelen en op te voeren tot de hoogste beschaving van het Christendom. Is dat fictie of werkelijkheid ?

De van der Schueren verlangt kloosters van monniken, die niets anders doen dan dat doel najagen, ik vraag slechts één man, die vooreerst zich geeft aan de behartiging der belangen van onze missionarissen en daarna en daarnaast verkennersdiensten doet in de aangegeven richting.

Ik stelde in hoofde dezer regels een vraagteeken.

Het is slechts 'n denkbeeld van 'n leek, die als leek en als oud-gouvernementsambtenaar dingen opmerkte, waarvan de kennis der Missie wellicht van nut kan zijn, 'n leek, die in elk geval — dat schroom ik niet te zeggen — Indië en Missie 'n warm hart toedraagt. Wanneer dat denkbeeld bij missionaris en missie-overste 'n oogenblik van overweging mocht vinden, dan acht hij zich ruimschoots beloond.

Ir. E. A. VAN ARCKEN,
oud-hoofdingenieur v. d. Waterstaat
en 's Lands B. O. W. in N. O. Indië.

Nijmegen, Mei '24.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND.

HET MISSIEFEEST IN DEN BOSCH OP 31 JULI 1924.

Een zeldzaam schoon Missiefeest werd 31 Juli 1924 te 's-Bosch gevierd. Het ontleende zijn luister vooral aan de tegenwooordigheid van den Prefect der Propaganda, Zijne Em. Kard. W. M. v. Rossum.

Reeds enkele maanden tevoren had Zijne Emin. een gunstig antwoord gegeven op het dringend verzoek van het Bossche D. M. C. om na afloop van het Eucharistisch Congres Den Bosch met een bezoek te willen vereeren en tegenwoordig te willen zijn bij een vergadering, waarin alle groote ijveraars voor de Missie-actie in Nederland en andere belangstellenden zouden samen komen. Het plan van het Comité was vooral Zijne Emin. te huldigen als den grooten Leider en bevorderaar van het Missiewerk en Hem een blijk te geven van hun diepe vereering en erkentelijkheid voor den steun aan de missie-actie in Nederland geschonken.

Te 10 uur werd door Zijne Emin. een Pontificale Mis in de Kathedraal opgedragen, waarna Z. Emin. in plechtigen stoet naar het Bisschoppelijk paleis werd geleid. Daar werd door Mgr. Diepen om 1 uur een officiëel diner aangeboden, waarbij, behalve Kardinaal Sincero, ook tegenwoordig waren twee Missie-bisschoppen uit het Bossche diocees: Mgr. Biermans en Mgr. C. v. d. Ven.

Om 4 uur had in het Concertgebouw de huldigingsvergadering plaats, waarin op de eerste plaats door den President van den P. M. B., Zijne Doorl. Hoogw. Mgr. v. d. Wetering, Zijne Eminentie hartelijk werd welkom geheeten.

De Voorzitter, Mgr. Prinsen, stelde vervolgens de aanwezigen voor en gaf daarna het woord aan den Zeereerw. Hooggel. Heer P. v. Grinsven, die in een schitterende rede, herhaaldelijk door applaus onderbroken, de heerlijke vruchten opsomde, welke de Missie-actie in Nederland en in het bijzonder in het Bossche bisdom had opgeleverd. Hij bracht hulde aan Kard. v. Rossum voor het aandeel dat Zijne Emin. in die Missie-actie had genomen en voor den steun, dien Hij vanaf het begin der opleving van de Missie-actie aan de Missie-ijveraars had geschonken.

Breedvoerig zette hij verder uiteen de groote verdiensten, welke Zijne Emin. zich door zijn krachtigen steun van de Missiebelangen, voor de Kerk had verworven.

Daarna werd het woord gegeven aan Mgr. Hermus, die na een

korte toespraak namens het Doorl. Episcopaat van Nederland en het Centraal Bestuur van den P. M. B. Z.Emin. het prachtwerk aanbood „Nederland en de Missiën", waarin in een met ruim twee honderd schoone gravures geïllustreerden tekst, een volledig beeld wordt gegeven van de ontwikkeling en den toestand der Missieactie in Nederland. Tevens werd aangeboden de Nederl. inzending voor de Vat. Missietentoonstelling, nl. een groote geografische kaart, waarop de omvang van Nederland's Missiewerk in beeld was gebracht, en een volledige collectie der Missietijdschriften en andere uitgaven in Nederland verschenen, alsmede een dertigtal verschillende soorten der Missiebusjes, die in Nederland worden gebruikt. Ook bood ZijnHoogeerw. nog namens de dioc. Missie-Comité's een som van *f* 2000 aan ter bestrijding van de kosten der Vaticaansche Missie-tentoonstelling.

In heerlijke woorden bracht Z. Emin. de Kardinaal dank en hulde aan alle Missie-ijveraars in Nederland voor den machtigen steun door hen aan het Missiewerk der Kerk geschonken. Zijne Eminentie besloot met den wensch, dat Nederland in zijn missieijver zou blijven volharden en daarin zoo mogelijk nog zou toenemen; hij wees daarbij vooral op het groote belang der godsdienstige opvoeding, omdat daardoor de kiem der roeping tot het priesterschap zoo gelukkig ontwikkeld wordt.

Daarna dankte Mgr. Diepen Zijne Emin. nog voor zijn komst en gaf Hem de verzekering, dat zijn bisdom het Missiewerk krachtig zou blijven steunen.

Wel terecht mocht de Voorzitter in zijn slotwoord zeggen, dat nooit in het bisdom Den Bosch, ja zelfs niet in Nederland zulk een heerlijk Missiefeest gevierd werd. Ongetwijfeld zal het de zegenrijkste vruchten voor de Missie-actie opleveren.

Na afloop der vergadering mocht Rector Bekkers, op verzoek van Z.Em., dezen en aan de overige hooge gasten de door hem vervaardigde kaart van Nederland demonstreeren. Dit werk geeft in de kaart der Nederl. gemeenten in kleuren aan, alle parochies met de daarin bestaande Pausel. Missiegenootschappen, alle plaatsen, waar grootere missiefeesten gehouden zijn, alle studie- en moederhuizen der missioneerende Orden en Congregaties in Nederland; daarbij is gevoegd een verklaring en een volledige statistiek van Nederland's Missiewerk in zeven talen. Dit werk mocht bij den Kardinaal en zijn gevolg grooten lof inoogsten.

TWENTSCHE KATHOLIEKENDAG EN MISSIETENTOONSTELLING

De Twentsche Missietentoonstelling, 4—9 Juni te Enschede gehouden, heeft groot succes gehad. Het kozijn van het gebouw Tivoli kon tijdens de Pinksterdagen den drang der honderden bezoekers niet doorstaan en bezweek. Met wat voor geweld zal dan de hemelpoort wel bestormd zijn door het gebed van die duizenden, wier ijver door predikatie, Missieboek, dagbladartikelen en een aanbevelend schrijven van Kardinaal van Rossum was gewekt!

Zondag vóór Pinksteren werd in al de 45 parochies van Twente de Missieweek door een predikatie voorbereid, die in de voornaamste plaatsen door een missionaris werd gehouden. Woensdag 4 Juni werd voor een groot aantal genoodigden de tentoonstelling door den secretaris van het Diocesaan Missiecomité geopend. Aan een tentoonstelling met deelneming van alle Nederlandsche Missieorden en Congregaties viel niet te denken: daarvoor is de bevolking in Enschede te gemengd en was het bezoek uit den omtrek te veel uitsluitend op de feestdagen aangewezen. Zoo waren nu de Orden en Congregaties, die onze koloniën missioneeren, benevens om hun bijzondere relaties met Twente de Congregatie van Mill-Hill, de Paters Maristen en de Missie van Noorwegen uitgenoodigd: in het geheel 12 stands. Het gebouw Tivoli bood hiervoor prachtig ruimte, die prachtig was benut en smaakvol ingericht. Hulde aan allen, die er hun vernuft en tijd en werk aan ten beste gaven!

De Missionarissen hebben daar in hun tropisch ingerichte zalen ook een echt tropische hitte beleefd: de dank hun bij de sluiting door den Voorzitter van het Missiecomité, Pastoor R. Janssen, voor hun zware, warme werk gebracht, was wel verdiend.

Op verschillende plaatsen van Twente waren ook lichtbeeldenavonden georganiseerd, waarover de bezoekers zeer voldaan waren. Jammer, dat die bezoekers hier en daar niet zeer talrijk waren. De omstandigheden in Twente en vooral het late seizoen zullen daarvan oorzaak zijn geweest.

Met den Zevenden Twentschen Katholiekendag, geheel aan het Missiewezen gewijd, werd de missieweek gesloten. De dagbladen gaven hiervan reeds een uitvoerig verslag, zoodat we dat alles maar niet zullen herhalen.

Om misverstand te voorkomen, zal echter een kleine opmerking

hier niet misplaatst zijn naar aanleiding van de discussie, die zich in de sectie-vergadering over de Voortplanting des Geloofs na de rede van Kapelaan J. Metz ontwikkelde aangaande *den leeftijd waarop men lid kan worden van de Voortplanting des Geloofs*. Conclusie VI van deze vergadering luidde : ,,Het is de wensch van Paus en Bisschoppen, dat alle geloovigen, ten minste van hun 20ste jaar af, op de eerste plaats zich in het Genootschap van de Voortplanting des Geloofs laten opnemen." Dit is juist, als men vooral maar den nadruk legt op ,,*ten minste*". In het tegenwoordig Reglement van de Voortplanting voor het Aartsbisdom staat geen leeftijd aangegeven. Maar in het Reglement van de H. Kindsheid staat, dat de kinderen slechts tot hun twaalfde jaar *eigenlijke* leden van zijn de Kindsheid en daarna toegevoegde leden kunnen blijven tot hun 21ste jaar, maar dan niet langer meer, als zij niet tegelijkertijd lid zijn van de Voortplanting. Wijl het nu in de bedoeling ligt van het Kerkelijk Gezag, dat ieder lid is van het hem passend Missiegenootschap, zullen de kinderen, als de omstandigheden het toelaten, na hun twaalfde jaar beter als eigenlijk lid van de Voortplanting worden aangenomen, dan alleen toegevoegd lid van de Kindsheid blijven. Met de mogelijkheid, dat dit hier of daar niet te bereiken zou zijn, heeft het Kerkelijk Gezag in het Aartsbisdom blijkbaar rekening willen houden, toen het in de statuten van de Kindsheid als uiterste grens voor opneming in de Voortplanting het 21ste jaar stelde. In de nieuwe Algemeene Statuten van de Voortplanting (Bijlage van Het Missiewerk Febr. 1923 blz. 26) wordt de leeftijd van minstens 12 jaar gesteld, wat ook is opgenomen in de nieuwe Diocesane Statuten, die ter goedkeuring naar Rome zijn opgezonden.

Bij gelegenheid van den Katholiekendag werd ook de algemeene ledenvergadering van de Diocesane afdeeling van den Priestermissiebond gehouden, die zeer druk bezocht was. Een uitvoerig verslag vindt men in de Bijlage.

Door de Oldenzaalsche Courant en Handelsdrukkerij werd een keurig verzorgd ,,Twentsch Missieboek" uitgegeven, dat met zijn artikelen over de Missiegenootschappen, zijn herinnering aan levende en overleden Twentsche Missionarissen en zijn 100 foto's blijvende waarde heeft.

Missieweek te Lisse. — Van 25—29 Mei werd te Lisse een welgeslaagde Missietentoonstelling met daaraan verbonden lezingen en propaganda-vergaderingen. Sassenheim, Hillegom en Bennebroek namen er deel aan. Een schitterende, en naar we hopen, vruchtbare manifestatie, in deze welvarende Roomsche streek.

Missiefeesten te Oosterhout. — Na een plechtig Triduum van 5—7 Juni gesloten door den Bredaschen Kerkvoogd, werd van 8—11 Juli een goedgeslaagde Missietentoonstelling met den aankleve van dien gehouden. Alle zes parochies der gemeente Oosterhout namen er deel aan.

Onnoodig te zeggen, dat ook deze beide Missiebetoogingen werden ingeleid met de uitgave van een krachtigsprekend Missieboek.

Eerste Westlandsche Missie-tentoonstelling. — De rij der betoogingen gaat door : het Roomsche Westland vraagt nu een tentoonstelling. Deze zal gehouden worden te Naaldwijk, zoo mogelijk van Zondag 14 tot en met Donderdag 18 September. In het tentoonstellingscomité zullen zitting nemen het bestuur van de Katholieke Garde te Naaldwijk ; de verschillende afgevaardigden naar de Centrale Garde ; de Weleerw. heeren H. Theissen, van Poeldijk ; P. C. Bottelier, van Wateringen ; A. Slijkerman, van Naaldwijk ; Biesser, van Honselersdijk ; en bovendien nog eenige dames en heeren uit de verschillende plaatsen uit het Westland.

Medewerking is toegezegd door een tiental missioneerende orden.

Het plan bestaat om tijdens de tentoonstelling ook missie-sportwedstrijden te organiseeren, waarvoor een afzonderlijke regelingscommissie zal worden benoemd.

Heumen hield van 27—29 Mei een Missietentoonstelling onder leiding der Kruisheeren.

't Zand in Noord-Holland deed hetzelfde van 1—3 Juni met de hulp der Witte Paters.

Bij deze vermeldingen moeten wij het laten. Zelfs in het zomerseizoen gaat de actie door : gelukkig !

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES.

MISSIEPERSONEEL.

Vertrokken. — Mgr. M. Meulenberg S. M. M. Apostolisch Prefect van IJsland, naar IJsland (3e keer).

Mgr. Theodosius Herckenrath, Apostolisch Prefect van Banka en Biliton naar zijn prefectuur, (1e keer) 9 Juli.

Van de Nederl. Capucijnen P. Amandus van Beers en br. Alexius van Volkel, (2e keer), naar *Borneo* 21 Juni.

Van de Nederl. Paters Damianen de paters Isfridus Meyer en Marcellinus van Soest, en de broeders Gerardus Majella Janson en Antonius Bruins naar *Banka* en *Biliton*, (1e keer), 9 Juli.

Van de Nederl. Dominicanen de paters M. Lamers (2e keer). J. Boermans en A. Dullaert (1e keer) naar *Curacao*, 23 Mei; R. Jansen uit Curaçao naar *Porto-Rico*, 27 Juni.

Van de Nederlandsche Jezuieten de paters F. van Lith, (2e keer) en F. Oosthout (1e keer) 8 Mei, en J. Erftemeyer 14 Juni, naar *Java*.

Van de Nederl. Montfortanen, br. Joseph (Stein) naar *IJsland* (Juli).

Van de Missionarissen van Scheut, de paters A. Popelier, (2e keer) naar het vicariaat *Ning-hia* in Mongolië; p. G. Aldenhuijsen, (2e keer) naar de *Philippijnen*; P. v. Someren en A. Groenewoud naar den *Congo* (2e keer), 2 Sept.

Van de Nederl. Passionisten, p. Emilius Frohe, naar *Bulgarije*, Juli.

Van de Nederl. Priesters van het H. Hart, de paters J. van Stekelenburg en C. van Aart en broeder Felix naar *Bengkoelen*, (1e keer), eind Juli; p. Beutener naar den *Congo*, (2e keer), 12 Aug.

Van de Nederl. Witte Paters, p. P. van der Wee, (3e keer) naar *Urundi* (19 Juni), en br. Hyacinthus J. Melissen (2e keer) naar *Belgisch Congo*, 19 Juni.

Van de Nederl. Redemptoristen, Pater Mols en br. Ferdinandus van den Berg, naar *Suriname*, P.P. J. Boomaars, H. Brandouw en L. Panis naar *Brazilië*, (2e keer), 25 Juni.

Van het College de Propaganda Fide te Rome de Nederlander dr. J. v. d. Burg naar *Noorwegen*, (1e keer), Sept.

Van de Fraters van O. L. V. Moeder v. Barmhartigheid te Tilburg Fr. Ernest (P. J. Adriaanse), en Fr. Rudolf (J. J. M. Bax) voor *Tomohon op* Celebes. Fr. Rufinus (J.Ch.Chambon) voor *Padang* op Sumatra, 22 Juli.

Van de Zusters Dominicanessen van Voorschoten, de Zusters Vincentia Willemse (2e keer), Desideria van Ruyten, Dorothea van der Helm, Rosalie Luydens, Arcadia Connor en Modesta OConnor (de drie laatsten afkomstig uit Aruba en St. Martin) naar *Curaçao*, 23 Mei.

Van de Zusters Franciscanessen van Heythuijsen, een geprofeste en een novice en twee Javaansche postulanten naar *Batavia*, 29 Juli.

Teruggekeerd. — Z. D. H. Mgr. J. Biermans, C. S. J. Apostolisch vicaris van *Boven-Nijl*, (Juni).

Z. D. H. Mgr. C. v. d. Ven, Bisschop van Alexandria (*N. Am.*).

Van de Nederl. Carmelieten uit *Brazilië*, de paters Canisius. Mulderman, Raphaël Wilens, Benignus Dissel en Patritius van Helvoort.

Van de Nederl. Dominicanen, de paters B. Krugers uit *Aruba*, B. v. Everdingen en W. v. Teeffelen uit *Curaçao*, C. Hentzen, L. Welschen en F. Simonis uit *Porto-Rico*.

Van de Nederl. Franciscanen de paters Plechelmus Stals uit *Zuid-Chansi* en Bonifatius van Emmerik, Laurentius van Veen, Ludovicus Geldens en broeder Daniël Staacks uit *Brazilië* (Mei).

Van de Nederl. Lazaristen, de e. h. Fr. Beckmann uit *Guatemala* en de e. h. Julius Ortmans uit *China*.

Van de Nederl. Montfortanen (Paters van het Gezelschap van Maria), de Paters Hub. Weerts, M. Lagro, uit *Noord-Amerika*, Jh. Wilshaus en Nic. Timmermans uit *Haïti* (Mei), Broeder Jozef (Steyn) uit *Denemarken*, (Mei).

Van de Nederl. Priesters van het H. Hart P. L. Jenkens uit *Lokandu-Kongo*, 19 Juni; J. Geraedts uit *Brazilië* (15 Juni).

Van de Nederl. Redemptoristen, Br. Amandus van Hal, uit *Suriname* en Pater L. Willems en Br. Dorotheus van Leent, uit *Brazilië*.

Van de Saeculiere priesters, in Noord-Amerika Z.Ew. H. Smit, pastoor te *San-Francisco* in Californië, Rev. J. Hootsmans, pastoor te *Kingman-Arezona*.

Van de Zusters Dominicanessen van Voorschoten, de eerw. Zuster Aemilia Willemsen uit *Aruba*, (28 Juni).

Overleden. — Van de Deensche Missie de hoogeerw. provicaris Mgr. *Antoon Neuvel*. Door een onverklaarbare vergissing is dit overlijdensbericht niet in ons vorig nummer opgenomen; al is het nu reeds een half jaar oud, toch nemen wij het nog op, om de gedachtenis van dezen veteraan te eeren. Mgr. Neuvel werd in 1842 te Werfershoef geboren, studeerde aan het Seminarie Hageveld en te Rome aan de Propaganda en werd in 1875 priester gewijd. Aanvankelijk werkte hij in Noorwegen, vooral te Tromsö; daarna vertrok hij naar Denemarken, waar hij te Kopenhagen een ziekenhuis en een prachtige Sacramentskerk bouwde, welke hij toewijdde aan den Deenschen Franciscaan, die in Brielle den marteldood vond, St. Willehad. Mgr. Neuvel ontving verleden jaar van den Paus zijn benoeming tot Eerekamerheer en Mgr. Brems koos hem tot zijn provicaris.

Van de Nederlandsche Dominicanen de eerw. pater fr. Marcus Dahlhaus, sinds vele jaren Missionaris in onze West.

Van de Nederlandsche Minderbroeders Franciscanen, pater *Humilis Rogues*, die, geb. te Waalwijk in 1875, vele jaren zegenrijk gewerkt had in Zuid-Chansi en op zijn terugreis naar het vaderland te Sinanfu plotseling overleed 28 Maart 1924.

Broeder *Stephanus van der Linden*, geboren te Leende in 1874, na een 10-jarig verblijf in *Brazilië*, ziek teruggekeerd en in Weert overleden.

Van de Sint Josephs Congregatie van Mill Hill fr. G. Kirch, geboren te Oldenzaal in 1852, sinds enkele jaren rustend en geruimen tijd verpleegd in 't St. Elisabethsgesticht te Arnhem.

Van de Nederl. Lazaristen, de e. h. *Jeroen Litiens C. M.*, geboren te 's-Hertogenbosch, 3 October 1892, in de Congregatie der Missie getreden 1910, priester gewijd Juli 1917, vertrokken naar Zuid-Amerika 1918; achtereenvolgens met veel ijver en toewijding werkzaam aan de Apostolische School van Santiago (Chili) en aan de bisschoppelijke Seminaries van Sucre en La Paz (Bolivia). Verleden jaar werd hij door ziekte genoodzaakt naar het vaderland terug te keeren, waar hij overleed ten huize zijner familie te St. Michiels-Gestel, 27 Mei 1924.

Van de Missionarissen van Scheut P. *Henri van Erp*, geb. 14 Febr. 1887, te Berchem (N.Br.); priester gewijd 7 Oct. 1911, sinds 1912 in de Congo; wegens ziekte teruggekeerd overleed hij plotseling te *Berchem* 12 Mei 1924.

Van de Sociëteit der Afrikaansche Missiën van Lyon, de eerw. broeder *Henricus Joseph Verhulst*, geb. te Helmond 1897, en werkzaam in de Missie van *Zagnagnado* in Dahomey, W. Afr. 29 Maart.

Van de Paters Trappisten, de eerw. pater *Leo Isidoor Janssens*, geboren te Tilburg in 1874 en vele jaren procurator der Trappisten-abdij van O. L. V. van Troost bij *Peking*.

Van de Broeders van den H. Aloysius, br. *Adelbertus Kraakman*, geboren in 1901: hij verdronk bij het baden te *Weltevreden* den 22en April 1924.

Van de Fraters van L. O. V. Moeder van Barmhartigheid, te Tilburg, Frater *Wilbertus*. In 1922 zonden zijn oversten hem naar *Curaçao* waar hij bij het onderwijs in het St. Thomas College werd geplaatst. Hij bereikte den leeftijd van slechts 25 jaar.

Van de Eerw. Ursulinen van Vught, *Mère Augustine Philipsen*, den 6en Juni gestorven op *Java*, en *Mère Agathe* (Anna E. Spiekerman), op Noordwijk overleden op 1 Juni j.l., 77 jaren oud.

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Bisschopsconferentie in Zuid-Afrika. — Gelijk in China, zoo meldde men aan de Msb., werd ook in Z.-Afrika onder voorzitterschap van den apost. delegaat, Z.Exc. Mgr. J. B. Gijlswijk O.P. een groote conferentie gehouden van alle bisschoppen en apost. prefecten der Unie en Rhodesia.

Vooral het Missiewerk onder de inboorlingen vormde het grootste deel der besprekingen.

De vergadering, welke gehouden werd in het college der eerw. broeders te Kimberley (O. Vrijstaat), is den 4den Juli plechtig geopend met een H. Mis door den Apostolischen Delegaat.

Nieuwe Missionarissen naar Noorwegen. — Naar „Sancta Maria" meldt, is besloten, dat twee of drie priesters van de Congregatie der Paters Maristen te Hulst zullen vertrekken naar de Missie van Mgr. Smit in Noorwegen.

De Zrs. Ursulinen van Bergen hebben nu definitief een overeenkomst met Mgr. Biermans aangegaan, waarbij zij op zich genomen hebben op haar kosten in het vicariaat van den Boven-Nijl een missiestatie te bedienen.

Inlandsche Kapucijnen. — In den staat San Paolo (Brazilië) zijn de Italiaansche Paters Kapucijnen een noviciaat begonnen van Braziliaansche jongelui, die in de orde wenschen te treden.

DE REDACTIE VAN HET MISSIEWERK.

Wegens overdrukke werkzaamheden heeft de Hoogeerw. Kanunnik P. Sweere, Regent van het Sem. IJpelaar, zich verplicht gezien ontslag te nemen als redacteur van Het Missiewerk. In zijn plaats is door het Dioc. Missiecomité van Breda benoemd den weleerw. heer Jos Theeuwes, kapelaan te Sas van Gent (Zeel.).

MISSIEKRONIEK VAN AZIË.

In verband met het groot gebeuren der Algemeene Synode van de Chineesche kerkvoogden, achten wij ons gerechtigd onze beschouwing over China uit te stellen tot een volgende kroniek. Uitgenomen onderstaande opmerking, richten wij ons geheel op Indië.

CHINA.

Ook voor China blijkt de tijd gekomen tot vorming van een inlandsche hiërarchie. Twee Chineesche priesters zijn onlangs door Rome benoemd tot Apostolisch Prefect, n.l. den Franciskanerpater Odoricus Tcheng tot Prefect van Pouki en den Lazarist Melchior Suen tot Prefect van Lihien. Op de groote algemeene synode van de Kerk in China, die 15 Mei j.l. geopend is, waren beiden tegenwoordig en werden door den Apostolischen Delegaat op een bijzondere wijze welkom geheeten : hun tegenwoordigheid noemde Z. Exc. eene welsprekend bewijs van den vooruitgang der Kerk in China.[1]

Deze redevoering, welke in De Tijd gepubliceerd werd en waarvan ons door p. Raaymakers (van Scheut) de Latijnsche tekst werd gezonden, was een stuk echt apostolische welsprekendheid, die het karakter der Synode heerlijk teekende, als een middel om de Kerk in China zóó te ordenen, dat zij een geschikt werktuig worde, om ,,onze beminde broeders de Chineezen" te verlossen van de slavernij des bederfs tot de vrijheid der glorie van Gods kinderen.

BRITSCH-INDIË.

In een korte beschouwing over de inlandsche geestelijkheid in Britsch-Indië stond in de Missiekroniek van 2 jaar geleden o.a. deze alinea : ,,Intusschen zijn reeds 21 districten met 100.000 geloovigen in het Zuiden van het diocees Trichinopoli aan den inlandschen clerus toevertrouwd, nadat de Europeesche Jezuïeten zich hadden teruggetrokken. Indien deze poging om een geheele provincie uitsluitend aan de inlandsche geestelijkheid te geven niet door kastenvooroordeelen verijdeld wordt, zal hier een nieuw bisdom met een Indischen Bisschop ontstaan." In April van het vorige jaar werd reeds een nieuwe stap in die richting gedaan door de benoeming van een Indiër tot Vicaris-Generaal en 12 Juli daaropvolgend is de gewichtige beslissing gevallen : Indië kreeg zijn eersten Indischen Bisschop, als bestuurder van een geheel Indisch Bisdom. Het deel van het

[1] De Tijd 18 Juni '24.

diocees Trichinopoli, dat ligt langs de Oostkust bij de Zuidpunt van Voor-Indië, werd door Rome verheven tot een afzonderlijk bisdom met als zetel Tuticorin. En op denzelfden dag werd ook van het bisdom Mangalore aan de Zuid-Westkust een deel afgescheiden met Mangalore als zetel en tot een Indisch bisdom gemaakt. De Bisschop Mgr. Perini behield de zuidelijke helft met Calicut als zetel. De Bisschop van Mangalore is nog niet benoemd, waarschijnlijk omdat de onderhandelingen met de Portugeesche regeering nog voortduren, doch in ieder geval zal een Indiër den zetel innemen.

Pater Väth wijst in de „Katholische Missionen" 1) op het groote gewicht van deze besluiten. Wel waren er in de 17e eeuw reeds eenige Indische Vicarii Apostolici en had Ceylon de vorige eeuw achtereenvolgens twee Indiërs tot Apostolisch Vicaris, doch deze benoemingen bleken voorbarig : de thans genomen beslissingen zijn geschied na rijp overleg en met de stellige bedoeling aan te vangen met het indisch maken der hiërarchie in deze landen.

Beide nieuwe diocesen zijn Jezuïeten-missies en behooren tot de mooiste van Voor-Indië. Mgr. Perini stond 107.000 zielen af, om er zelf slechts 10.000 over te houden. „Ik geef het vruchtbaarste deel van mijn diocees aan de wereldgeestelijkheid over met een hart vol vreugde en troost," aldus schreef Z.D.H. bij het afscheid van Mangalore.

Trichinopoli telde 300.000 geloovigen, waarvan er 68.000 overgaan tot het nieuwe bisdom, dat door 23 Indische priesters bediend wordt.

Met groot gejuich is dit nieuws in Indië ontvangen. Welk een waarde men er aan hecht, moge blijken uit den volgenden commentaar van „The Ceylon Observer" van 14 Juli 1923 : „Het beteekent het begin van een nieuw tijdperk in het bestuur van de Katholieke Kerk in Indië : de bestuursmacht wordt in handen gegeven van den inlandschen clerus."

Ook over het bereiken van een ander groot belang van de missie in Indië : het stichten van een Indisch monniken-leven (Zie kroniek 1923 p. 60) is goed nieuws te melden. Te Sardhana in het aartsbisdom van Agra is een noviciaat en seminarie geopend met het doel Indische Paters Capucijnen te vormen. Reeds werden er 19 postulanten gekleed, waarvan 11 clerici en 8 leekebroeders. Men zal zelfs tot een tweede stichting moeten overgaan, waar de philosophie zal worden gedoceerd.

ACHTER-INDIË.

Achter-Indië neemt onder de Missielanden der Kerk een eerste plaats in. Van alle groote gebieden toch, waar de Katholieke missie arbeidt, is er geen enkel, waar percentsgewijze zooveel inlanders het ware geloof hebben omhelsd, als in Achter-Indië. Op een bevolking van bijna 50 millioen zijn 1.292.760 Katholieken. En Katholieken van de allerbeste soort, gekweekt in twee eeuwen van telkens opnieuw oplaaiende vervolging, die stroomen martelbloed heeft doen vloeien over dezen bodem. Nog in de 2e helft der vorige eeuw hebben duizenden van hen met de eigen priesters aan het hoofd hun heldentrouw aan het Katholieke geloof bewezen

---

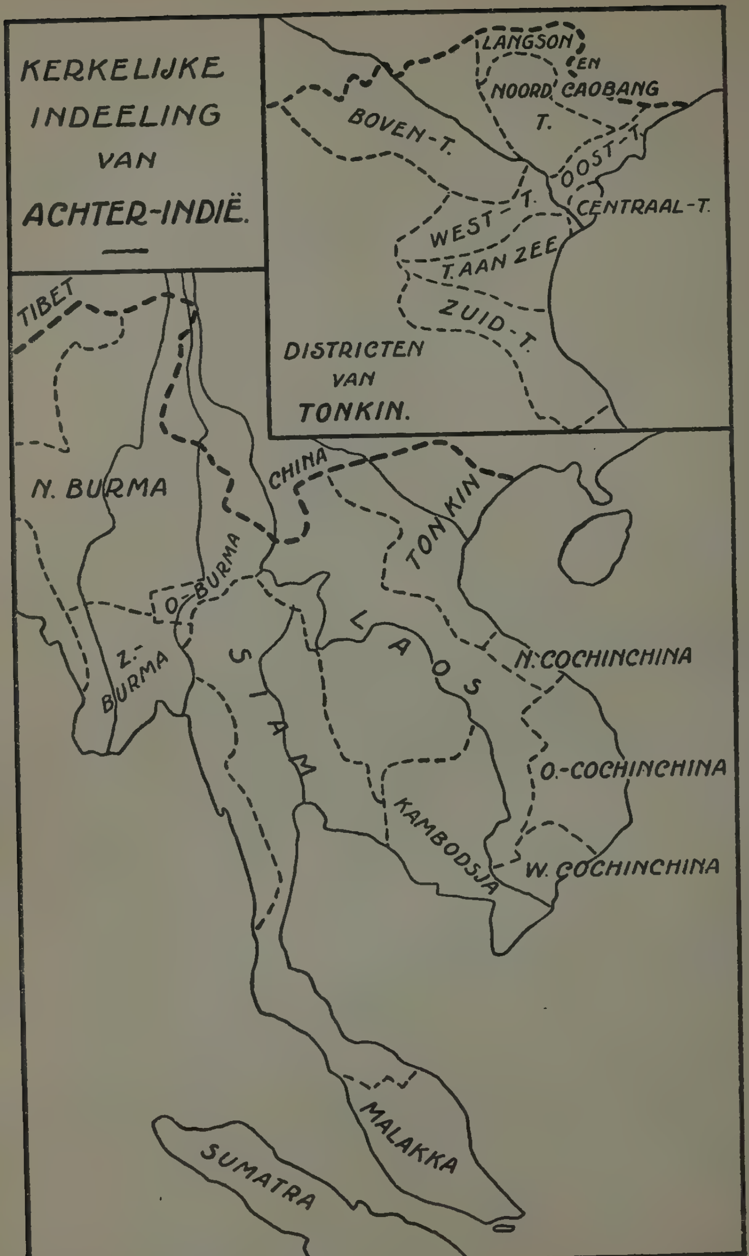
1) 1923-24 p. 79.

met het offer van hun leven. Vooral Tonkin en Cochinchina hebben verschrikkelijk geleden. In de groote vervolging van 1883-1886 wordt het aantal slachtoffers berekend op 30.000. 1)

Sinds 1886, het jaar waarin Annam een Fransch protectoraat werd, heerscht er vrede. Het Christenzaad der Martelaren had in den tijd der vervolging voortdurend nieuwe velden doen rijpen voor den oogst; de rust schonk nog meer gelegenheid om deze schatten binnen te halen en aldus nam Achter-Indië weldra de eerste plaats in onder de missie-landen der Katholieke Kerk. Eenige interessante cijfers mogen dit illustreeren: alleen het deel van Tonkin, dat bediend wordt door de Sociëteit der Vreemde Missiën van Parijs telde in 1830 174.000 Katholieken, in 1862 214.000, in 1892 308.000 en in 1918 (dus 25 jaar later) 414.000.

			Inwoners	Katholieken	Europ. priesters	Inlandsche priesters	Broeders	Zusters	Seminaristen klein	Seminaristen groot
Centraal-Tonkin	Dominikanen van de Philippijnsche Provincie. 2)	1923	2.300.000	295.000	27	153	—	592	165	67
Oost-Tonkin		1923	1.200.000	82.143	19	60	8	124	215	40
Noord-Tonkin		1921	1.200.000	40.915	14	32	—	68	25	25
Langson-Caobang,	Domink. v. Lyon 3)	1923	203.000	2.317	8	4	—	33	17	7
Boven-Tonkin	Sociëteit der Vreemde Missiën van Parijs 4)	1922	2.000.000	33.500	23	28	—	43	62	
West-Tonkin		,,	2.000.000	150.000	37	140	17	504	274	
Tonking aan Zee		,,	2.000.000	114.000	35	103	—	145	276	
Zuid-Tonkin		,,	2.000.000	128.696	28	138	—	136	245	
Noord-Cochinchina		,,	1.000.000	66.745	34	77	49	498	103	
Oost-Cochinchina		,,	2.500.000	65.681	58	61	5	298	116	
West-Cochinchina		,,	2.260.000	78.922	38	90	34	617	131	
Kambodsja		,,	2.400.000	60.297	38	57	17	366	88	
Laos		,,	2.500.000	14.287	30	3	—	55	17	
Siam		,,	5.200.000	27.260	33	31	24	154	69	
Malakka		,,	3.000.000	41.090	33	3	52	198	2	
Oost-Burma,	Sem. v. Milaan 5)	1920	5.000.000	20.352	19	5	—	25	—	
Zuid-Burma	Soc. der Vr. Missiën 4)	1922	6.500.000	61.158	38	27	16	155	16	
Noord-Burma		1922	6.000.000	10.397	21	5	6	65	13	
			49.803.000	1.292.760	533	1017	228	4074	1973	

[1]) The Cath. Enc. VII, 776.
[2]) Getallen ontleend aan Missiones Dominicanes 1924 p. 62, die van Noord-Tonkin idem 1922 p. 92.
[3]) Les Missions Dominicaines 1923 p. 92.
[4]) Annales des Missions Etrangères 1923, 112; de cijfers voor 1923 verschenen nog niet.
[5]) Missiones Catholicae 1922 p. 142.

KERKELIJKE INDEELING VAN ACHTER-INDIË.
TIBET
N. BURMA
O-BURMA
Z.-BURMA
CHINA
TONKIN
SIAM
LAOS
N. COCHINCHINA
O.-COCHINCHINA
W. COCHINCHINA
KAMBODSJA
MALAKKA
SUMATRA
DISTRICTEN VAN TONKIN.
LANGSON EN CAOBANG
NOORD T.
BOVEN-T.
OOST-T.
CENTRAAL-T.
WEST-T.
T. AAN ZEE
ZUID-T.

Het geheele gebied is thans verdeeld in 17 Apost.-Vicariaten en 1 Prefectuur (Langson-Caobang). De grenzen van de kerkelijke indeeling vallen niet geheel samen met die der politiek. Hiervoren volgt een overzicht van deze districten.

In geen enkel missiegebied is de vorming van een eigen inlandsche geestelijkheid zoover gevorderd als in Achter-Indië. De reden daarvan is niet moeilijk aan te geven. Sinds de 2e helft der 17e eeuw toch zijn die gebieden geleidelijk tot arbeidsveld geworden van de toen pas gestichte Sociëteit der Vreemde Missiën van Parijs met uitzondering van het Noord-Westen van Tonkin, dat in 1693 werd overgedragen aan de Dominicanen.

De stichters van deze Sociëteit, Mgr. Pallin, Apostolisch Vicaris van Tonkin, en Mgr. Lambert de la Motte, Apostolisch Vicaris van Cochinchina, stelden tot voornaamste doel van hun werk juist het vormen van een inlandsche geestelijkheid. Het eerste artikel der statuten luidt dan ook : ,,Het doel van de Sociëteit van de Vreemde Missiën is, met de meest geschikte middelen voor te bereiden en te verheffen tot den geestelijken staat, diegenen van de nieuwe christenen of van hun kinderen, die volgens het oordeel der missionarissen geschikt zijn voor dien staat, om aldus in ieder land een geestelijkheid en een hiërarchie te vormen zooals Jezus Christus en de Apostelen, die in de Kerk gevestigd hebben.''

Met bewonderenswaardige trouw hebben deze geloofsverkondigers twee en een halve eeuw lang voor het bereiken van dit doel gearbeid. Reeds enkele jaren na hun komst in Indochina stichtten zij te Juthia in Siam een algemeen seminarie voor inlanders, dat in het begin der 18e eeuw werd overgebracht naar het eiland Penang, en sinds 1921 den titel voert van Pauselijk College en voor alle missies openstaat. In de eerste 35 jaren hadden deze missionarissen reeds 35 inlandsche priesters gewijd en één inlandschen Bisschop 1).

Thans telt Achter-Indië naast 533 Europeesche missionarissen 1017 inlandsche priesters.

Over 't algemeen wordt met den grootsten lof van deze inlandsche geestelijken gesproken : in de jaren der vervolging is ook hun trouw niet geweken voor de zwaarste beproevingen.

Van welk een overweldigend belang de vorming van deze inlandsche geestelijkheid in Achter-Indië geweest is, is niet moeilijk in te zien. Dat de Kerk in deze landen door de geweldige slagen van een rustelooze vervolging van bijna twee eeuwen niet is te gronde gegaan, zooals dat b.v. in Japan geschiedde, dankt zij vooral aan het bezit van eigen priesters.

En ook in de toekomst is nog een groote taak voor hen weggelegd. Het tweede artikel van de Statuten der Sociëteit duidt deze aan met de volgende woorden :

,,Doordrongen van een waren apostolischen geest en voor geen ander doel werkend dan voor den bloei van den godsdienst, zullen de evangeliepredikers, die tot de Sociëteit behooren, wanneer zij zien, dat de geestelijkheid voldoende gevormd is om zelf voor de vorming van opvolgers te kunnen zorgen en dat de

---

1) La Croix, 3 Aug. '23.

nieuwe Kerken stevig genoeg gevestigd zijn om zich zelf te kunnen leiden en buiten hun zorgen te kunnen, indien de H. Stoel dit nuttig oordeelt, er met vreugde in toestemmen al hun stichtingen te ontruimen en zich terug te trekken om elders te gaan werken."

De omstandigheden zullen deze overdracht wellicht aanmerkelijk verhaasten. Want vooreerst kent ook Indochina zijn nationalistische beweging. En vervolgens neemt het aantal Europeesche missionarissen af. De verderfelijke gevolgen der anticlericale Fransche politiek hebben zich ook geducht doen voelen in de Societé des Missions Etrangères, zooals blijkt uit het kort verslag van deze instelling over de jaren 1912—1922:

„In 1912 bedroeg het aantal missionarissen 1394: sinds is het voortdurend verminderd (tot 1139 in 1922) zonder twijfel tengevolge van den oorlog, maar ook door een veel langduriger en veel droeviger oorzaak, die wij slechts met een enkel woord in herinnering brengen: den godsdienststrijd, die de Congregaties heeft verjaagd, aan de bisdommen de klein- en groot-seminaries ontroofd, de posten voor eeredienst geschrapt en het Concordaat verbroken. Die feiten hebben een verderfelijken invloed uitgeoefend op het aanwerven van nieuwe krachten door de Sociëteit der Vreemde Missiën. In weinige jaren is het jaarlijksche aantal nieuwe missionarissen teruggeloopen van 70 tot 50, vervolgens tot 30 en zelfs tot 20. In plaats van de 320 studenten, die het seminarie der Vreemde Missiën nog kort geleden telde, heeft het er nu niet meer dan 120; in plaats van ieder jaar 60, 65, 70 missionarissen naar het verre Oosten te zenden, zendt het er nauwelijks een twintigtal. De zaak van God en die der Kerk lijden er onder en ook de zaak van Frankrijk." 1)

Te betreuren zijn deze feiten des te meer, omdat priestergebrek juist de groote oorzaak is, dat de evangelieverkondiging in Achter-Indië den laatsten tijd geen grootere vorderingen maakt: gemiddeld heeft iedere priester de zorg over ruim 830 Christenen, over groote uitgestrektheden verspreid, zoodat de geregelde zielzorg hun te weinig tijd overlaat om nieuwe volgelingen te winnen.

Na deze algemeene beschouwingen volgen thans eenige bijzonderheden over de verschillende deelen afzonderlijk. In Tonkin beginnend gaan we in zuidelijke en vervolgens in westelijke richting. Deze volgorde valt in 't algemeen samen met die van den bloei der verschillende districten. Naar 't westen toch is het succes der Missie steeds minder, wat in niet geringe mate hieraan te wijten zal zijn, dat in de richting van Voor-Indië het boeddhisme een veel grooteren invloed heeft op de bevolking en die Vicariaten meer in het bergachtige binnenland gelegen en dus moeilijker toegankelijk zijn.

TONKIN. Tonkin, „het land der Martelaren" behoort tot de mooiste missiegebieden der wereld. De 8 Vicariaten, die in den loop der laatste twee eeuwen uit het oorspronkelijke Vicariaat Tonkin ontstaan zijn, tellen niet minder dan 845.000 katholieken, waarvan alleen de 5 zuidelijke reeds 770.000.

---

1) Annales des Missions Etrangères 1922, 123.

In den oorlog hebben ze veel geleden : de krachtigste Fransche missionarissen werden naar het vaderland geroepen, het vele, moeizame werk overlatend aan oude en zwakke medebroeders en aan de inlandsche priesters, die opnieuw bewezen, welk een onwaardeerbare schat zij voor de Kerk van Achter-Indië zijn. Het gevolg van deze verzwakking van krachten bleef niet uit : in Tonkin aan Zee ging het aantal Katholieken zelfs achteruit. Thans, na de terugkeer der Europeesche missionarissen is in al deze Vicariaten weer opbloei te bemerken.

De Tonkineezen heeten boeddhist, doch behalve dat zich allerlei vreemde bestanddeelen met dezen godsdienst vermengd hebben is de invloed van het boeddhisme in deze streken niet groot meer. Dit blijkt o.a. duidelijk uit de weinige achting, die de bonzen hier genieten. ,,De bonze", aldus P. Casado, ,,vertegenwoordigt onder de boeddhisten niets of zoo goed als niets, en als hij in den boeddhistischen eeredienst en functies nog eenige rol vervult, dan is 't er slechts een, die de voornaamsten van de gemeente hem opdragen. Verre ervan dus, dat het boeddhistische volk aan hen onderworpen is, en dat het zijn priesters eerst ; deze menschen zijn slechts handlangers en dienaars van de autoriteit van elke plaats. Vandaar komt het weinige respect, dat zij genieten, en dat alleen personen van lageren stand bonze worden. De meerderheid der bonzen in dit land moeten, als ze in dienst van de pagode, die ze bewonen, willen blijven, voortdurend geschenken geven, en zoo de sympathie zien te krijgen van hen, die de pagode in werkelijkheid besturen.... Als we geld hadden om ze te helpen om een stukje land of iets dergelijks te koopen, zou het meerendeel van die bonzen christen worden." 1)

Een van de grootste beletselen voor de bekeering der Tonkineezen is gelegen in de economische en sociale positie van de groote volksmassa. Het grootste deel toch der bevolking is arm en moet door hard werken in het noodzakelijk levensonderhoud voorzien, met als gevolg, dat er weinig gelegenheid overblijft om de geestelijke belangen te verzorgen en deze dan ook vrijwel geheel verwaarloosd worden. Daar komt nog bij dat de menschen op het platteland leven onder de heerschappij van een soort ,,staatssocialisme" (de gemeente regelt het geheele leven der burgers) en sterk georganiseerd zijn o.a. op het gebied van verzekering tegen stormschade enz. Wie nu overgaat tot het katholiek geloof, wordt uit de gemeenschap gebannen en is op zich zelf aangewezen. Dit maakt de bekeering van enkelingen zeer lastig, hoewel de missionarissen zooveel mogelijk materieelen steun verleenen door land voor hen te koopen enz. 2) Het best wordt deze moeilijkheid overwonnen, doordat een flink aantal families in een dorp tegelijk besluit zich in het katholieke geloof te laten onderrichten, wat dan ook menigmaal geschiedt. 3)

Een andere moeilijkheid is de strijd tegen de ongeloovige staatsschool.

---

1) Missiones Dominicanas 1923, 370.
2) Missiones Catholicae 1922, 122.
3) Ann. des M. Etr. 1923, 225 ; 1924, 95.

Bij het einde der vervolgingen in Tonkin in 1874 was de Katholieke Kerk onder materieel opzicht een ruïne : alle middelen moesten worden aangewend voor den opbouw der Kerken, aan het stichten van scholen kon nauwelijks worden gedacht. Intusschen importeerde Frankrijk de godsdienstlooze staatsschool : mooie gebouwen werden opgericht voor lager, middelbaar en hooger onderwijs en van gediplomeerde krachten voorzien. „Les aveugles", merkt Mgr. Cothonay op, „ils n'ont pas compris, qu'ils se préparaient des verges pour se faire fouetter un jour !"

Daar ook de kinderen der Christenen in groote getale erheen gingen, beraamden de Bisschoppen tegenmaatregelen. Op de vergadering van de Bisschoppen der 9 kerkelijke districten in Tonkin in 1922 was dit vooral het punt van bespreking. De Broeders van de Christelijke Scholen en de Zusters van Sint Paul van Chartres werden te hulp geroepen, doch hun steun was verre van toereikend.

Veel verwachting heeft men van de normaalschool tot opleiding van inlandsche onderwijzers, die in September 1923 in Centraal Tonkin werd geopend. 1)

In 1922 heeft Mgr. Lécroart S. J., Apost. Vicaris van Z.-Tsjeli, hier de Apostolische visitatie gedaan ; 't was honderd jaar geleden, dat de vorige geschiedde. Algemeen heeft men groote verwachtingen van de vruchten van dit bezoek. 2) Een van de belangrijkste besluiten was de oprichting van een Katholiek dagblad voor Annam. In het begin van dit jaar is de courant verschenen. Ze heet „La Union" en heeft vooral ten doel propaganda voor het katholicisme onder de volksmassa's. Het blad is door Christenen en heidenen goed ontvangen : in uitvoering en vorm overtreft het alle tot nu toe verschenen uitgaven. 3)

Onder al de Vicariaten van Tonkin spant dat van *Centraal-Tonkin* de kroon. In de laatste twee jaar nam het aantal Christenen met 15000 toe. De Apost. Vicaris zegt in het jaarverslag van 1922 : „Er is thans Goddank in ons Vicariaat een zich scherp afteekenende beweging van de ongeloovigen naar het Katholicisme. In den loop van de 3 laatste jaren hebben in een 30-tal geheel boeddhistische dorpen een aantal families gevraagd om gedoopt te worden." 4)

Het minst is de missie gevorderd in de prefectuur van *Langson en Caobang*, eerst in 1913 afgescheiden en dus het jongste van deze kerkelijke districten. Het missiewerk is hier pas weinig gevorderd, door de groote moeilijkheden, waarop het stuit. Vooreerst het verschil van bewoners : zes verschillende stammen bewonen deze streken, welke alle hun eigen taal, gewoonten en bijgeloof hebben. En vervolgens : de diep gezonken zeden van deze stammen : vijftig jaren is de missie er werkzaam en nog zijn slechts enkele families van deze stammen bekeerd. „Zij zijn zoo verdierlijkt" — aldus de Apostolische Prefect, Mgr. Cothonay, „dat zij alleen belangstelling hebben voor de zorg

1) Missions Cath. 1920, 202 ; 1922, 553.
2) Missions Cath. 1923, 97.
3) Missiones Dominicanas 1924, 94.
4) Les Miss. Dominicaines 1923, 61.

voor het lichaam en de voldoening der lagere lusten. Wanneer men hen spreekt over de ziel, over het toekomstig leven, over God, dan zien ze in 't wilde rond, schudden met het hoofd, halen de schouders op en gaan heen."

Daarbij komt het gebrek aan priesters. Tien Fransche missionarissen en 4 inlandsche priesters, door den Apostolischen Vicaris van Noord-Tonkin afgestaan, zijn werkzaam in een gebied, zoo groot als 3 Fransche bisdommen.

En eindelijk het gebrek aan geld. Deze missie is zeer duur. Wil men catechumenen vormen, dan moet men hen alles verschaffen wat voor een geregeld leven vereischt wordt : een hut in de buurt van de missiestatie, een stuk land, gereedschap enz.

Bij de oprichting telde deze prefectuur 514 inlandsche Christenen, meest Annamieten, die uit de oude missiën der vlakte het bergland ingetrokken waren. Thans na 10 jaar zijn er 2.317. Behalve weinig protestanten is de geheele bevolking, die geschat wordt op 250.000, heiden. Er is een inlandsch seminarie : de studenten komen echter van buiten de eigen prefectuur. Eenige maanden geleden is de eerste priester gewijd. 1)

COCHINCHINA. — Cochinchina omvat 3 Vicariaten, grootendeels door Annamieten bewoond. Evenals in Tonkin worden ze tot de boeddhisten gerekend, doch ook hun boeddhisme is niet van de zuiverste soort.

De positie, die de Kerk hier na 2 eeuwen van vaak allerhevigste vervolging inneemt, wordt in het overzicht over de laatste 10 jaar van de Sociëteit der Vreemde Missiën aldus geschilderd : „De rivaliteit tusschen heidenen en christenen is verdwenen ; hun onderlinge verhouding is gemakkelijk, de lasteringen van vroeger zijn opgehouden. Sedert 30 jaar hebben de boeddhisten de Katholieke boeken kunnen lezen en de geloovigen in hun intieme leven kunnen nagaan. Zij weten, dat het christendom de slechte daden veroordeelt, zij beginnen te beseffen, dat iedereen volmaakt zou zijn, indien hij de geboden van dezen godsdienst opvolgde. De priesters staan bij hen in hooge eere. Niet langer verwarren zij burgerlijke zaken met godsdienstige en zij houden de missionarissen niet meer voor de agenten van het protectoraat. Uitstekende Katholieken bekleeden zeer hooge posities, zooals Nguyen-Hu-Bai, minister van Openbare werken in Annam." 2)

Onder de stammen, die in het gebergte van W. Cochinchina wonen, is de Missie pas in 1850 begonnen. De aanleiding tot deze onderneming was de geneigdheid, die deze menschen schenen te bezitten om het christendom te aanvaarden ; daarenboven kregen de missionarissen aldus een schuilplaats, waar zij zich in tijden van ware vervolging konden verbergen. De eerste 30 jaar wilde het bekeeringswerk niet erg vlotten, totdat er in 1893 een verschrikkelijke pokkenepidemie uitbrak. Getroffen door de voorbeeldige toewijding der geloofsverkondigers, stroomden de catechumenen weldra toe en in minder dan 15 jaar was het aantal christendorpen van 5 à 6 tot over de 100 gestegen met 10.000 Katholieken en 5.000 catechumenen. Tot 1907 bleef alles voorspoedig gaan ; toen echter kwam de tegenslag.

---

1) L'année Dominicaine 1921, 258 ; Missions Cath. 1921, 475 ; 1924, 241.
2) Ann. des M. Etrang. 1922, 87.

Deze ,,Pauselijke Staten" waren een doorn in het oog van de loge. De Fransche regeering was juist begonnen ook het binnenland van Cochinchina te koloniseeren en benoemde een loge-man tot gouverneur; deze moest vanzelf het werktuig worden om het christendom uit te roeien. Door ongelukkige omstandigheden had hij in 't begin maar al te veel succes: een twintigtal dorpen vielen af. De meesten hebben echter hun dwaling later ingezien en zijn weer teruggekeerd. 1)

KAMBODSJA. — In Kambodsja breidt de missie zich regelmatig uit, het gemakkelijkst onder de Annamieten, die ook een klein deel der bevolking uitmaken, minder goed onder de Kambodsjanen zelf, die vooral weerhouden worden door hun gehechtheid aan de Boeddhistische leer met een weinig Brahmanisme gekruid, en door den machtigen invloed, die de bonzen op hen uitoefenen.

Volgens de laatste volkstelling van 1921 bestond de bevolking ongeveer uit 2400.000 menschen; 60.297 van hen zijn Katholiek. Het aantal doopsels aan heidenen toegediend bedroeg de laatste jaren gemiddeld duizend. 2)

LAOS. — Het Apostolisch Vicariaat Laos omvat het Fransche Protectoraat en het Oostelijk deel van Siam. Laos is het laatste gebied dat de priesters van de Missions Etrangères zijn binnengetrokken. In 1881 gingen M. Prodhomme en M. Guégo te zamen er heen. Zij vestigden zich te Oubone bij de Mekong met het plan in de dorpen langs de oevers van deze rivier het bekeeringswerk aan te vatten. Birmanen voerden in dezen tijd in Laos nog slavenhandel, welk kwaad voor deze twee apostelen de bron van hun succes werd. Met kracht traden zij er tegen op en in korten tijd hadden zij de genegenheid van het volk gewonnen en stroomden de catechumenen toe. In 1882 dienden zij de eerste 15 doopsels toe; in 1887 was de Katholieke bevolking gegroeid tot 1396; in 1899 bij de oprichting van een afzonderlijk Vicariaat Laos telde het 9262 Christenen en had het seminarie voor catechumenen en priesters 100 leerlingen. In 1913 werd M. Prodhomme zelf Apostolisch Vicaris, welk ambt hij tot aan zijn dood in 1920 bekleedde. De oorlog ontnam aan Laos een derde van zijn missionarissen en juist de krachtigsten. Het aantal bekeeringen, dat vroeger 600 per jaar bedroeg, is thans gedaald tot 200. Naast priestergebrek is armoede er de oorzaak van. Laos is de armste van de missies van de Societeit der Vreemde Missiën. In naam is de bevolking boeddhist, praktisch bestaat haar godsdienst in de vereering van een menigte goede en vooral kwade geesten. 3)

SIAM. — De bevolking van Siam is van zeer heterogene samenstelling. Ruim twee vijfden van de ruim 5 millioen inwoners wordt gevormd door Siameezen, twee vijfden door Chineezen, terwijl de rest bestaat uit Laotiers, Birmeezen. Maleiers. Europeanen enz. De missie, die hier reeds meer dan 3 eeuwen werkzaam is, heeft pas een klein deel van de bevolking kunnen bekeeren: 27.260. Het moeilijkst te bekeeren zijn de Siameezen zelf, vooral door den invloed

---

1) Ann. des M. Etr. 1921, 144; 1923, 58.
2) Missions Cath. 1923, 581.
3) Ann. des M. Etr. 1921, 95; 1922, 63, 100; Miss. Cath. 1921, 241.

van het boeddhisme, dat geheel met het volksleven is samengegroeid : een goed vaderlander behoort boeddhist te zijn. Meer succes heeft men bij de Chineezen, het meest bij de Annamieten.

Ofschoon het boeddhisme de hooge bescherming van den staat geniet, staat men den Katholieken vrijheid van godsdienst toe. Den laatsten tijd wordt het de missie wel wat moeilijk gemaakt door de nieuwe schoolwetten, die gediplomeerde leerkrachten aan de scholen eischen, doch ook hiervoor hebben de missionarissen reeds maatregelen getroffen door in de buurt der hoofdstad een Katholieke normaalschool te stichten ter vorming van inlandsche onderwijzers.

De bovengemelde vrijheid verwierf de Kerk bij het verdrag, dat in 1856 tusschen Siam en Frankrijk werd gesloten. Door dit verdrag werd de Katholieke missie in Siam gesteld onder de bescherming van Frankrijk ; vrijheid kreeg ze om te prediken, overal in het koninkrijk kerken, scholen, hospitalen te bouwen, in tegenstelling met de andere Fransche onderdanen, welke zich slechts mogen vestigen te Bangkok of in de onmiddellijke nabijheid van deze stad.

Dit verdrag moet thans hernieuwd worden, waarover dan ook reeds eenigen tijd onderhandeld wordt. La Croix van 25 Februari 1924 wijst op het gevaar, dat de Katholieke missie haar bevoorrechting zal verliezen, daar in het voorloopig ontwerp geen nauwkeurige bepalingen voorkomen. 1)

MALAKKA. — Malakka is een bisdom, suffragaan van het aartsbisdom Pondicherry in Voor-Indië. De vooruitzichten, die de Katholieke Missie hier heeft, hangen vooral samen met de samenstelling der bevolking. Van de 3 millioen inwoners is de helft Maleier, allen mahomedaan, op wien de prediking van het Evangelie geen vat heeft. Een derde deel wordt gevormd door de Chineezen, die een soort boeddhisme aanhangen, met confusianisme en taoïsme gemengd ; verder zijn er 450.000 Indiërs, eenige daarvan zijn muzelmannen, doch de groote meerderheid is hindoe. De rest zijn vooral Europeanen. 't Is hoofdzakelijk onder de Chineezen en Indiërs, dat de missie haar bekeeringen moet maken, doch het aantal is niet groot : gemiddeld werden de laatste jaren slechts 30 volwassen heidenen gedoopt. Het aantal Katholieken bedraagt 41.700.

In Malakka vindt de Katholieke Kerk ook verschillende Protestantsche secten naast zich, die vanzelf de meerderheid vormen onder de leidende standen. Zij hebben zich eenige duizendtallen volgelingen gemaakt, vooral onder de Chineezen.

De vorming van een eigen clerus stuit hier op groote moeilijkheden ; er is slechts één inlandschen priester en 9 seminaristen. Als een van de groote oorzaken, die de pogingen daartoe doen mislukken, wordt genoemd: het cosmopolitische karakter der geïmmigreerde bevolking in de voornaamste Katholieke centra. 2).

---

1) Annales des Miss. Etrang. 1922, 88 ; Missions Cath. 1922, 136 ; La Croix 25 Febr. 1924.

2) Missiones Cath. 1922, p. 132 ; Ann. des Miss. Etr. 1923, 125.

BURMA. — In Burma is het bekeeringswerk pas flink aangepakt, sinds dit land in 1856 is overgedragen aan de Missionarissen van Parijs. Zij vonden er een groote ruïne : op een enkele uitzondering na waren alle kerken en scholen verwoest : in den oorlog tegen de Engelschen hadden de Birmanen zich aldus op de katholieke missionarissen gewroken. Doch er was een kern van 5000 goede katholieken en het vestigen der Engelsche heerschappij waarborgde voor de toekomst rust en orde. In 1866 werd het gebied verdeeld in de 3 tegenwoordige Vicariaten, waarvan Oost-Burma aan het Seminarie van Milaan werd overgegeven.

In het Zuiden heeft de Missie vrij voorspoedig gearbeid, in 1856 waren er 5000 katholieken, in 1895 24.300 en thans ruim 61.000 ; de laatste jaren was de vooruitgang echter niet groot : het aantal heidenbekeeringen bedroeg per jaar slechts 50 à 100. Noord-Burma telt thans pas 10.397 katholieken. Oost Burma had er in 1868 281, in 1889 7.000 en thans ruim 20.000.

Over t algemeen luiden de berichten over de toekomst der katholieke Kerk in Burma niet gunstig. De groote beletselen voor de bekeering zijn de onbeperkte vrijheidszin der Burmanen, hun gemis aan onderdanigheid en eerbied voor het gezag, doch vooral het boeddhisme, dat door de groote massa der bevolking wordt aangehangen en tevens als de nationale godsdienst geldt : gehechtheid aan het vaderland sluit in trouw aan het geloof der vaderen.

We laten hierover de meeningen volgen van de tegenwoordige Vicarii Apostolici :

Z.-Burma : ,,Wegens de groote verspreiding van het boeddhisme en mahomedanisme is de vooruitgang van het katholicisme zeer gering."

N.-Burma : ,,De Burmanen zijn boeddhist ; de bekeeringen zijn zeldzaam en worden den laatsten tijd steeds moeilijker."

O.-Burma : ,,De kans op vooruitgang is zeer gering onder de Burmanen en de Shan ; de Carianen echter geven veel hoop, dat de Katholieke godsdienst onder hen veld zal winnen." 1)

BOEKBEOORDEELING.

DE KATHOLIEKE MISSIE IN WEZEN EN ONTWIKKELING door de leden van ,,St. Franciscus Xaverius" te Hoeven, met een voorwoord van Dr. Alph. Mulders. (Groot-Seminarie, Hoeven N.-B.).

Z. Em. Kardinaal van Rossum, Prefect der Propaganda, te Rome, richtte tot de samenstellers van bovengenoemd werk, het volgend schrijven :

Aan het Bestuur van de St. Franciscus Xaverius-Missievereeniging te Hoeven.

Weleerwaarde Heeren,

Met bijzonder genoegen ontvingen wij voor eenige dagen het door Uwe

1) Ann. des Miss. Etr. 1922, 88 ; Miss. Catholicae 1922, 138 ; Catholic Missions 1921, 103.

Vereeniging uitgegeven boek: De Katholieke Missie in wezen en ontwikkeling. Het is bijna onnoodig te zeggen, dat de uitgave zelf van dit boek reeds een daad is welke onzen onverdeelden lof verdient. Elke poging toch om Missiekennis in breedere kringen te brengen en daardoor belangstelling en liefde voor het nooit genoeg gewaardeerde missiewerk te wekken verdient onzerzijds aanmoediging, steun en lof.

Maar de wijze waarop de missiewetenschap wordt uitgedrukt en voorgesteld kan ons niet onverschillig laten: deze uitdrukking en voorstelling toch hebben op al degenen, welke worden voorgelicht een ver strekkenden invloed.Des te grooter is onze voldoening van Uw boek te kunnen getuigen, dat het — onnauwkeurigheden, welke in dergelijke werken nooit zullen ontbreken ter zijde gelaten — geheel aan onze inzichten beantwoordt.

Wij gelooven niet dat er betere belooning is voor Uwe groote moeite en voor de zorgzame studie aan dit werk besteed, dan dit getuigenis. Daarin toch ligt opgesloten, dat U een degelijk en bruikbaar hulpmiddel heeft weten te scheppen, hetwelk machtig zal medewerken om het groote doel der Missie-actie te bereiken, en zoo gewordt U de zekerheid, dat al Uwe verlangens in vervulling gaan.

Volgaarne zegenen wij dan dezen Uwen uit groot geloof en innige Christusliefde geboren arbeid en Wij bidden God door de voorspraak van de koningin der Missiën, aan denzelve zegen en wasdom te geven, volheid van genade en vruchtbaarheid in overvloedigen zielenoogst, U zelven echter als belooning verdieping van geloof en krachtiger inwendig leven.

Gegeven te Rome in het Paleis der Propaganda op het Feest van den Voorlooper des Heeren 1924.

(w.g.) W. M. KARD. VAN ROSSUM.

't Zou van onzen kant vermetel zijn, na zulk een schrijven nog iets te willen zeggen ter aanbeveling van dit boek.

Als men bedenkt, dat het geschreven is door jeugdige levieten, die weldra hun priesterlijk leven in de wereld gaan beginnen, als men de respectabele lijst van binnen- en buitenlandsche werken inziet, die door de schrijvers geraadpleegd zijn, als men verder de beknopte, maar overrijke inhoudstafel nagaat en stilstaat bij den doorwerkten *Index rerum et verborum*, die het werk besluit, dan weet men niet, wat men meer bewonderen zal: den gloeienden Missie-ijver van deze toekomstige zielzorgers, — òf de breedheid hunner opvattingen, òf de gedegenheid hunner studie waarvan zij ons de vruchten aanbieden.

Wil men een overzicht van hetgeen zij ons bieden? Zij verdeelen hun geheelen arbeid in twee deelen: *Missieleer* en *Missiewerk*. De *Missieleer* omvat de *Grondslagen der Missie*, zoo natuurlijke als bovennatuurlijke, — den *Missieplicht*, — het *Voorwerp der Missie*, — het *Doel der Missie* — de *Missiemiddelen*, zoo natuurlijke als bovennatuurlijke.

Het tweede deel: *Missiewerk*, geeft de geschiedenis en de beschrijving

der missie van af de vroegste tijden tot op onze dagen. Een speciaal hoofdstuk is gewijd aan onze Missiën in onze Oost- en West-Indische Koloniën, terwijl een ander hoofdstuk tot besluit een overzicht geeft van hetgeen in Nederland gedaan is en wordt ten bate van de Missie.

Rest ons een hartelijken gelukwensch te richten tot de samenstellers. Hun werk sluit een blijde hoop in voor de toekomst, want wat mag men niet verwachten van priesters, die reeds in hun studietijd zóóveel belangstelling toonen in de uitbreiding van het Rijk Gods op aarde, dat zij hun vrije uren opofferden voor een werk, dat bestemd is om krachtig mede te werken, om het heilig vuur in de harten van priester en leek te ontsteken.

Mogen de uitkomsten aan de rechtmatige verwachtingen der schrijvers beantwoorden. Z.

DE KLEINE CATECHISMUS voor de kleinen verklaard door D. J. J. de Kok, past. — N.V. de R.K. Boek-Centrale, Amsterdam.

Ook dit werkje houdt geen rechstreeks verband met de Missie-actie. Maar wie de kleinen degelijk en bevattelijk onderricht, kweekt jeugdige Apostelen. En in zooverre verdient het werkje van Pastoor de Kok een warme aanbeveling onzerzijds.

KATHOLISCHE MISSIONSARTLICHES FÜRSORGE. Jahresheft 1924 des Katholischen deutschen Verein für missionsärtzliche Fürsorge und des Missionsärztlichen Instituts, von Dr. C. Becker S.D.S. Xaverius-Buchhandlung. A. G. Aachen.

In veel dingen moeten wij de Duitschers waarlijk benijden. Nu weer met betrekking tot dit Instituut en zijn uitgave, waarin mannen van wetenschap en ervaring hunne gedachten meedeelen over de geneeskundige vragen in de Missiën. Elk artikel van dit ,,Jahresheft'' zou een afzonderlijke bespreking overwaardig zijn. Wij moeten ons echter bepalen bij de aansporing dit nummer aan te schaffen en deze aansporing te richten tot allen, die belangstellen in de hygiënische vraagstukken, die zich in de Missiën voordoen. Zij zullen er een schat in vinden, die menigen missionaris ten zeerste van dienst kan zijn.

Z.

CORRIGENDUM.

Zeereerw. Heer,

Mag ik U met gepaste bescheidenheid wijzen op een kleine onjuistheid op bladzij 247 van ,,Het Missiewerk'' No. 4 voorkomend. De daar genoemde vaan is vervaardigd in Neurenberg en geschonken door eene *Europeesche* dame op Java te Bandoeng wonend. Eigenlijke Javaansche dames hebben er dus part noch deel aan. Ik deel het UEerw. mede, opdat zich geen onjuiste meening over die zaak vorme.

Met beleefde groeten Uw dw. dienaar in Xo.

A. W. AERNSBERGEN,

Nijmegen, 26 Mei 1924. Ap. Miss. te Bandoeng.

Z. D. H. MGR. J. AELEN, S. S. J.

AARTSBISSCHOP VAN MADRAS (BRITSCH-INDIË)

Z. D. H. MGR. J. AELEN

DER CONGREGATIE VAN MILL-HILL, AARTSBISSCHOP VAN MADRAS (BRITSCH-INDIË), STICHTER EN EERSTE DIRECTEUR VAN HET MISSIEHUIS TE ROOSENDAAL.

Het is ruim 20 jaren geleden (2 Februari 1902), sinds Mgr. Aelen de volheid van het Priesterschap ontving en als Coadjutor van Mgr. Colgan naar Madras vertrok. Negen jaren lang arbeidde hij onverpoosd in die hoedanigheid — stond Mgr. Colgan getrouw ter zijde, was zijn rechterhand en steun in zijn hooge jaren. Toen Mgr. Colgan stierf (in 1911), werd Mgr. Aelen tot opvolger aangesteld om voortaan alleen dat uitgestrekte aartsdiocees te besturen. Dus meer dan 12½ jaar heeft hij daar nu reeds als Aartsbisschop gewerkt — aan de vestiging en uitbreiding, aan de verbetering en verheerlijking van Christus' Kerk in Madras.

Mgr. Aelen werd 25 December 1853 te Tilburg geboren. Roeping gevoelend tot het Priesterschap, ging hij in 1867 naar het Klein-Seminarie te Beekvliet, en vertrok vandaar in 1873 naar het Groot-Seminarie te Haaren.

Maar groote plannen kwamen in dat jeugdige hart tot rijpheid. Niet slechts priester, doch priester-missionaris wilde hij worden. Hij vertrok naar Engeland om zich aan te sluiten bij de St. Joseph's Congregatie van Mill-Hill — pas kort te voren door Kardinaal Herbert Vaughan gesticht voor vreemde missiën buiten Europa.

Na voleinding aldaar van zijn theologische studies werd hij 21 December 1878 priester gewijd en ontving de opdracht om als aalmoezenier te vertrekken naar het Noorden van Britsch Indië, waar de dweepzuchtige en moordlustige Afghanen den oorlog hadden verklaard aan de Engelschen. Die opdracht be-

helsde een taak, welke niet slechts moeilijk was maar ook vol gevaren ; want de Afghanen zijn onder de volgelingen van Mahomed de meest bloeddorstige en wreedste van allen — menschen zonder eergevoel, wier leven en streven het is jacht te maken op blanken, gelijk jagers op hazen. Als bewijs van hun onmenschelijke inborst en hun onleschbaren bloeddorst zij hier voldoende het volgende feit te vermelden : Aan een Engelsch leger met vele inlandsche kampvolgers, die deel hadden genomen in den eersten oorlog tegen Afghanistan in 1878 — na maanden lang te zijn ingesneeuwd geweest in het land van den vijand — werd eindelijk in het voorjaar van 1879 een vrije uittocht beloofd door den Khyber-pas, — den eenigen verkeersweg, welke ligt tusschen Kabul, de hoofdstad van Afghanistan, en het Noorden van Indië. Eenmaal in dien bergpas werden alle manschappen, ten getale van 165.000, op verradelijke wijze aangevallen en door het geweervuur en de sabels der Afghanen om het leven gebracht. Slechts één Engelschman gelukte het aan dat ijselijk bloedbad te ontkomen.

In Augustus van 1879 bereikte de jeugdige missionaris — met een bezettingsleger onder leiding van generaal Roberts langs een meer zuidelijken weg — Kandahar, gelegen beneden in Afghanistan. Met dien tocht begon de tweede oorlog met Afghanistan. Vroeg in 't voorjaar van 1880 werd de vermaarde opmarsch begonnen van Kandahar naar Kabul. Op dien tocht werd de bloedige slag van Ahmed-Keyl geleverd, waarin Father J. Aelen zich zoo verdienstelijk maakte, dat hij eene militaire onderscheiding verwierf.

Na den oorlog werd Father Aelen benoemd om te gaan werken onder de inboorlingen van Madras. Ongestoord trok hij ditmaal door den Khyber-pas Engelsch Indië weer binnen en begaf zich toen op zijn lange reis van meer dan 3000 K.M. om zijn aangewezen missieveld te bereiken. In December van 1880 kwam hij aan op zijne bestemming. In Vepery — een uitgestrekte parochie, was hij tot 1889 voortdurend moeizaam in moeilijken arbeid werkzaam. — Hij stichtte er scholen, weeshuizen en andere inrichtingen van liefdadigheid, alsmede een Congregatie van inlandsche Zusters, die nog steeds wegens haar degelijkheid in het onderwijs en liefdevolle zorg in het verplegen alom als de Vepery-zusters bekend en gezocht zijn.

In 1888 wist hij de loge der vrijmetselaars aldaar in een klooster voor die zusters te veranderen.

Hoezeer hij toen reeds het vertrouwen van zijne overheid had gewonnen, bewijst het feit, dat Aartsbisschop Colgan hem tot een zijner raadsheeren benoemde. Met leede oogen zag hij derhalve Father Aelen vertrekken, toen de gehoorzaamheid hem naar het Moederhuis te Mill-Hill terugriep. Daar ontving hij van Kardinaal Vaughan de opdracht een nieuw missiehuis te stichten, het eerste der St. Joseph's Congregatie, in Holland. — Daar waren ontzettende moeilijkheden, groote zorgen en zware lasten aan verbonden; doch met onversaagden moed en onverwinbare wilskracht toog hij aan 't werk. Immers jaren lang had hij met eigen oogen aanschouwd, hoe wit de velden stonden van den oogst en tevens hoe klein het aantal maaiers was. Meer werklieden moesten er komen in den wijngaard des Heeren. In die behoefte zou hij trachten te voorzien. — In 1890 opende hij het Missiehuis te Roosendaal en.... God heeft op buitengewone wijze zijn werk daar gezegend. Reeds toen hij 12 jaren later als Coadjutor van Mgr. Colgan weer naar Madras vertrok, waren er 50 priester-missionarissen, onder zijn vaderlijke leiding gevormd, bezig het licht des geloofs te ontsteken in de verschillende missielanden, welke aan de Congregatie van Mill-Hill zijn toevertrouwd. Sinds echter is dat getal van Mill-Hill Fathers, die te Roosendaal hun studie in de wijsbegeerte hebben gevolgd, gestegen boven 250.

In 1914 was de gezondheid van Mgr. Aelen zoodanig geschokt, dat hij op advies van zijn dokter naar Europa moest terugkeeren om rust te nemen. Bij zijne aankomst in Holland bleek het, dat hij leed aan een kwaal, waarvoor een ingrijpende operatie noodig was. Nauwelijks was hij weer op de been, of hij was wederom druk in de weer en keerde datzelfde jaar nog naar zijn missie terug.

In 1922 kwam Mgr. Aelen wederom naar zijn vaderland en begon een bedeltocht om gelden in te zamelen ter verwezenlijking van een plan, dat hij sinds lang had opgevat. Hij wilde in zijn aartsbisdom ook een Seminarie stichten, onder de inlanders roepingen aankweeken voor het Priesterschap, opdat dus met behulp van een inlandschen clerus het missiewerk steeds beter zou worden ontwikkeld en uitgebreid.

Toen Mgr. in November van 1922 weer naar Madras terugkeerde — ,,om er te gaan sterven", zooals hij zelf het uitdrukte — was zijn geliefkoosd plan eindelijk tot rijpheid gekomen. Te Nellore wordt thans het Seminarie gebouwd, terwijl te Bellary reeds een steeds toenemend getal Indische jongelingen, die zich tot het H. Priesterschap voelen geroepen, de voorbereidende klassen volgen.

Dat Mgr. Aelen voortdurend zich niet slechts een man heeft getoond van grooten ondernemingsgeest maar ook een wijs bestuurder en vertrouwd raadsman, werd ook erkend door de Indische regeering in 1917, toen zij hem benoemde tot lid van den Wetgevenden Raad voor de provincie van Madras. Daarenboven werd hij door het Episcopaat van Voor-Indië tot leider gekozen van het Mariaansche Congres, dat in 1921 te Madras gehouden werd en waaraan de geheele geestelijkheid van Indië, verspreid over een uitgestrektheid van ongeveer de grootte van Europa, heeft deelgenomen.

Dus is geheel zijn leven een aaneenschakeling geweest van moeizamen arbeid in den wijngaard des Heeren. — ,,Ora et labora — bid en werk" was altijd en is nog steeds zijn motto. Dat heeft hij geheel zijn leven beoefend en in toepassing gebracht op al, wat het Rijk Gods hier op aarde kan helpen uitbreiden en verheerlijken.

GAAT EN ONDERWIJST ALLE VOLKEREN

EEN GEDENKDAG.

MGR. M. J. NIEWINDT, EERSTE APOSTOLISCH VICARIUS VAN CURAÇAO

27 Aug. 1824 — 27 Aug, 1924.

27 Aug. 1824 zette een groot man den voet op het eiland Curaçao. 't Was de latere Mgr. Martinus Joannes Niewindt.

Treurig was de toestand van dat gedeelte van den tuin der H. Kerk, 't was verwaarloosd en overgroeid met distelen, doornen en allerlei onkruid. De gevolgen der Hollandsche Overheersching, slechts eenige jaren onderbroken door Engelsche bezetting, waren niet uitgebleven. Waar in de 16e, 17e en 18e eeuw, Hollanders den voet zetten, daar was het gedaan met vrije uitoefening van den Katholieken Godsdienst; daar werden onmeedoogend de Priesters vervolgd en al de strengheid der tyrannieke placaten in toepassing gebracht. Wat hebben wij, Hollandsche Katholieken, veel goed te maken voor hetgeen het Hollandsche Protestantisme in Oost- en West-Indië misdeed!

Toch was de Katholieke Kerk op Curaçao en bijbehoorende eilanden blijven bestaan. Maar hoe?

Geheel de slavenbevolking behoorde tot de Katholieke Kerk. Onregelmatig werden de Katholieken bezocht door priesters van de nabije Spaansche kust, (*Venezuela en Columbia*), zelfs Jezuieten hebben er getracht het plantje des Geloofs te bewaren. Ook Franciscanen hebben er gewerkt, maar al hun arbeid werd steeds gedwarsboomd door een fanatiek Bestuur, dat zich alle rechten, ook over de gewetens aanmatigde.

De vrije bevolking bestaande uit negers en kleurlingen en een gering aantal blanken, was, voorzoover zij Katholiek heette, schromelijk verwaarloosd niet alleen, maar zelfs gedeeltelijk verprotestantiseerd. De Kerkelijke goederen, zoo die er waren, zelfs de aanstellingen van een tijdelijken pastoor, hingen af van

een Kerkeraad, wiens gehalte dikwijls zeer veel te wenschen over liet. 1)

Mgr. Niewindt was de man, door de Voorzienigheid bestemd, om in dien chaos orde te brengen.

Hij werd geboren te Amsterdam 17 Mei 1796 en gedoopt in de kerk *De Star* (het Rusland). Hij deed zijn eerste H. Communie in de kerk, destijds genaamd „Het vreede Duijfie" 26 Mei 1808. Hij studeerde aan het Amsterdamsch Gymnasium. Er bestaan nog een aantal prijzen, die hij daar behaalde en blijkens inschrift zijn uitgereikt aan: *Martino Jano Niewindt, ingenuo optimaeque spei puero.* In Warmond deed hij zijn philosophische en theologische studiën. Den 13en Juli 1819 ontving hij de priesterwijding te Munster in Westfalen.

In het Bisschoppelijk Archief van Haarlem staat achter zijn naam aangeteekend: *Sacerdos praeclarus, zelosus, devotus,* een voortreftelijk, ijverig en devoot priester.

In 1823 werd aan den Eerw. Heer Niewindt, die destijds verbonden was aan de „Fransche" Kerk te Amsterdam, eerst als Kapelaan, later als Deservitor, door de Kerkelijke Overheid het verzoek gericht, zich naar Curaçao te begeven, teneinde aan die hulpbehoevende Kolonie zijn priesterlijken ijver te wijden. De Congregatie de Propaganda fide benoemde hem tot Prefect dier Missie.

Als een eigenaardige bijzonderheid zij hier het contract medegedeeld, dat voor den notaris van Riet te Amsterdam werd gesloten tusschen „den Hoogeerw. Heer A. Ciamberlani, onderopperhoofd der R. K. Hollandsche zending" en „den Eerw. Heer M. J. Niewindt, benoemd prefect van Curaçao". Deze laatste verklaart zich bereid daarheen te gaan onder de volgende voorwaarden: 1°. Voor den tijd van 5 jaren; 2°. terugkeeren na vooraf verwittigd te hebben, indien de gezondheid niet tegen het klimaat bestand is; 3°. na verblijf van vijf jaren, zal hem in Holland een der beste Staties worden toegewezen".

---

1) Een levendige en tegelijk gedocumenteerde beschrijving dier toestanden kan men vinden in het belangrijke werk van den onlangs overleden Pater Dahlhaus, O.P., getiteld: *Mgr. M. J. Niewindt, eerste Apostolisch Vicaris van Curaçao. Een Levensschets 27 Aug. 1824—12 Januari 1860.* Wie die toestanden in bijzonderheden, die voor ons haast onbegrijpelijk zijn, wil kennen, raadplege dit werk, dat in België ter drukkerij R. Bracke-van Geert te Baasrode, is uitgegeven. Een lijvig boekdeel van 500 blz., de lezing overwaard!

Deze vijf jaren hebben zich verlengd tot 36 jaren! En welke jaren! Jaren van strijd en opoffering, vol tegenspoed en teleurstelling, rijk aan tegenwerking, maar ook rijk aan vruchten!

Een Missionaris voegde zich bij den Prefect nl. de Eerw. Heer Eijsenbeil. De reis werd per zeilschip aanvaard en duurde 52 dagen. Den 27en Aug. 1824 zetten beiden te Curaçao voet aan wal.

Nu begint dat leven van bovenmenschelijken arbeid, wel niet onder de heidenen, maar misschien nog erger, onder verflauwde Katholieken, die van Kerkelijk Bestuur en Administratie geen begrip meer hadden, onder slaven, die als vee behandeld werden door hun meesters, onder kleurlingen en negers die wel het doopsel ontvangen hadden, maar van Christelijk leven en Christelijk huwelijk nauwelijks een flauwe herinnering bewaarden.

Wij kunnen in deze weinige bladzijden den levensloop van Mgr. Niewindt niet volgen. Wij verwijzen daarvoor naar het omvangrijke werk van P. Dahlhaus O. P. Slechts enkele feiten willen wij aanstippen.

Den 20sten September 1842 werd Mgr. Niewindt benoemd tot Apostolisch Vicarius van Curaçao en tevens belast met het beheer over de Missie van Suriname. Dit laatste was echter van korten duur, daar Curaçao en Suriname te ver van elkander verwijderd liggen, om onder eenzelfde bestuur te staan.

De Consecratie wilde Mgr. Niewindt in Nederland ontvangen, om aldus zijn Missie door persoonlijke tegenwoordigheid in Nederland nog meer van nut te kunnen zijn. Die Consecratie zou den 24sten Augustus 1843 plaats hebben in de Mozes- en Aaronkerk te Amsterdam. Maar de Protestantsche geest leefde nog en werd op de tijding dier plechtigheid wakker. Men richtte zich tot den Koning en het onverwachte gebeurde: er kwam een *bevel* van Z. M. Willem I, dat de Consecratie niet in Amsterdam mocht plaats hebben. Men zegt, dat het slechts een *verzoek* des Konings was, welk *verzoek* door de belanghebbenden in een *bevel* is omgezet; wat daarvan zij, de plechtigheid, waarop Roomsch Amsterdam zoo zeer gerekend had, vond niet in de *Mozes- en Aäron* plaats, maar in alle stilte in de kapel van het Seminarie te Warmond.

Bekleed met de Bisschoppelijke waardigheid, keerde Mgr. Nie-

windt den 1sten Dec. 1843 naar Curaçao terug, dit maal vergezeld van zijn Secretaris, den diaken J. C. Schermer, — den Seculieren priester J. J. Jansen, — twee Paters Capucijnen, drie studenten in de Godgeleerdheid en twee Eerw. Zusters van Roozendaal. Deze reis duurde wederom 52 dagen.

Nu begint voor goed en met verdubbelde kracht de organisatie-arbeid van Mgr. Niewindt. Het grenst aan het ongelooflijke wat hij deed voor opleiding eener Geestelijkheid, die hem zou bijstaan, — voor de inrichting van parochiën in het Binnenland, — voor de verzorging van de weeskinderen, — en bovenal voor de bevrijding en het onderwijs der slaven. Vooral dit laatste ging hem ter harte. De bevrijding der slaven was in aantocht. Mgr. Niewindt wilde de slaven op hunne bevrijding voorbereiden door onderwijs. Men kan nauwelijks zijn oogen gelooven als men leest, hoe hij daarin werd tegengewerkt door Gouverneurs, die de eersten hadden moeten zijn, om hem te steunen. Maar zelfs meermalen als hij verlof vroeg om kostelooze scholen, buiten bezwaar van den lande, op te richten, werd hem het verlof daartoe vlakaf geweigerd. Die gezaghebbers hebben zich daarmede met onsterfelijken blaam beladen. Maar niettegenstaande die officieele tegenwerking hield hij vol en slaagde er in voor de arme slaven toestanden te scheppen, die hen althans eenigszins op hunne vrijheid konden voorbereiden. De groote vrees van Mgr. Niewindt was, dat, als op één dag duizenden slaven zouden vrij worden, zij geen gebruik zouden weten te maken van hun vrijheid en dan hun vrijheid in losbandigheid en wraak tegen hun vroegere meesters zou overslaan. Het blijft voor Mgr. Niewindt een blijvende verdienste, dat hij door zijn Apostolischen arbeid en vooral door het Onderwijs, die ramp heeft weten te voorkomen. Het Bestuur der Kolonie heeft dat eindelijk schoorvoetend moeten erkennen; want toen eindelijk den 1sten Juli 1863 de emancipatie tot stand kwam (Mgr. Niewindt was toen reeds ter ziele) en afgekondigd moest worden, verzocht de toenmalige Gouverneur Crol, de afkondiging te doen in de kerken der stad en van het binnenland, en bad hij de geestelijkheid toch al hun invloed te willen gebruiken, om de slaven rustig te houden. Dit geschiedde en de afkondiging had plaats onder uitbundige vreugde, maar zonder de minste stoornis der orde.

Tot zelfs buiten de Kolonie strekte zich de ijver van Mgr. Niewindt uit en werd daar gewaardeerd. In 1854 had op Trinidad een vergadering plaats der Apostolische Vicarissen der Engelsche, Hollandsche en Deensche Koloniën. Dringend en herhaaldelijk werd ook Mgr. Niewindt uitgenoodigd voor den Apostolischen Delegaat, later Kardinaal, Spacapietra. Mgr. Niewindt kon aan die uitnoodiging wegens ziekte niet voldoen ; maar zond een rapport in, waardoor hij aan zijn medebroeders in het Episcopaat de punten aangaf, waardoor de kerkelijke tucht kon hersteld, de misbruiken uitgeroeid en het godsdienstig leven konden bevorderd worden. Dit rapport maakte zulken indruk, dat Mgr. Spacapietra met duidelijke woorden te verstaan gaf, dat hij met apostolische volmacht Mgr. Niewindt bestemde voor den openstaanden Aartsbisschoppelijken zetel van Port-of-Spain op Trinidad. Mgr. Niewindt was echter zóó zeer lijdend in die dagen, en haalde zulke gegronde redenen aan, dat aan het plan van den Apostolischen Delegaat geen gevolg kon worden gegeven.

Aan een andere opdracht van den H. Stoel heeft hij zich echter niet kunnen onttrekken, n.l. de regeling der Kerkelijke zaken in de Republiek van Santo Domingo. Daar was de kerkelijke toestand door revoluties en tegenrevoluties zoo verward, dat de Aartsbisschop Mgr. Dr. Tomás de Porte e Infante in ballingschap moest gaan, waar hij van verdriet en uitputting stierf.

Die Kerk was dus zonder hoofd en dat op een oogenblik, dat de overwinnaar Generaal Santana, een werktuig der vrijmetselarij, met alle kracht bezig was de Kerk te knechten. Hij besnoeide de vrijheid der Kerk op alle manieren en trok de benoeming van Bisschoppen en Pastoors aan zich.

Mgr. Niewindt hield den Internuntius van den Paus in Nederland, toenmaals Mgr. Vecchiotti op de hoogte van den toestand ; en zond ook zijn mededeelingen aan den Prefect der Propaganda in Rome. Het slot zijner ijverige bemoeiingen was, dat Pius IX bij Bulle van 10 Februari 1859 hem benoemde tot Vicarius Apostolicus van Santo Domingo. Twee vicariaten, — en welke !, — drukten dus op de schouders van Mgr. Niewindt. Had hij in Curaçao te strijden tegen fanatieke Protestanten, op Santo Domingo bond hij een strijd aan tegen de daar oppermachtige Vrijmetselarij, waartoe zelfs een menigte geestelijken — 't klinkt in

onze ooren ongeloofelijk! — behoorden. Goddelijke en menschelijke dingen waren daar zoo door elkander gemengd, dat het daar veel moeilijker was zijn plicht te kennen dan hem te doen. 1)

Door gematigheid gemengd met de noodige kracht wist Mgr. Niewindt het zoover te brengen, dat een regeling met het Gouvernement en den H. Stoel getroffen werd en Mgr. Cerezano tot Aartsbisschop van Santo Domingo benoemd werd.

Mgr. Niewindt mocht echter de inbezitneming van dien zetel door Mgr. Cerezano niet meer beleven. De onvermoeide strijder voor de Rechten der Kerk, voor het onderwijs en de bevrijding der slaven, legde na een pijnlijke ziekte het hoofd ter ruste den 12en Januari 1860.

Geen wonder, dat men op Curaçao den 27sten Augustus met allen luister en plechtigheid den dag herdacht heeft, dat die waarlijk groote man honderd jaar geleden den voet op Curaçao zette. Een gedenkteeken wordt opgericht om de nagedachtenis te vereeren van hem, dien Curaçao als een zijner grootste weldoeners moet blijven vereeren, zoolang er nog een dankbaar Katholiek hart op Curaçao gevonden wordt. De nakomelingen der vroegere slaven vooral mogen nooit vergeten, wat Mgr. Niewindt voor hen gedaan en geleden heeft. Zij danken Koning Willem III als hun bevrijder, zij beminnen Wilhelmina als de dochter van hun Bevrijder, maar ook Mgr. Niewindt zullen zij eeren als den man, die hun onderwijs, voorbereiding tot de Vrijheid, kerken, priesters, liefdezusters gaf en zelf stierf op het veld van eer, dat getuige was van zijn groote, heldhaftige daden.

C. J. ZWIJSEN, pr.

---

1) Van die vermenging beleefde Schr. dezes persoonlijk een eigenaardig staaltje. Ik kwam te Puerto-Plata op Sto Dominico aan 23 Juni 1906, een Zaterdag. De geheele stad werd versierd, Op mijn vraag: waarom ? werd mij geantwoord: „O, 't is morgen St. Jan, de Patroon der Loge!" Dat klonk mij al vreemd, maar nog vreemder zou ik 's anderendaags, Zondag, opzien. De Pastoor vroeg mij in z'n kerk in de Hoogmis te preeken. Gaarne voldeed ik daaraan, en niet wetend waarover te preeken, nam ik tot onderwerp: St. Jan Baptist en z'n prediking in de woestijn en aan de Jordaan. Na de Hoogmis ging ik met den pastoor naar de pastorie op vijf minuten afstands der kerk, en ontmoette eenige heeren, die reeds van de preek gehoord hadden en mij begroetten met de woorden: „Hadden wij dát geweten, dat er over St. Jan gepreekt zou worden, dan waren wij met de geheele Loge naar de kerk gekomen met het vaandel der Loge voorop!" Onmiddellijk ontving ik een dringende uitnoodiging om den avond van dien dag deel te nemen aan het groote feestbanket, dat in de Loge zou gehouden worden! Dat ik voor die vriendelijke uitnoodiging beleefdelijk bedankte, behoef ik wel niet te zeggen.

DUIDELIJKE TEEKENEN VAN MISSIEBLOEI IN CHINA.

In de Acta Ap. Sedis van Juni komen een paar korte berichten voor, die duidelijker dan een lange statistiek wijzen op vooruitgang van de Chineesche missie. Den 21 Maart is door Z. Heiligheid tot Apostolisch Vicaris en Bisschop van Pu-Si benoemd Odoricus Tch'en en den 15 April tot Ap. Vicaris en Bisschop van Li-Hien Melchior Souen. Dat twee Chineesche priesters waardig bevonden zijn om de bisschopswijding te ontvangen, bewijst, hoe de opleiding der inlandsche geestelijkheid tegen vroeger verbeterd is en hoe met een betere opleiding ook beste resultaten verkregen zijn. Daarom is het een heugelijk en hoopvol bericht, een pleidooi voor 't Sint-Petrus Liefdewerk.

De bisschopswijding van een inlandsch priester is een paar eeuwen terug al voorgekomen. Maar de wijding van Gregorius Lopez (Lou) in 1678 heeft allerminst de beteekenis gehad van deze nieuwe wijdingen. Die verheffing sloot zeker geen erkenning in van seminariebloei of van wat door deugdelijk onderwijs van den inlandschen clerus bereikt was. Gregorius Lopez was op jeugdigen leeftijd bekeerd. Zijn ouders waren en bleven heidenen. Na zijn bekeering trad hij in dienst bij de missionarissen en kwam ten laatste met hen naar Manilla. Hij kreeg daar onderwijs in Spaansch en Latijn, maar zijn voortgang in de deugd was grooter dan die in de wetenschap. Na eenigen tijd kwam hij weer over naar China om aan de missionarissen geld te brengen en hun verder behulpzaam te zijn. Al over de 30 jaar oud zijnde, werd hij eindelijk in de Orde van den H. Dominicus opgenomen en naar Manilla teruggezonden om daar zijn hoogere studie te beginnen. Priester gewijd, was hij gedurende 14 jaren in China met ijver en toewijding werkzaam, ontving dan, alleen toegevend aan den drang op hem uitgeoefend, de bisschopswijding en stierf 6 jaar later.

In de kroniek der Missie in China werd destijds het feit opgeteekend om het zeldzame, maar niet alsof het vooruitgang van de missie beteekende of bevorderde. 't Is een mislukking geweest. De vrome, ijverige Lopez schoot zonder eenige schuld van zijn kant in iets te kort, dat de H. Paulus met nadruk vordert : het prestige, dat gewijde wetenschap moet verleenen aan wie hooger staat in het heiligdom. Niet jong meer, na allerlei missieavonturen, met een gebrekkigen voorraad latijn de hoogere studie aanpakken zou ook

voor een meer begaafde een zwaar stuk zijn geweest. Aan den nieuwen bisschop moest dan ook door den Provinciaal op de Philippijnen een theologant als raadsman worden toegevoegd, niet alleen om onvoldoende kennis, maar ook om zeker gemis aan katholiek gevoel, dat bij een bekeerling uit het heidendom nooit zoo sterk zal spreken als bij wie in katholieke familie geboren en opgevoed is : hij scheen te inschikkelijk voor ceremoniën en eerbewijzen aan Confucius en de voorouders. Ook voor de Chineezen miste hij, wat toen nog meer dan nu gewaardeerd werd : grondige kennis van eigen taal en klassieken. Zijn werkzaamheid bij de missionarissen, zijn verblijf in Manilla waren een beletsel geweest om de taaie studie van het Chineesch te vervolgen. Een illustratie van dat bezwaar levert ons Mgr. Maigrot, in 1680 dus juist omtrent dien tijd in China aangekomen. Hij had zich sinds zijn aankomst met volharding op het Chineesch toegelegd en gold bij de missionarissen als een flink Sinoloog. Daarom riep 1706 de pauselijke legaat Tournon zijn hulp in om aan het hof van Peking de beslissingen van Rome in het ritenvraagstuk als zakelijk begrond aan te toonen. De conferentie met den keizer en diens raad was afgeloopen. Tegen alle argumenten uit Chineesche teksten door Mgr. Maigrot aangehaald, werd telkens opgeworpen, dat de juiste zin anders was, zoodat dan de bijgeloovige beteekenis wegviel. Van weerskanten hield men vast aan de gegeven verklaring. Daar was geen resultaat bereikt. Maar voor het uiteengaan werd aan Mgr. Maigrot een opschrift boven den troon van vier woorden of schriftteekens voorgesteld. Hij kon er maar twee lezen en geen enkel uitleggen. Daarmee viel het lang en degelijk vertoog, door hem met zorg ineengezet : 't was waardeloos, zonder gezag. Met keizerlijk schrijven werd hem een brevet van onkunde thuis gestuurd. Hij was een onmogelijk persoon voor verdere onderhandeling. Zoo kunnen we gissen, dat Gregorius Lou bij de geletterden ook onder de christenen maar een matig aanzien genoot.

Zijn wijding is dus geen stap geweest naar een eigen hiërarchie en kon dat niet zijn. Zoolang er geen goed opgeleide en wel onderwezen inlandsche priesters waren, bleef de gedachte aan een eigen hiërarchie een utopie. Opleiding en onderwijs waren toen en nog lang daarna met de grootste bezwaren verbonden. Een geregeld seminarie kon om de herhaalde vervolgingen, gebrek aan middelen en personeel niet in stand worden gehouden. Pas in de laatste helft

der vorige eeuw werden de omstandigheden gunstiger. Geleidelijk werden toen overal seminaries opgericht. Wel was de volmaaktheid zoo maar niet ineens bereikt. Dat kon niet. Daar werd in het eerst gesukkeld met handboeken. Daar waren maar 2 of 3 missionarissen beschikbaar voor groot en klein seminarie samen. Het aantal klassen was zooveel mogelijk gereduceerd, er werd gewerkt met bekrompen lesprogram en lang gerekten studietijd. Maar 't goed begin was er en 't ging allengs beter, in 't eene vicariaat wat vlugger, in 't andere wat langzamer, naar gelang van de leiding en de middelen. Door een of ander Italiaansch vicariaat werden seminaristen o.a. Odoricus Tch'en naar Italië gezonden om daar hun hoogere studie te voltooien. Spoedig konden meerdere Chineesche priesters als leeraar aan het seminarie optreden. Zoo waren de beide nieuwe bisschoppen 10 jaren en langer professor. Mgr. Odoricus Tch'en doceerde theologie. Een paar jaar terug werd de vooruitgang officieel door Rome erkend en werd vastgesteld, dat om het voordeel van degelijke, wetenschappelijke opleiding tot alle vicariaten uit te strekken er centrale seminaries zouden worden opgericht. Daardoor werd het gemakkelijk de geschikte professors in voldoend aantal bijeen te brengen. Terwijl vroeger 1 of 2 missionarissen, zoo goed en zoo kwaad als het ging, alle voorgeschreven vakken behandelden, kon nu voor ieder vak een afzonderlijk professor worden aangesteld. Dat ieder vicariaat liefst iemand stuurt, die onder de collega's een goede figuur maakt, ligt voor de hand. Zoo moest het gehalte van docenten en lessen winnen. Winst is er ook in het samentreffen van de meest intelligente leerlingen van elders in dezelfde centrale inrichting. Daar blijkt ook spoedig, welk klein seminarie en waarin het te kort schiet, zoodat er een goede invloed van moet uitgaan tot verbetering of verheffing van eenigszins achterlijke kleinseminaries.

De laatste benoemingen van twee Chineesche priesters tot bisschop en bestuurder van een vicariaat zijn dus de bevestiging van seminariebloei en geestelijken vooruitgang der Chineesche missie. Tegelijk daarmee kwam ook als logisch correlatief een andere bepaling in hetzelfde nummer der Acta: de opheffing van een privilegie in vroeger eeuwen aan de vreemde missionarissen verleend. Dezen hadden namelijk den voorrang boven de Chineesche priesters, terwijl de onderlinge rangorde afhing van den datum van aankomst.

Nu lijkt het op zich zelf niet erg fijn gevoeld, dat een jong missionaris zoo pas aangekomen de eereplaats moet innemen boven een bejaard Chineesch priester, die toch de hitte en last van den dag gedragen heeft, al bleef hij in eigen land. 't Mag zelfs vreemd schijnen, hoe die bepaling zoo lang kon bestaan. Maar er dient gelet op de omstandigheden in vroeger dagen, toen een Chineesche jongen zijn geestelijke carrière begon als knechtje van den missionaris en na lang getob met te hooi en te gras gegeven privaatonderricht wat latijn opdeed, een tijdje catechist speelde en dan na inpomping van 't hoognoodig op bijna middelbaren leeftijd de H. Wijdingen ontving.

Die methode is verdwenen. Praktisch werd ook al hier en daar zooals bijv. in de missie van Steyl met de ouderwetsche gebrekkige vorming eveneens de ouderwetsche rangbepaling van den seculieren clerus opgeruimd. Elders werd als correctief bij gelegenheid aan de Chineesche priesters de titel van missionaris apostolicus verleend. Nu echter heeft Rome bij algemeenen maatregel van bestuur de verouderde bepaling geheel opgeheven. En terecht. De Chineesche leerling, die niet enkel door een goed geheugen maar ook door helder verstand met Europeesche jongens gelijk staat en zeer goede karaktereigenschappen bezit, zal immers, als het seminarie goed geordend en het onderwijs goed gegeven is, aan het einde der studiejaren hetzelfde resultaat bereikt hebben. Daar nu de legale minderheid vroeger enkel in de minderwaardigheid der opleiding verklaring of reden vond, volgde als van zelf, dat door het verdwijnen van die minderwaardigheid, de daarop gebaseerde rangorde vervallen moest.

DE DIASPORA-MISSIONEERING.

Nu dit jaar de „Bonifatiusverein" zijn 75-jarig bestaan viert en het doel dezer vereeniging sinds enkele jaren hier in Holland niet geheel onbekend meer is gebleven, lijkt het mij niet ongewenscht ook eens in dit tijdschrift een kleine beschouwing te geven over den missiearbeid in de zoogenaamde Diaspora-gebieden, waar toestanden heerschen, die men niet in een beschaafd land zou kunnen verwachten.

Allereerst doet zich de vraag voor: wat verstaat men onder Diaspora? Onder deze benaming worden aangeduid die streken in Duitschland, waar zeer weinig Katholieken zijn en waar die

weinigen niet betrekkelijk te zamen doch zeer verspreid wonen. En van het groote Duitsche rijk is Diaspora-gebied : geheel Pruisen, met uitzondering van het Rijnland en Westphalen, en kleinere Katholieke streken in Sachsen, Silezië en Posen. Van de overige vier en twintig bondsstaten zijn er negentien totaal als Diaspora-gebied te beschouwen. Slechts in Beieren, Würtemberg, Baden, Hessen en Oldenburg bestaan er kleinere afgesloten Diaspora-streken.

In doorsnee is ongeveer 9 % der bevolking van de Diaspora-gebieden Katholiek. In Sachsen is dit percentage zelfs 2. Wat deze verhouding beteekent springt eerst duidelijk in het oog als men zich de uitgestrektheid der parochies goed indenkt. Deze beslaan in den regel meerdere steden en een honderd dorpen, waar dan de geloovigen, zeer weinig in getal, verspreid, totaal verspreid wonen. Met gevolg, dat de priester afstanden heeft af te leggen, die ons afschrikken. Dan hebben de geloovigen, vooral buiten de steden, nu juist niet altijd hun woning kunnen kiezen aan de groote wegen ; verscholen in bosschen, weggedoken in valleien, haast ongenaakbaar tegen de glooiing der bergen genesteld, waar slechts een voetpad, hetgeen er nog niet altijd aan te treffen is, toegang verleent na een moeizamen tocht van klimmen en afdalen en weerom klimmen, ofwel in de laaglanden verloren als het ware in een of anderen uithoek, ver van alle verkeersgelegenheid. Een enkele parochie wil ik met name noemen. Swinemünde beslaat een oppervlakte van 1827 quadraat kilometer en heeft een uitgestrektheid van 127 kilometer. Voorwaar geen kleine parochie.

Daarbij komt het schier geheel ontbreken van Godshuizen. Hier en daar slechts, en dan zeer sporadisch, een armzalig kapelletje. Bijgevolg is de priester genoodzaakt meestal het H. Misoffer op te dragen in een afgehuurd lokaal, zoodat het regel is dat danszalen, schuren, enz., voor kerk moeten dienen. Natuurlijk is het interieur van zoo'n „kerk" alles behalve geëigend tot verheffing tot God. Alles toch spreekt er van de eigenlijke bestemming van het lokaal. Van heinde en verre komen dan de geloovigen om toch ook eens de H. Mis te kunnen bijwonen. Velen per spoor, anderen weer uren gaans. En dan moeten zij hun Heiland vinden onder zulk een dak. Steeds dus het arme Bethlehem. Nooit worden zij herinnerd door stijlvolle gebouwen en luisterrijke altaren aan den verheerlijkten Thabor of aan den glorievollen Paaschmorgen.

Van 's morgens vroeg tot laat in den avond, bij goed en bij slecht weder, onder een zengende zon als in storm en regen of barre koude, trekt de priester van de eene gemeente van zijn parochie naar de andere. Na een paar maanden, soms nog langer, heeft hij dan zijn geheele parochie bezocht. En toch heeft hij overal slechts zeer korten tijd kunnen vertoeven. Maar hij kon niet langer wijlen. Elders wachtte men hem ook weer.

Moeilijk en veeleischend is het ambt van den Diaspora-priester. Uitputtend en afmattend en niet altijd troostvol. Dan staat hij steeds alleen. Hij heeft geen dagelijksch verkeer, daar deze een dagreis ver wonen,met andere priesters. Hij is alleen, in kommer en zorgen, aangewezen op God en zichzelf.

Ook zijn de wetten en verordeningen van staat en gemeente nu juist niet erg tegemoetkomend. In vele plaatsen wordt de onverdraagzaamheid van de wet zoo toegepast, dat men van verdrukking spreken moet.

Doordat er van een geregelde zielzorg, zooals wij die kennen, geen sprake kan zijn, is het natuurlijk, dat vele geloovigen in hun H. Geloof verflauwen,daarna onverschillig worden en eindelijk afvallen. Jaarlijks gaan er in de Diaspora-gebieden een 80.000 zielen verloren voor de kerk, van welk aantal de kinderen het leeuwendeel nemen. Dit alles draagt niet bij tot de vergemakkelijking van de zielzorg. Ook zijn verreweg de meeste Katholieken arme lieden, zoodat zij zelf niet veel bijeen kunnen brengen om kapellen op te richten of hun priester te onderhouden. Eerder zijn zij zelf op ondersteuning aangewezen. En toch ondanks al deze moeilijkheden leveren de Diaspora-geloovigen bewijzen van groot geloof en schitterenden offervaardigheidszin. Zoo is pas in de parochie Merseburg een noodkerk voltooid, geheel gebouwd en opgetrokken door de Katholieken ter plaatse in hun vrije uren en na volbrachte dagtaak.

In de geschiedenis der Diaspora-streken staat het jaar 1849 als een gulden jaartal opgeteekend. Toen is door Graaf Joseph von Stolberg de „Bonifatiusverein" gesticht. Deze vereeniging heeft als taak op zich genomen de leniging der Diaspora-nooden en is sindsdien tot een machtige organisatie uitgegroeid, wijdvertakt en uitgebreid over het geheele Duitsche rijk en heeft onnoemelijk veel goeds in de Diaspora tot stand gebracht.

Kinderheime, Kommunionsanstalten werden gesticht. Het gods-

dienstonderricht toch, wilde men dit met meer vrucht aanpakken, moest geregelder en gedurende langeren tijd gegeven worden. Daarom deed zich deze oplossing als de beste voor. Nu komen de kinderen, die tot de eerste H. Communie voorbereid moeten worden, in zoo'n inrichting eenigen tijd te zamen, waar zij dan onderricht krijgen, waar het H. Geloof hun regelmatig verklaard wordt, zoodat het wortels kan schieten en zijn zij, al is het betrekkelijk slechts kort, eens een tijdje in een volkomen Katholieke omgeving.

Katholieke scholen werden gebouwd. Het nut hiervan is overduidelijk. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.

Kerken en kapellen verrezen. Meer priesters werden aangesteld en onderhouden, daar de meesten geen bezoldiging van den staat ontvangen.

Weeshuizen en tehuizen voor verwaarloosde kinderen kwamen er.

Doch dit alles bracht ontzettende kosten met zich. Offervaardig hebben de Duitsche Katholieken uit meer bevoorrechte streken hun arme broeders en zusters in het Geloof hulp geboden. Geheel Katholiek Duitschland is gemobiliseerd om hulp te brengen aan de Diaspora-gebieden.

De Bonifatiusverein is het middelpunt van alles.

Als onderafdeelingen van deze nuttige vereeniging, die zich meer speciaal in een richting bewegen, heeft men: de „Schutzengelverein" voor de jeugd, de „Bonifatiusverein für höhere Schulen" voor de studenten en de „Bonifatius-Sammelverein", welke zich toelegt op het verzamelen van missieartikelen, als postzegels en het te gelde maken daarvan.

Een groote spoorslag tot intensieve hulpbieding is indertijd geweest het woord van Paus Leo XIII z.g.: „De Bonifatiusverein dient evenzeer ondersteund als de H. Kindsheid." En ook het herderlijk rondschrijven der Duitsche Bisschoppen in 1919, ter gelegenheid van het 1200-jarig jubileum van den marteldood van Duitschlands grootsten Apostel, Sint Bonifatius.

Doch nu is alles lam geslagen. Door de na-oorlogsweeën zijn de toestanden in de Diaspora-gebieden zoo verslechterd, dat men van noodtoestanden moet spreken. Welk een ellende en gebrek het deel is geworden van den Diaspora-priester, dit laat zich moeilijk beschrijven. Ontbering van alles: geldelijke middelen, toch zoo noodig voor de tochten door hun gebied, kleeding en voedsel. En hierin

is den laatsten tijd slechts een zeer kleine verbetering gekomen, let wel zeer kleine. Het laat zich aanzien, dat vooreerst die noodtoestanden nog niet zullen verdwijnen in de Diaspora-streken. De Diaspora-priesters, die reeds vóór den oorlog ondersteund moesten worden, moet men niet verwarren met de geestelijkheid van het Rijnland. In de Diaspora heerscht nog steeds groote nood, zoodat de priesters nog immer niet aan het heil der zielen kunnen arbeiden, zooals hun hart het zoo gaarne zou doen. Zij zitten daar nog steeds in de ijzeren kluisters van ellende en gebrek. Er kan niet eens behouden worden, wat reeds tot stand was gebracht. Moed en sterkte bezitten deze priesters wel om onversaagd, zonder middelen, te blijven werken onder de meest ongunstige omstandigheden.

Ter aanvulling zij nog gemeld, dat sinds korten tijd ook in Amerika voor de Diaspora-missie geijverd wordt onder leiding van Mgr. Schlatter, generaal-secretaris v. den Bonifatiusverein, te New-York.

Ik neem deze gelegenheid te baat om Katholiek Nederland, namens Mgr. Dr. H. von Hähling, wijbisschop van Paderborn en generaal-voorzitter van den Bonifatiusverein, openlijk dank te zeggen voor de vele gaven en aalmoezen, die, het is te hopen, nog zullen blijven toestroomen.

Daar er zooveel over missie geschreven en gesproken en zooveel, gelukkig, gedaan wordt voor de missies, dacht ik het niet van belang ontbloot, eens de aandacht te vestigen op deze cultuurmissie, die als andere cultuur-missies zooals in Scandinavië, Denemarken en Finland, haar bijzondere moeilijkheden en eigenaardigheden bezit.

FR. WEYNEN,
Secretaris voor Nederland en Koloniën
van den Bonifatiusverein.

Rotterdam.

PATER JUNIPERUS SERRA EN DE MINDERBROEDERS IN CALIFORNIË.

In „El Eco Franciscano" van 15 October 1923 werd vermeld, hoe de Kamer van Koophandel te San Francisco het besluit had genomen om een groot standbeeld op te richten, voorstellend een Minderbroeder. Dit standbeeld moet een hoogte krijgen van 350 voet en zal geplaatst worden aan de zeekust, bij den ingang van de

haven, om aan allen, die de haven van San Francisco aandoen, luide te getuigen van de dankbaarheid der inwoners jegens de zonen van den H. Franciscus, die hun stad gesticht en zooveel voor de beschaving en de ontwikkeling van Californië gedaan hebben 1). Nog heden ten dage getuigen de overgebleven bouwwerken, opgetrokken in een bepaalden stijl, welke door sommigen zelfs „franciscaansche stijl" genoemd wordt, van de noeste vlijt en onverdroten werkzaamheid der bruine broeders. Jaarlijks trekken duizenden toeristen uit alle deelen der Vereenigde Staten van Noord-Amerika naar de oude Missie van Californië om deze monumenten der vroegere cultuur te bewonderen.

Deze missies liggen allen in een rechte lijn ongeveer evenwijdig met de kust aan de groote oude heerbaan ; nog van den Spaanschen tijd „Camino Real", letterlijk „koningsweg" geheeten. Zij zijn 21 in getal en werden alle gesticht tusschen de jaren 1769 en 1823. Van deze 21 missies of „reducties" zijn er 9 gesticht door Pater Juniperus Serra O.F.M. Deze even vrome als geleerde Minderbroeder werd den 24en November 1713 op Majorca, een eiland in de Middellandsche Zee, geboren. Eenige jaren na zijn priesterwijding vertrok hij als doctor der Godgeleerdheid vanuit Cadix naar de Nieuwe Wereld met bestemming voor Vera Cruz, vanwaar hij zich te voet naar Mexico begaf. Hij was het, die in 1769 de missies in Opper-Californië begon en eerste overste werd der nieuwe stichtingen. Hij had van Rome de volmacht ontvangen om het H. Vormsel toe te dienen en mocht het genoegen smaken om 5300 nieuwbekeerden door dit H. Sacrament te versterken. Toen hij in 1784 zijn einde voelde naderen, ontbood hij een medebroeder, fr. Palou, die hem de laatste H. Sacramenten toediende. Dan stapte hij nog eenmaal op van zijn erbarmelijk bed en ging naar de deur. Hij wierp een laatsten blik op de zee en de groenende velden, als wilde hij afscheid nemen. Dan keerde hij terug, om zich alleen met Hem te onderhouden, voor Wien hij geheel zijn leven gewerkt had, en in den namiddag van Zaterdag, 28 Augustus 1784, hij was toen bijna 71 jaar, gaf hij zijn ziel aan haren Schepper weder.

Nog heden leeft zijn naam voort en een nieuwere Amerikaansche schrijver, Mc. Groarty, verzekert : „De naam van Juniperus Serra

---

[1]) Vgl. een artikel van fr. Hermenegild Poort O.F.M. over San Francisco en Californië (met een portret van fr. Juniperus Serra) in „St. Franciscus" 1918 blz. 241.

is heden de meest geachte naam van Californië, zonder onderscheid van stand of godsdienst. Zijn gedachtenis is in eere bij het geheele volk" 1). In meerdere plaatsen zijn ook standbeelden opgericht van dezen nederigen kloosterling, die niets liever wilde dan verborgen te blijven, en er bestaat zelfs een soort van Missiespel, waarvan Pater Juniperus de hoofdpersoon is, en dat op bepaalde tijden, vooral wanneer er veel toeristen zijn, in de missie van St. Gabriel met veel succes wordt opgevoerd, en tal van vreemdelingen trekt 2).

Het feit, dat ook niet-katholieken Pater Juniperus Serra en de oude Minderbroeders-Missionarissen in zoo hooge eere houden, is hier aan toe te schrijven, dat dezen aan Californië niet alleen het ware geloof, maar ook beschaving en welvaart gebracht hebben. Zij waren het die aan de arme Indianen het eerste onderricht gaven, niet alleen in de geloofswaarheden, maar ook in lezen en schrijven. Zij leerden hen niet alleen bidden, maar ook den akkerbouw en alles wat noodig is om te komen tot een wel-geordende samenleving. Dat zij voor deze taak berekend waren, getuigt de zoo even aangehaalde Pater Eugene Sugranes van de missiecongregatie der zonen van het Onbevlekt Hart van Maria, als hij in hetzelfde werkje schrijft, dat hun manier van onderwijzen veel overeenkomst had met wat men tegenwoordig met een geleerd woord Montessorimethode noemt. Zij leerden, gelijk gezegd is, aan deze kinderen der wildernis de beoefening van landbouw en veeteelt. Groote wijngaarden werden aangelegd en Spaansche runderen werden ingevoerd. Spoedig na hun oprichting had in elke missie ieder ambacht zijn eigen werkplaats. Ook steenbakkerijen, weverijen, leerlooierijen en zelfs zeepfabrieken ontbraken niet. Ook hospitalen zag men weldra verrijzen, zoodat deze zwervende woudbewoners vrij spoedig in grooten getale zich rondom het opgerichte kerkje kwamen vestigen en zich aan een vaste woonplaats en geregelden arbeid gewenden. Zij zagen ook spoedig in, dat die bruine, barvoets gaande mannen het goed met hen meenden, zoodat zij dezen weldra hun volle vertrouwen schonken, en bereid waren hen op alle mogelijke manieren te helpen bij het bouwen van een kerk, enz. Was men eenmaal zoover

---

[1]) Vgl. Racine Mc. Roskey „the Mission of California" San Francisco 1914, blz. 88.
[2]) Zie „Glory of San Gabriel" Stories of the old Mission near Los Angeles, with mention of other California Franciscan Mission and their founders. By Rev. Eugene Sugranes C.M.F. San Gabriel 1917 blz. 79.

gevorderd, dat zich een vast dorp begon te vormen, dan kon de missionaris, die intusschen ook de taal wat beter had aangeleerd, beginnen met hetgeen voor hem het voornaamste was. Hij onderwees hen in de christelijke leer om hen na voldoende voorbereiding door het H. Doopsel in de Kerk op te nemen. Groote zorg werd besteed om de godsdienstplechtigheden met den meesten luister te vieren en vooral op Zon- en feestdagen werden Hoogmis en Vespers zoo plechtig mogelijk verricht. Overeenkomstig de tradities der Minderbroedersorde richtte men overal de staties van den Kruisweg op en trachtte men met goed gevolg deze godsvrucht onder de pas-gedoopten te verspreiden. Op de aangeduide wijze werden tusschen 1769 en 1823 niet minder dan 21 dorpen gesticht waarvan er nog meerdere bestaan, en nog heden roemt men het overleg, waarmede de keuze voor de vestiging dier plaatsen door de missionarissen geschied is.

Hebt ge er wel eens over nagedacht, zoo vraagt Racine Mc. Rsokey in zijn genoemd werk, welk een verschil er bestond voor een honderd jaar terug tusschen de levensverhoudingen van het Oosten en die van het Westen van het Amerikaansche vasteland ? Aan de kusten van den Atlantischen Oceaan de nakomelingen der Puriteinen, neergedrukt door somberen ernst en nauwelijks den tijd vindend voor hun ééne jaarlijks terugkeerende dankstonde, terwijl zij de Indianen van jaar tot jaar verder het binnenland indrongen, hen bestreden en doodden.

Aan de zonnige kusten van den Stillen Oceaan de gelukkige bevolking van Mexicaansch en Spaansch bloed, zonder eenige zorg, heele dagen en nachten dansend als kinderen, terwijl hun priesters de Indianen bij duizenden verzamelden in gemeenschappen, welke zij van voedsel voorzagen en onderrichtten."

Hoe jammer echter dat die arbeid niet die vrucht heeft voortgebracht, welke hij had kunnen voortbrengen, indien men de missionarissen maar met rust hun vreedzaam werk had laten voortzetten. Onder Spaansch bewind had men over het algemeen betrekkelijk niet zoo veel te klagen. Wel had men nu of dan te lijden van de willekeur of de hebzucht van een of ander ondergeschikt ambtenaar, maar dit was gewoonlijk meer plaatselijk. Erger werd het gedurende en vooral na de vrijheidsoorlogen, toen de missies onder Mexicaansch bestuur kwamen. De regeering immers ging spoedig — al te

spoedig — over tot z.g. saecularisatie, wat theoretisch de invoering beteekende van een geregeld burgerlijk bestuur, maar practisch veelal hetzelfde was als de algeheele berooving en vernietiging van alles wat in zoovele jaren en met zooveel opoffering was tot stand gebracht. Zoo zegt de Amerikaansche schrijver Dwinelle 1). „De wetten werden op zulk een manier ten uitvoer gebracht, dat de z.g. saecularisatie der missies uitliep op hun plundering en algeheelen ondergang, en de ontaarding en verstrooiing der gedoopte Indianen ten gevolge had."

In 1634 waren er tusschen 20.000 en 30.000 Indianen in de missies, welk getal in 10 jaren tijds tot op 600 gezonken was, terwijl hun geheele veestapel, rundvee, paarden enz. van 808.000 eveneens tot ruim 6000 was teruggeloopen.

„Als wij beschouwen", zegt genoemde Dwinelle 2) „tot welk een ellende de Indianen onder de tegenwoordige regeering vervielen, dan kunnen wij onze erkentelijkheid niet onthouden aan die verdienstelijke en offervaardige mannen, die met zooveel geduld, wijsheid en overleg zulke bewonderenswaardige instellingen in de wildernis van Californië in het leven riepen. Had men hen ongehinderd met hun vromen arbeid bezig gelaten, de Indianenkwestie zou op een meer bevredigende wijze zijn opgelost dan door de volkomen vernietiging van de oorspronkelijke bewoners van dit land."

Dat hierbij ook het lot der Minderbroeders zelf droevig was, is niet te verwonderen. Sommigen zagen zich genoodzaakt, het land te verlaten tot groote smart der arme Indianen. Pater Antonius Peyri b.v. die 30 jaren lang aan het hoofd had gestaan der statie van San Luiz Rey (H. Koning Lodewijk) verliet des nachts heimelijk zijn dorp, om zoodoende de smart der scheiding te ontkomen. Als de Indianen echter zijn vertrek bemerkten, reden zij hem 70 Kilometers ver achterna tot aan San Diego, waar juist vóór hun aankomst het schip was van wal gestoken. Sommigen zwommen zelfs het schip nog een eind na, om hun beminden vader terug te halen, maar het mocht niet meer baten.

Andere missionarissen evenwel bleven en deelden met hun Indianen lijden en ontbering. Een hunner, Pater Sarcia, stierf zelfs

---

[1]) Aangehaald bij Mc. Roskey o.c. blz. 21.
[2]) Vgl. Holzapfel. „Handbuch der Geschichte des Franziskanerordens : Freiburg 1909 s. 526.

in 1838 den hongerdood in hetzelfde land dat hij met zijn medebroeders aan de wildernis ontrukt en tot zoo grooten bloei gebracht had. 1) Slechts enkele staties konden met veel moeite in stand gehouden worden, die thans door de Noord-Amerikaansche Minderbroeders verzorgd worden, terwijl andere later aan andere missiecongregaties of aan priesters van het diocees werden toevertrouwd. Zoo blijven de missies van Californië, wier geschiedenis door de ijverige nasporingen van den geschiedvorscher fr. Zephyrius Engelhardt O.F.M. eerst tot volle bekendheid is gebracht, een der schoonste bladzijden vormen uit de roemrijke missiegeschiedenis der Minderbroedersorde. fr. IS. O., O.F.M.

AMSTERDAM, DE VOORZEGGING OVER ZABULON.

Bij andere Congressisten hebben de lezers van „het Missiewerk" dit vóór gehad, dat zij een veel beteren kijk hadden op de verschillende ritussen van het Oosten.

Tijdens het Congres kon men het overal hooren, dat de Oostersche ritus zoo mooi was, maar niet veel Congresgangers wisten goed, hoe dat daar in het Oosten eigenlijk toeging. Sommige hadden het maar over de Bolsjewiki, anderen meenden beslist in Palestina den hoofdzetel te moeten zoeken.

De keurige kroniek van Febr. l.l. maakt aan alle twijfels een einde.

Intusschen is de aanwezigheid van onze Oostersche broeders op deze volkenbijeenkomst van grooter gewicht dan men zou verwachten. Het voordeel, dat hieruit opbloeit, is niet alleen een nieuwe factor in de verhaasting van 't bekeeringsproces der schismatici, tevens is het van groote apologetische waarde. Heusch, het is geen brochure-aardigheidje, dat niet-katholieke Nederlanders, — ook intellectueelen — meenen dat heel het Oosten Staatskerk is, dat zij totaal, totaal niets weten van het aantal katholieken in Rusland en Siberië, van de Ruthenen en Armeensche ritus. Nu hebben zij onze bladen gelezen of minstens gezien

---

[1]) Vgl. Holzapfel 526 ff.

en staan vreemd te staren op de figuren der Oosterlingen; een nieuw gezichtspunt.

Eigenlijk is heel die wemeling van vreemdelingen een flink brok missieactie geweest, onbewust, maar toch krachtig sprekend. Want zoo'n volkenfeest, gevierd in Gods Kerk, met den echten geest van broeders in Christus, is meer dan een parade van rood en paars en effen zwart: meer dan klokgelui en autogetoeter, het is een luide openbaring, als de stalen stem van het Stadion, dat Gods Kerk Katholiek is en die belofte van universaliteit, steeds meer nabij komt.

Die korte regels uit dat bruine catechismusboekje zijn hier ingeprent en toegespitst beter dan een ervaren katecheet het zijn Hollandsche jeugd kan bijbrengen.

„De Katholieke Kerk is algemeen, want Zij bestaat van den „tijd van Christus af en breidt zich uit onder alle volken."

Zij konden het wel zien, dat de zwarte Mgr. en de witgebaarde herder Papadopoulos en Mgr. Redwood en Mgr. Biermans van andere streken kwamen dan Amstel of Maas.

En de anderen en de buitenstaanders lazen nieuwsgierig onzen „Tijd", die eenvoudig uitkwam met nummers „ad usum exterorum, for foreigners." In alle talen werd in Hollandsch Amsterdam, het blijde woord van God gehoord, van verre zijn de Zonen der Kerk aangesneld, en de woningen en tenten zijn ver uitgebouwd en uitgebreid. Immers naar links en naar rechts, naar het oude Haarlem en het mooie Gooi, verbreidden zich de pelgrims.

Het oude Amstelredam, de woonplaats aan den Amstel, is erfgenaam geworden van de voorzegging, door den grijzen Jacob uitgesproken over Zabulon, dat „woonstee" beteekent. „Zabulon zal wonen aan het strand der Zee en aan de reede der schepen, het zal reiken tot aan Sidon toe." Het visschersdorp van de 14e eeuw is gewassen tot een metropool met meer dan 25 heerlijke tempels en kloosters, tot mirakelstad en plaats van een wereldsamenkomst, den verborgen God ter eere. Daarin kan men zien een welgedane victorie van scheepvaart en industrie: wij zien er liever in den weldadigen groei van de heilige waarheid, het scherp lichten van ons heilig geloof in deze havenplaats.

Zoo blijkt elke stad haar missiegeschiedenis te hebben, evengoed Rome, als Merauke of Madras. Want ten slotte is dat de

uitvoering van de wilsbeschikking des Heeren op hemelvaartsdag en al was dan het doel van dit Congres, eerherstel en boete aan Christus Eucharisticus, het was toch een hulde aan Hem, die door den Vader gezonden werd en zoo is het geworden alweer een middel tot prediking der waarheid, — die Aufgabe der missionarissen; trouwens door al de gebeden en gezangen van dit festijn klonk een toon van katholiciteit in zijn strikte beteekenis. Wij beginnen maar met het Congreslied: „uit de landen en de steden". Wij hooren, hoe de H. Vader in Zijn breve aan het juichend Amsterdam herinnert aan het Paulinisch woord, dat God toch eigenlijk niet ver is van de zoekers en doolaards, hoe Hij het geloof dan wil uitzenden in golven van prediking. Het staat er zoo simpel in 't Congresboek bij den sluitingsdag: generale H. Communie in alle kerken der geheele wereld: niet alleen in Amsterdam en Rome en Parijs: maar ook in Hammerfest en Kaapstad, in Rio de Janeiro en in Tonking.

Het treft immers samen dat de Kardinaal-legaat de prefect der Propaganda is: dat het verkondigen van het geloof onder de auspiciën geschiedt van Hem, die den H. Vader op het Congres vertegenwoordigt. In het officieel programma wijst dr. Jan Olaf Smit driemaal op de missie-idee, die bij een internationaal Eucharistisch Congres gaat rijpen, als heerlijke vrucht na zulk een genadedauw.

In die dagen van warme liefde denken wij toch zeker ook bij al onzen overvloed aan de hondjes, die leven van de afgevallen kruimels.

Hebben wij nu het levendige woord van Paulus niet en tableau vivant gezien: „omdat het slechts één Brood is, zijn wij allen maar één lichaam, wij allen nemen aan dat éene Brood deel."

Mgr. Callier zeide het zoo fijn op de vergadering der Oosterlingen: nadat Z. D. H. tevoren op de openingsvergadering met warmte had verwelkomd heel den apostelenstoet van missiebisschoppen en sloot met de verzuchting: „Omnis terra adoret Te."

Zoo zien wij op den eersten avond reeds die gedachte geponeerd, welke heel die eucharistische sfeer doorloopt, want de goede gave van het H. Sacrament wordt niemand gegeven of hij moet eerst de kostbare gave van het gelooven bezitten. De bladen staan nu vol met overpeinzingen, indrukken en nabe-

trachtingen over het hoffeest van onzen Heer in Amsterdam.

Laten wij als overpeinzing nemen het woord van den Haarlemschen Kerkvorst, omnis terra adoret Te, denkend aan de millioenen, die levend in het bezit der H. Eucharistie, toch niet de waarheid volgen, denkend aan de voorzegging van de oude profeten, ,,dat ook de armen zullen eten en verzadigd worden," want immers dan armen wordt het evangelie verkondigd.

Fr. v. d. VLIET. pr.

DAAN!

EEN BUITENGEWONE ROEPING EN BEKEERING.

— Heb je van me leven! Was dat Daan Kennedy niet, juffrouw Murphy, die daar aan 't altaar stond?

Zoo sprak het eene Iersche vrouwtje het andere aan.

— En hebt ge z'n breede schouders wel gezien, en dat z'n priesterkleeren zoo mooi hingen? En zijn stem! Neen, ik kan het haast niet gelooven, dat de Mis daar zoo even gezongen werd door dien bengel, den zoon van Jerry Kennedy, den smid! Maar, mensch, hebt ge dan niet zoo dikwijls als uw eigen naam hooren zeggen, dat alle muziekmeesters uit de stad, hem niet een noot konden geleerd krijgen al was ze zoo groot als een vuist? Neen, neen, 't kan niet zijn!

— En toch is het zóo, knipoogde het andere vrouwtje, dat luisterde naar den naam van Juffr. Murphy. 't Is Daan Kennedy, de zoon van den smid in eigen persoon. Kijk maar naar z'n zwarte oogen. Kijk gauw; daar is net z'n moeder; ze heeft nog een traan in d'r oog, en achter haar gaat, den koning te rijk, de oude smid in z'n paaschbeste pak! Ze gaan hun zoon den zegen vragen.

— Hemellief, ja, die kleine bengel, Daan Kennedy, — O. L. Heer vergeve mij, dat ik zóó over z'n priesters spreek! — zoo waar ik leef, 't Is Daan! En wat een struische heer! En wat een stem! Gelooft ge wel, juffr. Murphy, dat ik hem al gekend heb, toen hij nog maar zoo groot was als klein Duimpje. En ik had er al-wat-ge-wilt onder durven verwedden, dat hij niet grooter zou worden als die bank daar. En nu staat hij daar aan 't altaar! En ze zeggen, dat hij naar de Vreemde Missiën zal gaan, om heidenen te bekeeren, Chineezen of Negers, weet ik het, maar een van beiden. Ge hoort tegenwoordig toch van alles! Onze jongens en meisjes gaan heidenen bekeeren!

Dit interessant gesprek werd gevoerd vóór de kerk. 't Was inderdaad Daan Kennedy, die de Mis gedaan had. De oude Pastoor, Father O'Neill, lachte door z'n tranen heen, toen ik hem dit gesprek van twee zijner Parochianen, Juffr. Murphy en Juffr. Cassidy, over vertelde.

Hij lachte, zooals de Pastoor mij later vertelde, omdat twaalf jaar geleden de naam van Daan Kennedy verbonden was aan alle guitenstreken, die er in de buurt werden uitgehaald, en Juffr. Cassidy, was daar gewoonlijk het mikpunt van. Heel de parochie kende die guitenstreken, maar vandaag schaarde zij zich eerbiedig rondom het altaar, om den zegen van den jongen priester, haar stadgenoot, te ontvangen.

Hij weende van geluk, de oude pastoor, omdat dat ,,zwarte schaap'' nu priester was, en zelfs geroepen, om andere zwarte schapen in den schaapstal van den Goeden Herder te brengen.

Bij den Pastoor in de kamer zittend vernam ik nog meer van Daan's geschiedenis.

— Maar, Pastoor, hoe kwaamt ge er toch toe, om dien jongen naar 't Missiehuis te sturen ?

— Dat zal ik U zeggen. Kent ge dat uitdragers-winkeltje, vlak bij de speelplaats van de school, en den ouden, kaalhoofdigen Jood, Levinsky, die dat zaakje dreef ? Juist nu twaalf jaar geleden, in Juni, kwam er een goed gemikte, halfrotte tomaat terecht op het kale hoofd van Levinsky. Wat een gezicht ! Ik moet er nog om lachen als ik denk aan het woedend gezicht van den Jood, toen hij naar de Pastorie kwam geloopen, uitvallend tegen mij, mijn kerk, m'n school, tegen alles en nog wat ! Ik aanhoorde zijn geschiedenis en beloofde hem den kwajongen, die het gedaan had, op te sporen. Ik riep den schoolbroeder en verzocht hem mij Daan eens bij me te sturen ; want we waren beiden overtuigd, dat hij 'm dat aan den Jood zou geleverd hebben.

— Daan, Daan, wat moet ik toch met je beginnen? zoo praatte ik bij mezelf. Om twee uur kwam Daan. Ik was boven en liet hem wat wachten ; maar dat duurde veel langer dan ik gedacht had. Ik kwam eindelijk beneden en daar zat me de bengel op z'n dooie gemak in m'n leunstoel .Z'n pet lag op den grond en in z'n hand hield hij een Missie-illustratie, die hij met z'n oogen verslond. Wat moest ik doen ? Hem van school wegsturen ? Maar dat was de moeilijkheid slechts verplaatsen ; want dan kregen anderen last van hem ; dan zou hij ook uit de kerk wegblijven, thuis wegloopen enz.

— Zoo, Daan, ben jij daar ?

Maar ik moest tweemaal roepen voor hij z'n hoofd uit zijn Missieboek ophief en mij aankeek met een paar groote oogen, waaruit guitigheid fonkelde.

— Hé ! Eerw., zoo begon hij, wat is China een groot land !

Als ze mij op dat oogenblik mijn benoeming tot Bisschop van het diocees gebracht hadden, zou ik niet méér verwonderd gekeken hebben. Ik stamelde :

— Ja, Daan, dat is zoo.

Dan keek ik eens, wat hij in z'n hand had, en zag, dat het een aflevering was van een Missietijdschrift over China, dat ik op m'n stoel had laten liggen.

— Ha, dacht ik, daar heb ik een aanknoopingspunt.

— Ja, Eerw., China is een groot land, en daar zou ik wel naar toe willen.

— Gij naar China ? En wat wou je daar gaan doen ?

— Wel, die Chineezen hun Catechismus leeren en ze doopen en alles doen gelijk een gewoon ziele-dokter.

— Maar, Daan !

— Pardon, Eerw., ik bedoel een priester.

— Maar je bent geen priester.

— Ik zou toch kunnen leeren om het te worden !

Denkend, dat het hem te doen was, om langs de eigenlijke zaak heen te praten en mij af te leiden, vroeg ik ineens :

— Daan, waarom hebt ge die tomaat op Levinsky z'n hoofd gegooid ?

— Och, om de jongens te laten zien, dat ik goed mikken kan, en ook om hem op z'n Joodsch te hooren opspelen.

— Zoo, jij maakt zoo graag Levinsky kwaad en jij woudt aan de Chineezen den Catechismus gaan leeren ?

— Maar, Eerw., ik heb er niet aan gedacht de Chineezen te onderwijzen en hun zielen te redden, vóór dat ik hier in de kamer dit tijdschrift gelezen had. Eerw., zoudt ge niet denken, dat ik een priester zou kunnen worden en naar China gaan ?

— Hoor 'ns hier, Daan, jij zoudt naar China gaan, om daar de Chineezen aan hun staart te trekken, ze kwaad te maken en ze in 't Chineesch te hooren razen en tieren. Ga nu naar huis, en als ik hoor, dat ge den ouden Levinsky nog plaagt, wee dan je gebeente !

Hij sprong op als de duivel uit een doosje, pakte z'n pet en ging naar de deur. Daar keerde hij zich om en vroeg :

— Eerw., zoudt ge me het Missietijdschrift, dat ik aan 't lezen was, niet willen leenen ? Ik zal er goed voor zorgen en het terugbrengen.

En weg was ie met het tijdschrift, dat uit z'n jaszak puilde. Bij 't uitlaten zag ik, hoe hij aanstonds een vrachtauto achterna zat, om vlug en voor niets thuis te kunnen komen.

Twee weken gingen voorbij en ik hoorde niets van Daan. Hij moest ziek zijn, want men had hem in geen twee weken op straat gezien. Daarenboven de andere jongens zwoeren bij hoog en bij laag, dat Daan in de school den gekouwden papierprop *niet* tegen het hoofd van den Broeder had gegooid, en ook *niet* den kikvorsch in den lessenaar van den Broeder had gestopt. 't Was nog geen vacantie en 't was heet ; dus ik begon te denken, dat Daan een vóórvacantie nam. Dat gevoelen won in kracht, toen ik twee dagen na het sluiten der school naar beneden geroepen werd voor een bezoeker, die bij slot van rekening Daan bleek te zijn.

— Eerw., hier is uw tijdschrift terug, begon hij, en kan ik nu eens met UEerw. praten ?

— Zeker, zeker, ga zitten. Wat zal het zijn ? Gaat ge uit uw klas niet over en moet ge nog een half jaartje blijven zitten ? vroeg ik.

— Neen, Eerw., niets daarvan, en hij draaide onrustig op z'n stoel rond. Heel iets anders. M'n vader zegt, dat ik niet langer dóór leeren mag, maar, dat ik een vak moet kiezen en dàt leeren.

— Wel, zei ik, dat ziet er heel verstandig uit.

— Maar, dat wat ik uitgepikt heb, dat wil pappie niet.

— Och, dan moet ge wat anders uitzoeken.

— Nee, Eerw., — en hij werd vuurrood, — maar 'k zal het U wel vertellen. Ik wou missionaris worden bij die Chineezen daar ik van gelezen heb. Pappie vraagt, ok ik 't in m'n bol heb, en als ik zelf niet gauw iets anders vind, dan zal hij me naar de fabriek sturen.

— Ja, Daan, ge kent het Vierde Gebod, en ik denk, dat ge toch aan uw vader zult willen gehoorzamen.

— Maar, Eerw., ge hebt in de leering toch ook gezegd, dat het niet goed was, als de ouders hun kinderen terughielden van wat ze graag zouden worden.

— Dat zal ik wel gezegd hebben, maar met zekere voorwaarden.

— Nu, dan is het van mijn pappie toch niet goed, mij niet toe te staan, priester te worden. Daar hoef ik dus niet naar te luisteren.

Die logica trof me en ik wist niets anders te zeggen als :

— En dan ?

— Wel ik ga eerst naar een klein Missie-Seminarie, daar worden zulke snaken als ik naar toe gestuurd ; totdat ze knap genoeg zijn om naar 't Groot-Missiehuis te gaan.

Hij sprak zoo ernstig, dat ik mij afvroeg : ,,Zou het werkelijk een roeping zijn ?'' Toch was er reden te over, om te twijfelen. Wat goeds kon er komen uit mijn achterbuurt, en dan nog van een huishouden als van Kennedy ? Toch beloofde ik hem, dat ik met z'n vader eens zou gaan praten en zond den knaap weg, om over de zaak na te denken.

't Was op het laatst van Juli, dat ik er op uit stapte, om Vader Kennedy op te zoeken. Ik was allesbehalve gerust op den uitslag.

— Larie, Eerw., — zei de oude, — 't is een luiwammes, en den dag, dat hij hier het huis uitgaat, krijgt gij van mij geen cent meer.

Dan zich wendend tot z'n vrouw :

— Marie, maak hem klaar voor morgen vroeg, dan neem ik hem mee naar de fabriek, dan kan hij draden leeren maken. Heb je van me leven ! Dat wil priester worden en naar China gaan ! ! !

— Pappie, zei Daan wondervol bedaard, ik wil priester worden en ik ga niet naar de fabriek.

— Dat zullen we eens zien, zei Pappie en z'n oog drukte alles behalve toenadering uit.

Ik ging maar heen en dacht : ,,Man, eigenlijk hebt ge toch gelijk.''

Daan ging niet naar de fabriek en in een hoekje van z'n hart begon de oude smid een heel klein beetje trots te gevoelen, dat z'n jongen zoo hoog op wilde. Dat gevoel groeide aan en eindelijk gaf hij z'n toestemming en toen 't er eenmaal dóór was, zou niets te goed voor Daan zijn. Ik ook deed wat ik kon voor Daan en een paar maanden later klom hij in den trein, die hem naar 't Missiehuis bracht. Negen jaar lang studeerde hij als de beste, en blokte, dat het een lust was, en vandaag zien wij de kroon gezet op een werk zoo moeilijk begonnen, maar heerlijk beëindigd.

Zoo verhaalde mij de oude Pastoor op den dag der eerste H. Mis van Daan.

Drie jaar daarna kreeg ik van mijn ouden vriend den Pastoor, een dringende uitnoodiging om bij hem te komen. De *Eerw. Heer Daan Kennedy* was in de stad en kwam afscheid nemen van z'n familie, om daarna als Missionaris naar China te vertrekken. De oude pastoor verwachtte den missionaris dien dag aan tafel en stelde er prijs op, dat ik deel zou nemen aan dien afscheids-maaltijd.

Natuurlijk nam ik dat gretig aan en een paar uur later zaten wij bij den Pastoor aan tafel.

Daar ging op eens de bel. Tegen z'n gewoonte in, vloog de pastoor op, om te zien, wie aan de deur was. Een paar minuten later kwam hij terug en lachte zoo fijntjes, dat ik het nooit vergeten zal.

— Daan, zei hij, herinnert ge U nog een zekeren ouden Jood Levinsky, die gewoonlijk.... ?

— O, dien ik eens een tomaat op z'n hoofd heb thuis gestuurd? Ik heb altijd gedacht, dat ik eigenlijk aan hem mijn roeping te danken heb ; want had ik dien tomaat niet gegooid, dan had ik niet bij U behoeven te komen en had ik nooit dat Missietijdschrift gelezen. Ik heb nog dikwijls voor hem gebeden.

— Nu, hij staat hier op de mat om U te bezoeken. Toen ge in September naar 't Missiehuis vertrokken waart, bleef hij verschoond van uwe.... attenties en kwam bij me vragen, wat er van je geworden was ?

— En wat zei hij wel, toen U het hem vertelde ?

— Priester ? Hij een priester ? Nu als die priester wordt, zeg hem dan, dat ik de eerste ongeloovige zal zijn, dien hij doopen mag. Maar ik wed, om wat ge wilt, dat hij het nooit wordt !

Daan werd ernstig. Hij had ook het fijne lachje op het ouwe gelaat van den Pastoor gezien en hij vroeg droogjes : „Komt hij mij misschien zeggen, dat hij z'n weddingschap verloren heeft en dat ik hem nu maar.... neen, dat zou te veel voor me zijn !

De Pastoor opende de deur en verzocht Levinsky in de kamer. De Jood kwam binnen en Daan reikte hem hartelijk de hand, zeggend :

— Vader Levinsky, ik hoop, dat ge me vergeven hebt, anders zoudt ge niet hier komen om mij te groeten. Ik verzeker U, dat ik spijt heb van al de onaangenaamheden, die ik U in mijn vlegeljaren veroorzaakt heb.

— 't Was als de beproeving van den H. Man Job, Eerw., want het bracht mij zegen aan ! Ik kom m'n weddingschap betalen. Ik zou uw eerste Christen willen zijn. Ik wensch door U gedoopt te worden.

Arme Daan ! Hij had nog geen kennis gemaakt met Gods onnaspeurlijke wegen, en Gods Goedheid nog niet leeren peilen. Hij kon dus z'n eigen ooren niet gelooven.

— Meent ge wat ge zegt, dat ge door mij wenscht gedoopt te worden ? Maar hoe kan dat ? Ik scheep mij dezen middag nog naar China in en ge zoudt weken noodig hebben om onderricht te worden ! Het Geloof is zoo maar geen jas, die gereed ligt om elk oogenblik aangetrokken te worden. De Pastoor zal U moeten onderrichten.

— O, Eerw., dat is geen bezwaar. 't Is nu nog maar twaalf uur. En ik ben al lang en breed door den Pastoor voorbereid. Ik ken den Catechismus van : ,,Wie heeft de wereld geschapen", af tot aan het eind. Is dat zoo niet, Pastoor ?

— Ja, Daan, dat is zoo. Ge ziet, dat O. L. Heer U als een werktuig wil gebruiken, om het werk te voltooien, dat Hij begonnen heeft. Als ge 't goedvindt, zullen we de plechtigheid om één uur voltrekken. In dien tusschentijd kunnen we op ons gemak onzen maaltijd gebruiken.....

Om 4 uur in den namiddag stond de Eerw. Heer Daan Kennedy op het vóórdek van de *Tenyo Maru*, het hoofd vol van gedachten aan z'n moeder en vader, z'n huis, en den ouden uitdragers-winkel van Levinsky, maar ook z'n hart vervuld van dankbaarheid jegens God, die hem Levinsky's bekeering gegeven had als een profetie van de vele vruchten, die hij in het Verre China eenmaal zou oogsten.

Naar : *The Field Afar.* Z.

DE ORGANISATIE VAN HET ZENDINGSWERK VAN ONZE PROTESTANTSCHE BROEDERS.

Naar aanleiding van het Nederlandsche Zendingsjaarboekje 1924/25.

Dat protestantsche actie niet louter opgaat in protesteeren, dat de veelheid van secten niet alleen eenheidsfront maakt tegen het Katholicisme, dat bewijst het groeiend zendingswerk. Als wij medelijden over hebben voor hun innerlijke verwarring, die alle pogingen om te komen tot een eenheid van hun kerken mislukken doet, opwekking en leering kunnen we vinden in hun expansie, hun gezamelijke frontbeweging in de richting van de heidenwereld. Er is een eigenaardig verschil tusschen hun steunactie en de onze. Daarom weten wij weinig van hen. Onze openbare missieactie is veelal grootsteedsch, geweldige reclame en pompa, groote gebouwen, op de straten een warreling van opvallende kleuren en kleeding ; hun publieke zendingsactie is veelal dorpsch : op geregelde tijden een zendingsfeest op een of andere wei, 'n stille conferentie op de Luntersche hei, de meesten van ons merken er niets van. Doch de resultaten zijn er niet minder bewonderenswaardig om. Bij de onvolledige gegevens van het Jaarboekje, valt een juiste becijfering moeilijk, maar bekend is, dat alleen voor onze Oost jaarlijks een kapitaal van 'n 2 millioen wordt bijeengebracht. Doch — afgezien van het geld — er wordt hard door hen gewerkt ; liefde voor Christus en oprechte ijver voor de zielen doet hen althans in de zendings-actie de hindernissen van verdeeldheid en verwarring overwinnen.

Zij hebben nu als Rome in haar ,,Propaganda", ook *hun wereldcentrale The International Missionary Council.* Daar is natuurlijk niet die straffe eenheid, die het gezag schept ; hun centrale beveelt niet, zendt niet uit; het

is veel meer een federatief lichaam om besprekingen te houden, gedachten uit te wisselen, overleg te plegen voor samenwerking enz. ; zij komt op van onderaf uit de nationale organisaties, terwijl met de organisaties op de zendingsterreinen nauw contact wordt gezocht. De bekende Dr. Mott is er de voorzitter van, Rev. Oldham en Rev. Warnshuis zijn de secretarissen. De Angelsaksische fractie overheerscht natuurlijk èn door belangrijkheid èn door den omvang van haar werk.

Als nationale organisatie in Nederland geldt de *Commissie van Advies*, 'n 15-tal vertegenwoordigers van verschillende zendingsgenootschappen. Uit deze zijn Ds. Rauws, de zendingsdirector en Dr. Boetzelaer van Dubbeldam, het lid van de 2e Kamer, de Nederlandsche vertegenwoordigers in den International Council.

De Commissie van Advies doet dienst als adres van het z.g. *Zendingsconsulaat*, wanneer dat over zaken van algemeen belang het oordeel der Nederl. Zending moet weten. Het zendingsconsulaat is n.l. de schakel tusschen de zendingscorporaties en de regeering te Batavia. Sabotage van deze laatste wordt des te gemakkelijker voorkomen of gebroken, omdat als consul altijd een zeer invloedrijk persoon wordt genomen ; de tegenwoordige is D. Crommelin. Dit consulaat is weer een onderdeel van het *Nederlandsch Bijbel-Genootschap*, dat zich ten doel stelt, de verspreiding van den Bijbel in zijn geheel en bij gedeelten, binnen en buiten het vaderland, vooral in zijn overzeesche bezittingen. Verschillende taalgeleerden van naam zijn hieraan verbonden 1).

In het Jaarboekje worden 'n 15 zendende corporaties opgenoemd en besproken.

Van deze zijn er 6 nauwer aaneengesloten : de z.g. *Zes Samenwerkende Zendingscorporaties*, die een gezamelijk bureau hebben te Oegstgeest en een gezamenlijke opleiding van zendelingen, eveneens te Oegstgeest : de *Zendingsschool* ; ook gezamenlijke periodieken : „Nederlandsch Zendingsblad" en de „Mededeelingen".

Het oudste strikt Nederl. genootschap, dat langen tijd ook het monopolie had, is (1) het *Ned. Zendings-genootschap*, gesticht in 1797 te Rotterdam, overeenkomstig den geest des tijds zich stellend op „algemeen christelijk standpunt". Al waren de leden meestal predikanten der Ned. Herv. kerk, 'n bepaalde belijdenis was niet voorgeschreven.

Tegen die kerkelijke kleurloosheid kwam reactie ; Groen van Prinsterer was er de woordvoerder van : de belijdenis moest boven het doel staan. En nu ontstonden eerst (2) *de Ned. Zendingsvereeniging* te Rotterdam in 1858 ; 'n jaar later in Utrecht (3) *de Utrechtsche Zendingsvereeniging*, en van deze eeuw dateert (4) *het Sangi-en Talaud comité* om te voorzien in de zending op de Sangír- en Talauer-eilanden.

---

1) In 1922 bedroegen de uitgaven van dit Bijbelgenootschap f 95.889.05½, waaronder uitsluitend voor Ned.Indië f 32.997.83. In 1922 werden 17456 ex. van Bijbelboeken in Indische talen (25 verschillende) afgeleverd ; in 1923 : 17529 ex.

Het zendingsbureau tracht jaarlijks f 60.000 voor het werk der R. Z. in Ned. O. Indië samen te brengen.

Bij deze 4 comité's zijn ook nog twee buitenlandsche aangesloten : (5) *het Rijnsch Zendingsgenootschap*, dat zijn hoofdzetel heeft te Barmen, maar om zijn werk in onze Oost hier vertegenwoordigd is in het bureau te Oegstgeest en in 'n Vereeniging tot bevordering van zijn belangen te Amsterdam; (6) het *Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist*, dat zijn hoofdbestuur heeft te Hernhut in Saksen. Als hulpgenootschap zendt Zeist geen zendelingen uit, maar tracht hier door propaganda (o.a. het Zeister Zendingsfeest) belangstelling op te wekken voor de zending der Broedergemeente, vooral in Suriname. Ofschoon aangesloten bij Oegstgeest, heeft het toch ook een apart periodiek : „Berichten uit de Heidenwereld."

Los van Oegstgeest zijn de volgende :

(7) Het *Java Comité*, met de periodieken : „Het Geïllustreerd Zendingsblad", en „De Java-Cent", als uitgaven staat opgegeven voor 1922-23 : f 41.672.86.

(8) *Gereformeerde Zendingsbond* ; Periodiek : „Alle den Volcke".

(9) *Doopsgezinde Zending* ; geeft op als uitgaven in 1922 : f 45.664.96.

(10) *Luthersche Zending* ; Periodieken : „Een vaste Burg is onze God" en „De Wartburg". Uitgaven voor uitwendige Zending : f 25.980.10.

(11) *Zending der Gereformeerde kerken in Nederland.* Deze gaat — consequent-protestant — uit van plaatselijke kerken, daarbij al of niet gesteund door haar zusterkerken. Zaken van algemeen belang, zooals opleiding van onderwijzers en helpers bij den dienst des Woords, Zendingsconsulaat enz., worden behartigd door deputaten, aangewezen en geïnstrueerd door de Generale Synoden. De opleiding van de „missionaire Dienaren des Woords" is dezelfde als die van de andere dienaren (vrije universiteit, of theologische school van Kampen) ; zij hebben echter een examen af te leggen in de bij de „Zendingsorde" aangegeven missionaire vakken. Periodieken zijn : „Het zendingsblad van de Gereformeerde kerken in Nederland", dat een oplaag heeft van ruim 61000 exempl. (Hoeveel Roomsche Missietijdschriften doen'm dat na ?) „Zendingskalender" (65000 ex.) en „De Macedoniër". Feitelijk heeft hier iedere zendende kerk alleen te maken met haar eigen zendingsveld: zoo heeft Amsterdam alleen Djocjokarta, Middelburg heeft Magelang enz.; berichten over de zending komen dus in de plaatselijke kerkelijke bladen der zendende kerken. Het zendingsblad neemt alleen het voornaamste over.

Als (12) staat in het Jaarboekje genoteerd : *Zending der Christelijk Gereformeerde kerk*, pas in wording, inkomsten f 2000 ; periodiek : „Uw koninkrijk kome".

Daarna komen nog : (13) *Vereeniging voor gemeensch. Zending van de vrije christelijke gemeenten in Nederland.* Periodiek : „Samosir-bode" en (14) *Het Leger des Heils*, dat zich veelal toelegt op maatschappelijk werk, maar toch ook wel zendingsarbeid verricht ; en eindelijk (15) *Het PinksterZendingsgenootschap*, gevestigd te Amsterdam, dat echter nog niet veel beteekent. Periodiek : „Spade Regen."

Op allerlei manieren wordt er gewerkt om meer toenadering te krijgen tot elkaar ; voortdurend wordt het gemeenschappelijke maar naar voren gedrongen, om hetgeen hen verdeelt te verdoezelen. De samenwerking wordt

dan ook steeds grooter, al zal het niet licht tot een fusie komen. Zoo hier en daar lezen we openlijk of bedekt het verlangen uitgedrukt naar hechter eenheid.

Vanuit de verschillende centra wordt over 't heele land een groote propaganda gemaakt. Behalve door de vele periodieken wordt de belangstelling gaande gehouden door zendingsfeesten, geregeld door vaste comité's in verschillende gedeelten van ons land; door den z.g. zendingszondag, waarop door de verschillende secten in morgen- en avonddiensten de zending wordt aanbevolen en voor haar gecollecteerd.

Een machtig middel blijkt daarbij de *Alg. Ned. Zendingsconferentie*, 'n soort van missiecursus, nu al 36 jaar lang jaarlijks gehouden. Deze wordt gehouden in den zomer in het midden van het land, in 't zendingskamp te Lunteren; het relaas verschijnt telkens in boekvorm. Hier wordt werkelijk met groote ernst en ijver gewerkt, hier voelen zij zich een, hier doen de ijveraars en ijveraarsters (in 1923 kwamen er maar even 422) geestelijk enthousiasme op voor het heele jaar. Onder de deelnemers zijn menschen van allerlei maatschappelijke positie, vooral een groot aantal onderwijzers, 'n stijgend aantal studenten, en een flink percentage kantoorpersoneel. Natuurlijk moet onder die uiterlijke eenheid de belijdenis wel wat veel bloed verliezen; het wordt in vele punten een vaag en een minimaal christendom. „In Christus dan is er immers geen voorkeur voor een of ander zendingsterrein, geen verheerlijking van den eenen zendeling boven den anderen, geen concurrentie tusschen de verschillende corporaties, geen zendingsegoïsme of imperialisme; maar dan is het eenig doel: de verheerlijking van den eenen God, die alleen alles in allen zij".

De zending heeft — en dat is een zeer voornaam punt — houvast in alle lagen van het maatschappelijk leven. Niet alleen de middenstand, maar ook de arbeiderskring is er in betrokken; doch vooral de hoogere standen werken mee, en de hoogere ambtenaarswereld; al haar comité's staan vol met klinkende namen en dit zijn waarachtig niet slechts beschermheeren of eerevoorzitters, maar echte werkende leden. (Daar kunnen wij nog wel iets van leeren . . .) Er bestaat een commissie voor het zendingswerk, onder de onderwijzers, onder de christelijke studenten, in het Ned. Jongelingenverbond, in de Ned. Luth. Jong. Bond, ja zelfs vonden we vereenigingen tot opvoeding van zonen en van dochters van Evangeliearbeiders. Deze laatste draagt den Roomsch-klinkenden naam van Elisabeth-vereeniging.

Het lichaam echter, dat overal de zendingsbelangstelling moet gaande houden, dat in al de lagen de zendingsgedachte wil doen doordringen, dat met één woord wil: de Zendingsopvoeding der Gemeente, is de *Zendingsstudieraad*, welke zijn bureau heeft in de Bilt, en ook het Jaarboekje uitgeeft door den Secretaris H. D. J. Boissevain. Op blz. 26 staat een terugblik vanaf de oprichting in 1909 van de hand van Jonkvrouwe H. B. de la Bassecour Caan. Diep doorgedrongen in zendingskringen is het besef dat de actie, om blijvend te zijn, een hechten grondslag noodig heeft in de kennis en de studie van de zending: missiewetenschap dus, maar dan geschikt gemaakt voor verschillende klassen van menschen. De Z. S. R. wil dat doel

bereiken door boeken uit te geven, en bij elk boek een Handleiding of Leiddraad met vraagpunten, zoodat ze vatbaar zijn voor gemeenschappelijke bestudeering in een studieclub. Toen er geen enkele uitgever te vinden was, die deze uitgaven aandurfde, was de Z. S. R. zoo kordaat om ze zelf uit te geven. Die eigen boekhandel is nu een zelfstandig lichaam geworden onder den naam : N.V. Algem. Boekhandel voor Inw. en Uitw. Zending gevestigd in Den Haag. Algemeene werken verschenen als „Islam en Christendom", „Hedendaagsche zending in onze Oost", „Het Geestesleven der Natuurvolken" (omwerking van „Animisme en Christendom") ; maar ook boeken over onderdeelen van het zendingsveld : Ons Suriname, Posso, West Java, Soemba, enz. De uitgaven waren over het algemeen binnen een jaar uitverkocht, de meesten hebben al een tweeden, sommigen al een derden druk beleefd. Ook heeft de Z. S. R. in 1912 een liederenbundel uitgegeven, die er blijkbaar goed ingaat. Eén van die liedjes (No. 20) staat toevallig afgedrukt in 't Jaarboekje (pag. 38), wezenlijk een niet onverdienstelijk vers. Periodieken zijn : „Lichtstralen op den akker der wereld", en voor kinderen : „Ons Zendingsblad". En ten slotte als een soort recollectieblad voor de Oud-Lunteranen (deelnemers v. d. Conferentie te Lunteren) : „Lunteren".

In verschillende steden zijn *hulpraden* opgericht voor plaatselijke propaganda, verder zijn er een honderdtal *Correspondenten*. Ook zijn er over het heele land *Zendingsstudiekringen* (in 1923 bedroeg het aantal 73), gecontroleerd door de algemeene Z. S. R.

Een afzonderlijke commissie bestaat voor het *jeugdwerk* ; verschillende kinderboekjes zijn al uitgegeven, vooral van de bekende kinderschrijfster Mej. Aletta Hoog.

Een propagandamiddel, dat veel opgang maakt, zijn de z.g. *zendingskisten*, die tal van voorwerpen bevatten van bepaalde arbeidsvelden, zoo b.v. de West-Javakist, Nieuw-Guineakist enz. Met die kisten wordt gewerkt op scholen en catechisaties. Steeds meer worden ze gebruikt als hulpmiddel bij een systematische zendingsactie in steden en dorpen.

Ziedaar een kort overzicht van de organisatie der Nederlandsche Zendingsactie. Wij mogen dit niet sluiten zonder den man te noemen, die van dit alles een groote bevorderaar was : *Jan Willem Gunning*, die tot aan zijn dood in 1922 de ziel was van de beweging. Hij was voor ons een tegenstander, vooral door zijn verdediging van het berucht artikel 123, maar dit mag ons niet beletten te erkennen, dat zijn leven geheel opging in één groot idee, de verbreiding van het Godsrijk op aarde. C. H.

N.B. De gegevens over den arbeid der zending in onze koloniën namen wij op onder onze Indische Rubriek. (Red. H. M.)

EEN LEERZAAM STUK UIT DE GESCHIEDENIS DER OUDE MISSIE IN JAPAN.

De beroemde Jezuietenpater Alexander Valignano, die op 7 Juli 1579 van Macao naar Japan was vertrokken, heeft in den loop van het jaar 1580 op 3 verschillende plaatsen van dit Rijk eene vergadering doen houden van de Missionarissen, bij welke gelegenheid zeer opmerkenswaardige en leerzame punten werden behandeld. 1) Daar deze tevens een niet onbelangrijken blik gunnen in het toenmalige Missiewerk willen wij hier deze punten in het kort weergeven.

Eerst iets over de bijeenkomsten zelf.

Het was onmogelijk om op één plaats alle Paters der Japansche Missie bijeen te doen komen. Daarom werd de bijeenkomst achtereenvolgens gehouden : in *Bungo* in October 1580 ; in *Anzuquiama* in Juli van het volgende jaar (1581) en eindelijk in December d. a. v. te *Nangasaki* gesloten. Vier en twintig Paters namen er aan deel, benevens de twee gezellen van den Visitator. Deze zelf heeft er een uitvoerig rapport van geschreven, dat bewaard werd in het archief der Jezuieten te Goa, waar de geschiedschrijver p. Francisco de Sousa S.J. het raadpleegde en in zijn 1710 verschenen tweede deel van „Oriente Conquistado" opnam. Wij vinden daarin vermeld acht punten, waarover de Missionarissen hun oordeel uitspraken. Er worden de redenen vóór en tégen aangegeven en eindelijk de beslissing van den Visitator.

1*ste punt :* Het àl of niet uitnoodigen van andere kloosterlingen om in de Missie van Japan te helpen, m. a. w. dus de gewichtige vraag over de verdeeling van het arbeidsveld.

Daarvoor pleiten volgens de „Consulta" de volgende redenen :

---

1) Vgl. „Het Missiewerk", Jrg. IV, pag, 72. Men houde wel in het oog, dat P. Valignano geen *Pauselijk* Visitator was, maar enkel afgezonden door het Bestuur der Sociëteit van Jezus. Zijne conclusiën golden dan ook alleen voor de leden dier Sociëteit.

a. 't is goed te luisteren naar wat de anderen zeggen, dat wij n.l. niet voldoende zijn en daardoor velen verloren gaan bij gebrek aan Priesters ;

b. het feit dat 't overal elders ook geschiedt tot grooter heil der zielen ;

c. omdat Gods Kerk is „circumamicta varietate", 't welk vooral uitkomt in de verschillende Orden, en 't goede op verschillende wijzen kan bereikt worden terwijl de een den ander aanvult.

d. als Japan zich bekeert zullen toch alle kloosterlingen er komen gelijk in Europa. En dan is 't beter dat zij nu reeds er heen gaan nu nog zooveel Priesters er noodig zijn,

e. Ook andere Orden zullen 't zelfde weten te bereiken in Japan als de Jezuieten-Missionarissen.

f. men moet probeeren wat de andere Orden zullen kunnen presteeren en zal dan ook den mond sluiten aan hen, die beweren dat wij anderen uitsluiten om op onze wijze alleen Japan te besturen.

Deze en andere redenen werden door de Paters Consultoren terdege overwogen en eenstemmig was men van oordeel dat Japan nog niet geschikt was om andere Orden te ontvangen. Dit steunde op de volgende gronden :

a. Een der voornaamste redenen ter bekeering der Japanners is hun groote verscheidenheid van secten met daartegenover de eenheid der leer van de Missionarissen. Als zij andere Religieuzen zouden zien met andere kleeding, andere werkwijze onderling soms elkaar tegensprekend (wel niet in echte geloofszaken) dan zou de Christelijke Godsdienst in Japan daar zeer onder lijden en zouden de Japanners gaan denken dat wij ook verschillende secten vormen.

b. Er zouden wel Missionarissen komen, die zich niet kunnen vereenigen met onze werkwijze en daaruit zouden tegenspraak en oneenigheden ontstaan, die vooral daar, waar geen koning of prelaat is die 't zwijgen kan opleggen, veel kwaad zouden berokkenen aan de Missie.

c. Wegens de eigenaardigheden van 't Japansche volk is 't zeer moeilijk de Christenheid te besturen en het bekeeringswerk te leiden. Veel ondervinding is daar noodig. En daarom ook noodzakelijk eene groote eenheid in handelen der verschillende Missionarissen, om schisma's te voorkomen.

Besluit van den Visitator.

Het komen van andere kloosterlingen in Japan zou noodlottig werken en verwarring stichten. Men kan de Japanners niet met de Europeanen in dit punt gelijk stellen. Men mag echter hopen, dat op den duur 't volk geschikt zal worden ook andere Missionarissen te ontvangen.

2e Punt : Moet de Japansche Missie een Bisschop hebben? Allereerst de vraag, of er voor heel het Rijk één enkele Bisschop moet komen.

Reden vóór : *a.* de handelwijze der Apostelen en van hun Opvolgers, zelfs voor die kerken, die veel minder Christenen tellen dan de Japansche Missie.

b. 't Schijnt onduldbaar en iets nieuws heel een kerk te hebben en te besturen zonder hoofd. Daar moet 'n Bisschop zijn, vooral omdat die kerk al 30 jaren bestaat, reeds meer dan 150.000 daar gedoopt zijn en 200 kerken daar gebouwd worden, zoodat 't zelfs voor méér dan één Bisschop zou voldoende zijn.

c. In Japan zal een Inlandsche Clerus moeten gewijd worden en is daar dus 'n Bisschop voor noodig, zoo ook om hen te besturen, om te Vormen, om de H. Oliën te wijden, enz.

d. Aldus zal de Societeit zich ontlasten van vele zorgen voor de zielen en voor zooveel kerken. Vervolgens zal zij aan velen, vooral aan 't Romeinsche Hof voldoening daarmee schenken en de gelegenheid ontnemen aan hen die klagen, dat wij in Japan geen Bisschop willen, on alles zelf te besturen.

Over deze gronden werd van gedachten gewisseld en allen besloten dat een Bisschop voor Japan *geenszins gewenscht* was :

a. omdat Japan in 66 rijken en rijkjes verdeeld is, waarvan de bestuurders voortdurend onderling in strijd gewikkeld zijn. Daarom kan niet één persoon Bisschop van al die gewesten zijn.

b. een Bisschop zou zijn waardigheid niet kunnen ophouden, maar veel overlast en beleedigingen te dulden hebben,

c. een Bisschop zou òfwel in eenvoud en armoede moeten komen, òfwel met veel luister zich omgeven. Doet hij 't eerste dan zal dat een zeer slechten indruk maken bij 't zoo trotsche Japansche volk. Ook zal hij dan in tegenspraak komen met de Missionarissen, die in hunne prediking hoog verheffen de waardigheid van Bisschoppen en Prelaten boven die der Bonzen. Wil hij daarentegen met pracht en praal optreden dan zal daarvoor veel geld noodig wezen. Er ontbreken ook de noodige Priesters en dienaren, die hem zouden moeten assisteeren.

Al deze redenen zouden gelden ook als een Bisschop werd gekozen uit de leden der Societeit van Jezus, of als men zijn gebied beperkte tot Ximo, d. i. dat deel van Japan, waar de meeste Christenen woonden.

Besluit van den Visitator.

Een Bisschop voor Japan is niet gewenscht, noch voor heel 't Rijk noch voor een deel ; noch een uit de Societeit, noch van daarbuiten. Ook is 't niet goed, dat de Bisschop van Macao zich met de Japansche Kerk bemoeit, zelf of door een zijner Geestelijken die Missie laat bezoeken. Want daar zij niet op de hoogte zijn van taal, zeden en wijze van handelen met de Japanners, zouden zij ergernis veroorzaken. De Japanners verschillen van alle andere volken der wereld. Later zal men eerst tot aanstelling van Bisschoppen kunnen overgaan.

De Sousa zegt, dat men in Portugal, Madrid en Rome niet van het

gevoelen was van Pater Valignano, want in 1579 werd D. Leonardo aangewezen tot Bisschop van Japan en China en in 1588 kreeg Japan 'n eigen Bisschop in den persoon van Dom Sebastiano de Moraes. Hieraan voegt de Sousa nog toe eene beschouwing aangaande het benoemen van Bisschoppen, die z. i. moeten genomen worden uit de daar werkzame Missionarissen en niet van uit Europa moeten toegezonden worden.

3e. Punt: Wat moet voorop staan: de uitbreiding van het bekeeringswerk ofwel het onderricht van de reeds aanwezige Christenen? Zooals men ziet: de zoo gewichtige vraag van extensief of intensief werken.

Voor 't eerste, dus extensief werken, pleiten de navolgende gronden:

a. de nieuw-bekeerden kunnen weliswaar niet goed opgevoed en onderricht worden door gebrek aan Missionarissen. Toch is 't maar beter dat de landstreken gekerstend worden en wel om deze redenen:

1. de Christenen kunnen tenminste in het doodsuur hulp vinden en zich zelf zalig maken, wat de heidenen niet goed kunnen,

2. kunnen niet allen goed onderwezen worden, toch zullen er altijd vele goeden onder zijn en door medehelpers te kiezen uit de Inlanders, zal men goede hulp hebben voor de verdere onderrichting van allen.

3. Al zou er ook niets anders gebeuren, dan worden ten minste de kinderen, die sterven, zalig, 't geen niet gebeurt als zij ongedoopt dood gaan.

4. Als de menschen afgetrokken worden van de afgoderij met hare groote afschuwelijkheden en zonden, zou de vrucht reeds niet gering wezen.

b. Zoolang de Christenen slechts weinig in getal zijn en vermengd onder de heidenen leven, veroorzaakt dit veel last en gevaren en zullen zij ook weinig in tel zijn. Om dus 't Geloof goed te kunnen bewaren, is noodig eene grootere uitbreiding.

c. Ofschoon met de uitbreiding der Christenheid ook de lasten en kosten voor de Societeit stijgen, mag toch met reden verwacht worden, dat mettertijd daaruit verlichting zal ontstaan. Want als de Christenen veel in getal zijn en van grooten invloed, zullen zij zeker medehelpen de lasten te dragen. Dan zullen ook vele Inlandsche Priesters kunnen gevormd worden.

d. De verdere bekeering van Japan niet voortzetten, zou verraden gebrek aan vertrouwen op Gods Voorzienigheid en een afmeten zijn van Zijne oneindige Macht en Wijsheid met ons beperkt vermogen.

e. De ondervinding leert, dat als de Christenheid in getal toeneemt, de Godsdienst ook krachtiger wordt, meer geacht; bij de Christenen de ijver eveneens grooter wordt en meer roepingen onder de Inlanders worden gewekt.

Aldus de redenen vóór extensief bewerken dezer Missie. De redenen die daartegen pleiten en dus verdedigen eene intensieve missioneering, worden als volgt aangegeven:

a. Daar Missionarissen ontbreken, zal hoemeer de Christenheid toeneemt, ook de last voor de Societeit zwaarder worden en een gevaar opleveren voor de daar werkzame Jezuieten. Want dezen zullen dan meer verspreid moeten leven.

b. De onkosten voor de Societeit zullen aanmerkelijk stijgen bij uitbreiding der Missie. En daar 't land zelf dat niet zal vergoeden, zou men gevaar loopen zijn klein bezit geheel te verliezen.

c. Het lijkt tegen 't gezond verstand, tegen de eer der Roomsche Kerk en van den Christelijken Godsdienst om bekeerlingen te maken, die men daarna weer laat leven en sterven als heidenen, zonder Sacramenten noch verder onderricht.

d. 't Lijkt voorzichtiger alleen zooveel land te bezitten als men goed bewerken kan, dan heel veel moeiten en opofferingen te besteden aan een te groot gebied, dat men niet behouden kan wegens gebrek aan krachten.

De redenen vóór en tégen werden door de Consultoren overwogen en de Paters besloten, dat de redenen voor *extensieve* missioneering meer afdoende waren dan die welke daartegen pleitten.

Besluit van den Visitator :

Niettegenstaande de gronden van de tegenovergestelde meening schijnt mij boven allen twijfel verheven, dat de bekeering zooveel mogelijk moet worden voortgezet en uitgebreid, natuurlijk evenwel met inachtneming van de regels der voorzichtigheid. Want, zegt de Visitator, de redenen vóór deze meening zijn sterk en zeker, en die van 't tegenovergestelde zwak en gemakkelijk te weerleggen. *Want door de vorming van een Inlandschen Clerus worden alle bezwaren uit den weg geruimd.*

Aldus de beslissing van Pater Valignano.

De Sousa II p. 543, die zich daarvoor beroept op den geschiedschrijver Pater Daniel Bartholi, zegt, dat op verzoek van Pater Valignano deze zaak later nog te Rome werd onderzocht door den Generaal der Jezuieten en vele geleerde mannen, die zich allen voor *extensieve* missioneering uitspraken.

De vierde vraag, die aan de Consultoren werd voorgelegd, had betrekking op het, ook tegenwoordig zoo druk besproken punt : de opleiding van een Inlandschen Clerus. De vraag werd aldus gesteld :

4e *Punt.* Is het goed Seminaries te stichten, waar de Japanners onderwezen worden in wetenschappen en in deugd, zoodat zij ons later als clerici zullen kunnen helpen ?

Op deze vraag antwoordden allen eenstemmig, dat dit het eenigste en ware middel was voor de bekeering en het behoud van Japan.

Er bestond evenwel verschil van gevoelen over de verdere vraag, of men in die Seminaries grooten of kleinen zou opnemen. Allen kwamen na beraadslaging overeen, dat vooral jongeren zouden worden opgenomen, zonder de ouderen, die nog geschikt zijn, uit te sluiten. Want over 't algemeen zijn de jongeren nog vrij van slechte gewoonten en kunnen zij beter met de beginselen der wetenschappen aanvangen. Van die jongeren zal men er ook meer vinden, terwijl bij de ouderen slechts heel weinig geschikte leerlingen voor 't Seminarie zullen gevonden worden.

De Visitator was ook van dit gevoelen.

Over een ander punt werd heftig gediscussieerd tusschen den Visitator en Pater Francisco Cabral, die vanaf Juni 1570, eerst als Visitator en daarna als Overste in de Japansche Missie vertoefde. Het ging hierbij over 't studieprogram in 't Seminarie voor Inlanders. Pater Cabral stond vóór, alleen Latijn en Casus Conscientiae te doceeren, m. a. w. alleen datgene, wat de Priester strikt noodzakelijk is voor de praktijk. Want, zoo redeneerde P. Cabral, als de trotsche Japanner zich zal gaan voelen als theoloog, zal hij, nog nieuweling in 't Geloof zijnde, heel gemakkelijk tot ketterij en schisma komen. Als de volkeren van Europa, die niet zoo vastgeworteld zijn in zondige gewoonten, die ook niet zoo hoovaardig en arrogant zijn als de Japanners, allerlei meeningen uitdenken om de vleeschelijke lusten te mogen voldoen, wat zal het dan niet zijn bij de wellustige Japanners!

Daartegenover stelde de Visitator, Pater Valignano, dat ook de Japanners volledig in alle wetenschappen moesten onderwezen worden, zooals dat in de Societeit gebruikelijk was. Want daar zij genoeg verstand hebben om alles te leeren en meer geschikt zijn dan wij, Europeanen, voor de prediking van het Evangelie, daar zij immers de taal reeds kennen, is het niet goed hun de wetenschappelijke vorming tot dit verheven Ministerie te onthouden. Allen gingen ten slotte met deze opvatting accoord.

Besluit van den Visitator.

De Visitator besloot als boven vermeld en wees er op, hoe de Missionarissen de gevreesde gevolgen konden voorkomen, daar immers alle boeken door hunne bemiddeling in handen der Japanners kwamen. De Sousa II p. 545 voegt hieraan toe, dat Pater Valignano uitgaat van de veronderstelling dat alleen de Jezuieten

de boeken uit Europa in Japan doen komen. Maar dat bleef niet altijd zoo. Later zouden anderen lachen met de genomen voorzorgsmaatregelen der Jezuietenmissionarissen en in de keuze der boeken niet zoo voorzichtig zijn. Daarom staat de Sousa zelf voor, dat aan de inboorlingen geen Latijn geleerd wordt, en enkel boeken in hun eigen taal gegeven worden, waaruit dan geweerd is alles wat twijfel tegen het Geloof zou kunnen doen ontstaan. Hij vermeldt daarbij dat 28 Maart 1611 door de Inquisitie te Rome werd toegestaan aan de Societeit om de Chineezen in hun eigen taal te laten bidden en die taal ook bij het opdragen der H. Mis te gebruiken.

5e *Punt :* Is het in het belang der Sociëteit, Japan als Provincie af te scheiden van Indië of tenminste een Vice-Provinciaal daarover aan te stellen ?

Redenen vóór :

1. Japan is 'n zeer groot rijk, verdeeld in 66 koninkrijken, waarvan in velen de Jezuieten reeds zijn en waar dagelijks de Societeit zich nog uitbreidt. Men is er te ver van Indië verwijderd om van daaruit goed bestuurd te kunnen worden.

2. De omstandigheden zijn in Japan geheel anders en tegengesteld met die in Indië. Men kan dus in Japan niet bestuurd worden door den Provinciaal van Indië, die de eigenaardige Japansche omstandigheden en gewoonten niet kent en er geen ondervinding van heeft.

3. De Overste, die Japan moet besturen, mag in niets onderdoen voor den Provinciaal van Indië, noch in deugd, noch in voorzichtigheid of wetenschap. Eerder zou dit alles in Japan nog meer noodig zijn, omdat daar de Overste niet enkel de Societeit, maar geheel de jonge kerk van Japan bestuurt. Dit geldt ook van de andere Oversten in Japan. En daar dergelijke mannen niet in overvloed in Indië te vinden zijn, wordt gevreesd dat de Provinciaal ze daar zal behouden, zoodat men naar Japan niet de mannen zal zenden, die er eigenlijk noodig zijn. Daarom moeten de Oversten der Japansche Missie onmiddellijk door den Generaal der Orde benoemd worden.

4. Japan kan alleen bestuurd worden door mannen, die de taal kennen en bij ondervinding de gebruiken van het land.

5. De Japansche Provincie zal snel vooruitgaan en gelijk de Christenheid zich daar vermenigvuldigt, zoo stijgt ook 't getal der huizen en Colleges van de Societeit. Die worden vooral bevolkt met Inboorlingen, die in de Orde worden opgenomen. Daar is dus 'n Provinciaal noodig in Japan, die alles kan leiden en besturen.

Redenen tégen :

1. Japan is veel te ver van Rome verwijderd om geheel van Indië gescheiden te zijn. Want als de Overste van Japan enkel van den Generaal der

Societeit afhangt, en niet onderworpen is aan den Provinciaal van Indië, is er geen ander beroep mogelijk dan op Rome, wat veel verwarring en inconvenienten kan veroorzaken.

2. De Japansche Missie heeft nog niet voldoende inkomsten.

3. De Japansche Provincie zal hare onderdanen krijgen

a. ofwel van den Provinciaal van Indië, die in dat geval niet anders zal afstaan dan de minderwaardigen

b. ofwel moeten zij van Europa uit gezonden worden.

En dat zal wegens de afstanden buitengewone kosten met zich brengen en zal ook moeilijkheden brengen. Want in Europa kan men ook niet beoordeelen wie goed zullen zijn voor Japan. Daarom is het beter, dat zij alvorens naar Japan te gaan, in Indië laten zien wat ze zijn.

Besluit van den Visitator.

Alles wel overwogen en besproken zijnde, stemden allen in met het besluit, dat in Japan een Vice-Provinciaal moet zijn met alle macht en gezag, die noodzakelijk is, doch onderworpen aan den Provinciaal van Indië.

6*e Punt :* Is het goed Japanners in de Societeit op te nemen ?

Allen verklaarden zich daarvóór en wel om de volgende redenen :

1. Het voornaamste dat ter bekeering van Japan geschiedt en kan geschieden, moet gedaan worden door henzelf, die door hunne geboorte en taalkennis de geschikte krachten zijn voor de prediking, 't onderricht, het samenstellen en vertalen van boeken en alles wat verder noodig is voor de bekeering van het Japansche volk. Dat kunnen onze Europeesche missionarissen niet, omdat zij nooit goed de taal kennen en ze ook niet kunnen lezen noch schrijven met de letterteekens die zij gebruiken.

2. Het Japansche volk is edel en goed, geschikt voor deugd en wetenschap evenals de meeste volken van Europa. Als God ze dus tot de Societeit roept, hebben wij geen reden hen uit te sluiten, maar mag men veeleer hopen dat zij, versterkt in 't Geloof en geoefend in deugd en wetenschap, even goede kloosterlingen zullen zijn als de Europeanen.

3. Japan is een zeer groot gebied, bewoond door een volk met vele goede hoedanigheden en eergevoel, dat niet behoeft te dulden enkel door Europeanen (in het geestelijke) bestuurd en geleid te worden.

4. De Societeit zal nimmer zich goed met de Japanners kunnen vereenigen en geen vertrouwen, gezag en middelen van bestaan verwerven, tenzij men de Inboorlingen opneemt. Anders zal men ons altijd als vreemdelingen beschouwen en behandelen en dienovereenkomstig te onzen opzichte achterdochtig zijn.

Allen kwamen overeen, dat nà afloop van het Noviciaat Latijn zou gestudeerd worden en de andere wetenschappen en dat op zijn tijd de Wijdingen zouden volgen.

Besluit van den Visitator.

Deze was geheel van hetzelfde gevoelen.

7e Punt: Hoe moet de eenheid bewaard worden tusschen de Europeesche en de Japansche leden der Societeit? Het groote verschil in opvattingen en gebruiken tusschen de Westerlingen en de Japanners was oorzaak dat deze vraag gesteld werd. Dat die verschillen inderdaad niet gering zijn, blijkt heel duidelijk uit een schrijven door Pater Valignano 28 October 1583 uit Cochin naar Rome gezonden. De Sousa geeft (II p. 548-550) dezen brief weer, waarin heel veel tegenstellingen uit het gewone dagelijksche leven zijn opgenomen.

Om deze belemmeringen voor de eenheid te ontgaan, werden de volgende middelen aangegeven:

1. Allen moeten gelijkelijk behandeld worden, want niets is zoo schadelijk voor de eenheid en de liefde in de Societeit, dan ongelijkheid in de behandeling der leden.

Hier kwam Pater Francisco Cabral tegen op. Hij beriep zich op 't hoogmoedig karakter van den Japannees en opdat zij dus niet tegen ons in opstand zullen komen, was het, volgens hem, noodig hen altijd als minderwaardig te behandelen.

De Sousa o. c. p. 550 zegt dat Pater Cabral zijn verontschuldiging vindt in de Portugeesche opvatting, die al deze Oostersche volken veracht.

2. Het tweede middel ter verkrijging der eenheid is dat de Japansche Religieuzen met liefde en zachtheid zullen behandeld worden, overeenkomstig het Instituut der Societeit. Er zal voor gezorgd worden dat zij aldus in deugd en kloostertucht zullen onderwezen worden, dat geen hardheid, noch verwarring of oneenigheid bij ons voorkomt.

3. Onze H. Regel moet ongerept bewaard worden, die verbiedt aan het eene volk kwaad te denken of te zeggen van de anderen. Ook al zijn de gebruiken der Japanners geheel verschillend van die van Europa, dan mogen de Europeanen daar toch geen kwaad van zeggen, want dit zou een oorzaak zijn van veel oneenigheden en misnoegen.

4. Dat wij, die ter liefde Gods ons vaderland verlaten hebben en zooveel gedaan om in Japan te komen en daar de Wet Gods te prediken en de zielen te helpen, niet alleen ons eigen maken de taal van het land, maar ook de gebruiken, gewoonten en wijzen van handelen, ons in alles aan hen aanpassend mits het geen zonde is of tegen onzen H. Regel. Want dit is 't meest bevorderlijk voor den dienst van God en het heil van de naasten.

Besluit van den Visitator.

Deze was van hetzelfde gevoelen en legde aan de Oversten in geweten op de toepassing dezer middelen. Dat het hem daarmede

ernst was, bleek uit 't voorval dat later geschiedde en door de Sousa verhaald wordt. Toen P. Valignano in China was, hoorde hij, dat Pater Fr. Cabral niet instemde met den regel van gelijkheid tusschen Japanners en Europeanen. P. Valignano liet hem toen Japan verlaten en benoemde hem tot Overste van de Residentie Macao.

8ste Punt : Is het goed in alles de gebruiken van Japan te volgen ?

Ten opzichte van eenige gebruiken in het bijzonder werd eene schikking getroffen.

1. Noch in de Residenties, noch in de Colleges zou men aan hooge tafels eten, maar zich aanpassen aan de volksgewoonte. Ook geen Europeesch eetgerief gebruiken. Dit alles om zooveel mogelijk zich aan de Japanners gelijk te maken, hen niet te scandaliseeren en in geval men met hen moet eten, niet onhandig en onopgevoed zich aan hen voor te doen.

2. Ook in de burgelijke zaken, beleefdheidsvormen en wat tot den goeden goeden toon behoort in Japan, zal men zich aan hen conformeeren. Daartoe zal aan de Japansche Confraters worden opgedragen een compendium samen te stellen van de gewoonten en gebruiken, die de Europeesche Missionarissen zoowel binnenshuis als daarbuiten moeten naleven.

3. Betreffende de kleeding werd zwart voorgeschreven, geen zijde ; toog zonder mouwen, en kamerrokken. Een mantel bij bezoek aan heidensche vorsten. 't Schoeisel van inlandsch model.

De Sousa (p. 552) becritiseert dan de gedragingen van andere kloosterlingen, die later in Japan kwamen en de wijze voorzorgsmaatregelen der Jezuietenmissionarissen en hunne aanpassing in discrediet brachten. Hij besluit met deze woorden ontleend aan de Instructie door de H. Congregatie de Propaganda in 1659 meegegeven aan de eerste Apostolische Vicarissen van Oost Azië :

„Nullum studium ponite, nullaque ratione suadete illis Populis, „ut ritus suos, consuetudines et mores mutent, modo ne sint apertis„sime Religioni et bonis moribus contrariae. Quid enim absurdius „quam Galliam, Hispaniam, aut Italiam, vel aliam Europae partem „in Sinas invehere ? Non haec, sed Fidem importate, quae nullius „Gentis ritus, aut consuetudines, quae modo prava non sint, aut „respuit, aut laedit, imo vero sarta tecta esse vult."

B. J. J. VISSER, M.S.C.

INDIË EN DE INDISCHE MISSIES.

Naar de „Javapost" meldt, is de heer Burer, gepensioneerd hoofdambtenaar te Buitenzorg, namens alle Vicariaten en Prefecturen door Mgr. van Velsen aangesteld tot **Missie-afgevaardigde bij het gouvernement.**

Hiermede wordt aan den wensch, door Ir. Arcken in onze vorige kroniek geuit, reeds voor een goed deel tegemoetgekomen.

JAVA. — Aan de hand van een artikel in het „Koloniaal-Missietijdschrift laten we hier een kort overzicht volgen van het onderwijs op Java.

Er zijn 4 soorten van scholen:

1e. Europeesche scholen voor Nederlanders, Indo-Europeanen, gegoede Inlanders en Chineezen. Het onderwijs is berekend voor kinderen, die hun studiën in Nederland willen voltooien.

2e. Hollandsch-Inlandsche Scholen. Op deze scholen studeeren alle Indiërs, die zich in Indië willen bekwamen voor een werkkring, waarvoor meerdere kennis en studie vereischt wordt. Naast het Hollandsch wordt ook de landstaal onderwezen.

3e. Inlandsche scholen. Onderwijs in de landstaal. Hier worden leerlingen aangenomen, die eenige meerdere kennis noodig hebben voor hun bedrijf. Het is het nationaal onderwijs.

Hiermede staan in verband z.g. schakel-scholen, die na drie jaren inl. onderwijs zooveel Nederlandsch leeren, dat de leerling kan invallen op de 3e of 4e klas der Holl.-Ind. school.

4e. Het Volksonderwijs tracht het zoover te brengen, dat de beste leerlingen, na het 3-jarig Volksonderwijs doorloopen te hebben, over kunnen gaan naar het derde leerjaar op de Inlandsche school.

Ook andersdenkenden bezoeken de scholen. Een voordeel hiervan is, dat veel vooroordeelen verdwijnen. Een nadeel, dat de katholieke vorming niet volkomen kan doorgevoerd worden. De toestand verandert echter.

Voor de bijzondere meisjesscholen zorgen de Eerw. Zusters Franciscanessen van Heythuijzen.

De jongens moesten tot dusver bijna overal de openbare school volgen, daar de geringe financieele hulp der wet de duurdere oprichting van katholieke scholen met leekenpersoneel belet en er niet voldoende Broeders beschikbaar zijn. Dit gemis aan Katholieke scholen staat de vorming van een katholieke kern ernstig in den weg.

Het uitgangspunt van het katholieke scholenstelsel is:

Voor hun oeconomische ontwikkeling hebben de Javanen behoefte aan

scholen, waar Nederlandsch onderwezen wordt. Dus moet het onderwijs gegeven worden door Hollanders, al of niet door Inlanders bijgestaan. Zelf kunnen de Javanen die scholen niet oprichten : dus moeten Nederlanders het doen. Dan : neutrale scholen in strikten zin bestaan niet Toch moeten de Hollandsch-Inlandsche scholen neutraal zijn in den goeden zin : de opvoeding moet gebaseerd zijn op de belijdenis van den éénen, waren God : dit past geheel bij de mentaliteit van den inlander. Het openbaar onderwijs met zijn vele godsdienstlooze onderwijzers kan dat niet. Daarom moet gezorgd voor bijzonder onderwijs. Wat is er verder te doen? De rechtspositie van het Bijz. Onderwijs moet veroverd worden door het afdwingen van finantieele gelijkstelling. Dit zal nog een harden strijd zijn, want het streven der tegenstanders is juist de finantieele gelijkstelling te voorkomen, omdat daarin ligt opgesloten de rechtserkenning van het Bijz. Onderwijs.

De stand van het Onderwijs op 31 Dec. 1923 was als volgt:

4	Opleidingsscholen v. onderw. personeel ..	320	leerlingen
1	Mulo-school	27	,,
12	Holl.-Inl. scholen......................	2367	,,
28	Inl. scholen	2824	,,
4	Fröbelscholen	190	,,
1	Huishoudscholen	8	,,
2	Nederl. Cursussen	104	,,
52		5840	leerlingen.

31 Dec. 1923 waren er 52 scholen met 5840 leerlingen (St. Claverbond 1924, p. 269 gaf aan 5815 inl. leerl., 7615 Eur.) ; 31 Dec. 1922 waren er 47 scholen met 5375 leerlingen ; toename 5 scholen en 465 leerlingen.

Er is echter thans een teveel aan onderwijzers. . O, als er eens meer *scholen* waren !

— Het *klein-seminarie te Moentilan* op Java telt op het oogenblik 17 seminaristen, onder wie 2 Europeanen. Van deze 17 seminaristen zijn 6 beschermelingen van het Sint Petrus-Liefdewerk.

— Het *noviciaat der Jezuïeten* zal spoedig te klein zijn.

— De plannen om te *Moentilan een ziekenhuis* op te richten voor Inlanders naderen de verwezenlijking. Reeds zijn de noodige gronden voor den bouw aangewezen, nagenoeg aansluitend bij het Xaverius-college. Men wacht echter nog op de goedkeuring der plannen door den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst.

— De *Melania-commissie op Djocja* reorganiseerde den Javaanschen Vrouwenbond en stichtte een krans, om Europeesche en Javaansche katholieke vrouwen met elkander in aanraking te brengen. Ook kon zij een convict openen voor inlandsche meisjes, die op een sigarenfabriek werken en geen goed tehuis hebben.

— Een *nieuwe moeilijkheid,* waarmee de Missie te kampen heeft, geeft de Indische briefschrijver van „De Tijd" :

„Door de katholieke kiesvereenigingen waren katholieke Inlanders candidaat gesteld voor den gemeenteraad te Batavia. Terstond verschenen ad-

vertenties in de Europeesche bladen, waarin de kiezers op 't hart werd gedrukt niet op katholieken, doch op Mohamedaansche Inlanders hun stem uit te brengen. De niet-kerkelijke Europeaan bezigt hiermee de hulp der Mohamedanen voor de bestrijding van het Christendom."

— *De Zusters Ursulinen der Romeinsche Unie*, die te Vught haar noviciaat en in Indië een grooten werkkring hebben, openden te Malang op Java een noviciaat, hoofdzakelijk met het oog op onderwijzeressen, die in Indië wenschen in te treden in de Congregatie.

— De *eerste Javaansche clerici* hebben op 14 en 15 Juni te Maastricht uit de handen van Z. E. Mgr. Orsenigo, den Apostolischen Internuntius te 's-Gravenhage de Tonsuur en de Mindere Orden ontvangen.

— De *eerste inlandsche postulanten* zijn 30 Juni bij de Zrs. van Heythuisen in haar nieuwe noviciaat te Semarang ingekleed.

— Op het areaal der suikerfabriek Gandjoeran bij Djocja is een *nieuwe kerk* gebouwd.

— Het *getal catechumenen* in Djocja neemt sterk toe. Voor een paar maanden schreef p. v. Driessche er 135 op één Zondag in en moest daarmede den volgenden dag nog doorgaan.

— Er zijn nu 150 *meisjes op de school* in Djocja. De normaalschool voor onderwijzeressen te Ambarawa is begonnen met 20 leerlingen, waarvan 12 een Melaniabeurs hebben.

KLEINE SOENDA-EILANDEN. — Toonde de Statistiek in een vorige aflevering (Missiew. V, p. 163) aan dat de Missie krachtig bloeit, Mgr. Verstraelen vraagt voor die snelgroeiende Missie krachtigen steun, ook om te voorkomen, dat de heidenen in de handen vallen van de Mohamedanen die, op Flores alleen, aanwezig zijn ten getale van 20.000.

De *stand der scholen* op 31 Dec. 1923 is als volgt:

I. *Volksscholen.*

Flores:	9736	jongens	2170	meisjes
Timor:	1270	,,	102	,,
Totaal	1166	,,	2272	meisjes

Flores.	Aantal onderwijzers	223	Aantal	scholen	137
Timor	,,	32	,,	,,	26
Totaal	,,	255	,,	,,	163

II. *Standaardscholen.*

Onderwijzers: 15 jongens 426; meisjes 9.

III. *Normaalcursussen* tot opl. van inl. onderwijzers.

Aantal onderwijzers: 5. leerlingen: 80.

IV. *Meisjes-Standaardscholen* der zusters.

Aantal zusters: 6. Leerlingen: 328.

Totaal van alle internen	843
Totaal van alle volksscholen	13338
Totaal leerlingen 31 Dec. 1923:	14181

— Aneta seinde 3 Juli uit Weltevreden: De *toelating van meer missie-*

arbeid op Bali stuit op zwaren tegenstand in den volksraad. Een desbetreffende motie van orde van Raka (het eenige Balineesche lid van den Volksraad) spreekt zich uit voor het niet-bevorderen van godsdienstige propaganda op Bali, de zaak uit te stellen tot de najaarszitting en te bepalen, dat vóórdien geen enkele maatregel zal worden genomen, doch een onderzoek zal worden ingesteld naar de stemming van de bevolking van Bali.

Weer een feit meer, waardoor wij begrijpen, dat *alle* Bisschoppen en Apost. Prefecten van Ned.-Indië, bij de bisschopswijding van Mgr. van Velsen S. J. in vergadering bijeen, het erover eens waren, dat dit artikel *afgeschaft*, niet gewijzigd moet worden.

PADANG. — In Padang op Sumatra is het *getal leerlingen der scholen* de duizend reeds te boven en met de komst der nieuwe fraters, die 20 September zijn vertrokken, zal het getal leerlingen nog veel grooter worden. De grootste helft der leerlingen zijn Chineezen pl.m. 540.

— Te Medan is een Engelsch-Chineesche school geopend voor jongens (40 leerlingen) en in Januari begint er eene voor meisjes.

De Prefectuur krijgt behalve de Fraters nog nieuwe hulp in de schoolzusters van St. Lucia te Bennebroek voor Soewah-Soento, en in de Ziekenzusters van Sint Elisabeth te Breda voor Medan. Maar.... dit gebeurt eerst in 1925.

— Subsidie voor een ziekenhuis werd door de gemeente Medan geweigerd.

BENKOELEN. — Tot Apost. Prefect van Benkoelen is benoemd de Zeereerw. pater H. Smeets. Pater Smeets werd geboren te Weert in 1887, trad in 1910 in de Congreg. van de Priesters van 't H. Hart, werd in 1905 priester gewijd en vertrok in 1918 naar de Missie in Belgisch Congo. — Mgr. Smeets is nog niet op zijn post aangekomen, maar reeds zijn 2 Paters en 2 Broeders naar die Missie vertrokken.

De Apost. Prefectuur van Benkoelen omvat — aldus de Missie-illustratie — de Zuidelijke helft van Sumatra. In dit gedeelte hadden de Capucijnen tot nu toe één hoofdstatie n.l. Tandjong Sakti en vijf bijstaties o.a. een in de stad Palembang, waar reeds 'n huis met erf is aangekocht voor de Missiegebouwen en ongeveer 300 Katholieken wonen. Palembang zal wellicht spoedig de eerste hoofdstatie van de nieuwe Prefectuur worden.

Tandjong Sakti heeft aan de Missionarissen heel wat ondankbaren arbeid gekost. Maar door 't moedig aanhouden en 'n onwankelbaar vertrouwen op de hulp van 't H. Hart is reeds ontzettend veel bereikt.

Ziehier enkele feiten: De Missie beschikt daar over een jongensschool met 225 leerlingen. Vier leerlingen hiervan studeeren in Woloan voor onderwijzer. Spoedig gaan er nog twee heen. De eerste van deze zes hoopt binnenkort met het hoogste onderwijzers-diploma terug te keeren. 't Gouvernement heeft toegezegd de onderwijzerssalarissen ongeveer geheel te vergoeden. Twee andere jongens worden in Padang opgeleid, de een voor kleermaker, de ander voor schoenmaker, om zoo de welvaart en 't prestige der christenen te verhoogen.

De Capucijnen hebben van 't Civiele Bestuur gedaan gekregen, dat op

kosten van 't Gouvernement een schitterende meisjesschool is tot stand gekomen met reeds 104 leerlingen, waar Zusters van Tilburg ijverig werkzaam zijn. Eveneens hebben ze bewerkt, dat op 'n uur afstand in Djoko Beloet nog 'n school werd gebouwd, wederom geheel op kosten van 't Gouvernement, welke in Aug. begon met 117 jongens. Daarmee heeft de Missie het geheele onderwijs stevig in handen ; zij kan er het Geloof naar voren brengen en den opdringenden Islam beter bestrijden. Eerst was het gevaar altijd dreigend, dat, indien de missie-school te godsdienstig was, de bevolking zelf neutrale scholen zou oprichten. Dit gevaar is nu geweken.

Besprekingen zijn ingeleid tot oprichting van een ziekenhuis.

'n Uitstekende grondslag voor den verderen bouw !

BANKA EN BILITON. — Naar de Apostol. Prefectuur Banka en Biliton zijn op 16 Juli de eerste missionarissen der H.H. Harten vertrokken. Het zijn drie Paters, n.l. Mgr. Herckenrath als Apost. Prefect, P. Isfridus Meyer uit Leidschendam en P. Marcellinus van Soest uit Venlo en twee Broeders n.l. Br. Gerardus Jeanson uit Tilburg, die al 13 jaren verbleef in de Missie van de Sandwich-eilanden en Br. Antonius Bruyns uit Oterleek.

De nieuwe Prefectuur omvat de eilanden Banka en Biliton en de Riouw-Lingga Archipel, bestaande uit 'n duizend grootere en kleinere eilanden. Het geheel zal ongeveer 'n landoppervlakte hebben zoo groot als Nederland met 'n kleine 350 duizend inwoners, waarvan 'n 100,000 Chineezen.

De hoofdstatie van dit Missiedistrict was Sambong op 't eiland Banka. Daar is 'n kerkje, 'n internaat voor jongens, 'n Hollandsch-Chineesche school en 'n Chineesche school. Verder heeft men nog 'n kerkje te Blinjoe en één op Biliton te Manggar en nog 6 plaatsen, waar 'n Catechist was aangesteld.

Het werk onder de Chineezen vlotte vroeger niet zoo goed, toen de meesten mijnkoelies waren, die na afloop van hun diensttijd weer naar China terugkeerden. Maar de laatste jaren werd er telkens met meer succes gewerkt, nu 't meer en meer 'n vaste bevolking ging worden, die vooral door 't onderwijs, de Westersche beschaving deelachtig wilden worden.

BORNEO. — Dit vicariaat heeft zijn eerste inlandsche Zuster ; Tjan Moi is te Veghel ingekleed als Zr. Willibrordi.

— Pater Aloysius vertrok naar Canton om beter Chineesch te leeren.

CURAÇAO. — In Augustus 1924 was het 100 jaar geleden, dat op Curaçao de Katholieke Missie begonnen werd op uitdrukkelijk verlangen van Koning Willem I.

Wat is er zooal na een eeuw tot stand gekomen ?

In de stad Curaçao alleen zijn 3 parochies en meer dan 10 dienstdoende geestelijken voor de meer dan 15.000 katholieken.

In de buitendistricten zijn 18 kerken gebouwd.

Iedere parochie heeft een school.

In de stad en op de hoofdplaatsen van Aruba en Bonaire eigen meisjes- en jongensschool, bediend door de Fraters van Tilburg en de Zusters van Roosendaal, Voorschoten en Schijndel.

Curaçao, Aruba en Bonaire hebben elk een eigen Gasthuis, St. Martin een Centraal gasthuis voor de 3 bovenwindsche eilanden, bediend door de Zusters van Breda, Voorschoten, Schijndel.

Pers en Vereenigingsleven bloeien.

Van den heldhaftigen stichter der Missie Mgr. Mart. Niewindt is onlangs een uitstekende levensschets verschenen.

SURINAME. — De visitatie der Alg. Overste van de Franciscanessen van Roozendaal heeft deze missie veel goed gedaan. Te Paramaribo wordt een nieuwe Zusterscommuniteit opgericht in de St. Bonifatiusparochie; te Nieuw-Nickerie zal de derde school, die in den Van Drimmelenpolder geopend wordt, door de Zusters worden bediend; en ook voor het werk onder de Boschnegers in het afgelegen Tamarin (evenals de landbouwstichting Girjapur en een paar Indianenkampen door de Eerw. Superieure persoonlijk bezocht) zullen aan p. Wortelboer Zusters als hulpkrachten worden gezonden.

DE PROTESTANTSCHE ZENDING IN ONZE KOLONIËN.

In aansluiting bij de uiteenzetting van de organisatie der Protestantsche zending in ons vaderland, welke op blz. 95—99 van dit nummer gevonden wordt, voegen wij in deze kroniek in de resultaten der Protestantsche zending. Behalve een zeer bescheiden werkzaamheid in Egypte en den Belgischen Congo, behalve den beperkten arbeid in Spanje en onder de Nederlandsche Joden, concentreert zich heel de Nederlandsche Protestantsche zending in onze koloniën. Aan het *Nederl. Zendingsjaarboekje* 1924-25 ontleenen wij daarover het volgende:

DE ZENDING IN ONZE OOST.

Van de 15 Nederlandsche zendingsgenootschappen werken er 14 in onze Oost; alleen de Evangelische Broedergemeente werkt in Suriname. Behalve deze werken in de Oost nog de volgende buitenlandsche genootschappen:

1. Het *Rijnsch Zendingsgenootschap*, dat zijn zetel heeft te Barmen, en vertegenwoordigd is in de Oegstgeestsche Centrale.

2. *Evangelische Missionsgesellschaft zu Basel*. De uitgaven waren in 1922: f 50.000.

3. *Salatiga-Zending*, die haar hoofdzetel heeft te Neukirchen. De Hollandsche Ver. zetelt in Utrecht. Ontv. in Ned. f 22.418.23½. Periodiek: „Het Eeuwig Evangelie".

4. *Board of Foreign Mission of the Methodist Episcopal Church*. Vanuit Singapore bestrijkt deze groote organisatie onze Oost, in 1922 bedroegen haar uitgaven alleen voor Ned. Indië pl.m. f 150.000.

Van de zending in Indië moet goed onderscheiden worden de z.g. *Indische kerk*, die buiten alle direct verband staat met de Herv. kerk in Ned., zich uitstrekt tot alle Prot. in Indië, onverschillig van welke belijdenis. Ze omvat:

a. De Europeesche gemeenten (33) waarover 43 predikanten (30 op Java).

b. Gevestigde Inlandsche Christengemeenten, waarover hulppredikers zijn aangesteld. Deze laatsten worden gekozen meestal uit dienstdoende

zendelingen of uit de kweekelingen van zendingscorporaties. Er zijn er 33, bijgestaan door 330 Inl. leeraars.

Volgens het Koloniaal Verslag van 1922 behoorden tot de Indische Kerk 76.152 Europeanen en 328.683 inlanders.

Buiten de Zending staan ook de *Gevestigde Gereformeerde Kerken in Oost-Indië*, met 3137 zielen, waarvan misschien de helft inlanders zijn.

Komen we thans aan de *eigenlijke zending.*

JAVA wordt bewerkt in het *Oosten* door het Ned. Zendel. Gen., (dat het grootste cijfer leden aanwijst, pl.m. de helft van het heele aantal prot. Javanen) en door het Java-Comité, *in het Westen* door de Ned. Zend. Ver.; *Midden Java* door de Salatiga Zend. en de Doopsgezinde Zend. De anderen (Gereformeerden en Methodisten) hebben hun centra verspreid liggen over heel Java. Totaal aantal posten en bij-posten 212. Totaal aantal gemeenteleden 30.152.

Hierbij moeten dan natuurlijk opgeteld de gevestigde Inlandsche gemeenten : 13 afdeelingen met 12.574 inlandsche chr. Totaal dus 42.726.

Wij kath. hebben maar een 4000 inlanders en Chineezen.

Het totaal aantal Protestanten zal op Java pl.m. 90.000 zijn. Totaal kath. Europeanen en Inlanders op Java 34.349, in 1923 42.623.

De *medische zending* kan wijzen op 11 hospitalen en 24 hulphospitalen, bij ons is dit werk nog maar in het begin.

De zending, die 'n betrekkelijk gering aantal zendelingen telt, is vooral sterk door de *inlandsche helpers* : in het Jaarboekje telden we er 'n 408. Op verschillende plaatsen is er naast een kweekschool voor inlandsche onderwijzers ook een opleidingsschool voor zendelingen.

Vlak bij Batavia bevindt zich 't groote Centraal-Seminarie van Depok. Is bij ons de opleiding van de inlandsche clerus op Java nog maar in 'n beginstadium, dat sem narie is reeds opgericht in 1878 ; het wordt onderhouden uit de rente van een saamgebracht kapitaal en door jaarl. contributies. In Amsterdam is daarvoor gevestigd een Centraal Steun-comité. Bovendien geniet het een subsidie van de Indische regeering. Onlangs heeft het bestuur zich aangesloten bij de 6 samenwerkende corporaties te Oegstgeest.

Bij de opname hebben kweekelingen van alle zendingscorporaties uit geheel Indië gelijke rechten ; 't gemiddeld aantal leerlingen is 40. Het onderwijs en onderdak was tot nu toe gratis. Dit schijnt echter niet meer vol te houden te zijn, bovendien loopt het seminarie groot gevaar, omdat er in verschillende centra afzonderlijke opleidingsscholen worden opgericht. Gezocht wordt dan ook, om het voor andere doeleinden te benutten.

Het *aantal scholen* mag bij ons katholieken mooi groeien (52 in 1923), het blijft nog een heel eind beneden het prot. aantal : uit 't Jaarboekje viel te becijferen pl.m. 160 scholen.

Behalve het Depok-Comité hebben de prot. nog 4 andere vereenigingen, die zich beijveren voor het onderwijs, bijzonder dat der inlandsche meisjes der hooge standen. 1)

---

1) Eén opmerking mogen we hier plaatsen. De Gereformeerden „klagen over de

SUMATRA. Dit is het belangrijkste district der zending, vooral Centraal-Sumatra, waar de Rijnsche Zending nu al 'n 60 jaar onder de Batakkers werkt met het grootste succes. Aan het hoofd staat de z.g. Ephorus, Dr. Warneck. Daar vóór den oorlog duizenden en duizenden Marken uit Duitschland kwamen voor de zending, dreigde er groot gevaar bij de ontwaarding van het Duitsche geld. De regeering moest nu bijspringen, nadat de Ned. Handelsmij. de lust tot het verstrekken van voorschotten gauw was vergaan. Volgens „de Tijd" van 28-5 '23 krijgen ze nu een regeeringssubsidie van f 1.000.000 voor den duur van 4 jaar. Geen klein beetje ; het jaarboekje stelt het voor alsof hiermee alles uit is. Maar vooreerst komt er f 60.000 in, gegarandeerd door het bureau van Oegstgeest en de afdeeling te Amsterdam, ten tweede krijgen ze voor subsidies van scholen, ziekenhuizen enz. pl.m. f 350.000, en ten derde moeten de Batakkers ook hun kerkbelasting betalen in rijst, wat in 1920 al bedroeg f 112.890.

Toch is het getal zendelingen geslonken : op Sumatra en de eilanden aan de Westkust Niaz en Mentawei samen 47 Het getal gemeenteleden bedraagt te samen voor de 3 deelen : 233.631. In 1922 hadden ze er nog 19.079 doopsels, waaronder 4914 volwassenen. 760 Scholen wijst deze zending aan met 37.702 leerlingen.

Het mag echter betwijfeld of dit werk in de breedte, ook wel diepte heeft. In Afl. 2 en 3 van Jaarg. 6 (1923) van „Onze Missiën in Oost en West" staat een overzicht door Ridder de van der Schueren, die het dunne van het christen-vernisje, het minimaal christendom van deze zending aantoont. Het is toch minstens een beetje slap van J. W. Gunning om te prijzen als „conciliante praktijk" het voortbestaan van echt-heidensche gebruiken als de z.g. Gondangen of doodenfeesten, waarbij beenderen van hoofden worden opgegraven en weer begraven onder heidensche offerplechtigheden. 1)

De andere zendingsvelden op Sumatra beteekenen niet veel, dat is al op te maken uit de weinige gegevens, die verstrekt worden (zie verder de van der Schueren l.c.). Bij elkaar hebben Java-Comité, Doopsgezinden, Lutheranen, Ned. Zendelingengenootsch. en Methodisten : 12 zendelingen en 64 inlandsche helpers op 46 posten en bijposten, 3776 gemeenteleden, 21 scholen met 1607 leerlingen.

Als we nu 3429 inlandsche Christenen uit de Indische kerk meetellen,

---

actie der Roomschen, die bezig zijn in Djocja, waar het uitnemende Petronella-hospitaal staat, een eigen ziekenhuis te stichten". „Hoewel er uitgestrekte gebieden zijn, waar geen medische hulp is, moeten ze juist weer Djocja als operatiebasis kiezen, om anderer arbeid te verstoren en dan in troebel water te visschen." Het is voor onze Protestantsche broeders gevaarlijk om over dit punt te beginnen, want we hebben daarover wel eens iets meer gelezen. „De Tijd" van 2-11 '21 vermeldt bv. het volgende: „In het Petronella-ziekenhuis van de Prot. Zending te Djocja worden thans inlandsche katholieken opgenomen, bij wie onze priesters niet worden toegelaten, als zij aan zieken en stervenden de H.H. Sacramenten willen toedienen. In het katholiek ziekenhuis zullen Javanen van alle gezindten worden opgenomen, zooals zulks ook in katholieke ziekenhuizen in Patria gebruikelijk is, zonder dat aan hun godsdienstige neiging wordt geraakt."

1) Voor de katholieken blijven krachtens art. 123 de Bataklanden gesloten, niettegenstaande Batakkers instantelijk om Roomsche priesters vroegen.

dan komen we tot 'n totaal getal van 240.836 prot. Christenen op Sumatra.

Onze Missie wijst aan : 29 staties met 4558 Kath. Inl. (met Europeanen mee 7.402) 14 scholen met 1496 leerlingen.

BORNEO. Oorspronkelijk werd ook dit eiland alleen bewerkt door de Rijnsche Zending, die er nog 6 zendelingen heeft ; de arbeid zal nu overgenomen worden door de Baseler Mission, financieel gesteund door de classis Amsterdam.

De Methodisten hebben ook hier werkterrein gekozen.

De gegevens wijzen een totaal uit van : 62 (bij)posten, 18 zendelingen en 48 helpers, 5.208 leden, 52 scholen met 1756 leerlingen (overzicht p. 16 klopt niet met gegevens p. 83 van het Zendingsjrb.). Indische Kerk heeft nog 165 inl., totaal dus 5.373 Ons aantal verschilt niet zooveel : 18 staties met 4570 inl. kath., 20 scholen met 1162 leerl.

CELEBES. In de Minahassa is veelal de Indische Kerk gevestigd ; in de gemeenten van die kerk zorgt de zending voor de scholen. Geconstateerd wordt, dat de onderlinge samenwerking beter wordt, wat een groot geluk is, want „anders profiteert Rome daarvan, dat tengevolge van zijn organisatie en uitwendige eenheid vorderingen maakt." (p. 16). Dat is te begrijpen, maar een paar alineas verder lezen we : „Geklaagd wordt over de wijze, waarop de Roomsche kerk propaganda voert om eenvoudige zielen in haar netten te vangen." Men schijnt het daar nog altijd niet te kunnen verkroppen, dat wij ondanks art. 123 toch naast de Prot. in de Minahassa zijn binnengedrongen. De Indische kerk heeft hier 232.530 inl. leden.

De zending kan de volgende cijfers boeken : (opgeteld van Ned. Zend. Gen. en Sangi en Talaud com. ; Geref. Zendingsb. en Ned. Zend. Ver. vermelden geen cijfers) 352 (bij)posten, 99.075 leden, 419 scholen met 28.271 leerlingen. Met de Indische kerk mee : 231.605 prot. inl.

Katholieken zijn er op Celebes 16000 over 48 staties, 41 scholen, 2589 leerl.

SOENDA-EILANDEN. *Timor* heeft geen zending, de Indische kerk heeft er 64.355 inl. leden. *Soemba* wordt bewerkt door de Gereform. kerken van onze Noord. Oostel. prov. (Soemba zending) 27 posten 1 134 leden, 49 scholen, 2.371 leerl. Samen dus: 65.489.

Hier kunnen wij ook een woordje meepraten met onze 70000. kath. voorn. op Flores, met onze 173 scholen en 14.181 leerl.

MOLUKKEN EN NIEUW-GUINEA. Op *Ambon* en *Ceram* heeft de Indische kerk 105.471 inlandsche christenen, op Ternate 1109. Gegevens over scholen ontbreken.

Boeroe en *Halmahera*, beide terreinen van de Utrechtsche Z. V. schijnen veel moeite en weinig succes te geven. *N. Guinea* wordt ook al genoemd : „land van onze zorgen en tranen", hier en daar veelbelovende stukken. Baseler Zendelingen wenschen de Utr. Z. V. te helpen.

Alles te samen zijn er hier : 205 (bij)posten, 248 inl. helpers, 18.372 leden, 222 scholen met 7200 leerl. Met leden van de Ind. kerk mee 123.843.

Wij kath. noteeren hier 82 staties, 17.722 kath, 79 scholen, 3631 leerl.

Wanneer we nu *alles samenvatten* dan heeft de eigenlijke zending 1587 (bij)posten, 392.348 leden ; met de leden van de Ind. kerk en Gereformeerde Kerken maakt dat pl.m. 722.531, met Europeanen mee : 800.320. Aantal scholen 1.683.

Wij Kath. hadden in 1923 238 staties en 115.850 inl. kath., [1]) het geheele aantal is 149.043. Aantal scholen is 374. De verhouding is dus niet, of niet meer 10 : 1, maar 10 : 1½. En dan staan daar nog 47 millioen heidenen naast!

DE ZENDING IN ONZE WEST.

Ook in onze West zijn gevestigde Prot. kerken. In *Suriname* 13.000 leden op Curaçao 5.700. Op Saba (Curaçao), werkt ,,*the Society for the propagation of the Gospel*'' en op St. Eustatius en St. Martin (kol. Curaçao) de ,,*Wesleyan Methodist Missionary Society*'', maar Suriname is enkel terrein van de *Hernhutters*. Deze zending heeft ook een handelsafdeeling (zendings-firma C. Kersten) ; een belangrijk percentage van de winst komt ten bate van de zending, verder is het doel werkverschaffing. De firma heeft haar eigen scholen en ziekenfondsen, bouwmaatsch. enz. De ,,nieuwe Zending'' werkt onder de Boschnegers (2500 gedoopt), de Britsch-Indiërs (200 ged.) en Javanen (75 ged.), de ,,oude zending'' onder de negers in en om Paramaribo. Het totaal aantal leden van de Broedergemeente is 27.000, verdeeld over 31 posten ; 36 zendelingen (8 inl.), 31 scholen met 3500 leerlingen. Totaal aantal Prot. van Suriname is 40.000. Het bedrag, dat Hernhut in 1922 moest bijpassen was f 125.000. De markenkoers brengt de zending, vooral de scholen in groot gevaar. Bij het begrootingsdebat in 1923 heeft Idenburg zich ervoor gespannen. In Paramaribo is een steuncomité ; vanuit Holland komt pl.m. f 64.000.

Wij kath. noteeren voor Suriname : 8 Eur., 21049 Br. Indiërs, 1488 inl., totaal dus 22.545. Scholen zijn er 22, met 5279 leerl.

Op Curaçao enz. : 57.320 kath., 28 scholen met 6300 leerl. [2])

Ziedaar in korte trekken den stand der Protestantsche zending in Oost en West.

Bij dit overzicht moeten we niet vergeten :

Dat de zending op ons een voorsprong had van 70.000, toen wij begonnen.

Dat ze zich zoowat uitsluitend beperkt heeft tot Indië.

Dat ons missiewerk onder de inlanders eerst geen, later — vergeleken met de Protest. zending — tot heden slechts weinig stoffelijke en moreele steun van de Regeering ondervond.

Dat art. 123 zoowat alleen dient om ons katholieken tegen te houden. (Verschillende Protestanten toch (o.a. Ds. Lindeborn) geven zelf toe, dat

---

[1]) Wij vonden onlangs in de Missie-Ill. als aantal inl. kath. 135.000 volgens regeeringscijfers 1923.

[2]) Als eigenaardigheid zij vermeld, dat de statistieken van de Roomsche missie voor Oost en West tamelijk volledig opgenomen zijn in 't Jaarboekje, niet als aanhangsel maar als een onderdeel ('t laatste) van den arbeid in Oost en West. Alleen Mgr. van Velsen is geen tit. bisschop van Batavia, maar van Agani.

vele van hun terreinen te groot zijn. Ze zijn echter bezet en tot zendingsgebied geproclameerd, en dus gesloten voor onze missie. En de wijziging of afschaffing van dat artikel wordt telkens maar verschoven naar het volgende voorjaar.)

Tenslotte, dat het wel een beetje gemakkelijker is iemand protestant te maken dan katholiek.

Maar met dit al valt er genoeg te leeren van onze protestanten medechristenen : hun onderwijsactie, de zorg om inlandsche voorgangers te kweeken, de medische zending en ook de steunende belangstelling in het vaderland.

Heeft de Indische Missievereeniging, hebben de Missioneerende Orden, die in onze Oost werken, al de belangstelling en den steun, die zij hebben kunnen ? Toont ons katholieke volk, in al zijn rangen, te begrijpen, dat met den steun aan de Pauselijke Genootschappen de geefkracht niet is uitgeput en dat aan de behoeften, die allereerst op de zorg der Nederlandsche katholieken zijn aangewezen, nog lang niet voldaan is ?

De vraag stellen is ze beantwoorden. C. H.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND.

De Nederlandsche inzending ter Vaticaansche tentoonstelling. — Behalve de inzendingen onzer vele missioneerende Orden en Congregaties, die onder leiding hunner hoofdbesturen deelnemen aan de expositie voor de verschillende onderdeelen der tentoonstelling, heeft ook de Priestermissiebond in Nederland zorg gedragen voor de expositie van gegevens over de Nederlandsche Missieactie. Deze inzending is bedoeld voor de hierachter (blz. 122 en 123) beschreven zalen, A, B en C en 8. Zij bestaat uit :

1e. *Een kaart van Nederland*, ongeveer 2×2 M. groot, welke de grenzen van alle Nederlandsche gemeenten aangeeft en volgens de gegevens van het Bureau voor Statistiek 1920—1923 in iedere gemeente door verschillende arceeringen en door een cijfer het percentage der katholieken aanduidt, zoodat op de kaart met één oogopslag de verdeeling der kath. bevolking over ons land te zien is : hoe witter hoe Roomscher. In de verschillende gemeenten zijn aangegeven door zwarte kringen alle parochiekerken van Nederland ; deze kringen, in drieën gedeeld, zijn gevuld met kleuren naarmate er de drie Pauselijke Genootschappen bestaan (Voortpl. : *blauw* ; Kindsh.: *geel* ; S. P. L. : *bruin*). Verder zijn aangebracht alle studie- en moederhuizen der missioneerende orden : de Priesterorden met een vierkant, de Broederscongregaties met een ruit, de Zusters-congregaties met een driehoek ; deze zijn *rood* gekleurd als de orde hoofdzakelijk of uitsluitend voor de missie werkt, *groen* als zij ook ander werk uitoefent ; en *paars* als de stichting voor een buitenlandsche orde of congregatie dient. De bisdommen, tevens afd. van den P.M.B., zijn aangegeven door *paarse* grenslijnen en de plaatsen, waar in de laatste jaren een grootere missieactie of tentoonstelling werd gehouden van 3—8 dagen zijn onderstreept met *oranje*.

Daarbij is gevoegd een verklaring en een missieactie-statistiek in 7 talen.

De kaart — die ook in ons land op de missietentoonstellingen te zien is — wordt in Rome geëxposeerd in de zaal van den Priestermissiebond.

2e. In die zaal zullen ook afzonderlijke *gegevens over S. P. L.* worden geëxposeerd.

3e. Een groote *driekleurige grafiek* 0.80 × 1.20 M., voorstellende de ontwikkeling der Pauselijke Missiegenootschappen in Nederland van 1916—1924. Deze wordt ingezonden voor de zaal der Voortplanting en der Kindsheid.

4e. Een *collectie Kaarten* van 40 × 30 c.M. waarvan elk zal bevatten beschrijving (in Latijn en Nederlandsch) en afbeelding van een der Nederlandsche Liefdewerken tot steun der Missies, en de afbeeldingen van alle Missiehuizen en van de Nederl. Missiebisschoppen. Deze collectie, ongeveer 60 kaarten, wordt geëxposeerd in de zaal der Nationale Werken.

5e. Een *collectie boekwerken*, ruim 200 in getal, omvattend alle Nederlandsche Missieuitgaven (met inbegrip der tijdschriften e. d.), welke in Nederland zijn verschenen. Deze collectie behoort tot de bibliotheek.

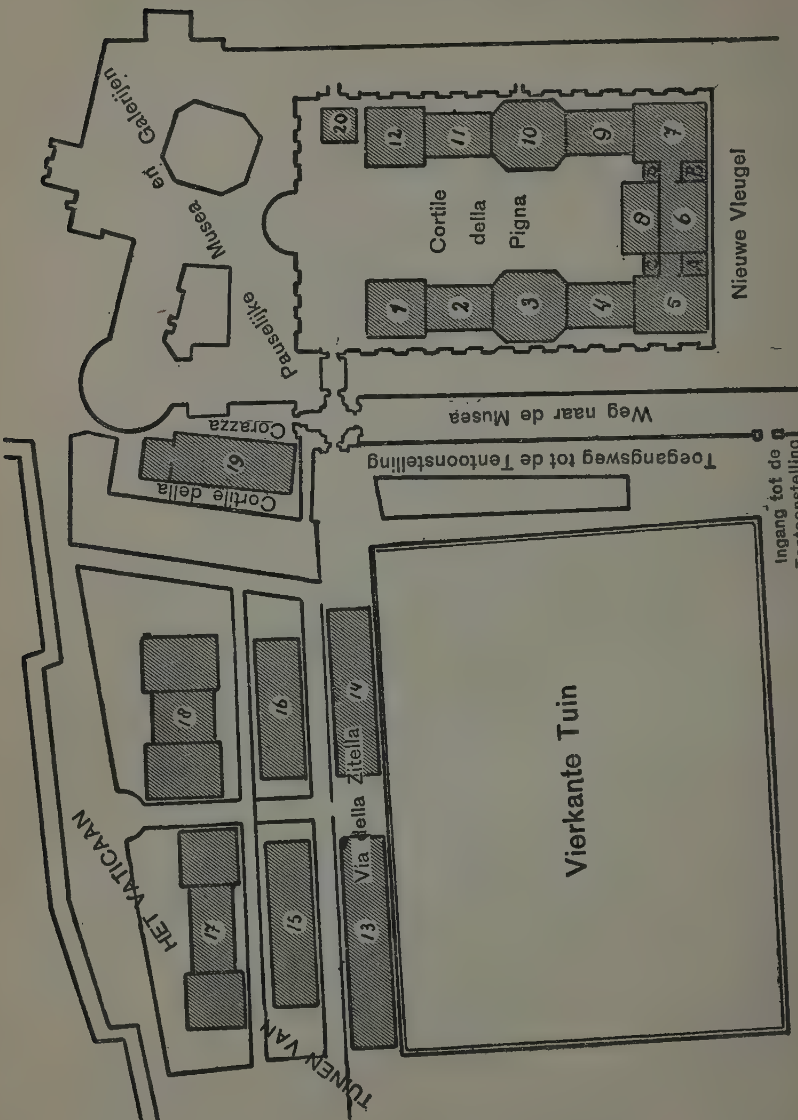
6e. Deze inzending was voor den P.M.B. een aanleiding uit te geven het prachtwerk *Nederland en de Missies*, dat alles bevat, wat er van de huidige Nederlandsche Missieactie te zeggen is en dit rijk illustreert. Dit prachtwerk, aangeboden aan Z. H. den Paus en aan Z. E. Kard. van Rossum, zal bij ieder onderdeel onzer inzending worden gevoegd ter informatie van de bezoekers, die meer studie van ons werk willen maken.

Het Apostolaat der Oostersche Kerk. — Het Eucharistisch Congres heeft onder ons o.a. de zichtbare uitwerking, dat het de belangstelling onzer geloovigen in de hereeniging der Oostersche schismatieke kerken met Rome, welke door Mgr. Sceptycki in ons land werd gepropageerd, en nadien door Paus Pius XI van de geheele Kerk gevraagd is, heeft doen toenemen.

Reeds Mgr. Sceptycki stichtte een liefdewerk de „Rutheensche Missie," dat in samenwerking met Mgr. Buscko, den president van het Seminarie te Lemberg, een veel breeder arbeidsveld heeft gekozen en nu werkt als het *Apostolaat der Oostersche Kerk*. Verschillende Zondagen achtereen, 21 Sept. te Rotterdam in de St. Ignatius, 28 Sept. te Leiden in O. L. V. Hemelvaart, 5 Oct. in St. Franc. v. Ass. te Rotterdam, 12 Oct. in O. L. Vr. Visitatie en 19 Oct. in St. Jan te Schiedam, heeft een plechtige hoogdienst volgens den Oosterschen ritus door den teruggekeerden Russischen Archimandriet, Mgr. Sergius Dabitch uit Parijs, de gewekte sympathie nog trachten te vergrooten.

Wij herinneren er aan, dat dit grootsche doel bevorderd wordt door het dagelijksch Wees Gegroet en de geringe aalmoes, welke het gestichte Liefdewerk vraagt. Pater H. van Keulen C.s.s.R. Goudsche Rijweg te Rotterdam is algemeen directeur, de heer Hesslfelt, Keizersgracht 89 te Amsterdam is secretaris. Zij verlangen niets liever dan in connectie te treden met priesters of leeken, die hun mooie werk willen bevorderen.

De Tweede Missiologische week te Leuven. — Van 9—11 Sept. werd te Leuven door de samenwerkende Missioneerende congregaties een studieweek gehouden, gewijd aan de bestudeering van den protestantschen zendingsarbeid en van de ontwikkeling van het onderwijs in de missiegebieden.

Pauselijke Musea en Galerijen
Cortile della Pigna
Nieuwe Vleugel
Weg naar de Musea
Toegangsweg tot de Tentoonstelling
Ingang tot de Tentoonstelling
Cortile della Corazza
Vierkante Tuin
Via della Zitella
TUINEN VAN HET VATICAAN
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
A
B
C

DE INDEELING DER VATICAANSCHE MISSIETENTOONSTELLING. (Bij den plattegrond.)

Uit de periodieke publicatie no. 2. der Vaticaansche Tentoonstelling nemen wij den plattegrond en de beschrijving over, opdat onze lezers zich een voorstelling zullen kunnen maken van hetgeen in Rome wordt voorbereid.

De bedoeling der tentoonstellingscommissie is een duidelijk beeld te geven van den evangelisatiearbeid der *Kerk*, zoowel in het heden als in het verleden. Daarom heeft zij de tentoonstelling niet ingedeeld naar de missioneerende Orden of naar den arbeid van bepaalde volken. Zij maakt slechts onderscheid tusschen een algemeen en wetenschappelijk deel en een deel dat elk der geëvangeliseerde streken, ingedeeld naar de werelddeelen, recht doet wedervaren.

De gebouwen, waarin de expositie wordt ondergebracht, zijn opgetrokken op twee binnenpleinen van het Vaticaan, de Cortile della Pigna en de Cortile della Corazza en in een deel der Vaticaansche tuinen en den aangrenzenden weg.

Gaande langs den ingangsweg, welke parallel loopt met de Via dei Musei, komt men eerst in de Cortile della Pigna aan het algemeen en wetenschappelijk deel der tentoonstelling. Volgens de orde door de cijfers op onzen plattegrond aangegeven, vindt men dan achtereenvolgens : 1. de *oorsprong* van alle missie : het H. Land; 2. de *geschiedenis* der missie : de ontwikkeling der geloofsprediking; 3. de *glorie* der missies: haar martelaren en heiligen; 4. het *werkterrein* der missies : een wetenschappelijke verzameling van taal- en volkenkunde; 5. de *arbeiders* der missies : gegevens aangaande de verschillende missioneerende Orden ; 6. (in het centrum der gebouwen) het *bestuur* der missies : de H. Congregatio de Propaganda Fide ; daaromheen groepeeren zich de *hulpmiddelen* der missies : n.l. de Genootschappen tot Voortplanting des Geloofs en der H. Kindsheid in zaal A, de Priestermissiebond en S. P. L. en de missieactie der studenten in zaal B, de Nationale en Bijzondere Liefdewerken in zaal C, en de inlandsche Clerus van de missies in zaal D. Na een overzicht van de verdiensten der missies voor *onderwijs*, *beschaving* en *wetenschap* in zaal 7, sluit een *bibliotheek* en *studievertrek* in zaal 8 het algemeen en wetenschappelijk gedeelte waardig af.

In de overige zalen vinden dan de *afzonderlijke missies* een plaats : 9, 10, 11 en 12 zijn bestemd voor Amerika, 13, 14, 15, 16, 17 en 18 voor Azië, Afrika en Oceanië of Australië.

Op de Cortile della Corazza is nog plaats gemaakt voor de laatst-ontworpen algemeene afdeeling der tentoonstelling, n.l. de medische afdeeling der missieactie.

En eindelijk wordt in no. 20 gezorgd voor de veiligheid : dáár woont de brandweer.

Voor de wetenschappelijke afdeelingen zijn de beste mannen der wereld vereenigd in verschillende subcommissies, die alom medewerking zoeken, om aldus bijeen te brengen een merkwaardig getuigenis van den edelmoedigen offerzin en den onschatbaren beschavenden invloed der katholieke missioneering, die door de wereld te winnen voor Christus ook dit aardsche leven verheft en veredelt.

Voor de andere afdeelingen werken de verschillende missioneerende orden en de missies samen om een zoo gedetailleerd mogelijk volledig beeld te geven van wat er op de wereld in verband met de prediking des Christendoms te zien en te beleven is.

Studenten-Missiecursus. — Van 30 Augustus—2 September: Missiecursus in St. Jozefsstudiehuis (Mill-Hill) te Tilburg, georganiseerd door de R. K. Missie-interacademiale. Volgens het programma werden inleidingen gehouden door: Pater Susante C.S.C.M., China; Pastoor Hartwijk, Finland; Pater B. Visser M.S.C.: De oud-Portugeesche Missiën in Ned.-Indië; Pater van Aerntsbergen S.J. leidde een praatavond; Père Lebbe, Lazarist sprak over: Onze medestudenten uit Missielanden; en Pater Raaymakers C.S.C.M., sprak bij het bezoek aan Sparrendaal, waarheen op 1 September (lustrumdag der I. A. M.) een uitstapje werd gemaakt.

31 Aug. werd een bezoek gebracht aan het missiehuis der paters van het H. Hart te Tilburg. Mgr. Biermans en Kan. Mgr. Ross bezochten den cursus.

Pax Romana, de internationale der Roomsche studentenactie, plaatste te Buda-Pesth bevordering der wereldmissie op haar program. Bemoedigend, vooral voor de toekomst.

Tentoonstelling te Bolsward van 23—30 Juli door de Franciscanen.

Zundert, d.w.z. Groot- en Klein-Zundert, hield van 15—17 Aug. een welgeslaagde Missietentoonstelling met de daaraan verbonden actie: de Lazaristen, de Witte Paters, de Redemptoristen, Mill-Hill en de Zusters van Roosendaal namen er deel aan.

Missiefeest te Weert. — Van 5 tot 9 September missie-tentoonstelling door de Franciscanen over den godsdienstigen en cultureelen toestand van China en Brazilië. Dagelijks lezingen met lichtbeelden. O.a. was de stichting van een studiebeurs voor een missionaris-student de vrucht dezer dagen.

De 1e Westlandsche Missieweek is van 14—18 Sept. te Naaldwijk schitterend geslaagd. Een goed verzorgde kinderoptocht was er aan verbonden. S. P. L. won de parochie Naaldwijk als „weldoener".

Groenlosche Missiedagen. — Te Groenlo werden van 21 tot 24 September Missiedagen met een Missietentoonstelling gehouden, waartoe de Franciscanen, Steyl en Mill-Hill hun medewerking verleenden. Ook de parochies Borculo, Neede, Meddeho, Eibergen en Rekken namen aan deze Missieactie deel. Druk bezoek, ook van niet-katholieken.

Rekken richtte een afd. S.P.L. op.

Tentoonstelling van Missienaaikringen werd gehouden op 19—21 Juli te Breda, op 7 Sept. te Hilvarenbeek, op 7 en 8 Sept. te Best, op 14 Sept. te Udenhout.

Missiedagen werden gehouden door de Priesters van het H. Hart te *Maarsen* (10 Aug.), te *Sittard* in alle kerken (24 Aug.), te *Beugen* (31 Aug.) en te *Swalmen* (4 Sept.).

Te Amsterdam zou onder leiding van Kap. J. Mol een beperkte Missietentoonstelling worden gehouden in 't Broerehuis van 25 Oct. tot 2 November, Men beoogt de Amsterdamsche Missieactie daardoor meer aan te vuren. Acht congregaties, alsmede Bethanië en 't S. Franc. Liefdew., exposeeren er.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES.

MISSIEPERSONEEL.

Vertrokken. — Z. D. H. Mgr. C. van de Ven, bisschop van Alexandrië keerde 12 Sept. naar zijn bisdom in N.-Amerika terug.

Van de Nederl. Capucijnen de prs. Marius en Egbertus 9 Nov. naar *Borneo* (2e keer).

Van de Nederl. Carmelieten 1 October naar *Brazilië* de Paters Canisius Meuldermans, Raphaël Wilens, Benignus Dissel en Patritius v. Helvoort. (2e keer).

Van de Nederl. Dominicanen Fr. Stephanus Hillen naar *Puerto-Rico*. 11 Oct. (1e keer).

Van de Missionarissen der H. Familie, de paters F. Nolte (2e keer) en F. Scholz en Th. Romijn, (1e keer) naar *Brazilië*, 17 Sept.

Van de Nederl. Jezuïeten p. M. A. Kusters naar *Java* 20 Sept.

Van de St. Josephs Congregatie van Mill-Hill de fathers voor *Madras* J. v. d. Riet (2e keer), Ch. Aelen en B. Roes; voor *Belg. Congo* P. Theeuwes en J. Roosmalen; voor de *Philippijnen* L. Schouten en M. Heiman; voor *Kamerun* P. Ham en L. Jacobs; voor den *Boven-Nijl* H. Knüwer, L. Bartels en J. Cloosterman.

Van de Congregatie der Missie (Lazaristen) de EE. HH.: naar *China* (Yungpingfu) C. Louws, J. Meys en L. Vonk, 11 September; naar *Java* (Soerabaja) H. van Megen en H. Kock, 11 September: te Singapore zal zich bij hen voegen Th. de Smet, die reeds 15 jaren werkzaam is geweest in China en thans is overgeplaatst naar Soerabaja: naar *Bolivia* F. van Dijk en J. Rijntjes 2 October; naar *Guatemala* Fr. Beckmann (2e maal), 2 October; naar *Syrië* W. van Rutten (2de maal).

Van de Nederl. Montfortanen de paters: naar *Nijassaland* (Afrika), Jos. Keulen en Fr. Bruls; naar *Columbia* (Z. Amerika) H. Daniëls; naar *Denemarken* P. Boerrigter; naar *N.-Amerika* M. Lagro en H. Weerts; naar *IJsland* Joh. Gunnarsson uit Reykjavik.

Van de Congregatie van den H. Geest de broeders: Mono (J. van Leeuwen). Johannes (J. Peeters) naar *Belgisch Kongo;* Valentinus (H. Stultjens) en Michaël (J. Brosens) naar *Bagamoyo* (14 Oct.).

Van de Nederl. Passionisten P. Alexius Schoemaekers (2e keer) naar *Ali Anife* in de Dobroedsja (bisd. Bucharest) en br. Gerardus Hoeben (2e keer) naar bisdom *Nicopólis*, N. Bulgarije, in Aug.

Van de Nederl. Witte Paters naar *Roeanda* P. de Bekker (2e keer), 24 Juli, en Br. Pancratius Roothaan (2e keer), 18 Sept.; naar *Nyanza* P. Verfürth (2e keer), 18 Sept.; naar *Opper-Congo* P. v. d. Tillaert en Br. Bernardinus Heyen (2e keer), 2 Oct.; naar *Oeganda* Br. Cyprianus v. Griensven (2e keer), 2 Oct.; naar *Kilo* Br. Cornelius Akkermans (2e keer), 2 Oct.

Van de Priesters van het Godd. Hart de paters M. Beutener, 9 Sept. naar *Congo* (1e keer); H. Hartwijk (2e keer) en F. Cobben (1e keer) 9 Sept. naar *Finland*; F. Geraedts Missieoverste (2e keer) en Ign. Bloemsaal (1e keer) 17 Sept. naar *Brazilië*; W. Hovers (1e keer) 22 Sept. en de Br. Majella (1e keer) 9 Sept. naar *Zweden*.

Van de Nederl. Redemptoristen P. B. Willems en Br. Dorotheus van Leent, (2e keer), 17 Sept. naar *Brazilië*; P. van Esch (2e keer) en Br. Monulphus (1e keer) 16 Oct. naar *Suriname*.

Van de Scheutisten de Paters Ch. Dekkers en M. Vermeulen naar *China* in Aug.; en Br. Petrus van Iersel (2e keer) naar Congo 9 Juni.

Van het Gezelschap van het Goddelijk Woord onder 22 paters en 26 broeders de Nederlanders P. H. E. van Vree (1e keer) naar *Zuid-Shantong* 27 Sept.; P. E. van Baar. (1e keer) naar *Austr. N. Guinea* 27 Sept.; P. G. Van Velzen, die hier hoofdacte L. O., en Maleisch behaalde, (2e keer) en Br. Andreas H. van Eijck (1e keer) naar de *Kl. Soenda-Eil.* 25 Oct.; P. J. Pessers en Br. Benedictus de Preie (1e keer) naar *Kl. Soenda-Eil.* 14 Nov.; P. H. Wortel, (2e keer) en Br. Jacobus v. d. Meer (1e keer) naar *Austr. N.-Guinea*, in Nov.

Van de Saeculiere Priesters Mgr. van Heysteren uit Venray naar *Noord-Amerika*: de Père, Wisconsin (Sept.) 3e keer; de eerw. hr. L. Holtzer naar *Finland* (2e keer); de eerw. heer A. Rottier (in Aug.); G. de Geus (in Oct.) en L. N. van Delft (20 Sept.) naar *Noorwegen* (1e keer).

Van de Brs. van Huybergen br. Hieronymus naar *Borneo* (9 Nov.).

Van de Fraters van O. L. Vr. van Barmhartigheid te Tilburg 20 Sept. naar *Padang*: Fr. Melchior J. van Bokhoven, Fr. Franciscus Regis H. v. d. Vaart, Fr. Alfonsus M. Vissers; voor *Celebes* Fr. Chromatius, H. van Belkom en Fr. Xaverius, J. v. d. Gevel. 18 September naar *Curaçao*: Fr. Franciscus de Paula Nic. van Dieten; Fr. Joannes de Deo P. Verbunt; Fr. Rigobert P. Maas; Fr. Apollonius Jos van Beurden; Fr. Ewaldus G. van Hoof; Fr. Joannes Nepomucenus A. Jacobs; naar *Suriname*: Fr. Jacobus Major Adr. Vermeulen; Fr. Octavianus Joh. van Wetten; Fr. Gerardus Majella J. Spijkers (wordt van Curaçao naar Suriname overgeplaatst); Fr. Gerontius Alf. v. Ierland en Fr. Theobaldus Ger. Eling (2e keer). 9 November Fr. Domitianus G. Simons Tilburg voor *Padang*; Fr. Adriano H. de Louer en Fr. Electus G. Lemmens voor *Celebes*. Met deze laatsten zal de H. E. Fr. Superior ter visitatie meegaan.

Van de Zrs. van O. L. V. Moeder van Barmhartigheid te Tilburg de Zrs. Odulphus Roefs en Aemiliana Willems naar *Suriname*.

Van de Dochteren der Wijsheid Zr. Helena Fr. van Haeren in October naar *Denemarken*.

Teruggekeerd. — Van de Minderbroeders Capucijnen, P. Salvator van Someren (J. van der Weerden) en Br. Faustus van Ommel (H. Verheyen) uit *Borneo*, 16 Sept.

Van de Minderbroeders Franciscanen, P. Plechelmus Stals uit *Z.-Chansi*, en de Paters Bonifatius v. Emmerik, Laurentius van Veen en Ludovicus Geldens, en Br. Daniël Staacks uit *Brazilië*; P. Donatus v. Adrichem, Wilfridus van Dijk en Sigebertus Moll uit *Australië* (Rydall).

Van de Priesters van het H. Hart p. A. Colen uit *Congo*.

Van de St. Josephscongregatie v. Mill-Hill father N. Stam uit *Congo* (Nov.)

Van de Mission. v. h. H. Hart p. P. v. d. Kolk en dr. C. Nijens uit *Nederl. Nieuw-Guinea*.

Van de Nederl. Jezuïeten p. A. Fisscher uit *Java*.

Van de saeculiere priesters, de E. H. Deckers, die wegens ziekte ontslag verkreeg als pastoor te *Bene Mered* in het bisdom Algiers.

Van de Nederl. Montfortanen P. P. ten Dijck uit *Shiré* en P. A. Wilshaus uit *Haïti*.

Van de Broeders van Oudenbosch br. Albertus P. Groot uit *Java* in October.

Overleden. — *Rector A. A. Crul* †. 2 September stierf te Bergen in Noorwegen rev. A. A. Crul, geb. te Leur bij Breda, in 1846; hij vertrok in 1879 naar Noorwegen. Hij werkte te Hammerfest, Tromsö, Frederikshald en Frederiksstad.

Pater W. J. v. d. Nieuwenhof †. Te Chicago (V. S.), overleed de Eerw. Pater W. J. v. d. Nieuwenhof, van de St. Joseph's Society voor de missiën onder de kleurlingen. Hij studeerde te Gemert.

Van de Missionarissen der H. Familie overleed 30 Juli te *Parnahyba* in Brazilië Pater *Joannes Agethen*.

Broeder Timotheus O. M. C. †. Te Singkawang (*Borneo*) overleed Br. Timotheus van Leende, van de Orde der Capucijnen, (in de wereld Joannes Jacobus Evers). Deze vertrok in 1908 naar Borneo.

Eerw. Broeder Stefanus †. Den 12en Augustus is te Soerabaja overleden de Eerw. Broeder Stefanus (Simon Christen) van de Congr. der Broeders van Oudenbosch. Geboren 1861 kwam hij in 1886 te Soerabaja.

Eerw. *Broeder Julius* der Broeders van Oudenbosch, die onlangs jubileerde, is in October overleden.

Eerw. Frater Mattheus C. F. de Lau der Fraters van Tilburg overleed 43 jaren oud te Paramaribo, waar hij sinds 1914 arbeidde.

Zr. Sylvana Peeters der Congr. van Veghel overleed te Singkawang 28 jaren oud, na één jaar missiearbeid.

Soeur M. Rita. — 10 Juli overleed te Curaçao de Eerw. Soeur M. Rita, (Johanna Sonderen) geboren te Lichtenvoorde in 1876.

Zr. Marie Gabriël. — 29 Aug. 1924 overleed in het St. Elisabeth gasthuis te Curaçao de 76-jarige Zr. Marie Gabriël van de Gasthuiszusters van Breda, die sinds 1894 werkzaam was in de missie.

Moeder Josephina. — In het St. Elisabeths-Gasthuis te Curaçao is overleden de Eerw. Moeder Josefina, in de wereld Maria Tenholter uit Schoonhoven; sinds 16 November 1916 Overste van genoemd gasthuis.

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Nieuwe Missioneerende Congregaties. — De *Congregatie van Sint Lucia der Zrs. Franciscanessen*, wier moederhuis te Bennebroek is gevestigd, zullen een missiestatie gaan bedienen in Sawah-Loento op de westkust van Sumatra in de prefectuur van Padang. Het is te verwachten dat op betrekkelijk korte afstand spoedig nieuwe missieposten zullen kunnen worden geopend. Omstreeks de helft van 1925 zal de eerste karavaan uittrekken.

— Ook de *Zusters Franciscanessen van het Sint Elisabethgesticht te Breda* zullen in 1925 een statie te Medan in de prefectuur Padang aanvaarden.

De Sint Josephscongregatie voor Vreemde Missiën van Mill-Hill heeft een nieuwen Algemeen Overste gekregen in den persoon van Mgr. J. Biermans, tit. bisschop van Gargara, tot dusver Ap. Vic. van den Boven-Nijl.

Van de Nederl. leden dier Congreg. zijn nog benoemd tot 2e Consultor father A. v. d. Deyssel; tot assistent-consultor Dr. H. Ahaus; tot procurator te Rome Dr. C. Schut; tot rector te Roosendaal C. Schoemaker; tot prof. te Mill-Hill L. Oosterlaan; tot prof. te Roosendaal J. Meyer en M. Onstenk, en te Tilburg R. Kempermans en J. van Heiningen; tot procurator te Roosendaal A. Witlox.

Varia. — Tegen het einde van 1924 zal verschijnen een Gedenkschrift bij gelegenheid van het **25-jarig bestaan der Franciscaansche Missie in Brazilië.**

— De Minderbroeders hebben in het klooster der Geeseling te Jerusalem een **Instituut voor Bijbelstudie** geopend. De naam van Pater Dr. Gaudentius Orfali O. F. M., wiens geschriften worden geroemd om hun kalm en wetenschappelijk karakter, is alreeds een waarborg voor de nauwgezette uitvoering van de groote taak, waartoe dit Instituut in de naaste toekomst zeker is geroepen.

— **De 2de IJslandsche priester** sinds de Hervorming, Joannes Gunnarsson, zoon van een der eerste IJslandsche bekeerlingen, kleinzoon van den edelmoedigen Eynar' Asmundson, die als Lutheraan er een veroordeeling aan waagde om den eersten IJslandschen missionaris te herbergen, is 14 Juni als Montfortaan door Mgr. Diepen priester gewijd, en sindsdien in IJsland werkzaam.

— **Mgr. Geurts,** die binnenkort met zijn vicariaat jubileert, wijdde 14 Juni weer twee chineesche priesters, de eerste saeculiere priesters in zijn vicariaat.

— Te **Washington** wordt, in verbinding met de Katholieke Universiteit, een nieuw *missie-seminarie* der Missie-congregatie van het H. Kruis opgericht, dat bestemd is voor het opnemen van studenten in de theologie en candidaten voor de missie in Bengalen. (Tijd 30 Mei.)

— **Mgr. D. Theelen** vierde 23-24 Sept. zijn 25-jarig priesterfeest. Tien jaren staat hij nu zorgvol aan het hoofd van een der moeielijkste bisdommen der wereld.

— In **Brazilië** hebben de Redemptoristen te Cengonhas du Campo een klein-seminarie opgericht.

— Het **Gezelschap van het Godd. Woord** opende 8 Sept. het Missiehuis St. Jan te Soesterberg.

— Het **2e Juvenaat der Missionarissen van het H. Hart** te Velsen-Driehuis is 2 Oct. door Mgr. Callier ingewijd.

— In **Zuid-Chansi** is te Hong-Tong een catechistenschool geopend met 23 leerlingen, en te Sin-tchoong een voorbereidend patronaat daartoe.

IMPRIMATUR

J. POMPEN, Vic.-Gen,

Buscoduci, die 22 Octobris 1924.

MONSEIGNEUR ANTONIUS VAN VELSEN, S.J.
TITULAIR BISSCHOP VAN AEZANI, APOSTOLISCH VICARIS VAN BATAVIA

BIJ HET PORTRET VAN MGR. ANTONIUS VAN VELSEN, S.J.

't Was voor geheel Oost-Indië, voor het Apostolisch Vicariaat van Batavia in 't bijzonder, een blijde tijding, dat de Directeur van het St. Vincentius-Gesticht te Buitenzorg door den H. Stoel benoemd was tot opvolger van Mgr. E. S. Luypen met den titel van Bisschop van Aezani en Apostolisch Vicaris van Batavia.

Z. D. H. werd geboren te Overveen den 8sten Februari 1865 en deed zijn eerste studiën aan het toenmalig St. Aloysius-College te Sittard. Op twintigjarigen leeftijd deed hij zijn intrede in het Noviciaat der Jezuïeten. Men schreef toen 1885. Z. D. H. is dus 40 jaren in de Orde van St. Ignatius. Niemand had hem toen een zoo lang en vruchtbaar leven durven voorspellen. Tot tweemalen toe zagen zijn Oversten zich uit hoofde zijner zwakke gezondheid genoodzaakt hem naar Davos in Zwitserland te zenden, om daar in de frissche berglucht de noodige krachten voor verderen arbeid te verkrijgen. De kuur slaagde volkomen, zoodat Z. D. H. den 8sten September 1895 priester gewijd kon worden.

Kort daarop nl. in 1897 vertrok hij als missionaris naar Oost-Indië en werd hem de Minahassa in Noord-Celebes als arbeidsveld aangewezen.

Van zijn arbeid aldaar kan geen beter denkbeeld gegeven worden dan door de beschrijving, die het maandschrift „St. Claverbond" daarvan geeft in de aflevering van Mei 1924.

„Ondanks fellen tegenstand had het Katholicisme vasten voet gekregen in de Minahassa en breidde zich immer verder uit. Voor de ruim 5000 verspreide Roomschen konden slechts twee missionarissen aangewezen worden. Vijftien scholen onder leiding van inlandsche catechisten werden bezocht door 700 leerlingen. De toestand was allertreurigst ; schoolmeubelen waren er niet, de onderwijzers waren gekozen uit de meest geschikte huisknechts der pastoors !

Erkenning en subsidieering dezer schooltjes door de regeering was onmogelijk, zoolang de onderwijzers niet aan de gestelde eischen voldeden. De godsdienstkennis, ook bij de volwassenen, was uiterst gebrekkig. Konden dan die Roomschen ijverig zijn ? En daartegenover stonden de protestantsche en regeeringsscholen, goed ingericht en gesteund door 't gouvernement !

Spoedig had Pastoo rVan Velsen's ordelijke en ordenende geest den toestand overzien, en stond het bij hem vast, dat degelijke missioneering onmogelijk was zonder voorafgaande oplossing der schoolkwestie. Dáárheen moest het zwaartepunt der missie-actie verlegd. En nu vatte hij het, vooral in die dagen, stoute plan op, de opleiding der onderwijzers voor zijn persoonlijke rekening te nemen, en mettertijd tot een R. K. Opleidingsschool voor inlandsche onderwijzers te komen. Door degelijke vorming der onderwijzers zouden de dorpsscholen tot hooger peil worden opgeheven, en tegelijk de geloofskennis op solieden grondslag komen te staan. Eerst dan zou de uitbouw der missie dieper en breeder kunnen worden.

Reeds einde 1899 begon Pastoor Van Velsen de onderwijzers beter voor hun taak te bekwamen. Na afloop der school, die om 12 uur eindigde, ontvingen zij middaglessen te Taratara en te Tomohon. In deze laatste plaats werden jongens uit andere dorpen in den kost gedaan, zoodat ook deze de middaglessen konden volgen. De parochieele zorg voor de verspreide christengemeenten mocht evenwel onder dezen nieuwen arbeid niet lijden. Daarom werd Pastoor Van Velsen behalve missionaris ook nog wandelleeraar, d.i. hij nam de school op reis mee. Zijn dienstreizen hadden veel van karavaantochten. Gewoonlijk toch trok hij uit met drie of vier karren. Op de eerste zat hij zelf, op de volgende waren kisten met timmergereedschap, om, waar 't noodig was, de kerkschooltjes wat te kunnen herstellen, een kist met verf om de altaartjes weer wat op te knappen, een kist met eetwaren en eindelijk een kist met schrijfgerief, boeken en dergelijke. De jongens volgden te paard. In de missiestaties gaf hij 's morgens eerst gelegenheid tot biechten, droeg de H. Mis op, gaf catechismus aan de bevolking en na een sober ontbijt begon de klas voor de toekomstige onderwijzers. 's Anderendaags trok hij weer verder, gevolgd door zijn trouwe kweekelingen. Zoo bleef de kleine karavaan soms twee, drie weken onderweg, tot zij eindelijk weer te Woloan aankwam en het onderricht geregeld kon worden voortgezet.

Te Woloan werd in 1900 een huis gebouwd. Daar kwamen de candidaten iedere week bijeen en ontvingen van Donderdag 4 tot Zaterdag 12 uur voortgezet onderricht in den godsdienst en in de noodige schoolvakken. Van allerlei tegenslag, waarbij menigeen den moed zou verloren hebben, spreken we hier niet. Pastoor Van Velsen's voorzichtige en vaste leiding, nevens zijn beminnelijk geduld en onwrikbaar Godsvertrouwen kwamen al de moeilijkheden te boven. In Februari 1905 kon, dank ook aan een milder bestuur, de opleidingsschool voor inlandsche onderwijzers met 15 leerlingen worden geopend. Van Pastoor Van Velsen's eerste leerlingen behaalde Philip Palit het diploma van hulponderwijzer in 1906, Hendrik Tinangan in 1907. Zij werden zijn eerste helpers aan de Normaalschool. In 1910 kwam

Pastoor Van Aernsbergen uit Larantoeka en bracht de zeven eerste Florineezen mee voor de school, in 1911 Pastoor Schmedding.

Was het niet roekeloos, op de helft der missionarissen van de Minahassa beslag te leggen voor de Normaalschool ? De uitkomst heeft het antwoord gegeven. Woloan is de kracht-centrale geworden van het Katholiek inlandsch onderwijs voor de Minahassa en tot op zekere hoogte voor den geheelen Archipel. In 1913 werd aan de Kweekschool — die sinds 1907 regeeringssubsidie ontving — het eerste eind-examen afgenomen, en sedert slagen gemiddeld acht leerlingen per jaar. Dientengevolge konden verschillende dorpsscholen, die vroeger geheel ten laste der Missie waren, steun van het gouvernement ontvangen. Doch meer, Woloan heeft ongeveer 25 onderwijzers kunnen uitzenden naar Borneo, Kei, Sumatra en vooral naar Flores, toen daar de organisatie van het inlandsch onderwijs door de Regeering hoogere eischen stelde. Eén zaak is steeds een onvervulde wensch gebleven : Pastoor Van Velsen had zoo gaarne te Woloan een eigenlijke *R. K. Kweekschool* met Nederlandsch als voertaal gezien ; meer dan een *R. K. Normaalschool* met Maleisch als voertaal werd hem niet toegestaan.

Niet minder dan het onderwijs vond de godsdienstige ontwikkeling der Maleiërs haar steun te Woloan. In 1909 begon Pastoor Van Velsen een Maleisch maandblaadje, ,,Geredja Katholik'' (Katholieke Kerk), uit te geven, weldra met illustraties versierd, en als bijlage een serie boekjes : ,,Iman dan Ilmoe'' (Geloof en Wetenschap), om onder de Maleische bevolking van den Archipel geloofskennis te verspreiden en dwalingen te weerleggen. Bovendien gaf hij in goed verzorgd Maleisch een nieuwbewerkte en vermeerderde uitgave van het kerkboek ,,Penimpan serani'', vertaalde den kleinen en den grooten Catechismus der Nederlandsche bisdommen, gaf een kleinen Catechismus uit in de Tooemboeloe-taal, die te Woloan gesproken wordt en dan nog een handboekje voor de Congreganisten in 't Maleisch.

Toen in 1919 de Missionarissen van het H. Hart van Tilburg de Minahassa-Missie overnamen, die sinds 13 November 1911 aan Pastoor Van Velsen's leiding was toevertrouwd, hadden ze slechts voort te zetten, wat zoo gelukkig was begonnen. Het aantal Katholieken was sinds 1897 verdubbeld (ruim 11.000), verdeeld over 3 hoofdstaties en 36 kleinere plaatsen met schoolkerkjes. Er waren 40 scholen met ongeveer 90 onderwijzers en een R. K. Normaalschool met 49 leerlingen.

De Zusters van het Gezelschap J.M.J. verzorgden de meisjesscholen te Menado en te Tomohon, en een ziekenhuis in de laatste plaats, en ondervonden, als belooning voor haar onuitputtelijk geduld gedurende negen jaren van tegenwerking, 's Hemels rijksten zegen.

En hoe diep de katholieke zuurdeesem reeds is doorgedrongen, bewijst de komst van drie jonge Minahassers in het Seminarie te Moentilan in den loop van 1923.

Voor Pastoor Van Velsen was het uur van scheiden geslagen. 't Werd diep gevoeld aan beide zijden. Dat bewees het plechtig afscheid te Woloan

op 21 Juni 1921. Op Java zou hij eindelijk — voor een Europeesch verlof had de ijverige Missionaris in een kwart eeuw nooit tijd kunnen vinden — eenigszins tot rust kunnen komen. Lang mocht die rust echter niet zijn.

Te duidelijk bleek hij de aangewezen man om als Directeur van het Vincentiusgesticht te Buitenzorg op te treden. Daar kwam het Officierskruis der Orde van Oranje-Nassau zijn verdiensten op 't gebied van onderwijs erkennen, gelijk Raden Kamil, Inspecteur van het inlandsch onderwijs, het openlijk deed in den Volksraad.

Te midden van zijn jongens ontving Mgr. Van Velsen de benoeming als opvolger van Mgr. Luypen. In een periode, die juist door het onderwijs de verbreiding van het Katholiek Geloof op Java zoo krachtig ziet bevorderen, moge Mgr. Van Velsen de man blijken, door de Voorzienigheid sinds jaren voorbereid, om onzen heiligen godsdienst met immer hooger luister te doen bloeien in de veelbelovende Java-Missie.

Gezegend Hij, die komt in den naam des Heeren !

RES GESTA DEI.

EENIGE HISTORISCHE AANTEEKENINGEN AANGAANDE S.P.L.

In Februari 1920 ontving prof. (nu mgr.) Smit de eerste Nederlandsche giften voor het Liefdewerk van den H. Petrus tot opleiding eener inlandsche geestelijkheid in de missiegebieden, en nu — nadat het Werk vijf jaren in ons land voor dit nobele doel heeft gearbeid — mag worden berekend, dat in 1924 de jaaropbrengst de 140,000 gld. ruim heeft overschreden.

Met wonderbare snelheid heeft dit Werk zich ontwikkeld en stormenderhand de sympathie van tienduizenden gewonnen. Past het dan niet dat ik dit lustrum dankbaar herdenk? Enkele historische aanteekeningen over dit Pauselijk Missiegenootschap, dat — vóórdat het zijn zegetocht in ons land beginnen mocht — een periode van lijden en strijden heeft doorgemaakt, die het stempelt tot een echt werk Gods, vormen daarvóor een geschikt middel.

De volgende bijzonderheden zijn ontleend aan de Fransche Revue „Le Prêtre indigène", in het eerste nummer van April 1921 en het laatste nummer van October 1924.

I. *De oorsprong van het Werk.*

Het Liefdewerk van den H. Petrus tot opleiding van inlandsche priesters in de missiegebieden werd reeds in 1889 begonnen door twee Fransche dames, mevrouw Stéphanie Cottin weduwe Bigard en haar dochter Jeanne Alexandrine Bigard te Caen in Normandië. Deze beide hadden uit verschillende brieven van missiebisschoppen geleerd, dat de toekomst der missiën voor een groot deel afhangt van de vorming van een eigen geestelijkheid ; en daar zij daarbij telkens hoorden, dat er wel roepingen, en degelijke en vertrouwbare roepingen, te vinden waren, doch dat de middelen ontbraken om die op te leiden en te brengen tot het einddoel,

besloten zij iets te doen om hier hulp te brengen. Zij trachtten dan gebeden te vragen en aalmoezen te verzamelen voor dit doel, en wisten verschillende medewerksters aan dit liefdewerk te verbinden. De overtuigende kracht, die een eenvoudige en zelfverloochenende geest in zijn woorden weet te leggen, deed onder Gods zegen deze vrouwen slagen in haar pogen.

Zoo ontstond reeds eenige jaren vóór de beroemde encycliek van Paus Leo XIII van 24 Juni 1893, die zulk een grooten stoot gaf aan de opleiding van den inlandschen clerus van Indië, in Frankrijk het eerste begin van S. P. L.

Door een eigenaardigen samenloop van omstandigheden, waarin wij zeker Gods bijzondere leiding mogen erkennen, was de Paus de eerste kerkvorst, die met het Werk zijn instemming betuigde; een reeks aflaten volgde spoedig ; en kort daarop werden deze zelfs in perpetuum verleend.

Onderwijl had de Congregatie de Propaganda Fide in 1896 haar eerste officiëele goedkeuring aan het Werk verleend en daarmede de reeks van aanmoedigingen geopend, die S. P. L. zouden verzekeren van den steun der Kerk en daardoor van den zegen Gods.

De gestadige en gelukkige ontwikkeling, hoe bescheiden ook in vergelijking met hetgeen er te doen viel, had bij de stichteressen de overtuiging gevestigd, dat zij aan haar onderneming, die voor alle missiën bestemd scheen, de noodige stabiliteit moesten verzekeren. Zij trachtten dus „rechtspersoonlijkheid" te verwerven. Doch daarmede moest men in die dagen van fel anticlericalisme niet bij de Fransche regeerders aankomen! Zij wendden zich dan naar Fransch-Zwitserland en vonden werkelijk in het katholieke kanton Freiburg een gunstig onthaal. Gesteund door den heer Georges Python, president van den Conseil d'Etat, en andere invloedrijke personen richtten zij tot de kantonnale regeering een aanvrage om goedkeuring.

Den 6en September 1902 werd het Institut de Saint Pierre in beginsel goedgekeurd en den 18en October ontving het definitief rechtspersoonlijkheid.

Wat het Werk na een ruim tienjarige periode van zwoegen en offeren toen beteekende kan men leeren uit het verslag, dat Jeanne Bigard op het Mariaansch Congres te Freiburg in Augustus 1902 uitbracht en waarin zij getuigde :

Depuis sa fondation (1889) jusqu'au 31 décembre 1901 l'Oeuvre de Saint Pierre avait fondé quarante-cinq bourses perpétuelles dans les séminaires indigènes, à savoir : quatre bourses au séminaire de Nagasaki, Japon ; — vingt-deux bourses au Noviciat Indien à Trichinopoly, Indes ; — deux bourses au séminaire de Mysore, Indes ; une bourse au séminaire de Hakodate, Japon ; — une bourse au séminaire de Loango, Congo Français, Afrique ; — quatre bourses au séminaire de Pondichéry, Indes ; — une bourse au séminaire de Jaffna, Ile de Ceylan ; — une bourse au séminaire de Saïgon, Cochinchine Occidentale ; — une bourse au séminaire de la Cochinchine Orientale ; — une bourse au séminaire du Tonkin Occidental ; — une bourse au séminaire Grec-Melchite de Sainte-Anne de Jérusalem. De plus l'Oeuvre avait payé les frais d'éducation complète de quatorze séminaristes indigènes par des pensions annuelles à savoir : huit au Japon ; — quatre en Mandchourie Méridionale ; — une à Pondichéry et une en Corée.

Vier en dertig inlandsche priesters, die een beurs hadden genoten of aangenomen waren door het Werk van den H. Petrus, bewezen toen reeds belangrijke diensten aan het apostolaat.

De voornaamste medewerksters van mevrouw en mejuffrouw Bigard waren in die dagen : mevrouw Tabouret, mejuffrouw Huet, mevrouw Légouix en hare dochters, mevrouw Deschamps en haar dochter, mevrouw de Saint-Léger.

Ook de eerw. heer Legrand, pastoor der St. Petrusparochie te Caen, heeft altijd veel belangstelling in het Werk getoond.

II. *Het werk van den H. Petrus en het Instituut der Franciscanessen Missionaressen van Maria.*

De eerste periode van S. P. L. kenmerkte zich dus door grooten voorspoed, maar voorspoed is niet het blijvende kenmerk van een Werk Gods; kruis en offer zijn noodig, opdat niet de mensch aan zich zelf toeschrijve, wat God doet. S. P. L. zou het ondervinden.

Den 5en Januari 1903 riep God Mevrouw Bigard tot zich. Dit heengaan liet, zooals licht te begrijpen is, een groote leegte achter in het hart van mejuffrouw Bigard, want zij verloor niet slechts een moeder, maar ook de persoon, die in haar ziel had weten te storten een brandenden en onbegrensden geloofsijver. Achtereenvolgens werden nog meer helpsters door den dood aan het Liefdewerk ontrukt, en onderwijl vormde menschelijke hebzucht een geweldige bedreiging voor de vrome stichting.

Jeanne Bigard, die nagenoeg alleen tegen die bedreiging strijden moest, en haar zielskracht door lichamelijke zwakte voelde

verlammen, begon nu haar tijdelijke zaken zóó te regelen, dat zij daarmede zooveel mogelijk het Werk bevoordeelde, waaraan zij haar leven gewijd had.

Na eenige geestelijke autoriteiten geraadpleegd te hebben, alsook pater Raphael d'Aurillac, medestichter van het Instituut der Franciscanessen Missionaressen van Maria, wendde zij zich onder diens machtiging tot Mère Marie de la Passion 1) en verzocht deze haar medewerking, om het voortbestaan en de uitbreiding van het Sint Petrus' Liefdewerk te verzekeren.

De ondernemende Mère Marie de la Passion kon het niet van zich verkrijgen, zich te onttrekken aan een uitnoodiging, die de goede Herder tot haar scheen te richten: zij aanvaardde met hart en ziel het Liefdewerk en verbond het aan haar Instituut.

Een zorgvuldig-geredigeerde overeenkomst tusschen mej. Jeanne Bigard, die voor haar leven Directrice van het Werk zou blijven, en de apostolische en heilige Stichteres der krachtig-gegroeide missiecongregatie, beloofde aan S. P. L. een steun, die een rijke ontwikkeling en vele vruchten scheen te voorspellen.

Spoedig kwamen echter de beproevingen met vernieuwde kracht terug : een lijdensweg is niet zoo spoedig afgelegd.

Eenige dagen na het teekenen der overeenkomst met mej. Bigard, den 15en Nov. 1904, overleed Mère Marie de la Passion te San Remo in Italië. Wel beschouwden hare dochters het Liefdewerk van den H. Petrus als een „kostbaar pand" en een „heilig erfgoed", overtuigd, dank zij de onderrichtingen harer Stichteres, dat de naastenliefde, die aan de zielen de kennis van God schenkt, de schoonste is. Al hare krachten wilden zij geven om het Liefdewerk te handhaven en uit te breiden, dat aan de Kerk inlandsche priesters zou geven, daar de eigen priesterschap de onontbeerlijke voorwaarde is voor den *vollen* wasdom van jonge christengemeenten. Maar Satan, die juist daardoor zijn rijk grondig bedreigd zag, kon niet dulden het vooruitzicht van een Clerus voortgekomen uit den schoot zelf der natiën, over welke hij als heerscher den scepter zwaait, en hij verwekte een strijd, die de bronnen, ja het leven zelf van het Liefdewerk dreigde te vernietigen.

Een verre neef van mej. Bigard, die met spijt zag, dat het heet-

---

[1]) Stichteres van genoemd instituut, wier proces van zaligverklaring aanhangig gemaakt is.

begeerde fortuin zijner nicht aan goede werken zou ten goede komen, viel de beschikkingen zijner bloedverwanten aan en betwistte de rechtsgeldigheid harer schenkingen. Die aanval ontaardde in een ware vervolging.

De eerste brieven, die Jeanne Bigard dienaangaande ontving, veroorzaakten haar zooveel verdriet, dat hare gezondheid er ernstig door geschokt werd, zoodat zij zich verplicht zag zich geheel terug te trekken van haar Stichting.

Zij deed dit in den volgenden brief, die getuigt van den adeldom van haar hart en van de zuiverheid harer bedoelingen :

Paris, le 22 janvier 1905.
Fête de la Sainte Famille, Jésus, Marie, Joseph.

Mademoiselle et chère Collaboratrice,

Ma santé est toujours très mauvaise. De l'avis des médecins, je dois accepter de prendre *pendant longtemps encore un repos absolu*, sous peine d'imprudence grave, et ils ne me promettent pas, même à ce prix, ma guérison. Après mûre réflexion et prières et avoir pris conseil, je viens vous donner à vous, Mademoiselle, et aux autres membres du Conseil d'Administration de l'Institut Saint Pierre, ma démission de Directrice, sans restriction aucune. Veuillez avoir la bonté de porter cette lettre à la connaissance du Conseil d'Administration et des Supérieures de l'Institut des Franciscaines Missionnaires de Marie, en partageant avec toutes ces Dames, l'expression de la reconnaissance que je leur garde pour leur collaboration. Je ne veux pas parler de mes regrets ; ils doivent disparaître devant la volonté divine.

Si Dieu me donne encore quelques forces, je serai heureuse de les consacrer à l'Oeuvre de Saint Pierre, sans jamais prétendre à sa direction. En tout cas, vous pouvez compter sur mon dévouement à cette Oeuvre dans la mesure de mes moyens. J'écris par ce même courrier à S. Em. le Cardinal Préfet de la Propagande et à S. Em. le Cardinal Vivès, Protecteur de l'Institut de Saint Pierre, pour leur faire part de ma détermination et leur en exposer le motif.

En même temps, j'adresse à la Propagande le compte-rendu de 1904. S. Em. le Cardinal Préfet avait été déjà instruit par moi de l'établissement du centre de l'Oeuvre à Petit-Rome et de la Constitution du Conseil.

Je vous envoie inclus une note relative à diverses affaires dont le Conseil et vous-même aurez à vous occuper. Veuillez prendre des mesures précises pour que les lettres adressées à Madame la Directrice de l'Institut de Saint Pierre à Fribourg et même celles qui porteraient mon nom vous soient toutes remises. Veuillez les décacheter et en prendre connaissance pour faire le nécessaire. Je vous prie de ne m'en renvoyer aucune, sauf celles qui auraient un cachet de correspondance intime. Je vous ferai parvenir, même sans les ouvrir, toutes les lettres qui me parviendront encore directement et qui

auraient trait à l'Oeuvre, car je dois m'abstenir de m'occuper d'affaires en ce moment.

Je vous ferai parvenir le cahier où sont relevées les adoptions et pensions de séminaristes indigènes payées par l'Oeuvre; j'avais dû l'emporter de Fribourg parce que je n'avais pas pu le mettre au courant avant mon départ.

Il me reste encore entre les mains quelques pièces importantes: approbations, actes de fondation, etc., la correspondance de l'Oeuvre, ainsi que des listes de bienfaiteurs. Je me propose de vous remettre le tout le plus tôt possible pour être réuni aux pièces que je vous avais confiées; en tout cas, je le tiens à votre disposition, avec les renseignements qui vous seraient énecessaires.

Permettez-moi, Mademoiselle et chère Collaboratrice, de vous assurer en terminant, ainsi que toutes ces Dames, de ma constante union de prières et de sentiments, et de vous offir à toutes mes sentiments respectueux et dévoués. (Signé:) Jeanne Bigard.

Domiciliée; 7, Grande Rue, Fribourg, Suisse.
Actuellement: 6, Rue Chomel, Paris, 7e.

Dit edelmoedig offer was wel haar *hoogste daad* ten voordeele van haar Liefdewerk, aan hetwelk zij nu voortaan slechts haar gebed en haar lijden ten beste zou geven. Dit offer is een werkelijk levensoffer geworden. Onder den druk der voortgezette actie tegen haar stichting ontaardde haar ziekte in een geesteskrankheid, welke hare verpleging in een krankzinnigengesticht te Alençon noodzakelijk maakte. Daar beleeft zij den groei van haar werk en mag het waarschijnlijk niet beseffen.... Gods wegen zijn onnaspeurbaar....

Zooals de laatste opmerking reeds te verstaan geeft was met de demissie van mej. Bigard de strijd geenszins beëindigd: deze werd gedurende de jaren 1906, 1907, 1908, 1909 en 1910 voortgezet met een taaie volharding en een spitsvondig vernuft, die een betere zaak waardig zouden zijn geweest.

Dat de actie van het steeds meer bedreigde Werk daardoor werd lamgeslagen, spreekt vanzelf.

De strijd bereikte wel het hoogtepunt in September 1910, toen onverwacht het Liefdewerk van Sint Petrus voor de rechtbank van Freiburg (Zwitserland) werd gedaagd door hen, die aanspraak maakten op het fortuin van mevr. en mej. Bigard; dezen stelden zich zelfs niet tevreden met de nietig-verklaring der schenkingen van de dames Bigard, neen, zij verlangden de ontbinding van het Liefdewerk.

Er moest daartegen natuurlijk verweer worden gevoerd: dit was eenvoudig *plicht*. De Franciscanessen Missionaressen van Maria deden zulks met al den ijver, dien haar missiegeest haar ingaf, en zeer zeker ook onder de moederlijke bescherming van Mère Marie de la Passion, die in den Hemel hare voorbede aanwendde om het recht te doen zegevieren. Het werd een zeer uitgebreide rechtzaak. De Heer Georges Python, die altijd het Werk gesteund had, toonde nu meer dan ooit zijn belangstelling. Met hem waren de heeren Paul Droux en Hyppolyte de Weck de voornaamste helpers. Men wendde zich tot den eminenten Freiburgschen advocaat, Mr. Girod, die meerdere jaren met taaie volharding arbeidde, om het proces tot een goed einde te brengen. De groote oorlog van 1914 brak onderwijl uit en belemmerde natuurlijk zeer een proces, waarin zooveel Fransche kwesties waren gemoeid, en dat in Zwitserland werd gevoerd, maar geen moeielijkheden waren in staat de verdedigers te ontmoedigen. En hoe hopeloos het er soms ook voor stond, hun toewijding bleef niet onbeloond. God, Die er behagen in schept Zijn dienaren recht te laten wedervaren, streed zelf voor hen; door de verborgen werkingen Zijner Wijsheid wierp Hij de menschelijke plannen omver en in 1917 zegevierden recht en waarheid. Juist op den feestdag van Sint Petrus, den 29en Juni 1917 zag de advocaat der tegenpartij van alle actie af.

III. *Overdracht van het Liefdewerk aan de H. Congregatie der Propaganda.*

S. P. L. kon nu weer beginnen te groeien. De Franciscanessen Missionaressen van Maria, die van meening waren, dat het Liefdewerk van den H. Petrus geroepen was om zijne takken over de geheele katholieke wereld uit te spreiden, vestigden in 1919 de aandacht van Z. Em. Kardinaal van Rossum, Prefect van de H. Congregatie der Propaganda, op deze nobele en welbeproefde onderneming en vroegen hem het Werk onder Zijn hooge bescherming te willen nemen. De Kardinaal, die sedert eenigen tijd het verlangen koesterde een dergelijke Stichting in het leven te roepen, daar deze onontbeerlijk was om de missiën van de noodige werkkrachten te voorzien, wilde van het Werk meer weten. Het verslag, dat hij ontving over het Werk, hetwelk toen reeds bijna 200 Priesters aan de missiën geschonken had, was een openbaring

voor hem. Daar was juist wat hij zocht : een georganiseerd Werk voor de opleiding van inlandsche priesters, gelouterd door velerlei beproevingen en aldus gestempeld met het stempel van Gods werken !

Einde 1919 gaf de Propaganda in overleg met het Bisdom van Freiburg een geestelijken Directeur aan het Administratie-Comité, in den persoon van Kanunnik Bossens te Freiburg, wiens onvermoeide toewijding tot op den huidigen dag St. Petrus' Liefdewerk overvloedig ten goede is gekomen.

Deze benoeming viel samen met het tijdperk, waarin de groote Paus der Missiën, Benedictus XV zaliger gedachtenis, zijn gedenkwaardige Encycliek ,,Maximum Illud'' voorbereidde : en deze wonderbaar-invloedrijke zendbrief bracht nu tevens onder de aandacht der geheele katholieke wereld het Werk van Sint Petrus tot opleiding van den inlandschen Clerus in de Missiën.

De organisatorische uitbouw ging dan stilaan verder.

In Januari 1920 verzocht Kardinaal van Rossum aan de Congregatie der Franciscanessen Missionaressen van Maria het Liefdewerk aan de H. Congregatie der Propaganda voor te stellen en aan de aanvrage om goedkeuring een Ontwerp-Statuten toe te voegen, wat zij deden den 18en Januari, op het feest van St. Petrus' Stoel te Rome, het titelfeest van het Werk. Deze Statuten werden met de noodige wijzigingen goedgekeurd door de H. Congregatie den 28sten April 1920. Een centrale Raad, bestemd om aan alle landen, die aan S. P. L. zouden deelnemen, een vertegenwoordiger te schenken werd ingesteld en vergaderde voor het eerst den 13en Juni 1920. Daarmede was het ,,Werk der kinderen'' een ,,Werk der Moeder'', een Werk der Kerk geworden.

IV. *Uitbreiding van het Liefdewerk.*

In de nationaliteit van den Kardinaal-Prefect der Propaganda moge een gereede verklaring te vinden zijn, dat deze voor de uitbreiding van dit Werk het eerst aan zijn vaderland dacht, nu, na vijf jaren, mogen wij toch wel zeggen, dat ook daarin een eigenaardige leiding van Gods goede Voorzienigheid dankbaar te bewonderen valt.

Wat onze vaderen door offervaardige medewerking met Gods genaden, in strijd en volharding, aan innerlijke geloofskracht hebben gewonnen en ons nagelaten, dat mogen wij nu tot nieuwe

vruchtbaarheid brengen door onze medewerking aan den uiterlijken groei der Kerk. En een voornaam deel van dien arbeid mag hierin bestaan, dat wij het pionierswerk, door twee eenvoudige en edele vrouwen begonnen, door een schare heldhaftige kloosterzusters onder druk en strijd volgehouden, mogen helpen voortzetten en brengen tot het begin van een wonderbaar succes.

Zoo althans meen ik den loop der zaken te mogen duiden.

De eerste tot wien Z. E. Kardinaal van Rossum zich wendde voor uitbreiding van het Werk, was de Nederlandsche Missieactie, zoo pas tot een nieuw leven opgewekt. In Prof. Smit van Rijsenburg vond hij den eersten Nederlandschen Directeur. En als ik nu de oude brieven over S. P. L., uit Rome naar Nederland gezonden nalees, dan treft de groote bescheidenheid, waarmede de medewerking van Nederland werd gevraagd, en de groote gematigdheid in actie, die werd aangeraden.

In dien geest van bescheidenheid was het eerste artikel gesteld, waarin Pater Drehmanns 31 Juli 1919 op S. P. L. wees; in dien geest waren ook de eerste uitnoodigingen geformuleerd door Prof. Smit 29 Dec. 1919 en 3 Jan. 1920 in De Tijd gepubliceerd.

Blijkbaar vroeg men zich af: Zou Nederland het Werk begrijpen? Zou er plaats zijn naast de vele Werken, die er reeds bestaan? Zou het andere Werken niet belemmeren?

Geleid door deze voorzichtigheids-overwegingen beperkten de eerste artikelen zich tot een nuchtere uiteenzetting van de belangrijkheid van het Werk. En zie, die werd aanstonds begrepen! En wel zóó, dat het succes zelfs het niet geringe optimisme van Prof. Smit overtrof, en dat de ontwikkeling van het Werk ook door zijn niets-ontziende krachtsontplooiing ter nauwernood was bij te houden. En in dat tempo is het doorgegaan zonder dat andere Werken er door geleden hebben: onder de gestadige en goed-begrepen medewerking van diocesane en plaatselijke Directeuren is Nederland in dit Werk van meet af aan de spits van alle landen gekomen en tot dusver gebleven, en heeft het werkelijk mede mogen helpen zoowel door zijn aalmoezen als door zijn prikkelend voorbeeld S. P. L. tot een wereldwerk te maken.

Ik kan dit des te geruster schrijven zonder dat ik aan „eigen lof” mij bezondig, omdat de ondervinding mij dag aan dag leert, dat de uitbreiding van het Werk veel sneller gaat en veel grooter

omvang aanneemt, dan de arbeid er aan besteed mag doen verwachten. Hier werkt Gods Voorzienigheid, die ons gebruikt en ons den zegen geeft, dien anderen hebben verworven.

Laat ons echter terugkeeren tot den Apostolischen brief „Maximum Illud." Het tijdstip der heiligverklaring in 1920 was zeer gunstig om verschillende Bisschoppen bekend te maken met het Werk. Het Comité door de Propaganda gevormd, waarin de betreurde Mgr. Tiberghien de groote drijfkracht was, die niettegenstaande zijn aartsbisschoppelijke waardigheid „voor S. P. L. heeft gezwoegd als een nederige dienstknecht", zooals zijn onvermoeibare medewerker Pater Jos. Drehmanns CssR. getuigde, legde daarbij een schitterenden ijver aan den dag.

De Bisschop van Rijssel stond zijn Vicaris Generaal, Mgr. Descamps, af, die het ambt van nationaal Directeur voor *Frankrijk* aanvaardde en tot verleden jaar behield.

In *Zwitserland* bleef Kan. Bossens, na het overbrengen van den hoofdzetel van het Werk, nationaal Directeur.

In *België* staat Kanunnik Desmedt aan het hoofd; *in Italië* de Z. E. Pater Mauri. Ook *Spanje, Beieren, Engeland, Noord-Amerika* hebben hun nationaal Directeur.

En wat Mère Marie de la Passion voorzien had, wordt verwezenlijkt: de takken breiden zich uit en de vruchten gaan rijpen.

De *groei* van het Werk wordt duidelijk geïllustreerd door het overzicht der inkomsten over de geheele wereld sinds 1919, ingedeeld naar jaren en landen en opgenomen op de volgende bladz.

En voor de *vruchtbaarheid* getuigt het feit, dat S. P. L. thans kan onderhouden ruim 700 seminaristen verdeeld over meer dan 100 vicariaten en bisdommen.

Daarbij is het Werk een uitstekende propagandist gebleken, om den oproep van Paus Benedictus ten bate der inlandsche priesterschap verder te dragen en te doen begrijpen.

En hoe meer het Werk groeit, hoe meer het nog zal kunnen doen, om het aantal inlandsche priesters te helpen uitbreiden, om het getal seminaries te vergrooten, en om het peil der opleiding te helpen opvoeren.

Moge Gods goedheid, op de voorbede der Zalige „kleine" Theresia, welker kracht in de laatste jaren tastbaar door het Werk ondervonden is, aan S. P. L. blijven geven de ontwikkeling, die

het lijden der stichteressen en de zorgen der eerste bestuursters hebben verdiend.

Op ons, katholieken van Nederland, rust daarbij de heilige plicht aan S. P. L. te geven *de volle maat* der medewerking die wij geven kunnen, en die de Kerk van ons verwacht. De pioniersarbeid onzer eigen zonen en dochters, waarop wij met rechtmatige fierheid wijzen, zal dan blijvend bevestigd en voltooid worden door de inlandsche priesters, die wij hielpen opleiden.

Hier volgt het overzicht der aalmoezen volgens het algemeen verslag. Wij geven de landen in alphabetische orde; en vermelden de opbrengst in Lires; in 1920 deed de Lire 8 per gulden, in 1921 $7\frac{1}{2}$, in 1922 8, in 1923 bijna $8\frac{1}{2}$. De berekening loopt van April tot April, daardoor kloppen deze cijfers niet met onze Nederlandsche opgaven, die van Januari tot Januari loopen.

Inkomsten:	1920—1921	1921—1922	1922—1923	1923—1924
Gift van X. H. ..	50.000.—	25.000.—	10.000.—	—.—
Beieren	—.—	—.—	—.—	6.000.—
België............	—.—	42.500.—	94.270.—	356.934.02
Canada	—.—	—.—	10.000.—	11.000.—
Chili	—.—	500.—	—.—	—.—
Engeland	—.—	—.—	—.—	40.945.—
Frankrijk	86.502.—	162.797.32	465.543.16	1.075.888.15
Italië	39.305.—	8.681.74	56.004.90	139.163.65
Luxemburg	—.—	—.—	2.000.—	—.—
Nederland	34.608.—	305.640.—	1.043.063.76	1.090.895.77
Oostenrijk	—.—	—.—	—.—	404.—
Spanje	—.—	—.—	—.—	203.154.54
Ver. St. v. Amerika.	—.—	—.—	222.460.—	734.574.54
Zwitserland	106.360.—	50.284.20	151.400.—	129.500.—
Misstipendia	—.—	30.001.—	—.—	—.—
Totaal ...	316.675.—	625.403.26	2.054.741.82	3.788.460.05

Voorzitter van den Centr. Raad te Rome waren achtereenvolgens Mgr. nu Kardinaal C. Laurenti, Mgr. P. Fumasoni Biondi, thans Ap. Del. in Noord-Amerika, Mgr. C. Pecorari, ondersecretaris der Propaganda, secr. was van het begin af Mgr. Tiberghien, wiens werk, na zijn overlijden in 1923, mede werd waargenomen door den penningmeester pater J. M. Drehmanns C.ssR.

Voorschoten, St. Thomas Apostel 1924.

Th. M. P. BEKKERS,
Nationaal Directeur van S. P. L.

OMNIS TERRA ADORET TE

SHINTO.

DE WEG DER GODEN IN JAPAN.

Ten Noorden van Tokio ligt het stadje Nikko, in de nabijheid een grillig gebergte, aan den voet daarvan in de schaduw van reusachtige ceders een wonderbare tempelstad. Voorhoven, poorten en tempels rijen zich daar in bonte kleurenpracht tegen het gebergte op. Het is alsof een wilde phantastische legerschaar van allerlei monsters met horens en klauwen dreigend en muilen opengesperd, in vijf stormkolonnen de een boven de ander op den bezoeker neerschietend, op het oogenblik van den overval plotseling in marmer en goud zijn verstard. Van binnen en van buiten heeft daar het menschelijk genie en de vaardige hand op kroonlijst en paneel en tempelwand bloemen, planten, vogelen en allerlei gedierte, goddelijke en menschelijke wezens, zóó wild, maar toch zóó vol van leven en zóó fijn dooreen getooverd, dat het den bezoeker in verrukking brengt, zoodat hij niet meer denkt aan het jammerlijk knekelhuis, waarin hij staat. Maar zijn wandeling voortzettend komt hij in een sombere eenzaamheid bij een steenen tafel, wat bronzen pannen, een paar beelden en vazen en een soort urn in torenvorm met een handvol asch en wat knoken, als die er nog zijn. Het is het graf van Tokugawa Ieyasu, den feitelijken heerscher in Japan in het begin van de zeventiende eeuw, een geweldenaar en den felsten van alle Christenvervolgers, hier als god vereerd.

Het was goed gedacht van Pater G. Schurhammer S.J. in zijn schitterend boek : „Shin-to, Der Weg der Götter in Japan", in zijn plaatwerk en beschrijving van de Japansche Shintotempels juist Nikko uitvoerig te behandelen ; want dit gepleisterd graf geeft meteen een beeld van het Japansche volk zelf : van natuur zoo krachtig en begaafd, maar zedelijk en godsdienstig zoo diep gezonken.

Shinto, dat „weg der goden" beteekent, is de oude godsdienst van Japan, dien de nationalisten sinds de restauratie van het keizerschap in 1868 van zijn Boeddhistische bijmengsels trachten te zuiveren en met nieuw leven te bezielen. Het boek van Schurhammer is een prachtwerk, 210 bladzijden kwarto, in Duitschen en Engelschen tekst, met ruim 100 afbeeldingen en 12 gekleurde platen, zeldzaam mooi uitgegeven bij Kurt Schroeder, Bonn—Leipzig en uiteraard voor volwassenen bestemd. De voornaamste bronnen van den schrijver zijn brieven van Jezuieten-Missionarissen in Japan uit de 16de en 17de eeuw, deels uitgegeven, maar voor een groot deel nog in handschrift. Om zijn materiaal tot een geheel samen te stellen en critisch te behandelen maakte hij gebruik van de werken en de persoonlijke hulp van moderne vakgeleerden. Het critisch apparaat zette hij in kleine letter aan den voet van de bladzijde. De Mythologische Periode van het Shintoïsme ; — Shinto-goden van den historischen tijd ; — De goden van het Ryôbu-Shinto ; — De natuurvergoding van het Shinto ; — De vereering van den Mikado ; — Shintocultus en zedenleer vormen de voornaamste hoofdstukken van het boek. Een appendix geeft den tekst der oude berichten en een beschrijving van de voornaamste Shintoïstische heiligdommen.

Toen Franciscus Xaverius in 1549 landde op de kust van Japan, was het Shinto al meer dan 600 jaar met het Boeddhisme tot één godsdienst, het z.g. Sannô- of Ryôbu-Shinto, samengesmolten. In de 18de eeuw begon het zuivere Shinto weer op te leven en werd met het herstel van den Mikado in 1868 weer staatsgodsdienst en gedeeltelijk althans van het Boeddhisme gezuiverd, wat geen vooruitgang was, wijl het Shinto, zedelijk vooral, bij het Boeddhisme achter staat.

De Shintoïstische godenleer vangt aan met vijf hemelsche wezens ; volgen zeven generaties van hemelsche geesten, waarvan de laatste Izanagi en Izanami zijn : het eerste god-menschenpaar. De wereld was oorspronkelijk een groot meer ; Izanagi werpt daar zijn drietand in en uit het slijk, dat daar aan blijft kleven, ontstaat het eerste eiland, waaruit zich Japan langzaam aan ontwikkelt. Die twee voorouders brengen dan allerlei natuurgoden voort, als water, wind, boomen en vuur ; de zongodin en den maan- en stormgod. Daarmee beginnen de vijf geslachten van aardsche

geesten : een dolle mythologische wirwar. „Kamis" worden deze goden genoemd. Het zijn de voorouders van de Kamis uit den historischen tijd en van den levenden Kami : den Mikado. Deze latere Kamis zijn oude Japansche heerschers, waarvan er acht een bijzondere rol spelen. Drie er van regeerden in de 16de eeuw : Nobunaga, die zich reeds bij zijn leven niet minder weidsch dan Nabuchodonosor als god liet vereeren ; Hideyoshi, die zijn eigen tempel bouwde, en de Christenvervolger, Ieyasu, in de tempelstad te Nikko vereerd.

Het Shinto geeft weinig uitkomst omtrent het leven na den dood, het Boeddhisme veel meer, en zoo vond dit in de zesde eeuw van uit Korea ook gereedelijk ingang in Japan. Maar het volk bleef aan zijn oude Kamis gehecht, waarvan de bonzen of priesters handig gebruik maakten om van twee walletjes te gaan eten : ze lieten de oude goden voortbestaan en gaven de Boeddhistische gemoedelijk een plaatsje daarnaast. Shinto-goden werden ook met Boeddhistische godheden vereenzelvigd of tot den rang van Gongen, tijdelijke openbaringen of incarnaties van Boeddha, verheven. Zoo ontstond het Sannô- en Ryôbu-Shinto, een samensmelting van het Shinto met Boeddhistische secten.

Uit de pantheïstische opvatting van het ontstaan der wereld volgt bij zooveel godsdienstige verwording natuurvereering van zelf. Een modern verdediger van het Shinto, professor Kato, noemt onder de verschillende vormen, waarin het goddelijk wezen zich openbaart : den wolf, slangen, herten, wilde zwijnen, zijdewormen, luizen !, de zon, de maan, bergen, rivieren, zeeën, boomen, gras, oude helden, en den Mikado. Sommigen vereeren letterlijk alles, schrijft een 16 eeuwsch missionaris, tot stukken hout en steenen toe. Maar volgens deze oude berichtgevers vindt die vereering voornamelijk haar oorsprong in het Sjamanisme : in het geloof, dat er een geest spreekt door den mond van den toovenaar of bezetene en in allerlei dieren en planten, beelden of andere voorstellingen vereering voor zich opeischt. Volgens hen is het de duivel zelf, die op deze wijze voorgeeft, de god te zijn van de vossen of koeien en zijn slachtoffer niet te zullen verlaten, voor men hem een tempel bouwt of beelden voor zijn beesten opricht. Voor de Shintotempels weren dan ook steenen honden de booze geesten af ; de „Koshin", een groep van drie apen : de blinde, de doove en de

stomme, wordt nog door heel Japan vereerd en afbeeldingen ervan vindt men overal langs de wegen ; de Shintai (= gestalte van de godheid) een heilige steen, wordt in „het heilige" van iederen Shintotempel bewaard als het zinnebeeld van den god, die er vereerd wordt.

De vereering van den Mikado is volgens den Shinto-geleerde, Kato, de ziel en het innigste wezen van het Shinto. Maar pater Schurhammer toont aan, dat dit waar mag zijn van den modernen officiëelen staatsgodsdienst, maar zeker niet geldt van het oorspronkelijke Shinto. Want ten tijde van Franciscus Xaverius en nog lang daarna was de Mikado politiek volstrekt machteloos en maatschappelijk doodarm en zonder aanzien. Wel bleef het volk ook toen nog een afstammeling van de goden in hem zien, maar niet zóó, dat daarin de kern van het Shinto zou bestaan hebben.

Met de uitoefening van den eeredienst zijn priesters belast, gehuwde en ongehuwde bonzen, en tempeldienaressen, meest dochters van priesters van 10—12 jaar voornamelijk voor den heiligen dans. De heele eeredienst is er op gericht de gunst van de Kamis te winnen en onheil af te weren. De voornaamste elementen zijn het offer bestaande in rijst, wijn, munten, soms wapenen of kostbaarheden ; pelgrimstochten, plechtige processies, gebeden en vooral bezweringen. Hierbij wordt het medium door de bonzen tot een soort hypnose of bezetenheid gebracht en moet dan de wenschen van den Kami of geest, waarvan het bezeten is, openbaren. „Het wezen van het esoterisch Shinto is de bezetenheid" zegt de moderne vorscher, Percival Lowell. Van bezetenheid, geestenverschijningen, vereering en raadplegen van den duivel spreken ook de oude missionarissen herhaaldelijk.

Een eigenlijke zedenleer kent het Shinto niet. Men volgt de stem van de natuur, de bevelen van den Mikado en enkele voorschriften, uiterlijkheden betreffend. Zoo is onder Boeddhistischen invloed het gebruik van verschillende vleeschsoorten verboden en bestaan er strenge voorschriften omtrent uiterlijke onreinheden bijzonder ten gevolge van geboorte en dood en wat daarmee verband houdt. Om die onreinheden te vermijden blijven bepaalde soorten van bonzen ook ongehuwd. Wat niet belet, dat zij zich vaak aan de grofste tegennatuur schuldig maken.

Het zuivere Shinto is dus niet veel meer dan een pantheïstisch

getinte heldenvereering en natuurdienst zonder bepaalde zedenleer en begrippen omtrent onsterfelijkheid en een leven na den dood. Door het Boeddhisme met zijn uitvoerige zedenleer, zijn paradijs van Amida, hemel en hel, wordt dit tekort eenigszins aangevuld. De Shintogoden worden aangeroepen om rijkdom, vreugde en geluk ; tot Boeddha richt men zich in het lijden, bij tegenspoed, met het oog op den dood en het ander leven.

Moge Pater Schurhammer aan zijn voornemen uitvoering gevend ons spoedig verblijden met een dergelijk wetenschappelijk prachtwerk over het Boeddhisme ! En moge in het land van de Rijzende Zon, dat nog zoo donker is, eindelijk ook het Ware Licht gaan schijnen, opdat de duisternissen het aannemen en allen, die daar nog zoo jammerlijk dolen, weldra worden kinderen Gods !

G. VOSKUILEN.

DE AFDEELING VOOR TROPISCHE GENEESKUNDE EN GEZONDHEIDSLEER OP DE MISSIETENTOONSTELLING TE ROME.

Het komt mij voor, niet van belang ontbloot te zijn in dit tijdschrift in het kort, doch waar het nuttig blijkt met eenige toelichting of verklaring een overzicht te geven van het programma van bovengenoemde afdeeling der Vaticaansche Missietentoonstelling. Het afdrukken van den tekst zooals die te vinden is in Jahresheft 1924 van Katholische Missionsärztliche Fürsorge, zou geheel nutteloos zijn, daar de opsomming van al deze punten voor den leek op geneeskundig gebied slechts zeer weinig beteekenis kan hebben. Toch zijn in deze reeks namen de geheele leer der tropische gezondheids- en ziekteleer vervat, wat niet behoeft te verwonderen, als wij lezen, dat niemand minder dan Prof. Hr. H. Dürck uit Muenchen, de regeling op zich genomen heeft. Het is mijne bedoeling aan de hand van dit program zeer in het kort te schetsen, hoever onze kennis van tropische ziekten reeds reikt, om aldus te trachten de aandacht van allen, die in de Missie werkzaam zijn, nog eens op dit voor hen zoo belangrijke gebied te trekken. Het is mijne meening, dat in het belang der Missie nog veel meer aandacht aan ons onderwerp, door allen

die actief aan de zending medewerken, moest geschonken worden.

De tentoonstelling is gescheiden in twee afdeelingen, waarvan de eerste de gezondheidsleer omvat, terwijl de tweede zich met de leer der tropische ziekten bezig houdt. Het eerste, ook algemeen deel genoemd, begint met de natuurkundige en weerkundige gegevens, die het klimaat kenmerken en zal dus in beeld brengen den invloed die warmte, licht, luchtdruk, sterkte en richting der heerschende winden, vochtigheidstoestand van de lucht, electrische toestand van den dampkring op het menschelijk lichaam hebben. Als tweede punt wordt de woning behandeld. Men zal toonen wat er uit hygiënisch oogpunt verkeerd is aan de inrichting der inlandsche woningen, misschien ook een enkel maal de aandacht vragen voor een inrichting, die om de bijzondere eischen van het klimaat, als nuttig mag worden beschouwd. Daarnaast zal worden weergegeven hoe de woningen der blanke kolonisten zijn ingericht, welke op de meest gunstige wijze aan gezondheidseischen beantwoorden, maar ook hoe met veel minder middelen nog goede woongelegenheid voor de inlanders te verkrijgen zal zijn. Een bijzonder punt is de hospitaalbouw en de inrichting van herstellingshuizen.

Een volgende afdeeling heeft als onderwerp : de voeding. Het mag als bekend verondersteld worden, dat de wetenschap drie groote groepen van voedingsmiddelen onderscheidt : de vetten, koolhydraten en eiwitstoffen. In tropische landen spelen de beide eerste de grootste rol. Het zijn vooral plantaardige vetten : de oliën, en wel palmolie, aardnotenolie en sesamolie, die in warme landen gewonnen en ook gebruikt worden. De koolhydraten, of minder wetenschappelijk aangeduid met meel- en suikerachtige stoffen, zijn vertegenwoordigd door rijst, gierst, maniok, yams- en taroknollen, door riet- en palmsuiker. Voor eiwithoudende stoffen is geen afzonderlijke onderafdeeling ingeruimd, omdat, in tegenstelling met de koudere landen waar het vooral het vleesch is, dat deze groep vertegenwoordigt, in de tropen sterk eiwithoudende spijzen op den achtergrond blijven. Het zijn vooral de eiwitstoffen uit de planten, welke de noodzakelijke hoeveelheid moeten leveren, want het lichaam kan niet buiten een zekere hoeveelheid eiwit. Daartegenover is echter wel een onderafdeeling gewijd aan tropische genotmiddelen en specerijen. Alhoewel

deze stoffen geen voedingsmiddelen zijn in eigenlijken zin, oefenen zij toch bij de spijsvertering en op andere wijze een merkbaren invloed uit op het organisme : ten goede of ten kwade. Hier zijn bedoeld koffie, thee, matté, cacao, tabak, peper, kerry, kaneel, vanille, sirih, terwijl ook de gegiste, dus alkoholhoudende, en de op andere wijze bedwelmend werkende dranken worden bestudeerd.

De vierde onderafdeeling bestudeert de watervoorziening. Dat alle natuurlijk water nog geen goed drinkwater is, weet ieder. Wat eraan ontbreken kan en hoe de wetenschap dit onderzoekt en wat men doen kan om het te verbeteren of te voorkomen, moet hier worden getoond.

De vijfde afdeeling bemoeit zich met de huishoudelijke afvalstoffen en met de vraag waarom en hoe zij moeten worden opgeruimd. Hierbij hoort ook het vraagstuk van de behandeling der lijken.

In de zesde afdeeling zal men laten zien welke beteekenis de verschillende stoffen hebben om te dienen als beschutting van het lichaam tegen hitte, koude, vocht, licht enz. ; het gaat dus over de kleeding.

Ten slotte nog het onderwerp bevolkingspolitiek en rassenhygiëne. Ook aan de oplossing van de vraagstukken over toeneming van bevolking in het belang van een betere ontginning der natuurlijke rijkdommen en omtrent verbetering of voorkoming van ontaarding der inlandsche rassen, omtrent vermenging van rassen, enz. kan en zal de Missie zeker medewerken. Hierbij hoort de bescherming van het ongeboren, het pasgeboren en het jeugdige kind.

De tweede afdeeling, in het program specieel gedeelte genoemd, begint met de ziekten, die een rechtstreeks gevolg zijn van de overmatige hitte. Men kent een bevangen zijn door warmte, waarbij het geheele lichaam overmatig verhit wordt, en de zonnesteek, waarbij de schedel rechtstreeks getroffen wordt.

De tweede onderafdeeling zal ongetwijfeld een grooten indruk op den toeschouwer kunnen maken. Zij behandelt de bij uitstek uitwendige, n.l. de huidziekten. Door de groote warmte, dikwijls onvoldoende lichaamsbeschutting, door de vele kleinere verwondingen, maar niet het minst door de smetstoffen, die in tropische landen buiten het lichaam van den mensch, in water,

in afval, enz. levend blijven kunnen en zelfs zich vermenigvuldigen, wordt de groote verscheidenheid en de ernst dezer aandoeningen verklaard. Het opsommen der namen heeft weinig zin, daar de meeste tropische huidziekten bij ons onbekend zijn. Wij mogen verwachten, dat op de Tentoonstelling wasmodellen in natuurlijke kleuren, naast andere afbeeldingen zullen aanwezig zijn, waardoor de groote ellende der zieken allerduidelijkst wordt getoond. Maar veel troostender zal de beschouwing zijn der genezingsresultaten, die o.a. door de nieuwere scheikundige geneesmiddelen worden verkregen. Nog meer zal dit de bestudeering der voorbehoedingsmaatregelen zijn, waarvan in beeld de schitterende uitkomst kan weergegeven worden.

Voor de tropen zijn nog van zeer groot belang de ziekten door vergiftiging. De vergiften zijn plantaardig of van dierlijke herkomst. In die rijke plantenwereld en onder de vele vertegenwoordigers van het dierenrijk komen naar verhouding veel meer soorten voor, die gif voortbrengen. De primitieve menschen hebben door de ervaring de uitwerking dezer stoffen reeds lang leeren kennen en maken er gepast en nog veel meer ongepast gebruik van. Zoo zullen daar zijn de pijlvergiften, maar ook de afdrijvingsmiddelen (abortiva). Naast deze sterk-werkende middelen oefenen vele giftige stoffen een langzaam ziek makenden invloed uit en als deze stoffen zich in voedingsmiddelen bevinden, teisteren zij soms heele streken. Zoo is dit ontdekt voor bedorven mais (pellagra), vergifhoudende boonen (lathyrismus). Maar nog veel meer verspreid is het gebruik van vergiften als genotmiddel. Ik noem maar opium, hennep (haschisch) en het bekende betel of sirih, dat gekauwd wordt. Naast de gifslangen kan men nu ook het serum tegen slangenvergift toonen. Andere giftige dieren zijn schorpioenen en spinnen ; duizendpooten, vele insekten en eenige visschen.

De vierde onderafdeeling kan zeker wel met een groote uitrusting voor den dag komen. Deze behandelt de klinisch zoo sterk bewerkte ziekten, die door bacteriën veroorzaakt worden. Wij kennen bij ons deze ziekten ook, maar dank zij de gezondheidsorganisatie zijn zij tot kleine, soms mikroskopische verhoudingen terug gebracht. In de tropen kunnen zij nog meester blijven, al zal men reeds op een zeer lange reeks succesvolle be-

strijdingspogingen wijzen. Het gaat over buiktyphus en paratyphus, welke in tropische landen zeer verbreid zijn en ook den blanke gemakkelijk, door besmet drinkwater of door niet voldoende verwarmde spijzen (fruit, sla) welke door besmette inboorlingenhanden zijn gegaan, kunnen treffen. Men kent en past zeer regelmatig toe, de voorbehoedende inenting met gedoode typhusbacillen, welke een aantal maanden onvatbaar voor besmetting maakt. Cholera kennen wij niet meer, omdat bij de verspreiding daarvan vooral het water een rol speelt. (De buiktyphus wordt in ons land door de melk en niet door het drinkwater verspreid !) Buikloop of dysenterie is een ziekte, die bij ons weinig, in de warme landen juist zeer veel beteekenis heeft. De soorten, die door bacteriën veroorzaakt worden, behooren in deze groep. Pest, waarbij ratten en vlooien de grootste rol spelen en de melaatschheid, die wel eens in ons land voorkomt, maar er niet op anderen overgaat, zullen veel materiaal voor deze afdeeling leveren. Van al deze ziekten kunnen de bacteriën onder het mikroskoop bekeken worden en de wijze worden bestudeerd, waarop ze in het laboratorium moeten worden opgespoord, want voor een doeltreffende bestrijding is noodig, dat men zekerheid heeft betreffende de bacteriesoort. Ten laatste staan nog genoemd de blastomycosen, met welken naam men een groep ziekten aanduidt, waarvan sinds korten tijd de oorzaak gevonden is in een schimmelsoort, die wel aan de bacteriën verwant is, maar er niet onder gerangschikt mag worden. Zoo gaan wij geleidelijk over naar de volgende groep ziekten, die door den leek ook als besmettelijk gekend worden. Hier kennen wij de veroorzakende organismen ook, maar deze zijn niet plantaardig, als de bacteriën, maar men moet ze rekenen tot het dierenrijk. Deze kleine levende wezens stellen weer zeer bijzondere eischen aan de omgeving, waarin zij leven zullen. De juiste kennis dezer voorwaarden moet begrijpelijkerwijze ons leiden bij de bestrijding der ziekten. Malaria, de derdedaagsche- of moeraskoorts, kennen wij in ons land ook, maar in warme landen kan zij geheele streken onbewoonbaar doen zijn, vooral wanneer de zeer gevaarlijke tropische vorm in het spel is, welke ook de zwartwaterkoorts, het bloedwateren, als gevolg kan hebben. Hoe de muskieten, en welke der zeer vele soorten juist, door hun steek bloed met malariaplasmodiën opzuigen en deze weer door hun

speeksel bij een gezonde inenten, zal worden gedemonstreerd. Maar ook wat men, en dikwijls met succes onderneemt om de muskieten uit de nabijheid der menschen te doen verdwijnen. Iets soortgelijks komt men tegen als men over de slaapziekte der negers en over de gele koorts, de gegevens nagaat. Bij de slaapziekte is het een bepaalde steekvlieg, de tsetse-vlieg. De gele koorts wordt alleen overgebracht door den steek van een kleine muskiet, die lang niet overal leven en komen kan. In deze ziektegroep hoort de amoeben-dysenterie thuis. De ziekteverschijnselen zijn ook die eener darmontsteking, maar bacteriën zijn niet de schuld. Tegen deze besmetting kent men in den ipecacuanhawortel een doeltreffend geneesmiddel. Voor sommige missielanden, als China, is de hierbij behoorende vlektyphus van zeer groote beteekenis, ook de febris recurrens of tusschenpoozende koorts. Vlektyphus wordt uitsluitend door het bijten van luizen overgebracht.

De bestrijding dezer ziekte berust dus voor een groot deel op het aankweeken van zindelijkheid.

Ziekten door wormen veroorzaakt. Alweer een zeer verbreide aandoening. Men dient echter in het oog te houden, dat het niet alleen de lintwormen of de kleinere spoelwormen zijn, die hier een rol spelen. Veel gevaarlijker zijn zeer kleine wormachtige diertjes, die zeker niet uitsluitend in den darm leven, maar ook in het bloed dringen en door vernietiging van bloedcellen of door verstopping van bloed- en lymfvaatjes zeer groote schade aanrichten. Zoo veroorzaakt de filariaworm, die leeft in de lymfvaten der beenen een verstopping dezer buisjes, waardoor een enorme opzwelling der lichaamsdeelen ontstaat, die aan deze aandoening den naam deed geven van olifantsziekte, elephantiasis. (Deze naam wordt ook wel eens gebruikt voor de lepra. Men moet dus onderscheid maken.)

In het eerste gedeelte werd reeds gehandeld over de voedingsstoffen. Ik vermeldde niet, dat men sinds eenige jaren op het spoor is gekomen van, scheikundig nog niet bepaalde, „bijkomstige" stoffen, die voor het menschelijk organisme, — ofwel doorloopend, of gedurende de groeiperiode, — absoluut onontbeerlijk zijn. Deze stoffen komen in natuurlijke voedingsstoffen, plantaardige en dierlijke voor, doch slechts als deze voldoende versch zijn. Geconserveerde levensmiddelen kunnen ze dus verloren

hebben. In gematigde luchtstreken is de voeding tegenwoordig zoo voldoende en afgewisseld, dat men een tekort aan deze z.g. vitaminen niet behoeft te vreezen. Maar anders wordt dit, als de arme inlander noodgedwongen zich langen tijd met het zelfde eenzijdige en dikwijls van oorsprong reeds minderwaardige voedsel moet tevreden stellen. Beri-beri, een ziekte die zich door ontaarding der zenuwvezels kenmerkt, ontstaat door eenzijdige voeding met overmatig gepolijste rijst.

In de achtste onderafdeeling worden de tropische ziekten der huisdieren weergegeven. Uit economisch oogpunt ook voor het welslagen eener missie van onmiskenbaar belang.

Ten slotte zal de negende onderafdeeling de eigenaardigheden te zien geven, die men waarneemt wanneer inlanders lijden aan ook in onze landen goed bekende ziekten. Deze kunnen toch onder invloed van klimaat, ras en levensgewoonten een geheel ander voorkomen krijgen. Tuberculose wordt soms onder een stam, die geheel vrij was gebleven van deze besmetting, van buiten af, ook door blanken, ingevoerd. Het weerstandsvermogen blijkt dan abnorm gering te zijn, zoodat de ziekte verloopt, als wij dit bij ons alleen bij jonge kinderen zien. Dat pokken, in landen waar niet of zeer onvoldoende ingeënt wordt, nog lustig voortwoekeren, zal niemand wonderlijk vinden. Dat er alkoholisme onder inlanders bestaan kan, is te verwachten, maar dat daarvan de verschijnselen heel andere zijn, dan bij den blanke, berust op dezelfde psychologische eigenaardigheden der primitieve volkeren, waardoor het komt, dat dezelfde geestesziekte zich op geheel andere en zeer eigenaardige wijze bij den kleurling uit. Men denke maar aan het amok-maken der Maleiers.

Hiermede doorliep ik het programma. Mogen vele lezers in de gelegenheid komen de Tentoonstelling zelf te aanschouwen.

Eindhoven. HENRI SPOORENBERG, arts.

EEN KOSTBARE INZENDING UIT HOLLAND OP DE VATICAANSCHE MISSIETENTOONSTELLING.

Om aan de Vaticaansche Missietentoonstelling, onlangs door den H. Vader plechtig geopend, nog grooteren luister bij te zetten, is indertijd door het Pauselijk Comité aan geleerden van verschil-

lende landen verzocht, om wetenswaardigheden, die op de Missie betrekking hebben, naar Rome op te sturen.

Aan dit verzoek werd o.a. voldaan door den Leidschen Hoogleeraar in de Tropische Geneeskunde, Prof. Dr. P. C. Flu, die, daarin gesteund door het Rijk met een subsidie van f 500, een prachtige collectie van hooge wetenschappelijke waarde ter tentoonstelling inzond.

De tropische geneeskunde, het genezen van allerlei in de Missie voorkomende ziekten, is, als van zelfsprekend, steeds een zaak van zeer groot belang bij den Missiearbeid geweest. Door het brengen van lichamelijke hulp aan inboorlingen, komen de Missionarissen en Missie-Zusters met hen in vertrouwelijken omgang; de inboorlingen verliezen dan hun instinctieve schuwheid voor den Westerling en voor den vreemden godsdienst dien hij brengen komt, Christus wordt nagevolgd, die behalve door te leeren ook door genezen bekeerde. Het is geloofsprediking op indirecte wijze, die echter soms zelfs meer succes heeft, dan de verkondiging met het woord.

Moest vroeger een kleine apotheek en een nog kleinere kennis den Missionaris maar voldoende zijn, tegenwoordig bestaat er voor hem gelegenheid, om van de tropische geneeskunde iets meer te weten te komen.

Wij werden in de gelegenheid gesteld, den Leidschen „stand" vóór het transport naar Rome, even te bezichtigen. Hierbij gaf Prof. Dr. Flu een interessanten uitleg van het tentoongestelde.

Ingezonden zijn een 25-tal platen en graphische voorstellingen en een 150-tal groote diapositieven (doorzichtige positieve photographische beelden, in dit geval van microscopisch klein gedierte), een verzameling voedingsmiddelen, waarvan het voortgezet gebruik in verband staat met het optreden, voorkomen en genezen van Beri-Beri; tenslotte een verzameling van dierlijke parasieten, die als ziekteverwekkers bekend zijn en een zeer mooie collectie bloedzuigende insecten, die de ziekten gewoonlijk overbrengen.

Door de verschillende voorwerpen van de inzending te combineeren, krijgt men een duidelijk beeld van de oorzaken, de wijze van verbreiding en voorkoming van die tropische ziekten.

De meest voorkomende zijn: pest, cholera, mijnwormziekte, filariawormziekte, amoeben-dysenterie, lepra en andere huidziekten.

Het is niet doenlijk, achtereenvolgens een beschrijving in bijzonderheden van elke besmettelijke ziekte te geven; daartoe zou men de verzameling zelf moeten kunnen aanschouwen.

Moge door deze inzending Hollands' roem op Missieterrein worden vergroot en mogen tevens de resultaten der Wetenschap daar te Rome zóó worden bekend gemaakt, dat Missionarissen en Missiebevolking er groote voordeelen van trekken tot uitbreiding van Christus' rijk. K.

DE CHINEESCHE TAAL.

In de aflevering van Mei 1924 van „Het Missiewerk" heeft de Zeer-Eerw. Pater Schmid, Lazarist, een zeer interessant artikel geschreven over de Chineesche taal. Ik heb meermalen personen aangetroffen, zoowel geestelijken als leeken, die mij over dat artikel spraken: hetgeen er in staat over den oorsprong en de geschiedenis der Chineesche taal lieten zij (gelukkig!) onaangeroerd; ik zou er weinig van weten te vertellen, en daarom heb ik ook met belangstelling dit gedeelte van 't bewuste artikel gelezen! Maar wat zij allen van het artikel onthouden hebben, is alleen dit: het Chineesch is onmogelijk te leeren! En daar ik hun reeds verteld had, dat ik gedurende 16 jaren met de Chineezen heb omgegaan, hunne taal heb gesproken, gepreekt, catechismus gegeven voor kleinen en grooten, en dat ik altijd goed door hen verstaan werd, — ja, toen moeten zij me wel voor een grooten bolleboos hebben aangezien, vermits ik iets zóó onmogelijks toch mogelijk gemaakt heb!

Om mezelven nu in hunne oogen op m'n gewoon standpunt terug te brengen, en ook om hen, die misschien afgeschrikt zouden worden om 't Chineesch aan te leeren, gerust te stellen, voel ik mij gedrongen, mijne persoonlijke ondervinding over de Chineesche taal op te schrijven. Geene geleerde verhandeling dus over oorsprong en wezen der letterteekens: ik zou dat alles eerst zelf nog moeten bestudeeren! Ik zal zooveel ik kan het Chineesch vergelijken met onze dierbare Moedertaal; dit is zeer goed mogelijk, al is het Chineesch dan ook „presque l'antipode du génie de nos langues européennes" — dat „presque" zegt veel!

„Onoverkomelijke moeilijkheden" zegt P. Schmid : 't is de sinoloog, dien men uit deze woorden kan proeven, de sinoloog, die zich met hart en ziel op de studie der Chineesche taal- en letterkunde heeft toegelegd en sinds lang heeft ingezien, dat er aan die studie geen einde komt. Ik stel me voor, dat iemand, die gedoctoreerd heeft in de Hollandsche letterkunde na lagere, middelbare en hoogere studies, ook wel eenigszins van het Hollandsch zal zeggen, dat het onmogelijk is om het Hollandsch in al z'n uitgebreidheid en in al zijn „finesses" tot op het laatste woord toe en tot in den diepsten zin van elk woord te kennen. Maar men kan daarop antwoorden, dat het voor den gewonen sterveling niet noodig is, om doctor in de letterkunde, — en voor ieder missionaris niet noodig is om een groot sinoloog te zijn.

De Chineesche letterkundige taal is voor geen enkel missionaris verstaanbaar als hij ze hoort ; en geen wonder ook, want de Chineesche letterkundigen zelf verstaan ze niet, als zij ze alleen hooren lezen zonder de letterteekens te zien ! 't Is dus voor den missionaris ook niet zoo heel erg, dat hij 't niet verder kan brengen ! — Wat lezen en schrijven betreft, er zijn er maar weinigen onder de missionarissen, die de letterkundige taal kunnen lezen (doch ik ben er van overtuigd, dat P. Schmid die taal goed verstaat !) — en geen, denk ik, die ze goed kunnen schrijven, maar dit is ook al zoo heel hard niet noodig. Er bestaat een andere taal om zich verstaanbaar te maken en dat is de gesproken taal, en deze wordt verdeeld in officiëele en gewestelijke taal, zooals hier in Holland trouwens ook. De officiëele taal wordt tegenwoordig niet alleen gesproken, maar ook zeer veel geschreven : o.a. de meeste tijdschriften gebruiken die taal en men behoeft geen heel groote sinoloog te zijn om die te kunnen verstaan. Er is tegenwoordig zelfs een strekking, om die onverstaanbare letterkundige taal geheel af te schaffen en alleen de officiëele gesproken taal te gebruiken. Me dunkt zoo, dat de Chineezen in dit opzicht een beetje inschikkelijker zijn dan wij, Hollanders : de moderne Hollandsche dichters hebben wel den schijn in te willen voeren hetgeen de Chineezen van plan zijn af te schaffen : of is 't voor een gewoon burger misschien gemakkelijker, om een modern vers te verstaan als hij het hoort voorlezen.... of zelfs als hij het zelf leest ?....

Is het dan zoo erg, dat een missionaris in China een taal niet

kan aanleeren, die door het volk niet gebruikt wordt en die waarschijnlijk reeds spoedig van het tooneel zal verdwijnen?

En nu over de Chineesche tonen, die verschrikkelijke vijf tonen! Ik zal U maar in 't kort vertellen, hoe ik er mee gestaan heb. Ik heb nog al een goed gehoor, en daarom kon ik de tonen nog al gemakkelijk onderscheiden als ik de Chineezen hoorde praten; — maar zelf óók zóó spreken? Soms lukte 't wel eens, maar niet dikwijls! En de meeste van m'n confraters vonden 't doodeenvoudig nutteloos, om er zich op toe te leggen: ze verstaan ons toch heel goed zonder die tonen. 't Klinkt wel niet mooi in Chineesche ooren. maar, zooals P. Schmid zegt, zij zijn zeer inschikkelijk voor ons Europeesche missionarissen, en zij zijn al tevreden, als ze maar goed verstaan wat er gezegd wordt.

Men kan natuurlijk wel eens verkeerd verstaan worden en ook anderen verkeerd verstaan, maar wie hier in Holland zou durven beweren, dat zulke vergissingen hier nooit voorkomen? Een reiziger b.v. komt 's avonds in zijn hotel en wil zich scheren: maar hij zegt 't niet, doch roept alleen tegen den kellner: „Kwast!" — Wat moet die kellner dan brengen! Citroenkwast, scheerkwast, verfkwast, of.... moet hij zich beleedigd achten? — Zoo is 't ook in het Chineesch: thang = suiker, thang = soep, thang = kerk, thang = misschien nog twintig andere dingen. Nu kan men zich wel verkeerd doen verstaan. als men b.v. aan tafel suiker moet hebben, en men vraagt alleen: „thang!" dan zullen ze u misschien soep opdienen (want dat ze u een kerk op zullen dienen is niet erg waarschijnlijk!); maar het gewone woord voor suiker is pei thang (pei = wit), en voor soep is jou thang (jou = vleesch). Zoo zou ik 70-tallen voorbeelden kunnen aanhalen uit het Hollandsch en 100-tallen uit het Chineesch. Doch als men niet bang is om één lettergreep meer uit te spreken, dan is er weinig gevaar van verkeerd begrepen te worden. Trouwens, als die tonen zoo onontbeerlijk waren, dan zouden de Chineezen van Peking die van Kalgan niet verstaan: immers, die van Peking spreken den 3den toon juist uit als die van Kalgan den 4den uitspreken, en den 5den toon hebben de Pekineezen in 't geheel niet, maar spreken daarvoor een van de andere tonen uit. En toch weet ik bij ondervinding, dat zij elkaar zeer goed verstaan.

Me dunkt dat de geheele quaestie berust op het verschil tus-

schen theorie en praktijk : de Chineesche taal is in theorie een éénlettergrepige taal, want elk letterteeken wordt met een éénlettergrepig woord uitgedrukt, en elk letterteeken is een idéé op zich zelf ; maar in de praktijk worden er zeer dikwijls twee of drie bij elkaar gevoegd om één idée uit te drukken, dus dan wordt 't practisch een twee- of drielettergrepig woord. Probeer nu maar eens in 't Hollandsch om van ieder woord maar één lettergreep uit te spreken ; zal men u dan verstaan ?

Het zou natuurlijk beter zijn, als wij, missionarissen, ook die tonen konden aanleeren, maar strikt noodzakelijk is 't niet, om verstaan te worden. Daarbij zonder ze expres aan te leeren, maken wij van zelf ook onderscheid tusschen sommige tonen, b.v. de eerste en de tweede worden lang gerekt (maa) en de derde wordt kort uitgesproken, gewoonlijk met den klemtoon, terwijl de vijfde nog ietwat korter is en vooral doffer dan de derde, hetgeen wij met een beetje oefening gemakkelijk aanleeren, en zelfs met het aanleeren der taal van zelf doen.

Neen, de groote moeilijkheid der Chineesche taal zit 'm niet in het beperkt aantal woorden, die veel verschillende beteekenissen hebben, noch in het verschil der tonen, — maar de groote moeilijkheid is vooral gelegen in den zinsbouw, die zinswendingen, die totaal tegen die van alle Europeesche talen indruischen ; en daarom dan ook (zooals ik zelf dikwijls ondervonden heb) wordt men dikwijls niet verstaan omdat men de woorden te vreemd door elkaar haspelt, of liever Chineesch wil spreken met Hollandschen zinsbouw. En om diezelfde reden is het dan ook voor de Chineezen even moeilijk een Europeesche taal aan te leeren als voor ons het Chineesch. — Neen, nog veel moeilijker, want zij krijgen in onze talen te doen met verbuiging, vervoeging, lidwoord, enz., hetgeen in 't Chineesch allemaal niet bestaat. En toch leeren b.v. onze Seminaristen heel dragelijk Latijn spreken en schrijven, — hoe zouden wij dan geen dragelijk Chineesch kunnen leeren ?

Wat betreft het schrijven der letterteekens, dat is natuurlijk veel en veel moeilijker dan elke andere taal. Maar deze moeilijkheid bestaat ook voor de Chineezen zelf : 'n quaestie van een goed geheugen te hebben ! En op dit punt hebben we nog veel vóór bij de Chineezen, vooral bij onze Chineesche priesters : zij moeten hunne taal, ook de geschrevene, grondig kennen, anders hebben

ze absoluut geen prestige, — terwijl wij, Europeanen, zonder die grondige kennis toch ons prestige wel kunnen ophouden.

Ik geloof, dat ik nu niet verder behoef te spreken over zinnetjes als : ii, iiii, iiì enz. Zóó spreekt men niet : en als men dat geschreven ziet in letterteekens, dan is de heele zin zeer duidelijk voor iedereen die de Chineesche letterteekens kent. Hoe men dien zin in de spreektaal zou zeggen ? Ziehier : Changleang iiheou, tha yai sensiang, ţch'van picti iichang hao enz. Er schiet dus niet veel over van al die i's !

Ziedaar eenige kantteekeningen op het artikel van P. Schmid ; ik geloof niet, dat hij 't mij kwalijk zal nemen, ze gemaakt te hebben. Ik ken alleen het laag-bij-den-grond-Chineesch, waarmede de meeste missionarissen zich moeten behelpen en zich ook goed weten te behelpen, zonder dat hun missiearbeid er door geschaad wordt. Intusschen is het toch wel te wenschen, dat velen het voorbeeld van P. Schmid navolgen en zich in de hoogere-Chineesche-taal-sfeıen opwerken : zij zullen door hun hooger opgevoerd prestige zich misschien in de hoogere, letterkundige klassen der Chineesche wereld kunnen inwerken, en daar ook veel vruchten voortbrengen.

Mijn besluit is : dat zij, wien de schrik om het hart geslagen was bij het lezen der onoverkomelijke moeilijkheid van het aanleeren der Chineesche taal, door het lezen van bovenstaande regelen een weinig van hun schrik bekomen, en dat zij zich, als God hen roept, met moed en vertrouwen op die studie toeleggen !

AUG. VAN SUSANTE,
Miss. van Sparrendaal.

DE REIS VAN DEN H. FRANCISCUS XAVERIUS VAN INDIË NAAR JAPAN.

(24 JUNI—15 Aug. 1549).

Van uit Malacca ondernam de groote Apostel van Indië zijn apostolische reis naar Japan. Reeds lang had hij reikhalzend uitgezien naar het oogenblik dat hij het Evangelie Gods zou kunnen gaan brengen aan dat land, gelegen aan de uiteinden der aarde, het land der Rijzende Zon. Hij had zooveel gehoord van de talrijkheid zijner bevolking, van den geest en den verstande-

lijken aanleg der bewoners, dat zijn hart begon te branden van verlangen, om dat verafgelegen rijk te veroveren voor Jezus Christus en den roemrijken Standaard des Kruises daar te planten.

Zulk een reis was echter in die dagen geen kleinigheid. Japan lag van Indië 5000 kilometers verwijderd. Groote stoombooten, die veilig de baren doorklieven, waren er niet. De reis moest gemaakt worden op notedoppen van scheepjes, waarvan er op de drie gewoonlijk één verging. Maar die moeilijkheden waren niet in staat Xaverius ook maar een oogenblik te doen aarzelen. Integendeel, zij prikkelden zijn verlangen.

De onderkoning, of Kapitein-Generaal van Malacca was in die dagen Don Pedro da Silva da Gama, een zoon van den grooten Vasco da Gama, die het eerst de kaap de Goede Hoop omzeilde en Indië van zee uit ontdekte en gedeeltelijk veroverde. De zoon was zijn vader waardig. Hij was groot bestuurder, maar ook groot Katholiek. In alles wilde hij den grooten Heilige van dienst zijn. Hij belastte zich met de zorg voor een schip, dat hij niet wilde bemannen met Maleiers of Indiërs, maar enkel met Portugeezen. Van hun kant wilden de Portugeesche kooplieden om strijd de eer hebben, den grooten Apostel naar Japan over te brengen.

Doch daar kwamen de moeilijkheden. Alle Portugeezen stelden als voorwaarde, dat zij den winter in China zouden doorbrengen; maar dat gaf een verschil in aankomst van zes maanden en zooveel tijd had de heilige niet te verliezen. Hij wilde beslist rechtstreeks naar Japan varen zonder in China te overwinteren. Er moest dus iets anders gezocht worden.

Al wat men vond, was het scheepje van een Chinees, waarvan de eigenaar den weinig geruststellenden bijnaam droeg van *Ladrao* d. i. zeeroover.

Hij lag gereed om te vertrekken en nam op zich den Heilige rechtstreeks naar Japan te brengen. Maar er moest zekerheid gesteld worden, dat hij het ook werkelijk doen zou; want de kapitein-generaal wist bij ondervinding, hoeveel, of liever hoe weinig, het woord van een Chinees waard is. Daarom werd een contract opgemaakt waarbij bepaald werd, dat, als de *Ladrao* (de dief of zeeroover) zijn verplichtingen niet nakwam, de goederen, die hij in Malacca bezat, zouden worden aangeslagen en zijn vrouw in de gevangenis gezet worden.

Vervolgens zorgde de kapitein-generaal voor levensmiddelen, berekend voor een lange reis. Ook deed hij inladen meer dan 38 bussels peper, die in die dagen peperduur verkocht werd, vooral als hij, gelijk deze, van de beste kwaliteit was. De prijs, waarvoor hij verkocht zou worden, moest dienen voor de oprichting van een kerkje. De kapitein-generaal voegde daabrij geschenken voor den ,,koning'' van het land, ter waarde van twee honderd cruzados. In Japan zelf zouden Xaverius nog meer aalmoezen worden ter hand gesteld ter waarde van ongeveer duizend cruzados of volgens onze munt, ongeveer vijf duizend gulden.

,,Men had waarlijk niet meer kunnen doen'', schreef Xaverius later aan den koning van Portugal.

Van zijn kant besteedde Xaverius zijn tijd, om meer inlichtingen in te winnen over het land, waarheen God hem riep. Brieven van kooplieden, die

er geweest waren en nog verbleven, meldden, dat een groot heer van die eilanden er van sprak, dat hij christen wilde worden en dat hij een gezantschap gereed maakte, dat te Goa, in Portugeesch Indië, missionarissen zou gaan vragen, die hem en de zijnen konden onderrichten in den godsdienst. Men had hun daar een onbewoond huis afgestaan; maar in dat huis spookte het. Toen hadden ze rondom het huis kruisen geplant, en men ondervond niets meer. Aanstonds deden de inboorlingen, die ook last hadden van de plagerijen des duivels, hetzelfde met hetzelfde gevolg. Er was dus groote hoop op bekeeringen.

Ook vernam Xaverius, dat de heidenen van Japan er een soort van kloosterlingen op na hielden, die een afgezonderd leven leidden en veel werk maakten van de overweging.

Dat alles prikkelde den ijver en het verlangen van Xaverius naar Japan en sterkte hem in zijn voornemen, om niet over China te gaan, maar rechtstreeks door te varen naar het land der Rijzende Zon. Daar kwam nog bij, dat er tusschen Chineezen en Portugeezen vijandelijkheden ontstaan waren; zoodat het voor een Portugees of Spanjaard niet raadzaam was in China voet aan wal te zetten.

In Japan zou hij trachten door te dringen in het eiland, waar de koning woonde en hem bekend te maken met de blijde boodschap, waarmede Jezus Christus hem belast had. Na den koning zou hij doordringen in de groote scholen, die naar men zegde, rondom de hoofdstad zeer talrijk waren.

,,De Japanneezen, die hier zijn, zeggen mij, dat de priesters van dat land ,,zeer geërgerd zullen zijn, als zij ons vleesch en visch zien eten. Welnu, dan ,,zullen wij ons voortdurend van vleesch en visch onthouden'', zei Xaverius, ,,want wij mogen niemand ergeren.'' ,,Dat men veel bidde'', voegde hij erbij, ,,want de priesters zijn talrijk, zeer machtig en van grooten invloed op het ,,volk, grooten en kleinen. Dat zal een van onze grootste moeilijkheden zijn. ,,Gij ziet daaruit in hoe grooten nood wij zijn, die naar Japan gaan. Wij heb- ,,ben behoefte aan de H. Sacrificiën en ,,heilige gebeden van al de leden onzer ,,gezegende Societeit van Jezus'', zoo schreef Xaverius naar Europa.

Bij dat alles kwam nog een inwendige strijd, dien de duivel hem veroorzaakte. Al de moeilijkheden aan de zeereis verbonden, die nog niets zouden zijn bij de moeilijkheden in Japan zelf, stelde hij hem voor oogen en trachtte hem daardoor vrees aan te jagen. Maar de duivel slaagde niet en de reis zou beginnen.

Eindelijk was alles gereed. Den laatsten nacht bracht Xaverius door in de kerk van O. L. Vrouw van den Berg.

Zijn reisgezellen zouden zijn Cosmas de Torres, Jan Fernandez, drie Japanneezen, een Portugees Dominicus Diaz, een Chinees Manuel en een inwoner van Malabar, Amador geheeten.

De mousson of passaatwind woei uit het Zuid-Westen en die zou naar de gewone regels nog twee maanden uit denzelfden hoek blijven waaien. Dat was juist genoeg, om Japan te bereiken, als er ten minste geen tijd verloren werd. Zooals gezegd, was de afstand 5000 kilometer. Voor die lange reis moest men zich behelpen met een Chineesche bark of jonk, die gewoon was

langs de kusten te varen en niet meer inhoud had dan drie à vierhonderd ton. Van voren was het scheepje erg laag, maar van achteren liep het breed en vierkant hoog op, had drie masten en vierkante zeilen niet van zeildoek, maar van matten, die tusschen twee latten gespannen waren. Een allerellendigst vaartuig dus voor zulk een lange en gevaarlijke reis.

De heilige zelf heeft die reis beschreven, in een brief van 5 November 1549 :

,,Wij gingen dan onder zeil met Gods genade en met goed weder en gunstigen wind, maar die heidenen zijn niet standvastig."

Dat ondervond Xaverius reeds in de eerste dagen, alsook, wat het woord van een Chinees waard is.

,,Ieder oogenblik hield de *Ladrao* stil; dan was hij van gevoelen veranderd ; neen, hij wilde niet naar Japan. Alle eilanden, waar hij aankwam, veroorzaakten oponthoud. Daar kon hij maar niet weg komen. Tijd kennen die Oosterlingen niet. Ze kunnen niet begrijpen, dat iemand haast kan hebben. *Zij* hebben nooit haast. Alle verzinsels bedacht de *Ladrao*, haarklooverijen tot in 't oneindige en afdingen, verdraaien, alles probeerde hij. Dikwijls komen die Oosterlingen met Europeanen klaar op die manier ; want de Europeaan wordt dan wrevelig en schikt zich maar ten laatste naar hetgeen de Oosterling wil. Twee maanden lang hadden onze missionarissen gelegenheid om dien kant van het Chineesch karakter te bestudeeren.

,,Twee zaken vooral, waren ons erg hinderlijk" zoo schreef Xaverius. Vooreerst gebruikte men den goeden wind niet, dien O. L. Heer ons gaf. Wij liepen gevaar een jaar ten achter te komen ; want als 't zóó voortging zouden we in China moeten overwinteren. Vervolgens hinderde het ons geweldig, dat de Chinees met zijn heidensche bemanning onophoudelijk offers opdroeg aan den afgod van hun schip."

Het beeldje was een gedrochtelijk ding, dat een der zeegoden voorstelde. Voor den eersten keer misschien kwam Xaverius met de belachelijke, dwaze Chineesche afgoderij in onmiddellijke aanraking. Hij moest er nu tegen wil en dank dag en nacht getuige van zijn. Onophoudelijk brandden de matrozen geurige stokjes voor hun afgod, staken kleine gekleurde waskaarsjes aan ; dat moest op bepaalde uren gebeuren. Dan weer wierpen ze roode vergulde papiertjes in zee als een hulde aan de booze geesten der zee.

Het meest waren ze bezig met de toekomst te ondervragen om te weten, of ze de reis moesten doorzetten, ja of neen. Dan zag Xaverius ze naar hun afgodsbeeld gaan, en herhaaldelijk met het hoofd den vloer aanraken. Dan namen ze uit een bakje kleine platte staafjes, waarop geheimzinnige letters stonden, vermenigvuldigden hunne buigingen en lieten een van die staafjes op goed geluk vallen. Een afgodspriester om hun de beteekenis uit te leggen, was er niet, maar dan gingen zij naar een lijst om het antwoord van het orakel uit te zoeken.

,,Wij konden het hun niet beletten", zegt Xaverius. ,,Zij vroegen aan hun afgod, of wij in Japan zouden aankomen, ja of neen, of de gunstige wind zou aanhouden, en nu eens gaf hun orakel een gunstig, dan weer een ongunstig antwoord."

,,Zoo sukkelden wij honderd mijlen voort en kwamen aan een eiland (het

tegenwoordige Singapore) ; daar voorzagen ze zich van roeren en ander houtwerk, omdat ze meenden verstaan te hebben, dat we zware stormen zouden moeten verduren. Na hun inkoopen gedaan te hebben, begonnen ze hunne offers weer van voren af aan, ze bezongen den afgod, aanbaden hem nog eens, wierpen het lot en vroegen of wij gunstig weer zouden hebben. Het lot besliste van ja en dat men niet moest wachten om in zee te gaan.

Men lichtte dan het anker en men ging onder zeil. Allen waren tevreden en opgewekt. Ze vertrouwden op hun afgod, dien zij op den achtersteven hadden geplaatst, omringd van brandende kaarsjes en geurige aloë-stokjes. Wij ook waren tevreden, maar vertrouwden op God, Schepper van Hemel en aarde en op Jezus-Christus, zijn Zoon, tot wiens eer en dienst wij het geloof gingen brengen naar die landen."

Bij het verlaten van Singapore kwam de bark in de Chineesche zee. De *Ladrao* begon opnieuw te aarzelen. Hij wilde wel naar Japan gaan, maar zou hij wel te Malacca terugkeeren, waar zijn vrouw woonde ? Opnieuw werd het lot geworpen. Het antwoordde, dat het schip de haven niet zou terugzien, waaruit het vertrokken was. Besluit : wij gaan dus niet naar Japan. Men zou in China overwinteren en 't volgend jaar zou men zien.

,,Ziet", roept Xaverius uit, ,,welke onaangenaamheden op een reis, waarop men geheel en al afhankelijk is van den duivel en zijn dienaren ! Want zij die het schip bestuurden deden niets dan wat de duivel door z'n dobbelsteenen hun gebood !"

Ditmaal echter hadden, zooals later bleek, de dobbelsteenen waarheid gesproken. De bark kwam nooit meer te Malacca terug.

Eindelijk kwam men tegenover Cochinchina.

,,Daar" zegt Xaverius, ,,overkwamen ons twee ongelukken op één dag. 't Was daags vóór den feestdag van Maria Magdalena (21 Juli), bijna een maand na ons vertrek uit Malacca. De zee was kwaadaardig en erg bewogen. Men wierp het anker. Bij vergissing liet men een luik, waarin de scheepspomp zich bevond, open. Onze reisgezel, Manuel de Chinees, kwam er voorbij ; door een golf ging het schip overzij liggen, Manuel struikelde en viel met het hoofd omlaag in het luik, waaronder veel water stond. We dachten zeker, dat hij dood zou zijn.

,,God beschikte het echter anders ; maar dagen lang leed hij aan een wonde aan het hoofd veroorzaakt door den val.

,,Wij trokken hem uit het luik en gedurende eenigen tijd lag hij buiten kennis ; maar hij genas ; wij verbonden zijn wonde. Het bleef stormen en het schip slingerde geweldig op zijn anker.

,,Een dochtertje van den kapitein (*Ladrao*) werd in zee geslingerd. Zóó onstuimig was de zee, dat wij het kind niet konden redden. Het verdronk onder de oogen van den vader. Geheel de bemanning weende en klaagde den geheelen dag en nacht, die volgde. 't Was om medelijden te krijgen met de droefheid dier heidenen ! En men begrijpt in welk gevaar wij verkeerden op zulk een schip ! Wij brachten den dag en den nacht door zonder te kunnen rusten. De zeelieden vermenigvuldigden hunne offers en plechtigheden ter eere van hun afgod, doodden vele vogels en boden hem te eten en te drinken

aan. Zij wierpen wederom het lot en vroegen, waarom het dochtertje gestorven was. Het lot antwoordde, dat het niet gestorven zou zijn, als onze bediende Manuel in het pompgat omgekomen was.

,,Daar hing nu ons leven van af, van het duivelsch lot en de grillen van de dienaren van Satan ! Wat zou er van ons geworden zijn, als God aan den duivel eens alle vrijheid gelaten had !"

In tegenwoordigheid van die afgodsdiensten zonder eind, gevoelde Xaverius een van die pijnlijke smarten, die alleen de Heiligen kennen, als zij zien dat God beleedigd wordt door de zonde.

Maar wat al gevaren had de missionaris in die dagen te trotseeren ! Er waren zeeroovers zonder tal, en onder dezen waren de Hollandsche niet de minst gevaarlijke. Er waren Maleische, Chineesche, Arabische zeeschuimers op al deze zeeën. Er waren geen machtige passagiersbooten, die zonder letsel door de zwaarste stormen heenvaren. Daar kwam nog bij, dat men dikwijls de havens gesloten vond en wee dengene, die het waagde den voet te zetten op verboden grond ! Gevangenis en dood wachtten hem. Er waren geen gezanten, om hunne landgenooten te verdedigen, geen oorlogsvloten om de vertoogen kracht bij te zetten, ook geen goede kaarten ; men moest dikwijls maar op goed geluk varen.

Intusschen ging de reis langzaam verder. Binnen eenige dagen was men tegenover China, in de nabijheid van Canton.

De *Ladrao* met geheel de bemanning was van oordeel, dat men daar moest binnen loopen en overwinteren. Xaverius moest optreden en bedreigingen doen hooren. Hij zou aan den onderkoning van Malacca schrijven. Niet ver vandaar, te San-Choan, waren Portugeezen. Hij zou hun doen weten, dat de *Ladrao* zijn woord gebroken had. Hij moest dan de gevolgen maar berekenen. De Chinees besloot, toe te geven en zeilde naar het Noorden. Vijfhonderd kilometers verder was een andere belangrijke haven.

Daar begon de comedie, die te Canton mislukt was, opnieuw. Hier waren geen Portugeezen, die woordverbreking konden overbrieven, dus hier zou men binnenloopen en geen vin meer verroeren gedurende den geheelen winter. Dat beteekende voor Xaverius niet alleen een kostbaar tijdverlies, maar ook liepen zij als vreemdelingen groot gevaar, gevangen genomen en gedood te worden.

Maar God kwam ter hulp. ,,Een jonk of Chineesche bark naderde ons en waarschuwde ons, dat de reede krioelde van zeeroovers, Als we nog een beetje verder gingen, zouden we verloren zijn !" Vanuit zee zag men dan ook een menigte zeilen en zeiltjes, ze waren geen mijl meer verwijderd. De *Ladrao* kreeg schrik en zocht de zee weer op. Maar waren het wel zeeroovers, die men vóór zich had ? De havens waren geen plaatsen voor zulk volk. Waarschijnlijker was, dat het de keizerlijke vloot was, die hier kruiste, om de vreemdelingen op een afstand te houden. De *Ladrao* stond bij de regeering in geen goed blaadje ; hij had nog wat op zijn kerfstok, o. a. dat hij zich in Malacca gevestigd had ; daarvoor beschouwde men hem als een deserteur. Met de kleine mandarijnen zou hij de zaak wel klaar gespeeld hebben, maar met de bevelhebbers der vloot had hij liever niet te doen.

Wat nu gedaan ? Hij wilde naar Canton terug. ,,Maar de wind was dan tegen. Nu hadden wij hem in 't zeil en hij dreef ons recht naar Japan. Zoo tegen wil en dank in van den schipper en matrozen, moest men wel noordwaarts. Noch duivel, noch duiveldienaars konden ons terughouden en God geleidde ons naar 't land onzer wenschen."

't Was midden Augustus 1549. Weldra vertoonden zich in de verte de kusten van Japan. Als donkere golven kwamen zij aan den gezichteinder omhoog. De vulkanen (vuurspuwende bergen) van Kiu Siu teekenden zich af tegen de lucht. Het schip ging tusschen twee bergen door en kwam in een bocht, met kalme diepe wateren, omringd van een weelderigen plantengroei, waar tusschenin talrijke dorpen. Aan het einde der baai lag het stadje Congoxima.

't Was 15 Augustus, feest van Maria-ten-Hemel-opneming. Franciscus nam in naam van Jezus Christus bezit van den Japanschen bodem.

Maar toch daar wilde Xaverius niet blijven. Zijn plan was recht naar de hoofdstad te gaan, tot dengene, dien hij koning van Japan noemde. Die hoofdstad lag nog ver, op een ander eiland; maar de *Ladrao* verkoos niet de reis te verlengen en achtte zich van alle verplichting ontslagen nu hij Xaverius op het eerste het beste plekje van Japan had aan land gezet.

Zoo kwam de heilige in het land zijner wenschen en begon onmiddellijk zijn arbeid.

Z.

LUMEN CHRISTI

HOGESCHOOLNIEUWS.

Dit hoekje heeft een poosje braak gelegen. Als dit beeld eens zó letterlik mogelik mocht opgevat worden ! Dàn was er voor de nauwkeurige opmerker geen reden, om 't hoofd te schudden bij ons blijkbaar dovend enthousiasme, — nu, juist nu na 't eerste lustrum der Studenten-Missieaksie. Ons hoekje hier lag braak, maar 't onkruid, de plant van 't totale veronachtzamen, had er geen groeikracht ; de opmerker, de vele opmerkers, vrienden van ons studs, getroffen van ons eigen vuur, zij zullen 't zien. Dit wil geen ijle belofte zijn. Grif wordt hier toegegeven, dat 't land niet braak werd gelaten in volle bewustzijn ; 't was wel 't gevolg van dalende energie. De waarschuwend wuivende vingers zien wij dan ook heel goed, in alle ootmoed.

Maar waarachtig, Gods gratie heeft ons zó aangepakt, dat wij de illusie hier wel éénmaal mogen neerschrijven, dat groter vruchtbaarheid aan 't land gegeven is, de grond heeft wèl gewerkt, nu haast een jaar lang.

Vreemd als de geest van een ver tijdperk voor de moderne mens, als een moderne visie voor een oud mens, was de eigentijdse gedachte, dat de aksie intenser kon worden, maar ook *moest* worden door zelfverdieping. De opstandigheid tegen die „interiorisatie", absorbeerde de uitwendige aksie voor een doel, waaraan mèn en wij gewoon waren. De overwinning van een gevoelsweerstreven, was één triumf op de af te leggen weg naar evenwichtigheid van karakter, waarvoor een soort genade als dat van convertieten nodig is. Eenmaal zóver, is 't panorama zó wijd, en zien wij, dichter bij God, dieper in ons geloof, 't streven hier en ginds, in Vlaanderen en Duitsland en Engeland, en willen wij 't zien over de hele wereld. Dieper in ons geloof, weten wij de drang daarin naar een wereld-apostolaat ; dichter bij God, voelen wij 't element van Missionaris ook in ons. Alles in een tijds-

gewricht moet solieder gebaseerd worden; de middelmaat, de kleurloze massa moeten termen van de goede oude tijd worden. Zó vergaat 't nu de Hollandse student, en de uiting van 't streven vindt men, — wil men, — in hun Interakademialen (van Drankweer) en Missie-aksie. Een geweldige gratie voor hen, die misschien nog 't après nous le déluge kunnen zeggen, de mensen van de Europeese vleespotten. Maar hard en moeizaam meewerken vraagt 't bewuste weten van die noodzaak: verdieping. Verdieping van ideaal; de tijd is voorbij om luchtbalonnen los te laten, in een periode van vluchtig studentenleven; een vlieger, aan een sterk snoer, aan de hand van een stoere boy, is minder kolossaal, maar veel concreter. Verdieping van ideaal; 't aankweken van Missiegeest, blijvende liefde voor blijvende kennis opgedaan in 't nooit of zelden continuë aksieleven, zich bij de schoonste gelegenheid van wat in Gods blijdschap gedrenkte jeugdjaren beter Missionair maken, dat is de waarde voor 't begin van een lekenapostolaten-*„geslacht”*.

Het eindelik bewuste weten van dit alles, aangeleerd van de grote Studie-Vrienden — 'k noem ze maar, als bewijsmateriaal en documentatie van dit wonnig verhaal —: Dr. Ahaus en Pater Raymakers C.S.C.M., vraagt dàn naar de wegen, waarlangs dit veronderstelt een twede periode in de individuëele beweging, die nu waarschijnlik is ingeluid.

'k Zou hier willen eindigen met een verzoek, om dit nieuws niet als hoogmoedige oppositie op te vatten tegen hen, die hun gegronde vrees voor de Studentenaksie uiten, met de nadrukkelike bewering, dat de Interacademiale nu *niet* zó maar een rustiek conventje heeft gebouwd op de toppen van Fransiskaanse, Benediktijnse of Ignatiaanse Askese; nee, moge dit Missiewerk de belangsteller alleen meedelen, vooral de verre Werkers, die van ons verwachten, — dat 't gist en bruist en kolkt in de ziel van de hedendaagse student, die zoekt de weg naar 't plateau van eigen karaktervorming, naar z'n taak om aan de ware verhoudingen van Schepper en schepsel mee te werken, en naar zijn plicht om God en de zielen bijeen te brengen, — waarbij hij aan 't woord van Chesterton denkt: alleen de bovennatuur geeft 't ware licht op de natuur.

WIM SNITKER.

INDIË EN DE INDISCHE MISSIES.

NED. OOST-INDIË.

Maken we even aan de hand der jongste jaarverslagen een overzichtelijken tocht langs de 4 Apostolische Vicariaten en de 4 Apostolische Prefecturen onzer Oost.

JAVA. — In het Vicariaat Batavia, waar thans ook de Lazaristen en Carmelieten zich een stuk van Java met Madoera zagen toegewezen, mag een aantal van 3760 doopelingen op 42623 katholieken een verblijdend cijfer heeten ; op zich zelf lijkt 951 bekeerlingen niet erg veel — maar bij den nog beperkten omvang der Javanenmissie is het toch een troostend succes. De katholieke scholen tellen er 7615 Europeesche en 5815 inlandsche scholieren, waaronder 2570 inlandsche catechumenen. Onder het opzicht van ziekenverpleging staat onze Missie bij de Protestantsche Zending met haar groot ziekenhuis in Djokja, dat reeds verscheiden filialen heeft, o.a. te Medari, ten achter. [1])

MOLUKKEN EN NED. N. GUINEA. — In het Vicariaat van Mgr. J. Aerts telt onze Missie 17.722 gedoopten, 2057 catechumenen, 80 volksscholen met 3631 leerlingen. Het werk onder den Raja-Kajastam vordert regelmatig. Wambi heeft nu z'n groote school en een Keiees als goeroe.

BORNEO. — Weinig verrassende cijfers bij Mgr. Bos. Wel langzame vooruitgang en goede vooruitzichten, maar de regeering doet in dit reuzengebied te weinig. De geldnood is er groot . . . . evenals de macht van Toewan Besar door art. 123, anders zouden Zuid- en Oost-Borneo een mooie zelfstandige missie kunnen worden. Er zijn 5026 kath., hoofdzakelijk inlanders.

---

[1]) Wij benutten deze gelegenheid voor een rectificatie.

In het Nov. nummer van H.M., wordt naar aanleiding van een protestantsch beklag over katholieke ziekenhuis-plannen in Djokja, gewezen op een uitlating van *De Tijd*, van 2 Nov. '21, welke aan de directie van het Petronella-ziekenhuis te Djokja verweet bemoeilijking van de geestelijke verzorging der katholieke zieken.

Van uitstekend-bevoegde zijde wordt ons naar aanleiding daarvan het volgende geschreven, dat wij met vreugde opnemen :

,,Hoe in 1921 de verhouding was tusschen het Petronella-hospitaal en de katholieken laat ik in het midden. Zeker is, dat nu in 1924, de katholieken er niet alleen worden opgenomen, maar dat onze priesters er vrij worden toegelaten, en er vrij aan zieken en stervenden de H.H. Sacramenten mogen worden toegediend. De directeur-geneesheer van het Petronella-hospitaal is ten allen tijde bereid om onze priesters in het uitoefenen van hun bediening zooveel mogelijk te helpen.''

Er wordt hard gewerkt. 24 Lagere scholen met 1334 leerlingen. 126 volwassenen werden gedoopt. (Gegevens van 28 Nov. '24).

KLEINE SOENDA-EILANDEN. — Mgr. Arn. Verstraelen S.V.D. schrijft daaromtrent :

In de statistiek valt op de eerste plaats in het oog het groot aantal H. Doopsels. De vergelijking met de vorige jaren wijst op een buitengewonen vooruitgang, die zelfs aan het wonderbare grenst.

Jaar :	Totaal getal H.H. Doopsels.	Daaronder volwassenen.
1920	7906	—
1921	7289	1869
1922	6046	1404
1923	7302	2195
1924	12176	4529

Als we de verschillende districten met elkander vergelijken, vinden wij den krachtigen bloei in het gebied van Maoemere (Midden-Flores) en Larantoeka (Oost-Flores), waar de Missie het langst werkzaam is. Geheele dorpen en streken zijn daar katholiek geworden, zoodat men er den indruk krijgt van zich te bevinden in Roomsche omgeving, in een Roomsch land. In de onderafdeelingen van Endeh, Ngada en de Manggarai (de Westelijke helft van Flores) daarentegen, waar de Missie pas sedert enkele jaren gevestigd is, gaat de vooruitgang nog in langzamer tempo ; maar ook daar zijn de resultaten zeer bevredigend.

Gedurende het verslagjaar heb ik gelegenheid gehad, zoo schrijft Mgr. Verstraelen, de geheele Missie te visiteeren en daarbij waar te nemen, hoe allerwegen aanzien en invloed der Missie groeit. Een bewijs daarvan was voor mij ook het feit, dat zelfs in nog bijna geheel heidensche streken, de heidensche hoofden met hun gevolg mij als Bisschop kwamen begroeten. De Missionarissen hebben door hun goed en onbaatzuchtig werken de harten der menschen veroverd en om zoo te zeggen, gewonnen voor ons H. Geloof. En waar de ouden er nog, niet aan denken zich te bekeeren, heeft de Missionaris hen toch zoover kunnen brengen, dat ze hun kinderen het katechismus-onderwijs laten bezoeken en zich niet meer verzetten tegen hun Doopsel. Op de meeste plaatsen beschouwen ook de heidenen den Missionaris als welkomen vriend en vader en zijn blij, als hij in hun dorp komt.

Haar buitengewonen invloed heeft de Missie voor een groot deel te danken aan de scholen. Op alle voorname punten der Missie zijn scholen opgericht, die van uit de hoofdstaties geregeld worden geinspecteerd, terwijl dan tevens de omliggende dorpen worden bezocht. Waar geen eigen kerkje is, dient de school tegelijk als kerk. Elke school vormt op deze wijze een centrum van missiewerk. Zooals de statistiek toont, telt de Missie thans, behalve de interne (standaard-)scholen, 163 volksscholen, met over de 13000 kinderen.

Verder is U bekend, hoe dringend de H. Kerk haar missiebisschoppen aanspoort, te zorgen voor de opleiding van inlandsche Priesters en hoe zij, ten einde dit mogelijk te maken, het St. Petrus-Liefdewerk bizonder aanbeveelt. Verleden jaar reeds kon ik U mededeelen, dat ook wij in onze Missie

met de opleiding van eenige candidaten zijn begonnen. Het St.Petrus-Liefdewerk schonk ons wederom twee studiebeurzen, waarvoor ik ten zeerste erkentelijk ben. Een eigen seminarie voor mijn candidaten bestaat er nog niet. Echter heeft het Liefdewerk mij goede hoop gegeven op financieelen steun, zoodat ik vertrouwen mag, binnen niet te langen tijd een eigen seminarie-gebouw te bezitten. Voor een goede opleiding en opvoeding der seminaristen is een afzonderlijk gebouw noodzakelijk.

Het aantal Katholieken is 77525, het grootste aantal van alle Indische kerkdistricten.

SUMATRA. — Door de het vorig jaar afgekondigde verdeeling hebben we op Sumatra voortaan te doen met 3 apostolische prefecturen n.l. 1 Padang (Capucijnen), 2 Benkoelen (Priesters v. h. H. Hart), 3. Banka en Billiton (Paters der H.H. Harten). Bij de scheiding bestonden er op Sumatra 9 hoofdstaties, 21 bijstaties, 3 weeshuizen, 17 lagere scholen en een Mulo, met te zamen 2368 leerlingen. Op de Roomsche Fraters- en Zusterscholen van de stad Padang gaan meer dan 1000 kinderen. Op een totale bevolking van 6.200.000 beteekent natuurlijk een aantal katholieken van 4720 en 2300 buitenlanders nog weinig, maar men wint er sterk aan invloed.

De Batakkers, die al eens een door 160 onderteekend rekest naar Toewan Besar, den Gouverneur-Generaal zonden, wachten nog steeds op afschaffing van art. 123.

SELEBES. — De prefecteur van Mgr. Walter Panis met de ,,beroemde'' Minahassa ,,brandpunt der z.g.n. dubbelzending'' telt 12.199 kath. Inlanders met 1239 Doopsels in het afgeloopen jaar ; 39 scholen met 2598 leerlingen ; 3 priestercandidaten (te Moentilan in opleiding). De Fraters van Tilburg deden op Selebes dit jaar hun intrede.

ART. 123. — Zoo oud als dit artikel is (1854), zoolang is er tegen geprotesteerd ; maar gebaat heeft het niet. Thans schijnt de historie van dit art. een nieuw tijdperk tegemoet te gaan.

Nadat sinds lang door verschillende Kamerleden bij den Minister van Koloniën tevergeefs was aangedrongen op volledige afschaffing van dit in beginsel anti-christelijke en practisch, volgens den a.r. heer Scheurer zelf, alleen tegen de Roomsche Missie gerichte artikel, werd eindelijk door den op dit punt o zoo behoedzamen Minister na langdurige gedachtenwisseling tusschen hem en de Indische regeering de wijziging ingediend bij den Indischen Volksraad :

Vigeerend Art. 123 *van* 1854 :	*Voorgesteld artikel.*
,,De Christen-leeraars, priesters en zendelingen, moeten voorzien zijn van eene door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bijzondere toelating, om hun dienstwerk in eenig bepaald gedeelte van Nederlandsch-Indië te mogen verrigten.	*,,Voor gewesten of gedeelten van gewesten, waar de verzekering van de openbare orde dit vereischt, kan bij ordonnantie worden bepaald, dat christengodsdienstleeraars, priesters en zendelingen, voor de uitoefening van hun werkzaamheden als zoodanig voorzien moeten zijn van*

Wanneer die toelating schadelijk wordt bevonden, of de voorwaarden daarvan niet worden nageleefd, kan zij door den Gouverneur-Generaal worden ingetrokken.''

een door of namens den Gouverneur-Generaal te verleenen bewijs van toelating, welk voor intrekking vatbaar is.

De ordonnantie, uitgevaardigd krachtens het vorig lid, wordt telkens voor ten hoogste vijf jaar vastgesteld.

In het verslag bedoeld bij art. 60 *van de Grondwet, wordt van de uitvaardiging, wijziging of intrekking van die ordonnantie mededeeling gedaan.''*

Door de ,,Residentiebode'' naar zijn meening omtrent die wijziging gevraagd, geeft de provinciaal van de Congregatie der Paters van het H. Hart, de Hoogeerw. p. Baptist, aldus weer, wat hijzelf en zeker ook wel alle katholieken van die wijziging denken :

,,Het beginsel van het nieuwe artikel — aldus de Provinciaal — is voor ons Katholieken evenmin te aanvaarden als het oude, want de vrijheid van het Evangelie te gaan verkondigen, blijft afhankelijk van de willekeurige beslissing van de overheid, die, zooals herhaaldelijk gebleken is, over den plicht der katholieke missionarissen een eigenaardig begrip heeft. Vroeger was de toestemming uitzondering op den regel — in het nieuwe reglement wordt het verbod uitzondering. Maar de practijk zal vrijwel hetzelfde blijven, n.l. dat in een bepaald gebied de missieprediking kan worden verboden, evenals vroeger. Waarom anders het geheele artikel niet geschrapt, zooals door ons, Katholieken, jarenlang met grooten aandrang is gevraagd ? Het artikel heeft practisch alleen voor ons, katholieke missionarissen, en vooral die van de buitenbezittingen, eenige beteekenis. Zoo zullen de Jezuieten op Java er geen hinder van hebben, want op Java is practisch overal de missie toegelaten. Het is een feit, dat de protestantsche zending bij gebrek aan menschen niet kan uitzien naar nieuwe missiegebieden. Maar voor de katholieke missies, die gelukkig uit het moederland meer en meer krachten krijgen, is dit anders, en wij zien voortdurend uit naar nieuwe missiegebieden. En nu is onze vrees, dat vooral deze voorsprong der katholieke missie een aanleiding zal zijn — wellicht dikwijls onopzettelijk — om art. 123 te blijven gebruiken als een rem voor de ontplooiing van de katholieke missie. Alleen volledige afschaffing van art. 123 zou de katholieke missie in Indië kunnen bevredigen, en ik zie nog steeds niet in, waarom dit onmogelijk is.''

Intusschen is door den Indischen Volksraad ook deze wijziging met 26 tegen 6 stemmen verworpen. Daar echter omtrent de motieven dezer verwerping nog geen berichten zijn ingekomen, kan er nog weinig anders van worden gezegd, dan dat Minister de Graaf van zijn kool-en-geit-sparend middel geen pleizier beleeft.

Wij mogen er aan toevoegen, dat in de laatste maanden ongeveer in alle kiesvereenigingen *met klem* is aangedrongen op *afschaffing.*

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND.

Missietentoonstelling te Rome. — Het grootste deel der tentoonstelling is door Z.H. den Paus 21 Dec. officiëel geopend. Uit diens redevoering stippen wij aan (uit de Maasbode) :

,,Ook om het practisch belang hebben Wij deze tentoonstelling gewild, opdat de missies en haar bestuurders hier een synoptisch beeld zouden zien van hun onmetelijke actie, tot hunner voldoening en ook tot grondiger kennis van hetgeen nog gedaan moet worden.

Wij hebben gewild, dat het wetenschappelijke gedeelte der tentoonstelling een voorname plaats zou beslaan, want wij leven in een tijd, waarin heldendaden en missieoffers of empirisme en piëteitswerk niet voldoende zijn ; om vruchten te verzamelen is noodig de hulp der wetenschap, die verlicht en de beste wegen aanwijst. Hetzelfde zien wij in de industrie, den handel en andere levensmanifestaties. Vandaar dat ook de missies zich niet kunnen onttrekken aan dezen karakteristieken eisch des tijds.

Wij hebben al onze zonen bij het jubeljaar, dat weldra begint, dit feest van verstand, hart en geloof willen bereiden, opdat, ziende het grootsche werk der missies en lezende die verheven bladzijden, waarin de handelingen der Apostelen worden voortgezet, hun hart ontvlamd en hun gemoed bewogen worde, om de missies te steunen.''

Er gaat over de tentoonstelling maar één roep : zij is grootsch !

Daar de inzendingen de verwachting verre overtroffen, is de beschikbare ruimte weer aanmerkelijk uitgebreid. Daardoor is het gedeelte, waar de inzending van den P. M. B. moet worden geplaatst, later geopend. Het plan in ons vorig nummer uiteengezet is daardoor eenigzins gewijzigd.

Wel ontving de commissie ad hoc van den H. Vader het volgend dankschrijven, dat zij — ook om hare vele medewerkers te huldigen — hier nogmaals publiceert :

Uit het Vaticaan, 12 Nov. '24.

Zeereerwaarde Heeren,

Met groot genoegen heeft de Heilige Vader in ontvangst genomen het prachtwerk *Nederland en de Missiën*, dat gij onlangs in naam van Uw Bisschoppen en van den Nederlandschen Priestermissiebond Hem vromelijk hebt doen aanbieden. Want Zijne Heiligheid leerde daaruit hoe verheugend de groei is der missiën, welke Uwe edelmoedige katholieken heel de wereld rond trachten te onderhouden.

Terwijl dan de Verheven Opperpriester U van harte gelukwenscht met

zulk een prijzenswaardig werk, smeekt Hij God, dat de Nederlandsche missiezorg, welke voorzeker allen lof verdient, door Gods goedheid met den dag steeds blijdere heilsvruchten gelukkig verwerve. Daarenboven verleent Hij in den Heer — met bijzondere goedkeuring van Uwe ijverige medewerking om aan de Missietentoonstelling in de Vaticaansche Tuinen den verhoopten uitslag te verzekeren — als onderpand van hemelsche gaven en als teeken van vaderlijke welwillendheid, den Apostolischen Zegen aan U en aan allen die U helpen.

U dit mededeelende neem ik de gelegenheid te baat om U te kennen te geven de gevoelens van hoogachting jegens U, waarmede ik ben en mij verheug te verblijven

Uw toegenegene,

P. card. GASPARRI.

— De inzending van den P. M. B. is op verzoek van het tentoonstellingsbestuur nog aangevuld met een rapport over de organisatie en de resultaten der Nederl. Protestantsche zending, en met een collectie boekwerken die een inzicht geven in dien zendingsarbeid, zijn hulpmiddelen en zijn karakter.

— In de medische afdeeling der tentoonstelling heeft (door een regeeringssubsidie van f 500,— gesteund) het Instituut voor Tropische Geneeskunde te Leiden een ,,stand'' gevormd, welke in een ander artikel in dit nummer uitvoerig beschreven wordt.

— Het eerste nummer der Revista Illustrata der Tentoonstelling is verschenen in Italiaanschen en Franschen tekst. Het is een keurige uitgave. Administratie: Piazza Mignanelli 22, Rome. Verschijnt iedere 14 dagen. Abonn. voor het buitenland (Italiaansch of Fransch) 160 Lires.

— Wij vermelden ten slotte nog, dat de 2e groep van onze nationale bedevaart naar Rome — met het oog op de tentoonstelling — zal staan onder leiding der Vereenigde Missionarissen.

Missiefeesten en -tentoonstellingen. — Missietentoonstelling te *Enschede* (Pinksteren) gaf f 3000.— batig saldo; die te *Naaldwijk* (Aug.) f 9.300.

— 25 Oct.—2 Nov. tentoonstelling te Amsterdam (Broerehuis).

— 28—30 Dec. *Flakkeesche missiedagen* in de parochies Oude Tonge, Middelharnis en Achthuijzen.

— 15—17 Nov. Tentoonstelling v. d. Bosschen Missienaaikring.

— 8 Dec. de 7e jaarl. missiedag op het Seminarie-IJpelaar (Paters der H. H. Harten).

— 27 en 28 Dec. Missiefeesten te Roosendaal, tentoonstelling v. Mill-Hill; missieprijsvraag.

— 28 en 29 Dec. Tentoonstelling missienaaikring te Stratum-Eindhoven.

— 7 Dec. Missiedag te Groningen (H. Hart): Miss. v. h. H. Hart.

— 7 en 8 Dec. Tentoonstelling te Mill, Kruisheeren.

— 8—10 Febr. Tentoonstelling te Lichtenvoorde; Franciscanen van Scheut.

Een heele lijst, en toch zeker een zeer onvolledige.

Liefdewerk St. Franciscus Xaverius. — *Roermond* ontving f 2570.00 en kon uitkeeren f 2203.00 ; *Warmond* had een batig saldo van f 8000,— (waarvan f 6350 uit de busjes) ; *Haaren* ongeveer f 1400.—

Roermond en Haaren hielden een inzameling van bruikbare theologische en ascetische handboeken en konden daaruit via S. P. L., vele inlandsche seminaristen van missie-seminaries blij maken.

Een Missie-raadselboek werd door het Rotterdamsch Plaatselijk Missiecomité (dir. kap. J. Schiphorst) in 25000 exemplaren verspreid ; interessante opgaven en wedstrijden vestigen de attentie en vragen den steun voor de missiën en in het bijzonder voor de Pauselijke Genootschappen. Ter navolging.

Een Missie-kwartetspel. — De sociale vereeniging A. V. A. Mariakroon te Culemborg heeft een missie-kwartetspel ontworpen waarvan de opbrengst ten goede komt aan de missie der Zusters van het Gezelschap J. M. J. Mariënburg, Den Bosch. De figuren en teekeningen op de kaarten hebben alle betrekking op het missie-gebied der Zusters.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES.

MISSIEPERSONEEL.

Vertrokken. — Van de Minderbroeders Franciscanen 11 Jan. naar *Zuid-Chansi* : fr. Plechelmus Stals (2e keer) en fr. Wilfridus van Dijk (die 5 jaar werkte in Australië, Rydall) ; 20 Januari naar *Braziliè* : fr. Roberthus Cornelisse, fr. Bonifacius van Emmerik, fr. Ludovicus Geldens, fr. Quirinus Jacobs, fr. Hilarius Broekhuizen, fr. Laetantius Vaste.

Van de Paters van den H. Geest: Pater Henri Strick naar *Kilima Njaro* (O.-Afrika) 14 Nov.

Van het Gezelschap van Maria (Montfortanen) : naar *Haïti* Pater Nic. Timmermans (2e keer) (begin Januari) ; pater H. Daniëls naar *Columbia* (1e keer) 5 Nov.

Van de Jezuieten naar *Java :* de paters H. de Hoog en S. Beekman en A. J. van Aernsbergen (Dec.).

Van de Kruisheeren, naar *Belg. Congo*, pater Petrus Silkens en br. Henricus van de Kraanmeer (Nov.).

Van de Missionarissen van het H. Hart, naar *Brazilië*, de Brs. Petrus Maas en Hubert Pennings (10 Dec.).

Van de Priesters van het H. Hart, voor de tweede maal naar *Belgisch Congo*, (vicariaat Stanley Falls) de Paters L. Jeukens enA . Marrevec.

Van de Redemptoristen, 3 December naar *Brazilië* de Paters Bernard Korthagen en Charles Donker en de Eerw. Broeders Mathieu Giessen en V. Teunissen.

Van de Witte Paters, br. Albertus en G. v. d. Weijst naar *Tunis* (Thiber).

Van de Broeders van den H. Aloysius te Oudenbosch, de

Brs. Judocus van Os, Salesius Bominaar en Angelus van Leeuwen, (1e keer) naar *Java*, 30 Juli.

Van de Broeders der O. O. te Maastricht, Br. Theophilus J. H. Collignon en Br. Justus P. J. Zanders naar *Djokjakarta* (*Java*) 30 Aug. '24.

Van de Fraters van O. L. V. v. Barmhartigheid te Tilburg, 9 Jan. naar *Curaçao*, frater Carlos.

Van de Zrs. v. d. H. Carolus Borromaeus te Maastricht, 8 Mei '24 naar *Java* (Bandoeng en Weltevreden) de Zrs. Longina, Tiburtia en Hilda; 27 Sept. '24 naar *Noorwegen*, (Molde en Hamar) de Zrs. Pancratio, Engelien, Rogata en Marianne.

Van de Zrs. Franciscanessen van Sint Joseph (Mill-Hill) 26 Oct. naar *Britsch Borneo*, Zr. M. de Pazzi.

Van de Zrs. Recollectinen van Roosendaal, 11 Dec. naar *Suriname* en *Curaçao*, de Eerw. Zusters Gratia Roelofs, Stephana v. Dijk, Roberta Koenekoop, Gervasia v. Klooster, Lina Kappert en Amelberga Hoogeboom.

Van de Zrs. Franciscanessen van Heijthuijzen, de Zrs. Xaverio Savelbergh en Edigna Schepers, en de Javaansche Postulanten Stephanie Warsini en Catharina Soertijak, 28 Juni 1924 naar *Semarang* (*Java*).

Van de Gasthuiszusters te Breda, naar *Curaçao*, de Zrs. Désirée Reymers, Theodosia van Gestel, Ancilla Sarneel (7 Nov. '24).

Van de Kleine Zusters van Sint Joseph te Heerlen, in Januari naar *Zuid-Chansi* (China), de Eerw. Zrs. Silvina (Josepha Geerlings), Wenceslaus, (Wilhelmina van Nispen), Agimunda (Antoinetta van Heel) en Clasina (Jacoba Willemons).

Van de Zrs. Dienaressen van den H. Geest te Steyl-Uden, 7 Aug. '24 naar *Flores*, Zr. Jeroena (M. v. Wijchen), 5 Dec. '24 naar *Austr. Nieuw-Guinea*, Zr. Cunera (M. Freericks) en Zr. Franciscina (A. v.d.Voort).

Van de Missiezusters van het Kostbaar Bloed te Aarle-Rixtel naar *Zanzibar*, Zr. Wilfrida (Gertruda Nijland) en naar *Kiboscho* (Tanganyika) Zr. Berendina Wijenberg, met 13 Zusters van Duitsche, Fransche, Zwitsersche en Oostenrijksche nationaliteit, 3 Dec.

Van de Zrs. v. O. L. V. Moeder v. Barmhartigheid, Tilburg, naar *Amerika* (Willimantic) 9 Sept. 1924, Zr. Ma. Bernardina Ebbers.

Van de Dochters van Maria en Joseph (Choorstraat) Den Bosch, 1 Jan. naar *Oost Mongolië*, de Zr. Josepha Klerkx, Maria Magdalena Rabelink, Casparina v. d. Bragt en Maria Helena de Bruijn.

Van de Zrs. van J. M. J. te 's-Bosch, 15 November, naar *Madras*, Sr. Alphonsine Soetermans en Sr. Stephanie van Hal.

Van de Zrs. v. O. L. V. te Amersfoort, 24 Mei '24 naar *Noorwegen* (Trondhjem), de Zrs. M. Gonzaga Berendsen, M. Aufrida A. M. ten Brink, M. Alida P. A. Fokken, M. Marcella M. A. Roelofs.

Van de Zrs. Ursulinen der Romeinsche Unie te Vught, Merè Julie (2e keer), Sr. Magdalena en Sr. Beatrix (1e keer) *naar Java*,

27 Sept.; Mère Clemence (Prov. Overste) en Sr. Andrea, Sr. Ludovica en Sr. Aldegonde, naar *Java* (half Jan.).

Van de Zrs. Ursulinen te Weltevreden (Novic. te Halfweg) naar *Java*, Mère M. Anastasie, A. v. Crimpen en Sr. M. Jeanne A. Bardoel (2 Febr. 1924); Mère M. Claudia Wiederspahn en Mère M. Caroline J. Hake (Aug).

Van de Witte Zusters te Esch, naar *Nyanza* (Afrika), Sr. M. St. Eugène C. Kempenaars, Sr. Théodore Maria A. van Rijn, Sr. M. Louis de Gonzague G. Olsthoorn (Sept.).

Van de Belgische Zusters van Berlaer, Zr. Hubertina (M. C. Jansen uit Gestel) 6 Jan. naar den *Belg. Congo*.

Teruggekeerd. — Van de Capucijnen, p. Evaristus uit *Padang*.

Van de Missionarissen van Mill-Hill, fr. L. Boots uit *Madras* (Jan.).

Van het Gezelschap van Maria (Montfortanen), Pater M. Rooden uit *Amerika* (Nov.).

Van de Norbertijnen uit *Madras* wegens ziekte de eerw. heer G. J. Laane (1 Sept.).

Van de Paters Redemptoristen uit *Brazilië* de paters de Wildt, Dorresteijn, Wiegant en Kroon; uit *Suriname* p. Kandelaars en Br. Lodewijk.

Van de Missionarissen van Scheut, p. Ant. Colen en de Brs. Antonius Martens en Const. Holthuijzen in Oct. uit den *Congo*.

Van de Witte Paters, p. A. Stoop uit den *Boven-Congo*, p. H. Hoynck van Papendrecht uit *Nyanza*, p. Dr. J. Meeuwse uit *Centr. Afrika* en p. J. Horsten uit *Oenyanyembe*.

Van de Broeders van den H. Aloysius te Oudenbosch uit *Java* de Brs. Cyrillus Schalken en Thaddeus Keijzer op 16 Juli.

Van de Zrs. v. d. H. Carolus Borromeus te Maastricht, Zrs. Alphonse en Lucilla uit *Java*, 13 Dec.

Van de Zrs. Recollectinen van Roosendaal, Zr. Florentine uit *Curaçao*.

Overleden. — Van de Norbertijnen W. Melchers, pastoor van Dijckesville (U.S.A.) 46 jaren oud (Jan.).

Van de Franciscanen, p. *Ivo van den Boer*, geb. 1857, pr. in 1888, vertrokken naar China 1889, overleden 21 Dec. 1924.

Van de Kruisheeren, de Eerw. Br. Antonius van de Kerkhof in de Congomissie, geb. te Deest (G.) 1876, geprofest 2 November 1898, vertrokken in 1921 naar de Congomissie, overleden Nov. 1924.

Van de Missionarissen van Scheut, in de missie-Boma (B. Congo), broeder *H. de Mey*, afkomstig uit IJzendijke (Zeeland), sinds 25 jaar missionaris.

Van de Zrs. Dominicanessen te Voorschoten: 25 Oct. '24 de de Ew. Zr. *Genesia A. H. v. Wijk*, geb. in 1896 te Schalkwijk en sinds 2 jaren werkzaam in het hospitaal te Aruba (Curaçao); en Jan. 1925 Zr. *Huberta Hakkenberg* geb. in 1852 en vanaf den aanvang der Missie (5 Mei 1890) werkzaam op St. Martin.

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Bisschopswijding in China. — In „Het Missiewerk" van November 1924 op blz. 77 wordt gesproken over de benoemingen van twee Chineesche priesters tot *bisschop* en bestuurder van een *Vicariaat.*

Het kan wellicht zijn nut hebben, om voor latere geschiedenis juiste gegevens te houden, er even op te wijzen dat *de benoeming tot bisschop* nog niet is geschied evenmin als het oprichten van een *Vicariaat.*

De twee Chineesche priesters zijn tot nu toe Apostolisch Prefekt over eene Apostolische prefektuur met den titel van Monseigneur evenals Mgr. James Walsh van de A. C. F. M. S. der Maryknollers en Mgr. Jos. Hoogers van de Congregatie van het Onbevlekt Hart van Maria (Scheut-Sparrendaal).

Nieuwe missioneerende Congregaties. — Het jaar 1925 zal een belangrijke uitbreiding van het Nederl. vrouwelijk missiepersoneel zien.

1. In Januari vertrokken de Ursulinen van Bergen naar den Boven-Nijl. — 2. De Zusters Franciscanessen v. Oudenbosch gaan naar Suriname. — 3. De Franciscanessen van Sint Lucia (Bennebroek) gaan naar Padang. — 4. De Franciscanessen van het Sint Elisabethgesticht te Breda gaan eveneens naar Padang. — 5. De Franciscanessen van St. Joseph te Heerlen beginnen ook in Brazilië. — 6. De Arme Zusters van het Goddelijk Kind (De Voorzienigheid) te Amsterdam gaan naar Banka en Billiton.

Over de **inlandsche priesterschap** berichten o. a. de Witte Paters. — Van Juni 1923—Juni 1924 zijn er in de Vicariaten der Witte Paters 8 Inlandsche priesters gewijd, waarvan in Oeganda 7, in Nyanza 1. Er zijn, einde Juni 1924, in het geheel 42 Inlandsche Priesters werkzaam, nm. in Oeganda 21, in Nyanza 11, in Rolande 5, in Tanganyika 2, in Boven-Congo 3. In Oeganda zijn wederom 2 staties geheel aan hunne zorgen toevertrouwd, te weten Koki en Boekalagi. In Oeroendi zijn dit jaar de eerste 2 subdiakens gewijd. In ditzelfde Vicariaat is men met den bouw van een eigen Klein-Seminarie begonnen.

De Lazaristen tellen in China in hun 5 Noordelijke districten aan inl. pr. 60 Laz. en 164 saec, in hun 7 zuidelijke distr. 43 Laz. en 83 saec., naast deze 350 inl. pr. staan 171 Europeesche priesters. Eén district is nu geheel aan inl. priesters toevertrouwd.

Dit zijn twee voorbeelden uit.... velen.

Inlandsche noviciaten onzer Zustercongregaties bestaan nu in *Curaçao* van de Franciscanessen in Roosendaal; in *Menado* (Selebes) van J. M. J. (23 Dec. zijn de eerste zes novicen ingekleed); in *Malang* (Java) van de Ursulinen van Weltevreden; in *Semarang* van de Zusters van Heijthuijzen; in *Madras* van de Zusters van J. M. J. (één docteres in de medicijnen legde haar eeuwige beloften af, een doctores in de letteren werd o. a. ingekleed).

Daarenboven namen reeds uit haar missies inlandsche aan de Zrs. van

Roosendaal, Breda, Voorschoten, Schijndel, Veghel. Nu ook de Broeders der O. Ontv. in Maastricht (reeds 3).

Inlandsche Zusters waren er in de Vic. der Witte Paters einde Juni 1924 in het geheel 265, waarvan in Oeganda 152, Nyanza 69, Ruanda 10, Oenyanyembe 24, Tanganyika 8, Boven-Congo 2.

In Oeganda zullen de Inlandsche Zusters spoedig haar eigen Algemeene Overste bekomen en zullen de onder eed gedane verbintenissen door de kleine geloften worden vervangen.

Ook Mgr. Biermans ijvert sterk voor zwarte zusters en broeders in den Boven Nijl.

Opleiding van toekomstige Missionarissen. — In de Statuta pro Missionibus — zoo schrijft St. Antonius — is door de overheid der Franciscaner Orde aanbevolen, dat alle Minderbroeders, die naar de missie zullen vertrekken, eerst in Rome een missie-cursus volgen, welke een jaar duurt ; verschillende paters, die jarenlang in de missie gearbeid hadden, zijn naar Rome geroepen, om de toekomstige missionarissen op te leiden.

Het Katholicisme in de missielanden. — Gedurende de laatste eeuw klom in Zweden en Noorwegen het aantal katholieken van 10 tot 5.417 ; in Denemarken van 100 tot 8.780 ; in Nederland en Luxemburg van 350.000 tot 1.900.000.

In Indo-China zijn er, trots de bloedige vervolgingen 1.200.000 katholieken; in Japan en Corea, waar het katholicisme slechts sedert een dertigtal jaren de vrijheid geniet, zijn er 70.000 geloovigen tegen 10.000 in 1820.

In Canada groeide het aantal bisschoppen van 6 tot 38 en 6 Vicarii Apostolici, het aantal geloovigen van 500.000 tot 3 millioen.

In de Vereenigde Staten waren er ten jare 1822 negen bisdommen met ieder een twaalftal priesters met samen ongeveer 400.000 geloovigen. Thans zijn er 16 Aartsbisschoppen, 93 Bisschoppen, 21.630 priesters en 17.855.000 katholieken. Andere statistieken spreken van 25.000.000.

In Australië had in 't jaar 1830 één priester de zielzorg over Iersche weggevoerden ; daar stond geen kapel. Australië en Nieuw-Zeeland tellen heden 1.200.000 geloovigen, 9 Aartsbisschoppen, 16 Bisschoppen, 2200 kerken en 1500 priesters. (*De Tijd*).

Het Katholicisme in Zuid-Afrika. — De kerkelijke hierarchie van Zuid-Afrika, welke onlangs vergaderde onder voorzitterschap van Zijn Exc. Mgr. Gijlswijk O. P., den Nederlandschen Apostolischen Delegaat, vaardigde een gezamenlijk schrijven uit, waarin den blanken hun plicht wordt voorgehouden om mee te werken aan de bekeering der negers. Het zuiver zwart ras in Zuid-Afrika is 4.697.813 sterk, waaronder 3 millioen heidenen ; de andere behooren tot verschillende christelijke geloofsbelijdenissen ; 63.179 zijn katholiek. De witte bevolking bedraagt 1.519.488, waarvan slechts 61.246 katholiek zijn ; het gemengd ras telt 545.548 zielen, waaronder 13.410 katholieken.

Er wordt een dringend beroep gedaan op de medewerking der onderwijzende Congregaties en op den zedelijken en geldelijken steun der leeken. Weldra zal een Zuid-Afrikaansche tak worden gesticht van het Werk tot Voortplanting des Geloofs. (*De Tijd* 11—12—,'24).

Het Katholicisme op Ceylon. — De „Osserv. Romano'' publiceert een rapport over de positie der Katholieken op Ceylon.

Volgens deze publicatie bedraagt het aantal katholieke inboorlingen op dit eiland van een 3½ millioen bewoners thans ongeveer 370.000. De protestantsche missiën tellen omstreeks 43.000 volgelingen. Het eiland is verdeeld in vijf diocesen, het aartsbisdom van Colombo en vier bisdommen.

Er werken op Ceylon 237 priesters, waarvan 45 Ceyloneezen (inboorlingen), en 645 zusters, onder wie 480 inlandsche. De missiën tellen 273 lagere scholen met 65.562 kinderen, benevens 5 middelbare scholen en colleges. Het groote Pauselijk seminarie te Kandy telt thans ongeveer 100 leerlingen. De eerste inlandsche priester werd in December 1898 gewijd. (*De Tijd*).

Varia. — De nieuwe aanbouw van het Sint Antonius-missiehuis te Kaatsheuvel is 3 Dec. ingewijd.

— De Braziliaansche missie der Minderbroeders vierde haar zilveren jubilee ; zij bezet nu 16 posten, bedient verschillende colleges en heeft ook een seraphijnsch college, terwijl een tweede in voorbereiding is.

De procure te Weert gaf een keurig gedenkboek uit, dat plaatsgebrek ons verbiedt uitvoerig te bespreken, maar dat wij niettemin aan allen, die hun kennis van deze „missie'' onder de katholieken willen vermeerderen, met aandrang aanbevelen.

— Den 2en Nov. is een Nederl. Provincie der Congr. van het Goddelijk Woord opgericht. Pater Petrus Bardes te Helvoirt is provinciaal.

— Den 1en Maart viert Mgr. Biermans zijn koperen bisschopsjubilé. Een commissie tracht dit jubilé te benutten tot steun voor het seminarie en zusters-noviciaat in Boven-Nijl.

— Den 4en Februari vierde Mgr. Geurts zijn zilveren jubilé als bisschop en apostolisch vicaris, tegelijk met het zilveren feest van zijn vicariaat.

— Te Arnhem vierden de Miss. v. het H. Hart het zilveren feest van hun missiehuis aldaar.

MISSIEKRONIEK VAN AFRIKA.

BELGISCHE KONGO.

25 November 1880 drongen de eerste katholieke missionarissen langs het Tanganika-gebied door in het land, dat thans den Belgischen Kongo vormt. [1] Drie jaar later werd op de vigilie van Kerstmis voor den eersten keer plechtig het Sacrament des Doopsels toegediend.

En thans, na 40 jaar, is daar een Katholieke Christenheid, van meer dan 400.000 gedoopten en 300.000 Katechumenen.

En plaatst die getallen dan nog in de omlijsting van een vaak moordend klimaat, van gebrek aan verkeerswegen en verkeersmiddelen, van tegenwerking door andersdenkende sekten, van een diepgezonken bevolking: welk een schitterende vervulling zien we hier dan van S. Paulus' woord: ,,Waar de ongerechtigheid overvloeide, heeft de genade haar onder nog rijkeren overvloed bedolven."

Indien we de meewerkende natuurlijke oorzaken van dit wondervolle succes willen aangeven, dan mogen we op de allereerste plaats wel noemen de wijze, waarop België, in het bijzonder het Katholieke België, zijn koloniale zending heeft opgevat.

We treden hier niet in de principieele kwestie over de verhouding van koloniaal bezit en missie-taak, we geven alleen den feitelijken toestand, n.l. dat België machtig veel gedaan heeft om den Kongo Katholiek te maken.

In zijn houding tegenover de missie steekt het zeer gunstig af bij ons gouvernement [2].

---

[1]) We laten hier buiten beschouwing den missiearbeid, in vroegere eeuwen in deze landen verricht, die weer geheel vernield werd; en ook de posten bij de monding van de Kongorivier door eenige Paters van den H. Geest in stand gehouden.

[2]) Wij herinneren hier aan het getuigenis van Ridder de Van der Schueren in De Maasbode van 24 Sept. 1920.

,,Dank zij deze krachtsontwikkeling wordt de missie door de bewindhebbers als een factor beschouwd in het koloniale systeem. . . . . Het is hier niet de kwestie of de missie zal geduld worden of op welke manieren men haar effect tot een minimum kan reduceeren, zooals zulks onder ons geschiedt; hier heeft een missionaris niet jarenlang te bedelen om toegang te verkrijgen tot een eiland, waar hij eens graag zou willen kijken; hier heeft een bisschop niet naar den gouverneur te loopen om permissie te bekomen voor een vormreis en hier zou geen ambtenaar het wagen een priester te berispen wegens den doop van een kind, uit katholieke ouders geboren. Integendeel hier schrikt een gouverneur er niet voor terug om met den

Koning Leopold II, de stichter van den Kongostaat, en eveneens zijn opvolger lieten het er niet bij den Kongo voor de Missie open te stellen, zij noodigden zelf de Belgische orden en congregaties uit om er te gaan werken. Van de 15 orden en congregaties, die er nu werken, zijn er 14 heengegaan door de persoonlijke tusschenkomst van Leopold en zijn opvolger. 1)

BELGISCHE CONGO.

Komt Koning Leopold voor een groot deel de eer van het initiatief toe, Katholiek België mag met recht aanspraak maken op den roem van een

---

bisschop over velerlei maatregelen in overleg te treden ; hier noodigt men de missie uit om in onrustige streken nederzettingen te beginnen, wetend, dat de missie het goedkoopst en onbloedigst middel is ter pacificatie ; hier is het onderwijs geheel in handen van missie en zending gelegd met het gevolg dat het ras der analphabeten uitsterft, zonder dat zulks de regeering een cent gekost heeft ; hier is de hygiënische verzorging bijna geheel aan de zending toevertrouwd, die zich op bewonderenswaardige wijze van haar taak kwijt. Kortom, hier wordt de missie beschouwd als een wezenlijk bestanddeel van het land, als een onmisbaar instrument in de regeering en opvoeding van den inlander en als een product uit het Westen, waarop de neger voor immer onvervreemdbare rechten kan doen gelden."

[1]) Bulletin des Missions 1924 p. 37.

gestadig, edelmoedig meewerken en voortarbeiden, waarbij het niet aan offers heeft ontbroken. Na den oorlog zonden weer 2 nieuwe orden, die nog niet in den Kongo werkten, er hun priesters heen; evenals 6 zustercongregaties, terwijl nog 3 andere zich voorbereiden. 1)

Toch moet men niet meenen, dat deze welwillende houding der Belgische regeering alle bezorgdheid der missionarissen kan wegnemen. Die welwillendheid is voor een goed deel ingegeven door het klare inzicht in de diensten, welke de missie ongezocht bewijst aan het Belgische gouvernement; en wij zien dan ook telkens weer hoe de regeering tegenover hare liberale en socialistische bedillers haar houding ten opzichte der missie verdedigt met een beroep op de cultureele en nationale belangen, welke de missie dient. Doch een dergelijk uitgangspunt moet altijd met een zekere bezorgdheid worden bezien. Dit bewijst wel de (om zacht te spreken) minder welwillende houding en beoordeeling van den vorigen gouverneur tegenover de missie. En daarom blijkt toch bij alle waardeering, welke het Belgische gouvernement om zijn bevordering der missioneering ten volle verdient, een zekere behoedzaamheid geboden.

Katholiek België komt de eer toe, dat het de gunstige gelegenheid door het gouvernement geboden ten volle heeft gebruikt: èn het aantal missionarissen dat is uitgezonden èn de steun, dien zij vonden, dwingen bewondering af.

Zooeven spraken we terloops over de machtige moeilijkheden, waarop de Katholieke missie in den Kongo stuitte en waartegen zij nog voortdurend strijden moet. We komen daar thans iets uitvoeriger op terug.

Vooreerst het **klimaat**. Het klimaat van den Kongo is zeer verschillend: voor een land, 80 maal zoo groot als België, met hoogvlakten en moerassige laaglanden, mag dit niet verwonderen. De van nature ongezonde streken zijn echter zeer talrijk vertegenwoordigd, vele deelen zijn voor Europeanen waarlijk moordend, en bijzonder groot is dan ook het aantal missionarissen, dat als slachtoffer van het klimaat gevallen is, dikwijls zelfs na een pas kort verblijf in deze landen. In dien toestand zijn echter groote verbeteringen aangebracht, zoo zelfs dat de Zeereerw. Pater Théodore Nève O.S.B. aldus schrijft: „En thans volgt een groote, ja de grootste vordering, die er gemaakt is: voor een groot deel is het moordend klimaat van den Kongo overwonnen; niet alleen telt dit land meerdere provincies, die zich verheugen in de stichting van ware kolonies van blanken — de hoogvlakten van Katanga, Kivoe en Boven-Ituri hebben een gematigd klimaat en leenen zich uitstekend voor deze nederzettingen; maar om het woord te gebruiken van iemand, die met Kongoleesche toestanden zeer goed op de hoogte is: mannen en vrouwen leven in goede gezondheid, leven althans op plaatsen, waar 25 jaar geleden het leven een dagelijksche strijd was met den dood.

De groote sterfte in den Kongo houdt nauw verband met de slaapziekte die verschrikkelijke verwoestingen onder de Kongo-bewoners heeft aange-

---

1) Annuaire des Missions Catholiques au Congo Belge par l'abbé Alfred Corman 1924. p. 7. Vgl. Het Missiewerk jrg. V p. 271.

richt en nog voor korten tijd een groot deel van den Kongo dreigde te ontvolken. Waar die ziekte eenmaal binnenkwam, zag men heele dorpen uitsterven.

Die tijden behooren gelukkig tot het verleden. Wel vraagt de slaapziekte nog steeds talrijke slachtoffers, doch dit is grootendeels toe te schrijven aan het missen van de noodige geneeskundige hulp ; waar de medische organisatie sterk genoeg is, is de overwinning aan hare zijde. Vooreerst door preventieve middelen, zooals het beletten van volksuitwisselingen tusschen besmette en onbesmette streken en door, zoo mogelijk,de dorpen uit de nabijheid van stroomen en rivieren te verplaatsen en over te brengen op een hoogvlakte, wijl de ,,tetse" daar geen gunstige voorwaarden vindt om zich te ontwikkelen. Vervolgens, door het inspuiten met atocsyl bij het verschijnen van de ziekte : is de ziekte nog in haar eerste stadium, dan wordt ze daardoor genezen.

Het is bewonderenswaardig, wat de missionarissen ook op dit gebied gedaan hebben. Velen haalden met dit doel in België een diploma in de tropische geneeskunde. In het missieland wordt een groot gedeelte van hun tijd in beslag genomen door het geregeld doen van de inspuitingen bij aangetaste negers. Doch het succes is dan ook schitterend. Een enkel voorbeeld. ,,Het is 25 jaar geleden dat de slaapziekte-golf over Inkisi losbrak en bijna 7/10 van de bevolking meesleurde, doch sinds zijn de verwoestingen opgehouden dank vooral de systematische behandeling der zieken en de hygiënische maatregelen door de missionarissen onder het volk gebracht." 1)

Een andere groote moeilijkheid voor de bekeering van Kongoland tot het Katholieke geloof is het **Protestantisme**.

Het Protestantisme heeft van den beginne af den Kongo bedreigd. De eersten, die het land doorkruisten waren protestantsche ontdekkingsreizigers en zendelingen ; de ,,Association internationale africaine de Bruxelles" was in meerderheid niet-Katholiek ; reeds vóór de eerste Katholieke Missionaris in de vorige eeuw dezen bodem betrad waren daar Amerikaansche, Engelsche en Duitsche sekten werkzaam. 2) Voortdurend kwamen er nieuwe krachten bij, zoodat er in 1919 niet minder dan 18 Protestantsche sekten in den Kongo werkten, waarvan 10 Amerikaansche, 5 Engelsche, 2 Zweedsche en slechts 1 Belgische, die gezamenlijk 400 zendelingen telden. 3)

Doch vooral in de laatste jaren schijnen zij een buitengewone kracht te ontplooien, zoodat aan alle zijden de missionarissen hun stem verheffen om te waarschuwen tegen het dreigende gevaar.

Om het groote belang van deze kwestie hebben we hier een aantal van die verklaringen verzameld.

Zoo schreef o.a. Mgr. de Hemptinne, Apostolisch prefect van Katanga in Novemb. 1922 : ,,à l'heure actuelle, la poussée étrangère est plus vive et

---

1) Tongerloo's Tijdschrift 1923 p. 91. Missions Belges de la Compagnie de Jésus 1924 p. 263. La Voix du Rédempteur 1922 p. 183. Les Missions Dominicaines 1924 p. 257.

2) Bulletin des Missions 1924 p. 34.

3) Kerk en Missie 1922 p. 153.

inquiétante que jamais. C'est l'invasion. Nous sommes en présence d'un effort d'occupation progressive, methodique, disposant de ressources énormes en hommes et en argent. L'invasion se produit par toutes les portes. Durant les dix-huit derniers mois, nous constations, à la seule entrée par Sakania, 55 noms de missionaires étrangers, sans parler du personnel arrivé antérieurement." 1)

In April van hetzelfde jaar getuigde de Apost. Vicaris van Opper-Kasai : ,,Die vraag (of Afrika Katholiek of protestant zal worden) is van belang voor geheel Afrika, dat de protestantsche Amerikanen verklaard hebben overwegend ,,evangelical" te willen maken; ze is van zeer groot belang voor onzen Kongo, daar de Protestanten er ongemeen veel prijs op stellen, in ons Belgisch gebied het overwicht te krijgen, binnen zoo kort mogelijken tijd ; en ook omdat door niet-katholieke Belgen een meening vooruitgezet wordt, volgens welke de katholieke godsdienst voor de zwarten niet geschikt zou zijn.

Het wordt een strijd tusschen de macht van het gebed en de christelijke deugd en de macht van stoffelijke bloot-menschelijke middelen in godsdienstzin gehuld.

De Belgen moeten weten dat de evangelisatie van hun kolonie door het protestantisme wordt bedreigd." 2)

De Witte Paters schrijven over hun Vicariaten : ,,Doch de groote vijand komt van buiten n.l. het protestantisme. Op alle punten van onze Missiën, in Opper-Kongo, in Ruanda, in Urundi, aan het Albert-Meer heeft hij zich ingeburgerd. Thans wordt de harde strijd gestreden. De Katholieke Missionarissen schrikken niet om zich te meten in zake ijver met de ambtenaren der kettersche geloofsverspreiding. De zielen liggen voor het grijpen. De katholieken hebben slechts te willen. Doch waar blijven de mannen en de hulpmiddelen ?" 3)

De Jezuieten schrijven : ,,De twee ergste vijanden van het evangelisatiewerk in onze missie zijn : 1e. de vreeselijke slaapziekte . . . . ; 2e. de machtige protestantsche propaganda." 4)

De Paters v. d. H. Geest : ,,Met zulke gasten (de vreemde zendelingen) heeft onze Missie hier een harden strijd te voeren." 5)

De Priesters v. h. H. Hart : ,,Les protestants de leur côté nous causent beaucoup d'embarras." 6)

De Franciscanen en Kruisheeren zijn dan ook door Rome speciaal naar den Kongo gezonden om eenig tegenwicht te stellen tegenover de Protestantsche invasie. 7)

De houding der Belgische regeering tegenover deze buitenlandsche sekten

---

1) Bulletin de Missions 1923 p. 411.
2) Kerk en Missie 1923 p. 26.
3) Maandschrift der Miss. v. Afrika 1924 p. 42.
4) Kerk en Missie 1922 p. 18.
5) Bode v. d. H. Geest 1924 p. 70.
6) Le Règne du Sacré-Coeur 1924 p. 138.
7) Annuaire 1924, p. 182 ; De stichting der Kruisheerenmissie 1922. p. 5.

is over 't algemeen zwak van Katholiek doch ook van Belgisch-nationaal standpunt bezien.

Het nationale karakter toch van deze sekten treedt geducht op den voorgrond ; naast godsdienst-verkondigers zijn zij ook vertegenwoordigers van buitenlandsche nationale belangen. Het is eigenaardig, dat sinds Amerika, Engeland en vooral de Zuid-Afrikaansche koloniën zoo'n begeerig oog slaan op de rijke mijnen enz. . . . . van Katanga, zooveel Engelschen als zendeling den Kongo binnen komen, overal rondreizen, kaarten maken, die dikwijls die der autoriteiten in nauwkeurigheid overtreffen en ook in de inlandsche politiek zich mengen.

Het in vele zijner gevolgen droevig Congres van Berlijn bindt de handen der autoriteiten om ongewilde gasten — op welk gebied ook — te weren. 1)

Ofschoon het getal der zendelingen iets grooter schijnt te zijn dan dat der Katholieke priestermissionarissen, 2) is hun succes tot dusver gelukkig niet in evenredigheid met hun aantal ; het getal bekeerlingen der Katholieken overtreft nog verre dat der andersdenkenden. In 1919 hadden de laatsten 35000 aanhangers en 25000 aspiranten, waartegenover de Katholieke missie 313.707 geloovigen en 328.308 Katechumenen kon stellen.

Positief is hun succes dus niet bijzonder groot, ondanks de veel grootere kapitalen, waarover zij kunnen beschikken, niet het minst door den hoogen koers van dollar en pond.

Negatief doen zij echter de Katholieke missie veel schade, daar op plaatsen waar zij zich eenmaal gevestigd hebben, de arbeid door de Katholieke missionarissen vanzelf veel moeilijker is. 3)

Een derde machtig beletsel voor de bekeering van den Kongo is dat de **bevolking op zedelijk gebied diepgezonken** is. De tallooze in taal en zeden zeer verschillende stammen worden teruggebracht tot vier hoofdgroepen. De oorspronkelijke bewoners van den Kongo schijnen de Pygmeeën ; zij wonen in 't westen en oosten van midden Kongo. Hun aantal is erg gedund o.a. door de slaapziekte. Zij behooren echter tot de minst beschaafde volkeren van Afrika. In het Noorden drongen de Soedannegers binnen, waartoe de meest ontwikkelde stammen behooren, in het Oosten de Hamieten (men schat ze op 80.000) en in het Zuiden de Bantoenegers, die bijna den geheelen Kongo bezet hebben. Onder al deze volkeren nu heerscht polygamie, die een der grootste hinderpalen voor het apostolaat is." 4)

Na dit algemeen overzicht van het succes en de moeilijkheden der Kongomissie, thans nog een enkel woord over de verschillende missioneerende orden en congregaties en hare gebieden.

---

[1]) Zie Bulletin des Missions 1923. p. 412.

[2]) In 1919 was de verhouding : 400 zendelingen, tegen 374 Katholieke priesters. Volgens een verklaring van den Belgischen minister van Koloniën op 25 April 1923 was het getal protestantsche zendelingen ongeveer evengroot als dat der katholieke missionarissen, hij schat dit op 700. Om dit getal voor de Katholieken te bereiken, moet men echter de priesters en broeders te zamen tellen.

[3]) Kerk en Missie 1922 p. 153. Annuaire 1924 p. 204.

[4]) Bulletin des Missions 924 p. 167.

De vier Vicariaten Roeanda, Oeroendi, Boven-Congo en Albert-meer worden bediend door de Societeit der **Witte Paters,** de pioniers der Kongo-missie. Over dit gebied spraken wij het vorige jaar, toen we het Oost-Afrikaansch merengebied behandelden (Het Missiewerk 1923 V, pag. 116 vlgd). Wij wijzen echter nog eens bijzonder op Oeroendi en Roeanda; dicht-bevolkt (drie à vier millioen menschen voor een oppervlakte niet grooter dan België) door een ras met eigen karakter, huisvast, in tegenstelling met de andere missiestreken van Midden-Afrika, geven deze gebieden veel beloften en . . . . veel werk. 1)

De **Missionarissen van Scheut** waren de eersten, die de Witte Paters volgden. Door een decreet van 1888 kregen zij den geheelen Kongo behalve het Oosten, dat de Witte Paters reeds bezaten. Geleidelijk aan gingen daar stukken af en thans hebben zij nog 3 groote gebieden over : het Vicariaat van Leopoldville, van Boven-Kasai en van Nieuw-Antwerpen; in het laatste worden zij geholpen door Mill-Hill en de Trappisten. Het gebied, dat Scheut zelf bedient, beslaat ¼ van den geheelen Kongo en telt niet minder dan 199.589 Katholieken. Hoezeer het bekeeringswerk daar bloeit blijkt uit het groot aantal Doopsels in één jaar toegediend (zie voorgaande statistiek). 2)

Na de Scheutisten trokken de **Jezuïeten,** onder leiding van Pater van Hencxthoven, terug naar het gebied, waaruit zij in 1759 door de vervolging van Pombal verjaagd waren. Zij vestigden zich in den Beneden-Kongo en in Kwango. Aanvankelijk volgden zij de volgende methode : de kinderen, nog niet te veel bedorven door heidensche invloeden, bracht men te zamen in z.g. ,,boerderij-kapellen'', waar zij in den godsdienst en tevens in het beoefenen van den landbouw onderwezen werden onder leiding van een catechist. Daarna liet men ze huwen met een christenmeisje en aldus konden Katholieke dorpen gevormd worden. Deze stichtingen vielen bij de negers in goede aarde. In 1902 waren er reeds 250 met 500 kinderen.

Niet te voorziene omstandigheden maakten echter een vroegtijdig einde aan deze organisatie : omstreeks 1900 brak er de slaapziekte uit en richtte ontzettende verwoestingen aan ; daarbij kwamen enkele goed bedoelde, doch ongelukkig werkende regeeringsmaatregelen en eindelijk de omstandigheid, dat in dien tijd ,,en Belgique l'anticléricalisme était encore un article de grande exportation.''

Een nieuwen opbloei kreeg deze missie, toen de tegenwoordige Apost. Vicaris in 1912 besloot het bekeeringswerk naar het Oosten uit te breiden, dat meer toegankelijk was en waar de bevolking groote geneigdheid voor het Evangelie toonde, van welke gelegenheid protestantsche zendelingen reeds gebruik maakten.

Doch ook in het Westen, in het gebied van den Beneden-Kongo rijpt nu de oogst. ,,Chose inouïe depuis 15 ou 20 ans dans les Missions du Bas, des gens mariés viennent en masse demander l'instruction en vue du baptême :

---

1) Maandschrift der Missionarissen van Afrika 1924 p. 43.
2) Annuaire p. 39, 191, 201.

ce sont des familles, des villages entiers qui se décident à embrasser le catholicisme ; le chiffre des adultes, inscrits à Lemfu, dépasse 2000."

Meer naar het Oosten in het dichtbevolkte dal van de Kwilu in Kwango maakt de slaapziekte vele slachtoffers. Maar de strijd daartegen begint zich reeds systematisch te organiseeren. 1)

Een jaar na de Jezuieten besloten ook de Belgische **Trappisten** tot aanvaarding van een Kongo-missie. Zij helpen de Paters van Scheut in het Vicariaat Nieuw Antwerpen.

De **Priesters van het H. Hart** vierden reeds het zilveren feest van hun missie in het Vicariaat Stanley-Falls. De polygamie is hun voornaamste hinderpaal. Ook bezorgt de aktie der andersdenkende sekten hun veel zorg. Het heeft echter ook niet aan zegen ontbroken : het Vicariaat telt 23.000 gedoopten en 22.000 catechumenen. 2)

In 1898 aanvaardden ook de **Norbertijnen** een missie in den Kongo. Zij hebben het Vic. van W.-Uele, waar geheime sekten, bijgeloovige gebruiken en vooral de polygamie overwonnen moeten worden, hetgeen niet zonder succes geschiedt. 3)

De **Redemptoristen,** die het Apostolisch Vicariaat van Matadi verzorgen, vierden dit jaar het zilveren jubileum van hun vestiging. Thans telt het eerst weinig belovende Vicariaat reeds 14000 gedoopten en ruim 7000 katechumenen, ondanks de beperkte hulpbronnen, ondanks het gering aantal missionarissen (van de 48 die er heen gingen stierven er 5 voordat ze eenigen missiearbeid konden verrichten, 11 reeds binnen 4 jaar na hun komst) en eindelijk ondanks „de hardheid van de te bewerken stof". 4)

Toen in het begin dezer eeuw voor een groot deel door Protestantsche zendelingen allerlei laster werd verspreid over zoogenaamde gruwelen, door de missionarissen in Afrika bedreven, werden de niet-Belgische **Missionarissen van Mill-Hill** naar den Kongo gezonden om door den invloed van hun naam en nationaliteit te helpen aan den laster een einde te maken. Met de Trappisten en de Paters van Scheut werken zij in het Vicariaat Nieuw-Antwerpen. Het heeft ook hun niet aan rampen ontbroken. Zij hebben echter thans bijna 10.000 katholieken en ruim zooveel katechumenen. In het laatste jaarverslag moet de Overste der Missie echter klagen : „Wij hebben een daling in onze cijfers te betreuren door de noodlottige copal-industrie. De hooge prijs van die gom lokt de negers naar de bosschen en moerassen, met als gevolgen : schade voor de gezondheid, schade aan het echtelijk en godsdienstig leven, groote verleiding tot oneerlijken handel en voor de Katechisten groote verleiding om in dienst van die gomzoekers een veel grooter salaris te genieten, dan de missie geven kan. 5)

---

1) Missions Belges de la Comp. de Jésus 1924 p. 261. Paul Dom S.J., Les Jésuites belges et les Missions 1924 p. 67.
2) Le Règne du Sacré-Coeur 1924 p. 136.
3) Tongerloo's Tijdschrift 1923 p 85.
4) La voix du Rédempteur 1924 pag. 282.
5) Kerk en Missie 1923 p. 94. Annalen St. Joseph's Congregatie 1924 p. 39 en 75.

De **Paters van den H. Geest,** die sinds 1843 aan de W.-kust van Afrika het evangelie verkondigden, hadden ook eenige posten aan de monding van den Kongo. Toen in 1888 de Paters van Scheut kwamen, verlieten zij deze streek. In 1907 keerden zij naar den Kongo terug en hebben thans het Vicariaat N.-Katanga, waar het protestantisme hun voornaamste vijand is. 1)

In 1910 zijn de Belgische **Benedictijnen** naar den Kongo getrokken, waar zij een der belangrijkste gedeelten bedienen: het rijke mijngebied van Katanga. Nauwelijks was hun arbeid begonnen, of de oorlog brak uit: hun abdij in België werd bezet, het noviciaat gesloten en de kloosterlingen moesten uiteen. Na den vrede hebben zij hun taak weer met bewonderenswaardige kracht en ondernemingsgeest aangevat. O.a. bouwden zij een prachtige kathedraal te Elisabethville. Reeds bestaan er plannen in de prefectuur een of meerdere kloosters te stichten, waar men dagelijks het goddelijk officie zal vieren, de bron die het werk vruchtbaar maken. Scholen zullen daaraan verbonden worden. Zij geven een van inhoud en vorm zeer mooi tijdschrift uit „Bulletin des Missions" (publié par les Bénédictins de St. André, Lophem), waaruit vele bijzonderheden van deze kroniek zijn geput. 2)

De Belgische **Capucijnen** hebben hun gebied in de N. W.-punt van den Kongo, de Prefectuur Ubangi. Toen zij er in 1910 kwamen, was er nog nooit een Katholieke missionaris geweest, zij vonden er slechts een 20-tal Roomschen, die vroeger als soldaat elders waren gedoopt. Thans hebben zij reeds 4000 katholieken en 5000 Katechumenen. Daarenboven melden zij zeer blijde vooruitzichten, o.a. onder een der voornaamsre stammen, n.l. Banza. Deze is sterk monarchistisch georganiseerd, zoodat met uitzondering der soldaten en eenige aanzienlijken iedereen slaaf is. De opvolger van het stamhoofd nu is sinds 1915 katholiek. „S'il persévère, c'est la pénétration assurée." 3)

Op verzoek van de regeering gingen een jaar later ook de **Salesianen** naar den Kongo; zij arbeiden naast de Benedictijnen in Katanga; ook hun wacht een groote oogst. 4)

De **Dominicanen** hebben het Apost. Vicariaat van O.-Uele. In het pas verschenen overzicht van deze missie deelt de Apost. Vicaris mee, dat de Congr. de Prop. Fide hem vooral drie werken had aanbevolen: vorming van inlandsche zusters; vorming van inlandsche geestelijkheid; vermeerdering van landelijke kapel-scholen en katechisten. De moeilijkheden om deze idealen te verwezenlijken zijn echter zeer groot. De polygamie is er diep ingekankerd, vandaar het zedelijk peil laag gedaald, zoodat er eerst Europeesche zusters moeten komen om de vrouwen door hun woord en voorbeeld zedelijk te verheffen. Van een inlandschen clerus is de eerste kiem aanwezig,

---

1) Annuaire p. 140.
2) Annuaire p. 149. Bulletin des Missions 1923 p. 415.
3) Annuaire 1924 p. 159.
4) Missions Catholiques 1922 p. 272, 285, 294.

doordat enkele jongens neiging toonen tot het priesterleven. Vermeerdering van kapel-scholen en katechisten (er zijn reeds 130 kat.) stuit vooral op financiëele moeilijkheden.

De **Franciscanen** werden reeds door koning Leopold naar den Kongo genoodigd : door gebrek aan krachten konden zij er toen niet op ingaan. In 1920 deed kardinaal van Rossum opnieuw op hen een beroep om een zoo groot mogelijk aantal missionarissen naar Noord-Katanga en het gebied van de Lulua te zenden, daar deze streken bedreigd werden door de protestantsche aktie. 1) Bijzonderheden over hun Vicariaat ontbreken. Sinds 1 Juni geven zij een tijdschrift uit ,,Le Messager de St. François", waarin echter nog geen mededeelingen over den toestand der missie verschenen.

Tegelijk met de Franciscanen trokken ook de **Kruisheeren** naar Kongoland. Ook zij werden door Kardinaal van Rossum gevraagd, omdat de dwaling den Kongo bedreigde. Zij werken naast de Norbertijnen in het Apost. Vic. van West-Uele. Met de Capucijnen, Dominikanen en Witte Paters hebben zij tot taak den Kongo te verdedigen tegen den mahomedaanschen invloed vanuit het Noorden. 2)

Tenslotte is in den Kongo nog een **Cisterciënser** nederzetting werkzaam en is in het begin van dit jaar een nieuwe Apost. Prefectuur opgericht, genaamd Tchwapa, welke toevertrouwd is aan de **Missionnarissen van het H. Hart.**

In een schrijven van Mgr. Lavigerie in 1878 aan den Prefect der Propaganda gericht wees deze, toenmaals aartsbisschop van Algiers, op het gevaar, dat Midden-Afrika van godsdienstig standpunt dreigde en op de taak, die de Kerk daar te vervullen had : ,,Indien de H. Stoel het wil, kan hij het. Hij heeft tot zijne beschikking, wat de wetenschappelijke genootschappen niet hebben : legioenen van ware apostelen en legioenen van martelaren. Met hen, zal hij zegevieren."

Hoe spoedig zijn deze woorden in vervulling gegaan.

Apostelen zijn naar Midden-Afrika getrokken in groote scharen ; talloos velen hebben er hun leven geofferd, zijn gevallen als martelaren der vervolging, als martelaren van het klimaat.

En de Kerk zegeviert : Midden-Afrika wordt katholiek.

---

[1]) Annuaire 1924 p. 182.

[2]) De stichting der Kruisheerenmissie in Kongo-Uele 1922 p. 5 ; Annuaire 1924 p. 188.

BOEKBESPREKING.

CHARITAS-SCIENTIA. Dit is de naam van een tijdschrift dat in Maart 1924 voor het eerst is verschenen en dat om de drie maanden zal uitkomen. Het is het orgaan van het Internationale Franciskaansche Liefdewerk „Pro Leprosis" en staat onder leiding van den stichter van dit liefdewerk Prof. Vincenzo d'Amato te Rome. Om de bijzondere positie, die dit tijdschrift inneemt, acht ik een kleine plaatsruimte aan deze aankondiging besteed, niet verloren. De naam geeft reeds de tweeledige strekking weer: aan de eene zijde door geldelijken steun overal ter wereld de melaatschenverpleging trachten te bevorderen, aan den anderen kant samenwerking tusschen alle lepraonderzoekers trachten tot stand te brengen.

Zoo vinden wij mededeelingen uit allerlei leprozeninrichtingen, met vele fraaie afbeeldingen. Kiekjes met Nederlandsche Kapucijnen en Veghelsche Zusters op Borneo prijken met Italiaansche onderschriften. In nummer 2 een zeer zakelijk, ook historisch artikel over de St. Gerardus Majellastichting te Paramaribo van de hand van Pater H. Ruyter C.S.S.R. Maar ook het wetenschappelijk gedeelte neemt reeds ruime plaats in, waarbij ik wil vermelden, dat vele stukken in het Fransch geplaatst worden. Zeer bekende huidartsen uit verschillende landen hebben medewerking toegezegd.

Het abonnement kost voor het Buitenland 35 lires. Adres: Via Cesare Battisti 133, Rome.

HENRI SPOORENBERG, arts.

„DUTCH MISSIONS".

Wij ontvingen van de „Rotterdamsche Lloyd" een brochuurtje in de Engelsche taal, waarin begeleid met talrijke afbeeldingen een overzicht gegeven wordt van de „Dutch Missions" in Oost- en West. Het brochuurtje is door deskundige hand geschreven en vormt tegelijk een aardige reclame voor den „Rotterdamsche Lloyd", die het eerst altaar en altaarbenoodigdheden ter beschikking van reizende Missionarissen stelde.

NAAR DE BOSCHNEGERS.

De Eerw. Zusters van Roosendaal sinds vele jaren in Suriname en Curaçao zeer vruchtbaar werkzaam, hebben hare werkzaamheid uitgebreid ook tot de Boschnegers van Suriname. Om hieraan meer bekendheid te geven, hebben zij een brochure in het licht gegeven, getiteld: *Naar de Boschnegers.* Deze hoogst interessante brochure, ingeleid door een aanbevelend woord van Z. D. H. Mgr. G. Hopmans, Bisschop van Breda, en versierd met talrijke

foto's uit de Missie van Suriname en Curaçao, geeft een aardigen kijk op het werk, dat daar verricht wordt. In hoofdzaak bevat zij een reis-beschrijving in de binnenlanden van Suriname, waar de Boschnegers wonen. De lezing kan niet anders dan hoogst nuttig zijn voor al wie van de moeilijkheden aldaar aan den Missiearbeid verbonden, iets meer wil weten. De brochure is verkrijgbaar te Roosendaal (N.-Br.) bij de Eerw. Zusters, Molenstraat 13.

VERBETERING.

In de Bijlage van ,,Het Missiewerk'', Nov., stipten wij aan in de recensie van de tweede uitgave van *Promptuarium sacerdotis*, dat in dit mooie boekje o.a. ook het ceremoniëel der Intronisatie van het H. Hart is opgenomen. Wij vernemen echter, dat dit formulier dermate afwijkt van het officiëele, dat men er de aflaten niet mede verdienen kan. De R. K. Boek-Centrale, geheel onschuldig aan deze vergissing, zal nu aan elk exemplaar het officiëele ceremoniëel (verkrijgbaar bij G. Mosmans Zoon, 's-Bosch) toevoegen.

IMPRIMATUR.

J. POMPEN, Vic.-Gen.

Buscoduci, die 30 Januarii 1925.

Z. D. H. MGR. CONRAD ABELS C.I.C.M.

(SCHEUT)

APOSTOLISCH VICARIS VAN OOST-MONGOLIË

GAAT EN ONDERWIJST ALLE VOLKEREN

Z. D. H. MGR. CONRAD ABELS.

De Nestor van alle Nederlandsche Missie-bisschoppen, Mgr. Conrad Abels, van de Congregatie van het Onbevlekt Hart van Maria, van Scheutveld, werd geboren te Weert 31 Januari 1856. Hij maakte zijne gymnasiale studiën op het zoo gunstig bekende St. Joseph-college aldaar, dat reeds zoovele missionarissen de wijde wereld heeft ingezonden, studeerde wijsbegeerte en godgeleerdheid te Rome aan het college der Propaganda, waar hij ook in beide studievakken doktoreerde.

Op 30 Maart 1879 werd hij in de Eeuwige Stad priester gewijd, doceerde eenigen tijd de Godgeleerdheid in het Moederhuis te Scheut bij Brussel en ging den eersten Maart van het jaar 1881 te Marseille scheep naar de missie van Oost-Mongolië, waar hij nu onafgebroken ruim vier en veertig jaren aan het heil der zielen arbeidt.

Vurige ijver en administratieve bekwaamheden onderscheidden hem als missionaris, zoodat reeds in 1897 Z. H. Paus Leo XIII hem benoemde tot Bisschop van Lagania en Apostolisch Vicaris van Oost-Mongolië.

Het Vicariaat beslaat een oppervlakte viermaal zoo groot als Nederland en telt ongeveer 6 millioen inwoners. Ten tijde dat Mgr. Abels het bestuur der missie aanvaardde, waren er 8170 katholieken; thans telt men 35000 katholieken en zeven duizend catechumenen. Dit succes is de vrucht van veel arbeid, strijden en lijden der missionarissen en Mgr. Abels is de zijnen daarin steeds voorgegaan. Tweemaal in zijn missieleven moest hij het hoofd bieden aan bloedige vervolgingen; de eerste was die der ,,Tsai-li-ti" in 1890, deze kostte het leven aan een chineeschen priester en vele christenen. De tweede, de beruchte vervolging der Boksers

in 1900, woedde over heel het Vicariaat; negen van zijn missionarissen vielen als martelaren, waaronder Pater Segers, uit de missie van Oost-Mongolië, die levend begraven werd. Kerken, missiegebouwen, alles werd vernield, de christenen vielen bij honderden onder het zwaard of werden verstrooid in de bergen, waar zij omkwamen van gebrek.

Met bewonderenswaardige vastberadenheid en onafgebroken opoffering van lange jaren heeft Mgr. Abels zijne geteisterde missie bestuurd, geleid en weten te brengen tot hoogeren bloei. Missieposten verrezen, met scholen en catechumenaten. Hij trachtte steeds ten volle te verwezenlijken zijne wapenspreuk: „*Adveniat Regnum Tuum! Uw Rijk kome!*" Ieder jaar zag nieuwe stichtingen; altijd werkte Monseigneur vooruit en ondanks zijne geringe middelen heeft hij toch heel wat tot stand weten te brengen.

In het jaar 1922 vierde Mgr. Abels zijn zilveren bisschops-jubilé. Bij die gelegenheid bracht Pater Raijmakers in de *Annalen der Missionarissen van Sparrendaal* de bisschopswijding van Mgr. Abels in deze woorden in herinnering: Wij hadden den 6en Augustus 1896 onzen eersten Apost. Vicaris van Oost-Mongolië, onzen onvergetelijken Bisschop en Vader in Christus, Mgr. Theodoris Hermanus Rutjes, in den ouderdom van 52 jaren ten grave gedragen met al het onschatbare van zijn groot apostolisch vaderhart. Wij stonden bij zijn eenzaam graf en wij kwamen er voortdurend terug en zijne wapenspreuk liet ons niet los: *Refove flebiles, Vertroost de bedroefden.* Tijdens zijn leven had hij zoo vaderlijk gezorgd dat de bedroefden getroost werden, zou nu voor ons, weenende wezen, zijn levenswoord ook eene doode letter geworden zijn! Neen; het werd als een opstandingswoord in troost en blijdschap, een herlevingswoord, toen hij ons zijn opvolger zond in Mgr. Abels. De Bisschopswijding werd toegediend door Mgr. Guillon, 3 jaren later Bisschop-Martelaar in Mandchoerije, de Sacrista major (Lao Wei) en meerdere uit de ecclesia, der in het kerkje vergaderden, stortten 3 jaren later hun martelbloed. Het verschijnen van hun nieuwen Vader en de eerste zegen zijner Bisschopshand brachten nieuwen moed en blij vertrouwen aan de heele christen gemeente.

In diezelfde Annalen teekent Pater van Eijgen in enkele woorden de grootsche figuur van Mgr. Abels: „'t Was in de bange dagen van den grooten Boksersopstand van 1900. De rijpe vruchten van jaren-

langen moeizamen en taaien arbeid, van lijden en strijden dreigden weggespoeld te worden in een golf van Christenbloed. En die vreeze bleek maar al te zeer gegrond. Weldra verspreidden zich de droevigste treurmaren: Mgr. Hamer vermoord! De Paters Dobbe en Zijlmans levend verbrand! Pater Jaspers gevallen! Pater Segers levend begraven! Verschillende residenties verwoest! Honderden Christenen vermoord! . . . .

Ernstig werd in de omgeving van den grijzen bisschop, wiens residentie ook aan de grootste gevaren was blootgesteld, door de missionarissen beraadslaagd over de vraag of het niet geraden zou zijn, dat eenige jongere priesters zich in veiligheid brachten, die dan, nadat alle gevaar geweken was, zouden kunnen terugkomen en de plaatsen innemen van hen die gevallen waren. Aldus zouden na den opstand de overgebleven christenen en catechumenen niet geheel en al zonder priesters zijn. Tijdens die beraadslaging stond Mgr. op en zeide: „*Gij kunt beslissen zooals gij wilt; ik blijf hier. Mijne plaats is en blijft bij mijne kudde.*" Deze woorden van dien eerbiedwaardigen Herder maakten zulk een indruk op de aanwezige missionarissen dat allen zonder uitzondering eveneens besloten te blijven.

Geen wonder dat Z. Emin. Kard. van Rossum in de meest vleiende bewoordingen dien hoogstverdienstelijken Missie-bisschop gelukwenschte bij zijn zilveren Bisschops-jubilé.

Wij ontleenen tot slot van dit artikel uit zijn brief het volgende:

Zeer Doorluchtige en Hoogeerw. Heer,

De Congregatie der Propaganda heeft met het grootste genoegen de tijding vernomen van de viering van den vijf en twintigsten verjaardag uwer bisschoppelijke wijding.

Het herderlijk ambt dat U zoolang en met zooveel zelfverloochening hebt uitgeoefend, is waarlijk gezegend geworden door den Heer; hoezeer toch heeft zich onder uw bestuur niet uitgebreid deze verre Missie van Oost-Mongolië.

Reeds veertig jaren hebt U, Monseigneur, edelmoedig en voor altijd verzakende aan de vreugde van terugkeer in uw vaderland, U geheel en al toegewijd aan de bekeering der ongeloovigen. Dit is een prachtig voorbeeld. Geve God dat vele anderen zich opofferen

zooals U, dat ze vertrekken zonder aan terugkomst te denken, en zonder ooit te betreuren hetgeen ze verlaten hebben om God en de zielen te dienen.

Moge het den Heer behagen uwe Hoogwaardigheid het onuitsprekelijk geluk te schenken nog lange jaren steeds nieuwe schaapjes in zijne kudde op te nemen; ik van mijn kant bied U mijne persoonlijke en welgemeende gelukwenschen aan.

Van Uwe Doorluchtige Hoogwaardigheid de
dienstwillige dienaar,

(w.g.) G. M. Kard. VAN ROSSUM, Pref.
P. FUMASONI-BIONDI, Secretaris.

HET BEGRIP „ZONDE" BIJ DE INDONESIËRS.

Al is een natuurvolk nòg zoo wild, en al heeft het slechts een vaag begrip van het Opperwezen en het hiernamaals, toch zal dat volk een „moraal" hebben die zijn mensch-zijn eert. De uiterlijke beschaving van sommige volkeren moge nòg zoover ten achter staan bij de onze, — zelfs de wildste barbaren, en zeker de halfbeschaafden, staan in *zedelijk* opzicht veel dichter bij ons dan wij vaak vermoeden. Nu zal men wel aanstonds als tegenwerping komen aandragen met cannibalisme, koppensnellen, bloedwraak, levend begraven, zedeloosheden, enz., doch men vergeet, dat de meeste dezer barbaarschheden slechts een gevolg zijn van treurige bijgeloovigheden : practijken die men uit *vrees* voor dit of voor dat niet durft te laten, en die ten slotte meer uiterlijk-onzedelijk zijn, dan innerlijk. „Pour voir vrai, il faut se garder de juger les peuples barbares, avec nos idées propres et actuelles. Un léger retour sur nous mêmes est souvent utile pour apprécier avec justesse les caractères moraux des tribus, que nous aimons beaucoup trop à nous figurer comme placées à une grande distance au-dessous de notre niveau.... Au fond, au point de vue moral, le blanc, même civilisé, ne vaut guère mieux que le nègre" [1]).

Ik loop groote kans door weinigen geloofd te worden, als ik, in 't voetspoor van den ouden, wijzen Quatrefages, durf beweren, dat b.v. de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinée goedaardiger, zachtzinniger en vredelievender zijn dan de Europeanen ! Och, het koppensnellen is in al zijn lugubre wreedheid toch maar een gedwongen bijgeloovige practijk, die niet voortkomt uit haat en wreedheid, en.... het moorden en oorlogen in Europa ?.... Doch laten we niet vergelijken. De zedelijke natuurwet spreekt duidelijk in den natuurmensch, ondanks het absoluut gemis aan

---

[1]) Quatrefages : „L'Espèce humaine" p. 340.

steun van positieve wetten, zedenleer, opvoeding. De wilde weet dat diefstal, leugen, moord, toorn, ontucht, laster enz. slecht zijn, — ook al loopen zijn moreele opvattingen in deze punten niet parallel met de onze ; m.a.w. de Indonesische heiden heeft beslist de zedelijke begrippen van *plicht*, *zonde* en *straf*. Maar toch op een geheel andere manier dan de beschaafde christenen, — en dat wilde ik gaan aantoonen.

1. De natuurwet is voor den Indonesiër een ongeschreven codex, alle zedelijke handelingen regelend, — komend van een Hoogere Macht (God of de Geesten), — overgeleverd door voorvaderlijke bepalingen en instellingen, — gehandhaafd door den Hoogsten Wetgever zelf of door zijn plaatsvervangers, de opperhoofden des volks en dragers van het gezag. De traditie bewaart die natuurwet trouw van ouder op jonger, en wel onder dubbelen vorm : de *adat* (gewoontewet, gewoonterecht, historisch gebruik), en de *atoeran* (betamelijkheid, welvoegelijkheid, orde). De laatstgenoemde vorm moeit minder het geweten, doch regelt de traditioneele en vaak conventioneele beleefdheidsvormen en maatschappelijke plichtjes. Duidelijk van deze beide onderscheiden, en meer overeenstemmende met onze wisselende positieve wetten, zijn de *hoekoem* (bestuursregeling, uitspraak), en *perintah* (bevel, gebod), die al dan niet kunnen steunen op de natuurwet, d.i. op *adat* en *atoeran*. Toch is natuurwet geen synoniem van *adat* en *atoeran*, wijl deze laatste uitgebreider zijn en b.v. óók omvatten gebruiken, voorschriften, plichtplegingen, historische gegevens, maatschappelijke regelingen ten opzichte van afstamming, familiegroepen, eigendommen, enz.

Aanstonds moet hier echter opgemerkt worden, dat plicht, zedelijke wet (*adat* en *atoeran*) bij den Indonesiër minder betrekking hebben op het *goede*, dan op het *verbodene* of het ongeoorloofd-zijn van het *kwade*. De groote „geboden" zijn dus veeleer „verboden," d.i. *pemali*, dat tegelijk èn heilig èn ongeoorloofd beteekent. Datzelfde dubbelbegrip van „geheiligd-verboden" vindt men terug in 't Arabisch *haràm*, in 't Grieksch *agios*, in 't Latijn *sacrum*, in 't Polynesisch *taboe*, enz. „Les choses saintes et les choses impures ont un caractère commun," zegt Pater Lagrange [1]) : „elles sont

---

[1]) Lagrange : „Etudes sur les Religions sémitiques" p. 148.

à éviter, parce que leur contact peut avoir les plus funestes conséquences." — Al berust de zedenleer en moraliteit bij den heidenschen inlander dus wel op een algemeene, ingeboren natuurwet, met God of de Geesten als grondleggers en handhavers, toch kent men niet zoozeer het gebod van het *goede* en den plicht van het *goed-doen*, om aldus braaf en deugdzaam te zijn of belooning te ontvangen; veeleer beperkt zich alles tot het negatieve, tot het *geen-kwaad-doen* (*pemali*, verbod). Pater Geurtjens zegt zeer terecht: „Men kent alleen het goed-doen in negatieven zin, d.w.z. wanneer men geen kwaad doet, doet men goed. Het goede doen om wille van het goede, kent men niet." [1]) En elders: „Wij vatten onze christelijke zedenleer samen in het dubbel beginsel: doe het goede, en laat het kwade. De moraal van den inlander zegt alleen: laat het kwade." [2]) Dat is dus een heel verschil met onze zedelijke opvatting, en de gevolgen daarvan blijven niet uit. Zeker, er zijn ook wel enkele positieve „geboden" bij de *adat* en *atoeran* — zelfs het koppensnellen, de bloedwraak en vele verkeerde bijgeloovige practijken zou men er toe kunnen rekenen, — maar het moeten onderhouden van die geboden steunt niet op de begeerenswaardigheid van het goede in-zich, noch op de belooning voor de goede daad, doch alleen op het afweren van een gevreesd kwaad, op het ontgaan van rampen of toorn en straf van den kant der geesten.

Ook is de toepassing der natuurwet bij de Indonesiërs vaak ruimer of anders dan bij ons. Wat wij onzedelijk en zondig noemen, zal voor den inlander vaak geoorloofd blijven, — en ook wel eens omgekeerd. Gedwongen huwelijk b.v. heet geoorloofd en is vrij algemeen; doch een huwelijk buiten den stand is zware zonde. Doordat de inlander in heel zijn moraal eer 't kwade vreest, dan 't goede bemint, ontbreekt bij hem als vanzelf een nobele wilskracht, een zedelijk ideaal, zelfverloochening, moreele zielenadel. Zelfzucht, utilitarisme en vrees voor straf beheerschen heel het zedelijk leven en houden het op een hooger peil dan men wel verwachten zou.

2. Het zedelijk begrip van *plicht* is bij den Indonesiër dus geheel anders dan bij den beschaafden christen; geen wonder dat

---

[1]) H. Geurtjens, m.S.C.: „Uit een Vreemde Wereld" p. 98.
[2]) H. Geurtjens, m.S.C.: „Keieesche Legenden" Inleiding p. IV.

ook het begrip *zonde* geheel anders zal zijn. Zonde is, volgens onze opvatting, een bewuste, vrijwillige overtreding der wet, en wel zóó, dat de zonde-*schuld* het voornaamste is, en de zonde-*straf* het bijkomstige. Bij den inlander is dit niet zoo: hij kan *onwetend* zondigen, en *onvrijwillig* zondigen, en de moreele „zondigheid” of moreele „schuld” kan zelfs geheel ontbreken bij een volkomen zonde. Het eigen karakter der zonde ligt bij ons in het „schuldige” (reatus culpae, afhankelijk van *kennis* en *vrijen wil*); bij den Indonesiër ligt het eigen karakter der zonde veeleer in het „strafwaardige” (reatus poenae, afhankelijk van het *feit*). Het materieel (objectief) kwaad is volgens hem volkomen zonde en verdient volle straf; het formeel (subjectief) kwaad kan er op den koop toe bijkomen en bezwaart wel het geweten, doch vergroot niet de straf. De zonde wordt dus niet berekend naar de moreele schuldigheid, maar naar de materieele strafwaardigheid, die afhangt van de ergheid van het feit. Het kwade behoort men te laten, niet zoozeer omdat het kwade op zich zelf verfoeilijk is of 't geweten besmet, maar om de straffen te vermijden die men anders zou beloopen: een zedenwet van loutere vrees dus, en dàt is het juist wat de heidensche moraal zoo héél ver stelt beneden de christelijke. De criminaliteit moge bij de Indonesiërs al niet erger zijn dan bij de beschaafde Europeanen, het motief der moraliteit staat veel lager. De inlander let niet hoofdzakelijk op voorkennis, bedoeling en drijfveer, — maar op de eerste plaats op het feitelijke van de daad. Men kan dus onbewust en moreel-onschuldig aansprakelijk zijn voor een strafbaar kwaad: de overtreding is geschied, dus de orde geschonden, dus de orde-herstellende straf moet volgen. Hoogstens kan de menschelijke rechter (bij God en de Geesten is dit zelfs uitgesloten) de onwetendheid, goede bedoeling enz. als verzachtende omstandigheid bij het vonnissen in aanmerking nemen; want 't gemoed van den inlander is soms toegeeflijker dan zijn harde leer. De woorden *salah* en *dosa* dekken derhalve niet volkomen ons woord *zonde* en *schuld*, maar duiden alleen op een objectieve overtreding, en de Goddelijke Rechter en de Geesten letten bij 't straffen alleen op het misdadige feit. Als zonde of misdaad (*salah*, *dosa*) beschouwt de heidensche Indonesiër elke handeling die in strijd is met de voorschriften van *adat* of *atoeran*, waarvan God en de Geesten de instellers zijn, en de des-

betreffende opperhoofden de bewakers. Een koude leer van strenge vrees, om materieel kwaad te voorkomen door middel van afdoend-vergeldende straffen.

3. Uit dit onvolmaakt begrip van „zonde” volgt dan verder weer, dat ook de *straf* op een heel ander beginsel steunt dan bij ons. Straf moet er zijn, niet om de formeele schuld uit te boeten, maar om de verbroken orde te herstellen, — gelijk men ook het verboden kwaad vermijdt, niet om Gode te behagen of het geweten in onschuld te bewaren, maar om vrij te blijven van de straffen die zeker volgen zullen. De handhaver der zedelijke orde is dus een koud-strenge oordeelaar, die door middel van zekervolgende straffen zijn wet tracht te doen eerbiedigen : de wet is een loutere strafwet, en de straf (*siksa*) bedoelt geen reiniging of berouwvolle bekeering, maar een materieele vergoeding, een herstel van orde, een vrijkoop of aflossing van schuld. Immers op materieel kwaad en objectieve orde-verbreking, past ook een materieel herstel en objectieve vergoeding, — hetzij door tijdelijke rampen, ziekten, onheilen, hetzij door afwerende offers en boete. Voor ons christenen lijkt dit hard en onbillijk, en zelfs modern-ongeloovige Westerlingen ondergingen zóózeer den invloed der christelijke ideeën, dat ze de Oostersche opvatting van plicht, schuld en straf niet kunnen aanvaarden ; maar in den Bijbel vindt men sporen genoeg van een gelijke objectieve, materieele beschouwing, en in het Evangelie is het duidelijk genoeg, dat de Grondlegger der christelijke zedenleer nog te strijden had tegen dergelijke opvattingen. Pater Geurtjens schrijft : „Tegenover elk vergrijp staat de straf. Doch wegens de volstrekt-objectieve opvatting van het misdrijf, blijft hoofdzaak dat de gestoorde orde door de daaraan beantwoordende straf hersteld worde. De straf bedoelt niet zoozeer een verbetering van den overtreder, als wel een wraak over het vergrijp. Heeft dan ook iemand de op zijn misdaad gestelde straf ondergaan, dan is daardoor niet alleen zijn schuld vereffend, maar is hij ook geheel en al in eere hersteld, en heeft niemand hem nog iets te verwijten : tegenover het publiek is hij volkomen gerehabiliteerd.” [1])

Wijl de zonde gestraft *moet* worden door God, of de Geesten,

[1]) H. Geurtjens, m. S.C. : „Uit een Vreemde Wereld” p. 102 sq.

of de opperhoofden die de handhavers zijn van *adat* en *atoeran*, zal verder elke ziekte of ramp als vanzelf beschouwd worden als het gevolg van een „zonde." Door toovermiddelen en offers, tracht men wel de straf te ontkomen, doch lukt dat niet, dan volgt vroeg of laat noodzakelijk de objectieve vergelding. Elk onheil brengt den inlander ertoe, om zelf te zoeken, of door anderen mede te laten zoeken (vaak publiek), welke „zonde" hij kan bedreven hebben, die oorzaak is van dat onheil. Ziekte, tegenspoed, dood zijn de gewone straffen voor een misdrijf, en onwetendheid of goede trouw verontschuldigen niet. Ook in den Bijbel vindt men hier en daar sporen van deze Oostersche opvatting. Dat een volkomen-brave en onschuldige een ongeluk kan overkomen, is voor den Indonesiër ondenkbaar. Het kwaad, onder welken tastbaren vorm ook, kan alleen komen van schuld, van *salah, dosa*. Doch zou het persoonlijk of publiek gewetensonderzoek geen bepaalde schuld kunnen vinden, dan bestaat de mogelijkheid nog, dat de zonde van een familielid oorzaak is van de straf, — een opvatting die eveneens bij de Joden heerschte. Zelfs kan iemand een anders „zonde" op zich nemen en er de straf voor aanvaarden : communisme of solidariteit in moreele schuld en moreele verplichtingen is een echt Oostersch begrip. Een ongeluk is een zonde-straf, en is de persoon wien het ongeluk overkomt, zich geen zonde bewust, dan moet zij te vinden zijn bij de naastbestaanden. Een ongeluk is een zonde-straf, en de goede of slechte afloop van een handeling zal dus een criterium zijn van de moraliteit van hem die de handeling stelt of van zijn familieleden. Begrijpelijk wordt aldus ook de opvatting dat b.v. hij die sneuvelt in een oorlog, geen held is, maar een door God „gestrafte", waardoor zijn onrecht is bewezen en zijn begrafenis oneervol dient te zijn. Immers oorlog is ten slotte slechts een godsoordeel : taalkundig en historisch is „bellum" niets anders dan „duellum", — een duel, waar God als Opperste Rechter den schuldige straft. Ook de oude Germanen noemden den overwinnaar van een duel „den lieveling der goden", en het duellum judiciale, judicium campi of judicium pugnae, dat niets gemeen heeft met 't moderne, dwaze eere-duel, was een beroep op God als „vindex criminis", zelfs nog in de eerste christen tijden van West-Europa. [1])

[1]) Zie mijn artikel over „Ordaliën op Kei" in Missiewerk 1923. p. 7 sq.

Wie verder de straf (*siksa*, afbetaling), — door de bevoegde opperhoofden of priesters opgelegd, of door God en de Geesten overgezonden, — heeft ondergaan, heeft volgens de opvatting van den Indonesiër volkomen geboet. Zijn schuld is daarmee geheel gedelgd, zijn eer hersteld, en er wordt niet meer over nagepraat, noch blijft er eenige ongerustheid of scrupule hangen. In zekeren zin is deze opvatting zelfs sympathiek, doordat de gemoedsrust er door wordt bevorderd, en de schande voor het publiek ophoudt : de schuldige heeft geboet, acht zijn geweten in orde, en is in de maatschappij gerehabiliteerd, gereclasseerd.

Gelijk zoovele andere opvattingen en levensbeschouwingen, zijn ook de begrippen *plicht, schuld* en *straf* bij de Indonesiërs zoo geheel anders dan bij ons, en het is lang niet makkelijk de psyche van den Oosterling goed te begrijpen, en evenmin wenschelijk steeds onze Westersche opvattingen te willen opdringen. Maar ten opzichte van het wezen van de „zonde" zal bij den Indonesiër, nog veel meer dan vroeger bij de Joden, het Christendom eene schoone maar moeilijke taak hebben, om het moreele en formeele gehalte der zonde te verduidelijken en te doen overheerschen. En hierin zal het Christendom pas slagen, wanneer de brengers van hetzelve eerst goed de mentaliteit van den Indonesiër begrijpen. Onze Hollandsche wetten zoowel als onze Evangelische geboden zullen pas goed begrepen en gevolgd worden, wanneer het moraliteitsgevoel van den inlander wordt gewijzigd, vervolledigd en ontwikkeld met tact en kennis, — voortbouwende op 't vele goede dat er bestaat, oude *adat* en *atoeran* handhavende waar het kan, 't innerlijk geweten vormend naar hoog-moreel beginsel. Men tast anders zoo licht mis in de wetgeving, 't bestuur, de bestraffing, de opvoeding en de zieleleiding : men beoordeelt en veroordeelt anders den inlander zoo licht verkeerd. De wetgever, de bestuursambtenaar,de rechter,de opvoeder en de missionaris zijn vooral de personen die, zelf Westerling zijnde, wel degelijk rekening zullen te houden hebben met de Oostersche begrippen. Men zal o.a. niet mogen vergeten, zooals uit het voorgaande kan blijken, dat er groot verschil is tusschen formeel en objectief kwaad, — dat de inlander hoofdzakelijk alleen het laatste kent, — dat de begeerenswaardigheid van het goede dient aangetoond en verheven te worden, — dat

de werking van het Oostersche geweten nog sterk ontwikkeld moet worden, — dat de belooning voor het goede minstens even hoog gesteld moet worden als de straf voor het kwade, — dat de liefde, goedheid, barmhartigheid, vergevingsgezindheid van God en menschen minstens even nobel zijn als rechtvaardigheid en strenge vergelding, — dat 't individueel karakter van de schuld niet mag lijden onder het overigens mooie solidariteitsbeginsel — dat 't ophouden van schuld en schande na het ondergaan van straf niet mag worden bedorven door Westersche engheid en napleiterij, — dat kennis en vrije wil de hoofdfactoren zijn van moreel kwaad, — dat een onvolkomen daad ook door wil, wensch en begeerte slecht kan zijn, — dat een juistere bepaling van wat kwaad is en geen kwaad, dient bijgebracht te worden, met de natuurwet en de *adat* en *atoeran* tot grondslag, — dat liefde voor onschuld hooger staat dan vrees voor straf, — dat het idealisme om het goede te doen den mensch veredelt, en verdienste een belooning vergt, — dat het gelaten ondergaan van een rechtvaardig verdiende straf niet mag bedorven worden door Westersche advokaterij en gekanker, — dat er veel goeds is in de Oostersche moreele levensbeschouwing maar nog meer goeds en edelers in de christelijke. Een volk moreel opvoeden is een reuzetaak : dat kan blijken uit het weinige wat ik hier opsomde, en uit het vele dat niet omschreven kan worden, maar wat raakt aan alle onderdeelen van het maatschappelijk en zedelijk leven.

Nog meen ik ten slotte te kunnen zeggen, dat, al wijkt het zedelijk begrip van den heidenschen Indonesiër in menig punt ver af van onze christelijke moraal, er van een *vrije* moraal toch geen sprake is, — *vrij* althans in den zin van „los van alle metaphysiek die zedelijk 't leven der menschen regelt." Ook de moraal van den inlander voert ten slotte, al is het onvolmaakt en onzuiver, tot den diepsten grond van zedelijkheid : tot de bovennatuur, tot God. Daarop voortbouwende zullen christelijke godsdienst en christelijke beschaving lang moeten werken, om de juiste christelijke moraal te doen zegevieren. En al wordt dit oppervlakkig meestal zoo niet gevoeld, dit is ten slotte toch wel de zwaarste en voornaamste taak in het bekeerings- en beschavingswerk. Een uiterlijke belijdenis van het geloof, een volledig kennen van de godsdienstwaarheden, een weten van Gods wetten, een aanvaarden

van bestuursreglementen, bekeert en beschaaft nog niet een heidensch volk en maakt de moreele opvatting van den Indonesiër nog niet christelijk. Daarvoor is veel genade, veel tijd, veel geduld, veel tact noodig. Het Evangelie is ten slotte het éénige middel om de natuurlijke moraal te louteren en te verheffen, langs den dubbelen weg : missioneering en christelijk bestuur, of bekeering en beschaving naar christelijk beginsel.

Missiehuis, Tilburg. JOS. v. d. KOLK, m.S.C.

SOCIËTEIT DER AFRIKAANSCHE MISSIËN.

APOSTOLISCH VICARIAAT DER BENEDEN-VOLTA WEST-AFRIKA.

Ten Oosten van de Goudkust (West-Afrika) ligt het Vicariaat, dat zijn naam ontleent aan de rivier ,,de Volta.'' Deze is de natuurlijke grens tusschen de Goudkust en Beneden-Volta, twee der West Afrikaansche Vicariaten toevertrouwd aan de zorgen van de Sociëteit der Afrikaansche missiën van Lyon.

Toen de Propaganda den 15en Maart 1923 de Nederlandsche Provincie dezer Sociëteit de jure erkende, wees ze haar als missiegebied aan : de Beneden-Volta, nl. dat gedeelte van oud Duitsch Togoland hetwelk zich onder Engelsch mandaat bevindt, plus een aan de zee grenzend klein gedeelte van de Goudkust met Keta en Denu als voornaamste centra.

Uitgestrekt is het nieuwe vicariaat niet. Aan de kust heeft het maar een breedte van 70 à 80 mijlen ; in het Noorden bereikt, het 11° 8′33″ ; in zijn geheel 30.000 K.M². met ± 369.000 inwoners 12.3 per K.M². De bodem is schraal, matig vruchtbaar ; handel is er weinig en industrie juist genoeg om in de noodzakelijkste behoeften van het volk te voorzien.

Om onze Katholieke landgenooten een juist denkbeeld te geven van den reeds verrichten arbeid en van het groote werk waar men nog voor staat, leggen we hun met dit schrijven van Mgr. A. Herman, eerste apost. vicaris, de statistieken voor over het jaar 1923—1924. Zooals uit dit rapport blijkt, mag de nieuw opgerichte Hollandsche provincie wel dankbaar ten hemel blikken bij den vooruitgang die hier valt op te merken.

JAARLIJKSCH VERSLAG (1923—1924).

Keta, 16 Oct. 1924.

Hoogeerwaarde Pater Overste,

De groote belangstelling welke U toont voor mijn dierbare missie der Beneden-Volta, stemt mij tot innige dankbaarheid. Oprecht gesproken, U zelf is de stichter dezer missie. Het verslag over onze werkzaamheden in het jaar 1924 zal, naar ik hoop, Uwe verwachtingen bevredigen en U doen blijken dat de geestelijke vruchten aan den linker oever der Volta ingeoogst, verblijdend zijn, ja dat zij de noodzakelijkheid der oprichting van dit vicariaat duidelijk in het licht stellen.

Wat de uitgestrektheid betreft is de Beneden-Volta het kleinste missiegebied, aan onze Sociëteit toevertrouwd. Doch, de bloeiende scholen onzer oude missiestaties, de bewonderenswaardige arbeid door onze voorgangers verricht en de volgzaamheid der bevolking laten ons een snelle uitbreiding van het missiewerk verhopen. De statistieken over het jaar 1923 waren eenigszins vluchtig opgemaakt en mogelijk is het, dat deze niet heel nauwkeurig waren. Wij hebben echter de cijfers nagezien : met de 2175 doopsels in dat jaar toegediend is het getal der bekeerlingen, thans in leven, tot 12.025 gestegen. Niets kan beter den bloei der missie doen uitkomen als wel de volgende gegevens :

Vergelijkende statistiek der werkzaamheden over de jaren 1923 en 1924.

	1923	1924
Biechten	22.400	41.220
Communies	30.898	70.200
Huwelijken	52	182
Hoofdstaties	3	5
Bijstaties	59	76
Catechisten	56	96
Catechumenen	2.300	3.240
Scholen	36	62
Leerlingen	2.040	2.700
Vormelingen		1.538

Het invoeren derzelfde gebeden, catechismussen, zangboeken mag ook als een vooruitgang beschouwd worden. Daar immers

het volk voorheen onderricht werd door missionarissen van twee verschillende Congregaties, laat het zich begrijpen dat de boeken verschillend waren. Dit had echter geen reden meer sinds deze missie tot een vicariaat verheven werd en gezien het groote belang van het gebruik derzelfde boeken in het heele vicariaat, ben ik er ook toe overgegaan. Bij mijne aankomst viel het me op, dat in het Zuiden van dit missiegebied geen bijstaties opgericht waren. Van de 59 bijstaties in dit vicariaat waren er 55 in 't Noordelijk gedeelte. Deze onregelmatige toestand is te wijten aan den weerstand van de kustbevolking aan de actie der missionarissen, wier pogingen van toenadering steeds vruchteloos bleven. Het was alsof tot straf voor de gruwelen in den tijd van den slavenhandel hier bedreven een vloek op dat volk rustte. God bereidde echter langzaam de wegen ter bekeering. Uit schier al de dorpen hadden jongelingen onze school van Keta bezocht ; zij zijn de zuurdeesem der Voorzienigheid om dit volk tot het bovennatuurlijk leven te doen oprijzen. Kort na mijne aankomst kwamen afgezanten uit al deze dorpen, boden bouwterrein voor eene missie aan en verzochten ons, zorg te dragen voor hun zielenheil. Deze gelegenheid heb ik ondanks mijne armoede met beide handen aangegrepen en al spoedig waren niet minder dan 12 scholen opgericht. Tien nieuwe staties zullen in het begin van 1925 geopend worden en voor de districten in het Oosten en in het Westen zal ook gezorgd worden. Deze onverwachte uitbreiding is zeker een tastbaar bewijs van God's zegen over ons werk.

In het Noorden hebben wij, op plaatsen waar onze voorgangers, de Paters van Steyl, nog niet geweest waren, in den loop van dit jaar ook tien nieuwe missieposten geopend en onder deze, twee op het grondgebied dat voorheen aan de Protestanten toegekend werd. Deze heele bevolking is, na eerst het burgerlijk gezag van haar plannen te hebben op de hoogte gesteld, tot ons overgekomen.

Op plaatsen in dit vicariaat waar ten gevolge van den oorlog kapellen vervallen waren, zijn wij erin geslaagd deze te herstellen. Voorts worden alle missieposten van vroeger geregeld bediend.

Op verschillende plaatsen zijn onze christenen begonnen de gebrekkige hutten, die als kapel dienst deden, door meer doelmatige gebouwen te vervangen, veel sterker en met gegolfd plaatijzer bedekt.

Van veel hooger belang is het echter dat wij nu weer met alle christenen in contact staan; geen enkele statie is afvallig geworden, doch verscheidene waren bij gebrek aan priesters zeer achteruitgegaan.

In het dorp, waar men ons het minst goed gezind was en waar men mij nu zes maanden geleden, zeer onverschillig ontving, heb ik onlangs zeven huwelijken ingezegend ; wel een sprekend bewijs van veel betere gezindheid.

In verschillende dorpen is onze invloed zóó groot, dat ik me durf vleien dat binnen 10 jaar de geheele bevolking zal bekeerd zijn.

In een dorp waar men beweert dat er nog maar 14 heidenen zijn, heb ik 106 eerste H. Communiën uitgereikt. In twaalf andere dorpen zijn de opperhoofden katholiek. De paters van Steyl hadden zeer aardige kapellen in drie dorpen waarvan zij, zoo vermoed ik, hoofdstaties wilden vormen. Dit is een uitmuntende keuze geweest. Schenke God ons middelen en priesters en weldra zal de lijst onzer hoofdstaties minstens met deze drie namen verlengd worden.

Ook hadden zij gebouwen, welke voor een seminarie bestemd waren. Voorloopig kunnen zij tot dat doel nog niet gebruikt worden. Dat zal echter wel voor de toekomst zijn. In onze scholen worden jongens tot seminaristen opgeleid, op het oogenblik acht in getal.

Allicht zal het U verwonderen te vernemen, dat het Ewe-volk in 84 stammen verdeeld is, welke evenzooveel onafhankelijke grondgebieden bewonen, zonder opperkoning. Bij 46 dezer stammen zijn wij werkzaam. Vormt soms een stam maar één dorp, andere zijn er zooals Kpando met wel een tiental dorpen.

In dit jaar heb ik al onze missieposten kunnen bezoeken. In 36 dezer heb ik zelf de retraite gegeven ter voorbereiding tot het Vormsel, retraite die tevens voor het heele volk als missie diende : voorwaar dagen van groote voldoening voor den missionaris.

Tot heden toe heb ik van het gebied, mij door den H. Stoel toevertrouwd, nog maar een derde doorkruist. Ik ben in het Noorden geweest tot bij de Kratchis, groote stam van omtrent 25000 zielen. Daar de rivieren sterk gezwollen en de bruggen in slechten toestand waren, heb ik mijn tweede reis tot na Kerstmis moeten uitstellen. Dan hoop ik door te reizen tot aan Yendi bij de Dagombas,

allen heidenen en in groot gevaar voor het Islamisme te worden gewonnen. Moge St. Michaël, patroon van het vicariaat, hen voor dit onheil behoeden!

Ziedaar, Hoogeerwaarde Pater Alg. Overste de beschrijving van den toestand in de Beneden-Volta. Ze bewijst U, dat het groote werk, de vooruitgang van het Evangelie wordt verwezenlijkt. Doch mijne missionarissen overwerken zich; ik ben hun ware dankbaarheid en groote bewondering verschuldigd. Laat voor hen en voor hun dierbare missiën bidden. Moge het gebed van vele heilige zielen hun een blijvende steun zijn....

† A. HERMAN,
tit. Biss. v. Bubaste, vic. apost. Ben.-Volta. W.Afr.

In het vicariaat der Beneden-Volta zijn maar acht pr. missionarissen waarvan één inlandsche priester. Het groot seminarie Bemelen, L. zal echter weldra in staat zijn, nieuwe krachten uit te sturen naar dat gedeelte van den wijngaard des Heeren dat zulk een rijken zielenoogst te gemoet gaat. Overal doet zich éénzelfde verschijnsel voor: te weinig arbeiders voor de velden die blank staan voor den oogst.

Moge de dag niet ver meer zijn, dat van uit ons land een leger van missionarissen ook zal optrekken naar Afrika's stranden!

H. PAULISSEN, Provinciaal.

KOMT GRIEKSCH IN DE MISSIE OOK NOG TE PAS? [1]

Op die vraag zal een missionaris uit Azië of Afrika al naar gelang van temperament antwoorden met een schaterlach of een uitroep van verbazing of den vrager met een verrast gezicht aanstaren om te weten, wat de man met hem voor heeft. Maar zijn meening is op al die manieren even duidelijk en eerlijk weergegeven: Grieksch is in zijn Missie waardeloos. Hij doet er nog een schepje bij met de verzekering, dat aan de inlandsche seminaries het Grieksch geen toegang heeft. Bij den belangstellenden vrager vermoedt hij echter een hooge waardeering van het Grieksch. Wie komt er immers aan met zoo'n vraag, als hij niet op de een of andere manier in Grieksch doet? Daarom stelt hij hem maar dadelijk gerust met zijn vaste overtui-

[1] Gedachten van een Missionaris. Zij blijven geheel voor rekening van den Schrijver. (Red.)

ging, dat in de Missie dientengevolge of desondanks juist nog geen schatten van Hellas zijn verloren gegaan.

Nu weet ieder, dat bij missionarissen door voortdurende oefening de praktische zin meestal sterk ontwikkeld is. Daarom zou het jammer zijn, onzen Hollandschen Aziaat of Afrikaander zoo maar te laten schieten, nadat hij met de grootste gemoedsrust de depreciatie van zijn bescheiden aandeel in Helleensche valuta geconstateerd heeft. Nu en dan een vraagje houdt den Missie-veteraan wel aan den praat.

Dus al de tijd, dien een missionaris vroeger aan Grieksch heeft besteed, is eigenlijk verloren ?

't Heeft zijn nut gehad als geheugenoefening, denk ik.

Maar iets wat later te pas komt, verdient voor dat doel toch de voorkeur ?

Natuurlijk. *Quidquid agis, respice finem.* Maar de inrichting, waar ik studeerde, was geen Missiehuis. Het studieprogram was dus op ons land berekend. Grieksch stond er op, omdat het niet anders kon. 't Bleef bij wat verbuigen en vervoegen. Wat we van Grieksche schrijvers vertaalden, begon pas duidelijk te worden, als we de correcte vertaling, die gedicteerd werd, naast onze elucubratie hadden geschreven. Voor het overgaan naar een andere klas was Grieksch van geen belang. Maar Latijn stond zooveel hooger. Het Grieksch er buiten gelaten, werd er best gestudeerd. Dat schrijf ik toe aan het matig program en ook daaraan, dat de recreatie ruim was toegemeten.

Volgens U zou dus in een Missiehuis het Grieksch gerust kunnen gemist worden ?

Gemist kunnen worden ? Dat kan het eigenlijk overal, waar het bij een stumperige vertaling blijft, waar ze er niet zooveel van leeren, dat ze Grieksche schrijvers met evenveel gemak als de Latijnsche verstaan. *Nisi utile est quod facimus, stulta est gloria.* In een Missiehuis echter is Grieksch heelemaal niet op zijn plaats. Schrappen is winst. Onder de missionarissen van andere nationaliteit, die ik ontmoette, hadden de meesten totaal geen Grieksch geleerd en evenmin een andere moderne taal. Met hun drie talen (die van hun land, van de Kerk en van de Missie) waren zij er niet minder om.

Maar zou het aanleeren van verschillende talen niet bevorderlijk zijn om zich later met meer gemak de taal van het land eigen te maken ?

Dat lijkt er niet op. Verbuigen, vervoegen, regels leeren baat niet. Je moet je in een taal leeren uitdrukken niet door themaoefeningen, waarin het gaat om regelcuriositeiten toe te passen, om stijfdeftigen vorm, om klassiek cachet. 't Moet komen door gewone dingen, je eigen alledaagsche gedachten er in te zeggen. *Decepta aviditas et quem tenebat ore, dimisit cibum, nec quem petebat, potuit adeo pertingere.* Ze zeggen me, dat het onderwijs hier sterk is vooruitgegaan in de laatste 50 jaar. In de Missie heb ik daarvan niet veel kunnen merken. *In morem octipedis procedunt omnia cancri.* Een vlot briefje in 'tLatijn schrijven of een praatje er in houden, gaat beter met de oude generatie dan met de nieuwe. Niet alsof het Latijn nu verwaarloosd wordt. Ze leeren Latijn genoeg. Maar vroeger werden we beter op streek gebracht om het te gebruiken. Dat is een groote in de Missie, vooral

wanneer men in aanraking komt met den inlandschen clerus, die Latijn hoog moet houden. Latijn is immers voor ons meer dan een cultuurtaal en in de Missie is het behalve liturgische noodzakelijkheid ook nog iets, dat aansluit met Rome. Innige aansluiting met Rome en met Roomsch leven en bewegen is het alleen, wat zelfstandiger opbloei der Missie in de toekomst kan en moet verzekeren. Dan leeren ze tegenwoordig veel meer van moderne talen. Best, maar 't blijft dikwijls een luxe-artikel in etui. Aan een honderd woorden hebt je genoeg om je op reis te helpen, als je ze goed uitspreekt en een gewonen korten zin kunt maken. Daarom beter één taal leeren gebruiken dan van drie de grammatica in je geheugen te proppen. *Ridentur qui pro certis incerta sequuntur.*

Zou met schrappen van Grieksch en misschien nog wel van een of andere moderne taal het program niet wat al te mager worden ?

Degelijkheid en doelmatigheid kan nooit een gebrek zijn. Geen spraak dus van schraal of mager, maar wat het program zeker zou worden : economisch.

Omdat Grieksche studieboeken en dictionnaires worden uitgespaard ?

Neen, omdat met een gezond, vereenvoudigd studieplan een cursus van 5 jaren voldoende zou zijn, waar overdaad van nuttelooze inspanning nu een jaar meer vordert. Voor veel ouders, die meer liefde voor God in hun hart dan geld in hun beurs hebben, zou dat de offers en zorgen voor hun studentje merkbaar verlichten. Daarenboven is met een redelijk program, zonder onnoodige krachtverspilling, nog best wat te maken van een flinken jongen, die anders misschien het einde niet haalt.

Hoe komt het, dat andere missionarissen niet eer daarop wezen ?

Neem me niet kwalijk. Welk missionaris krijgt het nu in zijn hoofd om over Grieksch te praten ! 't Is vandaag de eerste keer in mijn lange vacantie, dat iemand me daarover uithoort. De menschen vragen je de onmogelijkste dingen, of er in je Missie automobielen zijn, of ze daar kaas kunnen maken, of je 's winters schaatsen rijdt, of de heidenen je inviteeren om een conferentie te houden of dat je zoo maar uit je eigen naar hen toegaat, of je dan preekt op de markt of in een afgodentempel — maar of Grieksch in de Missie te pas komt, dat is een vraag, die me nog nergens gedaan is en waarmee bepaald nooit een van mijn waarde collega's verrast werd, anders had ieder van hen hetzelfde kunnen constateeren. 't Is heelemaal het ei van Columbus niet. Daar zie ik juist naar de klok en merk, dat het mijn tijd wordt, als ik den trein niet wil missen. *Vive, vale ! Si quid novisti rectius istis, Candidus imperti ; si non, his utere mecum.*

OMNIS TERRA ADORET TE

UIT ONZE MISSIE VAN ZUID-CHANSI.

IN MEMORIAM PATER IVO v. d. BOER.

Brief van den Z.Eerw. Pater Bertrandus Boerke Sup. Reg.

Weer rukte de onverbiddelijke dood een uit onze gedunde gelederen. Nu, gelijk helaas al te dikwijls, geen jeugdigen strijder, die pas het strijdperk betrad en door de typhus verraderlijk werd aangegrepen en neergeslagen ; maar een veteraan, in den strijd gestaald en vergrijsd; een veldheer, die zoowel letterlijk als figuurlijk met het wapen in zijn vaste en forsche vuist, zoo menigen aanval van het helsch gespuis heeft afgeslagen. Denk maar even aan den Boksersopstand, toen hij met nog drie zijner paters — allen reeds overleden — de armzalige versterking van Hanloiën met leeuwenmoed maanden lang verdedigde. Een van de oude garde : een van de weinige nog levende pioniers, die de gansche geschiedenis van ons Vicariaat van het begin tot nu hebben beleefd en opgebouwd. Die op het veld van eer gesneuvelde is niemand anders dan onze Nestor, Pater Ivo van den Boer. Dankbaar brengen wij daarom van harte hem een eeresaluut en zal zijn gedachtenis bij ons steeds in eere blijven.

Pater Ivo van den Boer, 24 Dec. 1857 uit een met geestelijken rijk bedeelde familie in Someren geboren, toonde al heel vroegtijdig neiging tot den geestelijken staat. Doch die roeping bleef niet zonder beproevingen. Wij zien hem dan achtereenvolgens als filosoof op het bisschoppelijk Seminarie van Den Bosch : dan als aspirant-missionaris in Mill-Hill, weer thuis in het brouwersvak, totdat hij zijn plaats gevonden had bij de paters Minderbroeders, waar hij in 1884 de H. Professie aflegde. Na volbrachte theologische studies was hij eerst als frater, daarna als pater aan het gymnasium van Venraai als professor werkzaam. Doch het duurde niet lang

na zijn priesterwijding in 1887 of zijn oude zin voor het missionarisleven kwam weer boven. In 1889 vertrok hij dan met P. Cassianus Pompe naar onze nieuwe Missie van Zuid-Chansi, die juist, zoo niet officieel dan ten minste officieus, aan de paters der Hollandsche provincie was toevertrouwd. Dat de eerste twaalf jaren van ons jong Vicariaat een ware strijd om 't bestaan waren, blijkt genoegzaam uit den alarmkreet van pr. Leenen zg. „de bisschop gestorven, Pr. Ivo stervend" Gode zij dank, hij herstelde: doch de Paters Augustinus Faay, Valentinus v. d. Oord en Stanislaus Cornelisse vielen als eerste slachtoffers kort op elkaar. Toen dreigde de vervolging van 1900 alles te vuur en te zwaard te vernielen. Reeds zagen wij onzen P. Ivo in het grootste levensgevaar. Uit vrees dat zijn haarvlecht een flink houvast zou worden voor de Boksers, had hij zijn hoofd kaal geschoren: wat zijn prestige bij de heidenen niet weinig verhoogde: met zijn prachtigen baard zagen zij hem aan voor een bovenaardsch wezen en huiverend spraken zij van dien „honderdjarigen bonze", die zich daar zoo geducht weerde.

Begaafd met buitengewone talenten was hij zeker wel de aangewezen man, om dat zoo zwaar beproefd Vicariaat nieuwe krachten bij te zetten. Het was dan aan hem, dat Mgr. Hofman z.g. de oprichting van het Seminarie in K'ang tcheng meende te moeten opdragen. En hoe hij in zijn armoe daar alles gerieflijk wist in te richten, beschrijft hij zelf heel leuk in St. Fr. 8e j.g. 1893. Als bij tooverslag wist hij voor den verbaasden bezoeker de eetzaal opeens in speelzaal en dan weer in studiezaal leskamer te metamorphoseeren. Na de vervolging werd hij als gevolgmachtigde van Mgr. Hofman naar Tai-yen-fou gestuurd voor de restitutiekwestie, om zooveel mogelijk ons Vicariaat uit zijn stoffelijke ruïne op te heffen. Was deze zaak tot een gelukkig einde gebracht, werd hem een andere niet minder gewichtige aangelegenheid opgedragen, n.l. om als gedelegeerde Rechter het proces der zaligverklaring der martelaren van 1900 voor te bereiden, en had hij dit jaar nog het genoegen zijn petitie bij de andere naar Rome te zenden om dit proces te beginnen. Voorzeker zullen die martelaren hem in den Hemel daarvoor dank weten. Ondertusschen werd hem de zielzorg te zwaar en gevoelde hij voor het algemeen belang zich gedwongen, al was 't tegen wil en dank, zijn „otium cum dignitate" aan te vragen, wat hem dan ook gaarne verleend werd;

nochtans bleef hij als raadsman van Mgr. dezen in gewichtige zaken ter zijde staan. Toen echter de aanvallen van zijn hartkwaal zijn toestand meer en meer gevaarlijk maakten, achtten wij het beter, hem geheel te stellen onder de zorgen onzer zusters. En het moet tot haar eer gezegd worden, dat hij aan haar niet minder dan aan zijn ijzersterk gestel te danken had, dat hij tegen alle verwachting aan die kwaal zoo lang heeft weerstand geboden.

Schoon voorbereid en geheel overgegeven aan Gods H. Wil gaf hij kalm zijn ziel aan God, bijgestaan door zijn bisschop, vele confraters en zusters. Beleefd bevelen wij de ziel van onzen dierbaren overledene in de gebeden der lezers aan, opdat hij van den Heer des huisgezins spoedig het loon ontvange, dat voor den trouwen arbeider in Gods wijngaard is weggelegd.

DIE DOMINIKANER MISSIONEN DES 13. JAHRHUNDERTS.

FORSCHUNGEN ZUR GESCHICHTE DER KIRCHLICHEN UNIONEN UND DER MOHAMMEDANEN- UND HEIDENMISSION DES MITTELALTERS.
Von Dr. B. ALTANER. Breslauer Studien zur hist. Theologie. Band III.

Sedert Girolamo Golubarrich een vierdeelig werk deed verschijnen, waarin hij de bronnen voor de missiegeschieddnis der Franciscanen in 't licht gaf en daarbij enkele speciale vragen aan een grondig onderzoek onderwierp [1]), werd het een dringende behoefte een bronnenstudie, tevens overzicht, te bezitten van de werkzaamheid der Dominicanen betreffende de Missioneering.

In den zelfden tijd ontstaan, ging immers van beide Orden tegelijk een missioneerende kracht uit, die zich steeds meer ontwikkelde naargelang de vroeger ontstane Orden zich terugtrokken en de Pausen zich van nieuwe krachten bedienden, die krachtens een nieuw begrip van mobiliteit en universaliteit tevens altijd tot hunne beschikking stonden.

Aan deze dringende behoefte voldeed Dr. Berthold Altaner met een werk getiteld : „Die Dominikaner missionen des 13 Jahrhunderts." We kunnen niet anders dan dit werk toejuichen, wijl

[1]) G. Golubarrich : Bibliotheca Bio-Bibliographica della Terra santa e dell'orieten Francescano, quaracchi 1906—'23.

de studies van Dr. Altaner zich speciaal in de geschiedenis der Dominicanerorde bewegen [1]) : een waarborg dus, dat ook aan dit werk een diepe en breede studie ten grondslag ligt.

Reeds in 1918 gaf Prof. M. A. van den Oudenrijn O.P. ons reeds een vluchtig overzicht van de missiegeschiedenis der Dominicanenorde [2]), waaruit voldoende bleek, dat de missiegeschiedenis der Orde zeker niet een der minst glorierijke bladzijden der Ordegeschiedenis vult. Hij wees er reeds op, hoe de missiegeschiedenis der Dominicanen zich verdeelen laat in drie groote veldtochten. ,,De eerste ving aan in het Zuid-Westen. Spaansche missionarissen begonnen daar het groote werk onder de Mooren en Joden. Vandaar trok men naar Marokko en werkte men aan de Noord-kusten van Afrika. Zij predikten te Ceuta, aan den Senegal, in Guinea en den Congo; zij trokken om de Kaap de Goede Hoop en predikten aan de gansche Afrikaansche Oostkust, in Mozambique, in het land van Zanzibar, in Ethiopië en de landstreek van Aden. Zij verspreidden zich in Vóór-Indië, op Malakka, op Ceylon en de Soenda-eilanden."

,,Een tweede tocht ging uit naar de Pruissen en Lithauers, Russen, Cumanen en Tartaren. Vanuit Hongarije trokken de Predikbroeders naar Bosnië, Albanië, Roemenië en Bulgarije. Ze verschenen in het Byzantijnsche gebied en aan de kusten van de Zwarte Zee ; stichtten in de Krim twee Bisdommen en drongen van Cyprus, Syrië en Palestina door tot Mesopotamië, Perzië, en Indië. In de 16de eeuw bereikten ze langs een nieuwen weg het verre Oosten en stichtten zelfs bloeiende provincies in Amerika, terwijl ze van uit de Philippijnen naar Achter-Indië, China, Formosa en Japan trokken [3])".

Was het de bedoeling van P. van den Oudenrijn, ons slechts een schets te geven, steunend op gegevens uit enkele werken van litterarisch karakter, Prof. Altaner wist daarentegen alle bronnen

---

[1]) Reeds vroeger verschenen van Prof. Altaner :
Venturino de Bergamo O.P. 1304—1346 Breslau 1911.
Der Armutsgedanke beim H. Dominikus. Theologie und Glaube XI Paderborn 1919.
Beziehungen des H. Dominikus zum H. Franziskus Franz. studiën 1922.
Der H. Dominikus — Untersuchungen und Teate, Breslau 1922.

[2]) M. A. v. d. Oudenrijn, O.P. : op Heilige Tochten. Een overzicht van de geschiedenis der Dominicaansche Missiën. Nijmegen 1918.

[3]) O. c. p. 2—3.

voor een bijna volledige missiegeschiedenis der Predikheerenorde in de 13de eeuw bijeen te brengen,terwijl ook de uitgebreide litteratuur hem niet onbekend bleef. Jammer bleef zijn studie tot de 13de eeuw beperkt, maar hopen mogen we, dat eens een studie op breeden grondslag zal volgen.

Altaners werk, in 11 hoofdstukken ingedeeld, opent met een studie over Dominicus' verhouding en die zijner orde tot de Missie-idee, waaruit ten slotte de geweldige actie zich ontwikkelde, die we tot uiting zien komen in de stichting eener Grieksche provincie en die van het Heilig Land. In verband met de stichting der Grieksche provincie — provincia Graecia — wordt gesproken over het middelaarschap der Dominicanen in zake de telkens beproefde unieering van Rome en Byzantium. Ook de Missie onder de Oostelijke Christenen en bij de Mahommedanen vindt een breede behandeling [1]).

De Hoofdstukken 6, 7 en 8 behandelen de Missie bij de Tartaren, Cumanen en in de Oostzeelanden [2]), terwijl het negende hoofdstuk een overzicht geeft van de Missie der Dominicanen in Rusland. Hierbij knoopt zich een dieper gaande studie vast over den H. Hyacinthus O.P. Reeds Pater Meyer O.P. maakte er opmerkzaam op, dat een tocht van den H. Hyacinthus van Denemarken uit naar Joland en Groenland tot de fabels moeten gerekend, het Apostolaat in den Griekschen Archipel aan zijn leerlingen moet toegeschreven worden. Ook zal een tocht naar China zich wel tot Siberië beperkt hebben [3]).

In het 10de hoofdstuk bespreekt Altaner de verhouding tusschen Dominicanen en Franziskanen. Want, daar de Orden wezenlijk dezelfde missievelden betraden, zijn ze ook hier, als in zooveel andere punten met elkander in contact gekomen. Het werk sluit

---

[1]) Hier wordt bedoeld het Missiewerk bij de Jakobieten, Nestorianen, Maroniten, Abessiniërs, Armeniërs, Georgiërs en de Christenvolken aan de Zwarte Zee. Voor de Mohammedanenmissie komen op den voorgrond de Missieactie in Voor-Azië en Egypte; in Spanje, Marokko, Tunis, Onder-Italië en Sicilië. Verder wordt ook gesproken over de Kruistochtprediking tegen den Islam.

[2]) Hier spreekt Altaner over de Kruistochtprediking tegen de Tartaren; het gezantschap van Frater Anselmus. Over Andreas van Longjumeau en de verhouding der Dominicanen tot den Tartarenkan Sartach. Bij de Missie onder de Cumanen behandelt hij ook de werkzaamheden der Predikbroeders in Bulgarije, Albanië en Servië. Bij de Missiegeschiedenis der Oostzeelanden komen de Pruisen, Lithauers, Lijfland, Kurland, Estland en Finland op den voorgrond.

[3]) G. A. Meyer O.P. Dominicaansche Studiën p. 135, 2de Druk, Tiel 1920.

ten slotte met een hoofdstuk „Geist, methode und Ergebnis der Missionsarbeit.”

Om ons een beeld te geven, welke successen de Missiearbeid der Dominicanen in de 13de eeuw te boeken had, verdeelt Altaner de Missioneeringsmethode in twee richtingen. Eerstens een Evangelisatie, welke direct verbonden was met militaire ondernemingen. En hier kan de auteur van een „Miszerfolg” spreken, wijl de missiearbeid der priesters, voorbereid door het geweld der wapenen, geen diepe wortelen in de harten dier ongecultiveerde volken schieten kon. „Von unserem verfeinerten ethishen Standpunkt aus, der den Verzicht auf die Inanspruchnahme von äuszeren militärisch-politischen Macht- und Druckmitteln zu Gunsten der Missionspropaganda, unter Ablehnung von blosz opportunistischen Erwägungen für eine solche Stellungnahme, aus prinzipiellen Gründen fordert, müssen wir zu dem Urteil kommen, dass die im 13 Jahrhundert geübte Missionspraxis, die bis zu einem gewissen Grade auf einer anderen ethischen Einstellung besierte zu einem groszem Teil nicht befriedit und unsere Billigung nicht finden kann. Das reine Altchristliche Missionsideal hat in einem Groszteil der damals missionierten Ländern nicht zur Geltung kommen können.”[1])

Daartegenover staat echter de missiearbeid der Dominicanenorde in de 13de eeuw zonder ondersteund te zijn door geweld van wapenen of uiterlijke macht, van welken kant deze ook kwam. Over dezen missiearbeid weet Altaner veel gunstiger te oordeelen wanneer hij zegt: „. . . . dann lieferten die Missionäre genügend Beweise dafür, dass in ihnen eine reine Liebe zur göttlichen Wahrheit lebendig war.” En verder: „Mag auch all den vielen opferreichen Bemühungen der Missionäre auf den zuletzt genannten Schauplätzen jeder gröszere und besonders jeder dauernde Erfolg versagt geblieben sein, so verdient doch der gerade hier bewiesene Opfergeist der Predigerbrüder, die ganz von übernaturlichem Geist erfüllt waren und einer hohen religiösen Idee dienten, unsere höchste Bewundering und uneingeschränkte Anerkennung.” Met bijzondere vreugde begroeten wij dezen lof, daar een miskenning van het Missiewerk der Predikbroeders niet tot de zeldzaamheden van den tegenwoordigen tijd behoort.

Uit dit korte overzicht zien we, welke waarde Altaner's werk

---

[1]) Altaner, o. c. pag. 233.

heeft, niet alleen voor de geschiedenisstudie der Katholieke missiën, maar ook voor de geschiedenis der religieuze Orden en 't is dan ook met vreugde dat we op dit werk wijzen kunnen, nu op de Vaticaansche heuvelen het practisch gevolg van Christus' woord getoond wordt: „Gaat en onderwijst alle volken"; een bevel, aan welks uitvoering de religieuze Orden zeker een groot en machtig aandeel hebben. Hier zien we ook wel een teeken, hoe de religieuze Orden midden in het leven der Kerk staan en altijd stonden.

We willen eindigen hier met het woord, waarmede Professor Altaner zijn boek besluit: „Wenn man vor seinem geistigen Auge die grosze Zahl der Missionsunternehmungen, die die Predigerbrüder tatsächlich durchgeführt oder doch versucht haben, vorüberziehen läszt, so kommt einem die Bedeutung des Ordens für die Kirche erst zum Bewusztsein. Noch mehr aber tritt die Lebens- und Aktionskraft des Ordens in Erscheinung, wenn man sich ausserdem auch daran erinnert, dass der gleiche Orden von den Päpsten und nicht weniger häufig von den Bischöfen fast des gesamten Abendlandes für ungezählte Aufgaben in Anspruch genommen worden ist und in der Heimat-mission bei tausend und abertausend Gelegenheiten in der Seelsorge, in der Politik und in der Wissenschaft seine Kräfte eingesetzt hat. Angesichts solcher Kräfteentfaltung muss man bewundernd auf den opferbereiten Geist und heiligen Willen der Jünger des H. Dominikus schauen. Nicht an letzter Stelle liefert auch die Missionsarbeit des Dominikanerordens im 13 Jahrhunderts den Beweis dafür, dass Glaubensgeist und göttliches Leben in der Kirche lebendig waren." N.

HET GENOOTSCHAP TOT VOORTPLANTING DES GELOOFS.

RESULTATEN EN VOORUITZICHTEN.

De „Acta Pontificii Operis a Propagatione Fidei" van Oct. 1924 geven een volledigen staat van inkomsten van het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs over de wereld in het jaar 1923, het tweede jaar na de reorganisatie. Het totaal aan inkomsten bedroeg 31.723.334.32 lire, tegen 24.102.369.50 in 1922, een vooruitgang dus van 7.620.364.82 lire of 32%. De lire heeft hier een waarde van 12½ cent. Deze inkomsten zijn als volgt gespecificeerd:

Z. H. Paus Pius XI.	100.000.—
EUROPA.	
Albanië	201.—
Beieren	252.850.—
België	880.000.—
Duitschland	101.416.—
Engeland	588.984.—
Frankrijk	6.676.921.10
Griekenland	950.60
Hongarije	38.582.40
Ierland	846.557.30
Italië	1.396.377.47
Joego-Slavië	2.774.—
Litauwen	285.—
Luxemburg	100.000.—
Malta en Gozzo. .	75.121.65
Nederland	2.177.202.22
Oostenrijk	33.517.20
Polen	12.789.45
Portugal.	17.126.15
Roemenië	3.598.70
Spanje..........	1.069.318.71
Tsjego-Slowakije .	13.964.05
Turkije	6.344.25
Zweden	25.—
Zwitserland	498.431.31
AZIË.	
China	220.22
Indië	90.960.50
Mesopotamië	931.33
Siam	5.992.—
Syrië	48.099.10
Verschillende giften	1.208.20
AFRIKA.	
Egypte	40.875.40
Kaapland (Centraal)	167.—
Mauritius	14.000.—
De Seychellen ..	1.271.60
Zanzibar.	1.746.—
Vicariaten van de Witte Paters ..	560.—
Verdere giften ..	17.725.26
AMERIKA NOORD.	
Canada	1.191.739.—
Mexico	405.979.—
Vereenigde Staten	13.842.806.34
AMERIKA MIDDEN.	
Antillen	8.408.40
Guatemala	5.720.—
Nicaragua	4.400.—
San Salvador....	2.940.—
Verdere giften ..	3.790.10
AMERIKA ZUID.	
Argentinië	751.139.82
Brazilië	13.933.17
Chili............	132.611.42
Columbia	11.008.73
Paraguay	1.008.15
Peru	39.257.74
Uruguay	106.045.60
Venezuela	12.117.40
AUSTRALIË.	
Melbourne	44.329.—
OCEANIË.	
Calbayog (Philippijnen) ..	1.142.—
Sandwich Eilanden	16.554.56
Tahiti	7.938.42
Verschillende giften	33.330.90
In totaal	*L.* 31.723.334.32

Verder kwam bij de Propaganda nog in aan giften met particuliere bestemming: uit

Noord Amerika	14.194.799.05
Frankrijk	1.599.058.25
Duitschland	412.50
Oostenrijk	30.—
Aan verschillende giften	53.388.45
In totaal.... L.	15.847.688.25

De Vereenigde Staten hebben het hoogste cijfer: bijna 14 millioen; volgen Frankrijk met ruim 6½, Nederland met bijna 2¼, Italië met bijna 1½, Canada met bijna 1¼, Spanje met ruim 1 millioen; België met 880 duizend en Ierland met ruim 846 duizend lire. Nederland met 2½ millioen katholieken neemt dus de derde plaats in. Voor de Vereenigde Staten kunnen we het aantal katholieken schatten op 20 millioen. Brachten die even veel op als Holland dan zou de uitkomst niet 14, maar 17 millioen zijn. Betrekkelijk staan we dus boven Amerika, want de geldswaarde is in beide landen normaal. Wel heeft het Genootschap in Amerika, bijzonder in New York, in overleg met de Propaganda te Rome, nog 14 millioen lire aan particuliere missies uitgekeerd, maar voor bijzondere doeleinden wordt ook in ons land veel gegeven. Wie echter de vergelijking tot nog andere landen uitstrekt, wordt niet onhebbelijk, als hij eerlijk erkent, dat onze Hollandsche gulheid hier tot zekere hoogte koers houdt met onzen Hollandschen gulden. Hadden lire en frank hun oude waarde nog, dan werden onze dikke 2 millioen al dadelijk moorddadig gevierendeeld, en zou b.v. België, dat bijna een millioen frank opbracht, ons de loef afsteken.

Volgens de Acta wijst alles er op, dat ook in de toekomst een jaarlijksche vooruitgang te verhopen blijft. Ook het jubeljaar en de Vaticaansche missietentoonstelling zullen gunstigen invloed oefenen. De marken en kronen, in 1923 niets meer waard, gaan weer meetellen. Duitschland, bouwde na den oorlog maar even 25 missiehuizen; daar wordt dus gewerkt en geofferd en dus ook zeker gebeden voor de Missies; en het eerste en voornaamste Pauselijke Missiegenootschap wordt er stellig niet vergeten. In de Vereenigde Staten hielden de Bisschoppen Sept. l.l. te Washington een vergadering, waar de uitdrukkelijke wensch van den Paus, het Missiewerk te bevorderen, een onderwerp van bespreking was. Als gevolg van deze vergadering kwamen in Januari uit

meer dan 40 Diocesen bestuursleden van het Genootschap te New York samen. De Kardinaal-Aartsbisschop, Patrick Hayes, sprak de vergadering toe. Een stramme centralisatie van alle missie-actie werd er voorgestaan. Men hoopte in het komende jaar meer dan 2½ millioen dollar d.i. 6¼ millioen gulden, voor de Missies bijeen te brengen. We moeten dus oppassen, of Amerika overvleugelt ons !

Op de algemeene vergadering van den Oppersten Raad van het Werk tot Voortplanting der Geloofs, in het voorjaar van 1924 te Rome gehouden, kwam ook de vraag ter sprake, of de jaarlijksche contributie niet diende verhoogd te worden. Algemeen was men het er over eens, dat de tegenwoordige contributie inderdaad te laag is. Een eeuw geleden werd ze gesteld op een sou, 2½ ct., per week of 2 fr.60 = f 1.30, in het jaar. Dat was toen een dagloon, waar meer dan 8 uur voor gewerkt werd. De vrome stichtster van het Genootschap bepaalde aldus, omdat zij het Werk ook tot de arbeidende klassen wilde uitstrekken. Men vroeg zich nu verleden jaar in Rome af, of niet met recht verwacht kon worden, dat de leden van het Genootschap het zich tot een eer zouden rekenen, even edelmoedig te zijn als de eerste ingeschrevenen in 1822. Maar dan moest de contributie in ons land wel verdubbeld en in Frankrijk zeker verviervoudigd worden. Daar is de Raad blijkbaar van geschrokken en heeft geen nieuwe taks gesteld. Maar wel is aan de Nationale Raden dringend aanbevolen, hen, die in goeden doen zijn, aan te sporen zich zelf een hoogere contributie op te leggen. En vooral vond deze hooge vergadering het van zelf sprekend, dat zij, die door Gods Voorzienigheid met het aardsche rijk gezegend zijn, aan dit allerschoonste Werk voor de Voortplanting des Geloofs behooren bij te dragen overeenkomstig hun fortuin. Dit wordt dan ook door sommigen op loffelijke wijze gedaan, maar lang niet door allen. En juist, wanneer de beter gefortuneerden, gehoor gevend aan den herhaaldelijk uitgedrukten wensch van het hoogste Kerkelijk Gezag, zich allen zonder uitzondering als lid van dit Genootschap lieten inschrijven en wat ruimer contributie, dan wat vastgesteld is, afdroegen, dan zou ons eindcijfer opeens heel wat rijzen. Hun guldens zouden met de dubbeltjes en kwartjes van de werklieden en den middenstand een bijdrage voor de Missies leveren, waar Rome en de wereld versteld van zouden staan. Zoo'n voorbeeld zou op den duur ook noodzakelijk navolging vinden

in andere landen, waar nog zoo ontzettend veel door het Genootschap te doen valt. Want zoover moet het toch komen, dat het Genootschap tot Voortplanting des Geloofs in den nood van alle Missies voorziet en alle Missionarissen vrij van geldelijke zorgen zich onverdeeld kunnen wijden aan de verkondiging van het Evangelie. Een aalmoes aan de Missie is ook altoos een aalmoes aan zich zelven. God let niet op den persoon : de kostbare balsem van de rijke Maria was onzen Heer niet minder welgevallig dan het penningske van de arme weduwe.

Culemborg. G. VOSKUILEN.

DE CHINEESCHE TAAL. 1)

Uit het verre China komen eenige bemerkingen op sommige beweringen van P. Aug. v. Susante ; en ofschoon ons tijdschrift allerminst een polemisch karakter mag aannemen, komen toch deze bemerkingen van te ver, en van te bevoegd gezag, om ze hier niet even mee te deelen. Ze zijn van P. Schmid zelven.

Artikel van P. van Susante over de Chineesche taal.

1e. Pater Schmid is een sinoloog.

Ik ben dat heelemaal niet en het is den eersten keer, dat ik dat hoor zeggen : in het land der blinden is eenoog koning.

2e. Het woord „Presque" van Pater Wieger zegt veel.

—?— Wat dat beteekent kan ik niet verklaren.

3e. Tonen zijn niet noodzakelijk ;

Toen ik dit aan een Chineeschen priester zei, schaterde hij het uit ; dat de Paters daarop geen acht slaan kan best zijn en dat ze toch begrepen worden kan ook best zijn, maar dan zijn ze genoodzaakt hunne zinnen zoo te omschrijven, dat het niet meer op Chineesch lijkt : door drie zinnetjes te bezigen in plaats van een, zullen ze er wel toe komen zich te doen verstaan, vooral als ze dan nog hunne taal met de noodige gebaren begeleiden.

3e. Het geincrimineerde zinnetje, dat alleen uit „I" klanken bestond, kan volgens mijn tegenstander gemakkelijk anders worden uitgedrukt !

Nee, die is mooi ; P. v. Susante schijnt deze passage van mijn opstel niet goed begrepen te hebben, want ik ben het volkomen hieromtrent met hem eens ; ik wilde maar alleen aantoonen, dat een en dezelfde klanken zoo veelvuldig in de taal voorkomen,

1) Naar aanleiding van het artikel van P. Aug. v. Susante in het vorig nummer van „Het Missiewerk" pag. 156-158.

dat men er desnoods een heele zin van zou kunnen samenstellen : een zin, welke natuurlijk nooit in zoo'n gekken vorm gebruikt wordt, *wat ik de eer had te zeggen.*

4e. Indien men in de Hollandsche taal alleen een lettergreep van de woorden bezigde, zou men niet verstaan worden.

Prachtig, maar een beetje naïef, ik veronderstel dat hij een lettergreep van onze taal niet gaat vergelijken met een enkel chineesch woord, dat zou te gek wezen : de taal is monosyllabiek en elk woord heeft op zich zelf een volledige beteekenis.

Ik eindigde mijn opstel met de stelling, dat de geschreven taal door het meerendeel der missionarissen niet aan te leeren is, maar ik voegde er bij, dat de gesproken taal, hoewel moeilijk, best aangeleerd kan worden en zelfs voldoende is om zich te behelpen.

Ik geloof, dat P. v. Susante dit wilde bewijzen, dus we zijn het op slot van rekening eens. SCHMID.

Daar beiden het bij slot van rekening eens zijn, meenen wij hiermede de discussie over dat onderwerp te mogen sluiten. Z.

INDIË AAN DE INDIËRS.

Een datum, onvergeetbaar in de Annalen van de Missiën der Capucijnen in de Indiën, zal zonder twijfel zijn de 26 *Februari* 1922. Op dezen dag werd geopend door den Hoogsteerw. Pater Generaal bij zijn canonieke visitatie te Sardhana in het Aartsbisdom van Agra, het noviciaat van de Minderbroeders-Capucijnen, bestemd om te worden een kweekplaats van apostelen en missionarissen, grootgebracht en opgevoed op de plaats zelf, die zij eens zouden moeten bewerken, om te worden *Inlandsche* priesters.

De orde der Capucijnen heeft in Voor- of Engelsch-Indië vijf belangrijke Missiën ; het Aartsbisdom van Simla, toevertrouwd aan de Engelsche Capucijnen ; het aartsbisdom van Agra voor de Italiaansche ; het diocees van Lahore met Belgische Capucijnen, het diocees van Allahabad, waar Italiaansche en het diocees van Ajmer, waar de Fransche Capucijnen werkzaam zijn. Tot het einde van den oorlog hebben zij nog een zesde bloeiende Missie gehad, de Apostolische Prefectuur van Bettyah, waar de Capucijnen uit Tyrol met veel vrucht werkten. Na den oorlog moesten zij, door Engeland daartoe gedwongen, naar Europa terugkeeren en werd deze Prefectuur gevoegd bij het diocees van Patna waar Amerikaansche Jesuiten het missiewerk waarnamen.

Het Noviciaat van Sandhana, ingezegend door den Aartsbisschop van Agra in tegenwoordigheid van afgevaardigden van de vijf Missies der Orde en van een talrijk publiek, ontving als eerstelingen *twee* novicen, twee anderen zouden den 19den Maart, feestdag van St. Joseph, worden aangenomen, terwijl men verwacht, dat dit kleine getal zal aangroeien, want het ontbreekt niet aan jonge mannen, zal van het Franciscaansche ideaal, die verlangen zich toe te wijden aan God in den dienst van den Seraphijnschen Vader Franciscus. Na het Noviciaat zullen zij nog *drie* jaar de Philosophie en nog *vier* jaar de Theologie moeten bestudeeren, om dan de H. Priesterwijding te ontvangen en zich te gaan wijden aan het werk der zielen. Moge St. Franciscus deze onderneming onder zijn bescherming neme ; moge God het werk zegenen, opdat het overvloedige vruchten moge voortbrengen in deze streken, toevertrouwd aan de Zonen van St. Franciscus. De roepingen zullen zeker niet ontbreken en het zal ook noodig zijn om dit land van 315 millioen tot het Christendom te bekeeren.

Het woord van Paus Leo XIII zal altijd waar zijn :

„Indië zal zich niet bekeeren tenzij door het apostolisch werk van zijne eigen zonen”. En Benedictus XV z.g. heeft niet opgehouden steeds dit idee meer en meer te bevestigen en „de toekomst van de Kerk in Indië zal afhangen van haar Inlandsche clergé”. Dit te meer, wijl we weten, hoe Indië zich meer en meer los wil maken van de Europeesche overheersching, en zou 't zoover eens komen, dat zij zich kon ontdoen van het Engelsche gezag, of zou het slechts zoover komen, dat Indië een zelfbestuur krijgt onder souvereiniteit van Engeland, dan zal zij ook haar eigen landgenooten als bestuurders ontvangen, dan zal ook zij gaarne haar *eigen inlandsche* Priesters hebben.

De Katholieke Kerk streeft er steeds naar ieder ras ten volle te erkennen en het zijn rechten voo volledig mogelijk te doen toekomen.

Pas heeft men dat weer zoo duidelijk kunnen zien. *Mgr. Perini S.J.*, die na jaren langen arbeid in het bisdom van *Mangalore* juist de vruchten van zijn werk zou gaan plukken, heeft vrijwillig afstand gedaan van zijn bisschopszetel om die van *Calicut* te gaan innemen, waar hij het in Mangalore reeds tot stand gebrachte werk van den grond af zal hebben op te bouwen. De reden van dit opzienbarende verlaten van het hem zoo dierbare *Mangalore* is deze : in Manga-

lore bloeit het Katholieke leven onder de Inheemsche bevolking zoodanig, dat het mogelijk is, er een bisschop van Indische afkomst te benoemen, opdat daarmede niet zou behoeven te worden gewacht, totdat 't bisdom, door zijn overlijden vacant zou komen, stond *Mgr. Perini* zijn zetel vrijwillig af, een daad, die door de „*Catholic Herald of India*" zeer toegejuicht en geroemd wordt.

De bisschop van Trichinapoly *Mgr. Faisandier S.J.* benoemde een Indiër, *Mgr. Guanapragasam,* tot Vicaris Generaal en gaf de zielzorg van de *Coromandel-kust* met 70.000 Katholieken aan de Inheemsche wereldgeestelijken over.

Pater Johannes Capistranus, Gardiaan en Novicemeester te Sardhana, verhaalt ons, dat er nu reeds meer dan 15 Inlanders zijn ingetreden en verhaalt hoe velen gaarne nog zouden komen. Ik was op reis — zoo verhaalt hij — en kwam te Bombay; nauwelijks had zich het bericht verspreid, dat de Novicemeester van Sardhana zich in de stad bevond, of een twaalftal jonge mannen kwam zich bij mij presenteeren om in onze Orde te worden aangenomen. Om met meer vrucht te kunnen arbeiden, scheen het mij absoluut noodzakelijk een nieuw huis in de omstreken van Bombay te openen. Om dit door te zetten ontving ik de meest krachtdadige aanbevelingen zoowel van de Inlandsche seculiere geestelijken als van de regulieren."

Daarom doet hij een beroep op de Vaderlandsche liefdadigheid, opdat zij hem zou steunen en tot stand zou brengen een Franciscaansche beurs. Deze had dan tot doel om een Inlander in de gelegenheid te stellen Priester te worden. Deze beurs zal dan genoemd worden: „*Studiebeurs H. Antonius voor een Inlandsch Capucijn-priester*".

Ook is men begonnen met een Klein Seminarie, waarin de jongens de lagere studiën afmaken en op de missie-scholen worden meerderen, in wie een bijzondere deugdzame geest wordt gevonden, meer en meer gewezen op het heerlijke doel, wat ook zij kunnen bereiken en wat zij meenden, dat tot dusverre voor hen onbereikbaar was, — namelijk het H. Priesterschap. — Krijgen we dus Inlandsche Priesters, o dat zal vooral weer medewerken om de millioenen, die nog gezeten zijn in den nacht van het heidendom, tot het licht en het rijk Gods te brengen. Dat geve Jezus H. Hart.

P. JUCUNDUS M.O.Cap.

INDIË EN DE INDISCHE MISSIES.

SUMATRA, het land der toekomst onder economisch opzicht (Mgr. Brans), gaat ook onder Missiekundig opzicht een groote toekomst tegemoet. In 1912 afgescheiden van het Vicariaat Batavia en onder de zorg der Capucijnen een zelfstandige prefectuur geworden, bleek de bodem voor een ingrijpende missioneering zóó gunstig, dat op het eind van 1923 tot een nieuwe verdeeling in drie Apost. Prefecturen werd overgegaan.

Vooral op het gebied van scholen worden hier zoo sterke vorderingen gemaakt, dat de Loge het niet heeft kunnen nalaten zich weer eens in de kaart te laten kijken. We geven de volgende cijfers van Padang, waar de schoolstrijd zich om concentreert, alsmede een verslag uit de courant van Padang. Daar hoeft geen commentaar bij.

Bij de Fraters	111	Europeesche	Jongens.
	119	Chineesche	,,
	8	Maleische	,,
	308		Jongens.
Bij de Zusters	369	Europeesche	Meisjes.
	325	Chineesche	,,
	15	Maleische	,,
	709		Meisjes.

Samen : 1017 leerlingen.

Uit de Courant van Padang :

,,Gisteren werd in den foyer van de Sociëteit ,,De Eendracht'' wederom een openbare bijeenkomst door het voorloopig comité van de ,,Neutrale Schoolvereeniging'' gehouden, ten einde te komen tot een definitieve oprichting der vereeniging. De bijeenkomst was goed bezocht.

De voorzitter van het voorloopig comité, majoor Sieburgh, opende de bijeenkomst en deelde mede, dat zich sedert de vorige vergadering eenige feiten hebben voorgedaan, welke de kwestie een ander aspect geven.

De Loge ,,Mata Hari'', — d.w.z. de zon — heeft zich onmiddellijk bereid verklaard om het benoodigde kapitaal voor te schieten, wanneer de vereeniging behoorlijk waarborgen geeft, dat het geld nuttig besteed zal worden en de kans bestaat, dat men het geld zal terugkrijgen.

De Loge wenscht het kapitaal te verschaffen op denzelfden grondslag als op Java is geschied, waaraan de minste risico is verbonden. Daarom is

de voorwaarde gesteld, dat de Loge invloed zal uitoefenen op de samenstelling van het bestuur der Schoolvereeniging, zoodat men kan zeggen: ,,dat zijn menschen, waarop men staat kan maken.'' De meerderheid in het bestuur wordt dus door de Loge aangewezen, terwijl de overige bestuursleden door de leden van de Schoolvereeniging worden gekozen.

De heer Leeuwenkuyl zou gaarne een schriftelijke stemming houden over dit voorstel, teneinde na te gaan of er oppositie is of niet.

Bij de schriftelijke stemming werden 55 stemmen uitgebracht, die zich allen vóór aanneming van het aanbod van de Loge verklaarden.

Majoor Sieburgh meende te kunnen zeggen, dat het vertrouwen, door de Vergadering in de Loge gesteld, niet beschaamd zou worden, en wees terloops op de talrijke instellingen, die reeds ter plaatse door de Loge waren gesticht en die toch niet alleen voor Vrijmetselaren bestemd waren.

De vereeniging zal den naam dragen van ,,Neutrale Schoolvereeniging ter Sumatra's Westkust'', waarvan het doel is één of meer scholen voor voorbereidend lager en meer uitgebreid lager onderwijs op te richten.

De heer Pownall wees er nogmaals op, ten einde misverstand te voorkomen, dat het hoofddoel is, 't onderwijs weder op het peil te brengen, waarop het vroeger stond. Ook is het niet de bedoeling inlandsche kinderen, die aan bepaalde voorwaarden voldoen, te weren.

Binnenkort zal het bestuur circulaires inzake de nieuwe school over Sumatra's Westkust verspreiden.''

Mgr. Brans vreest er intusschen den strijd niet. ,,Ik zou aanstonds'', schrijft hij, ,,'n 100 nieuwe scholen willen oprichten; wat zou 't Katholicisme dan in Sumatra een snellen voortgang nemen!''

Het werk der Kath. Scholen op Sumatra is daarom een bij uitstek Roomsch-Katholiek, maar ook een koloniaal werk.

JAVA. — De Hollandsche Catechismus van het Vicariaat Batavia zal voortaan worden genoemd: Catechismus van Ned. Indië en de namen dragen van alle Ned. Indische Bisschoppen en Prefecten; hij zal gelijk zijn aan den Catechismus in Holland.

Roomsch-Katholieke Ziekenhuizen in Indië. — De kliniek van dr. De Kock te Soerabaya zal overgaan in handen der katholieke Liefdezusters van Steyl in Mei of Juni a.s. Hadden Batavia en Bandoeng reeds eenigen tijd een katholieke ziekeninrichting, nu is Soerabaya aan de beurt en te Semarang is men ook reeds aan het onderhandelen. Langzaam maar zeker gaan we vooruit.

Uit het jaarverslag van het St. Borromeus-ziekenhuis te Bandoeng lezen we, dat het bestuur gaarne ertoe zou willen overgaan, uitbreiding te geven aan de afdeeling, waarin de patiënten f 4 per dag betalen en ook een kostelooze afdeeling zou willen oprichten, doch dat de middelen daartoe ten eenenmale ontbreken.

Te Batavia bestaat dreigende behoefte aan een tehuis voor opname van katholieke onvermogende oude vrouwen van Europeesch ras, die in de kampongs verspreid, een verschrikkelijk bestaan hebben.

Eenige katholieke dames hebben zich ervoor gespannen, om gratis een stukje Gouvernementsgrond in eigendom te krijgen. Maar bouwfondsen ontbreken nog.

Helpt het Katholieke Holland niet een handje?

In het bestuur der St. Carolus-Ziekenverpleging te Batavia heeft na het vertrek van mr. Van Schuylenburch zitting genomen mr. Trip, de katholieke president-directeur der Javasche Bank, vroeger thesaurier-generaal in Den Haag.

„Java aan Christus". — Ook te Rotterdam had een Javaansche Missie-avond plaats.

Na een inleidend woord van Rector Th. Kannegieter S. J., voorzitter van het comité, hield pater P. W. Keller S. J. een causerie over de Javaansche wereld. Lichtbeelden verduidelijkten de interessante lezing.

Na de pauze heeft de Javaansche priester-student fr. Adr. Djajasepoetra S. J. in een korte toespraak gewezen op de rol, welke het niet-katholieke Nederland op Java heeft gespeeld en de verwachting, welke de katholieke Javanen thans op Roomsch Nederland stellen.

Muziek en zang luisterden den avond op, welke druk was bezocht en ongewtijfeld voor de Javaansche missie-actie in Rotterdam een flink succes zal blijken.

Opening van een Hollandsche school. — Van de Broeders van den H. Aloysius te Oudenbosch vertrekken met het stoomschip „Juliana" van de Maatschappij „Nederland" de Eerw. Broeders Cyrillus en Thaddeus, die eenigen tijd met verlof in Nederland hebben vertoefd, alsmede de Eerw. Broeder Joan Baptista, die voor de eerste maal naar Java zal vertrekken. Hun afreis op 25 April a.s. staat in verband met de oprichting van een Holl. Inlandsche school te Soerabaja, welke medio Juni zal geopend worden.

Te Soerabaja, besturen de Eerw. Broeders reeds een tweetal bloeiende inrichtingen van onderwijs, van welke de nieuwste in een voor U. L. O. zal worden omgezet, terwijl nog een internaat te Tjandi en een L. school te Weltevreden onder hun leiding staan.

Moge deze nieuwe stichting onder Gods onmisbaren Zegen een grooten bloei beleven en door nog meerdere gevolgen worden tot heil van het Javaansche kind. (Msb. 31 Mrt.)

Concilie in Oost-Indië. — Men schrijft uit Bloemfontein aan de Msb.:

Het Katholieke Nederland en bijzonder de Hollandsche Provincie der Dominicanen-Orde is eèn groote eer te beurt gevallen.

Misschien is het reeds bekend in Holland, dat evenals in het afgeloopen jaar in Zuid-Afrika en China een internationaal Concilie gehouden is van alle Bisschoppen, Apostolische Prefecten en Missie-Oversten, en dit jaar ook in Nederlandsch Oost-Indië eenzelfde vergadering zal gehouden worden, waarop de volgende Nederlanders zullen tegenwoordig zijn: Mgr. A. van Velsen, S. J., Apostolisch Vicaris van Batavia; mgr. P. Bos, O. M. Cap., Apost. Vicaris van Borneo; mgr. A. Verstraelen S.V.D., Apost. Vicaris

der Kleine Soenda-Eilanden; mgr. J. Aerts, M.S.C., Apost. Vicaris van Nederl. Nieuw Guinea; mgr. W. Panis, M.S.C., Apost. Prefect van Celebes; mgr. M. Brans O.M.Cap., Apost. Prefect van Padang (Sumatra); mgr. H. Smeets, S.C.J., Apostolisch Prefect van Benkoelen (Sumatra); mgr. Th. Herkenrath, C.ss.CC.., Apost. prefect van Banka en Billiton, en verder de Hoogeerw. Overste van het Missiegebied der Lazaristen en de Hoogeerw. Overste van het Missiegebied der Carmelieten, beide laatsten gelegen in het Vicariaat van mgr. van Velsen.

Wanneer en waar dit Concillie zal gehouden worden, is nog niet nader bepaald, maar wel is bekend, dat het dit jaar zal plaats hebben en dat Z. H. Paus Pius XI den Apostolischen Delegaat voor Zuid-Afrika, Zijn Excellentie mgr. B. J. Gijlswijk, O.P., benoemd heeft tot Voorzitter van dit Concilie. Zonder twijfel heeft de leiding, door Zijn Excellentie gegeven aan het Concilie, te Kimberley in Zuid-Afrika gehouden, zulk een gunstigen indruk gemaakt te Rome, dat Zijn Heiligheid geen beteren en waardiger Voorzitter voor het Concillie in Oost-Indië kon kiezen dan mgr. Gijlswijk. Ook kan men hierin zien een goedkeuring van de besluiten die in Kimberley genomen zijn ter behartiging van het zieleheil en van de organisatie in onze landen. We kunnen dan ook niet anders verwachten, dan dat Z. Excellentie dit groote werk eveneens zal tot stand brengen tot groote tevredenheid van Rome en tot opleving en bloei van het missiewerk in Oost-Indië. Er zijn daar zeer moeilijke kwesties, vooral met betrekking tot de scholen en de vrije uitoefening der godsdienstige belangen door de Apost. Vicarissen en Prefecten.

Moge deze vergadering vele vruchten voortbrengen en betere toestanden scheppen dan tot nu toe bestonden. Kort na Paschen dus zal mgr. Gijlswijk Zuid-Afrika tijdelijk verlaten. Mgr. denkt ongeveer 3 maanden afwezig te zullen zijn. Wij wenschen hem een voorspoedige reis toe en een behouden terugkomst in Zuid-Afrika.

MEDAN. — Nieuwe missionarissen. Van de Congregatie der Ziekenzusters Hendrikstraat te Breda zullen dezen zomer de volgende vier Zusters, n.l. *Pia, Gonzaga, Philothea* en *Antoinette* vertrekken naar *Medan*, (Apost. Prefectuur: *Padang*).

SELEBES. — De kweekschool van Woloan werd overgebracht naar Tomohon en bij die verplaatsing tot normaalschool verheven.

De Holl.-Chineesche school te Menado werd door de twee eerste Fraters van Tilburg overgenomen.

De Jongenscongregatie te Tomohon vierde het vorig jaar haar zilveren feest. Op Selebes maakt men dus al historie.

KEI-EILANDEN. — Aan de jaarlijksche retraite te Langgoer voor Inlandsche onderwijzers werd door 60 onderwijzers en enkele leerlingen der Normaalschool deelgenomen.

De opleidingsschool te Saumlakki (Tanimbar) is met 30 leerlingen het nieuwe schooljaar aangevangen.

Art. 123 van het Ind. Reg. Regl. — Als de zaak, waar het in dit berucht artikel om gaat, niet zoo ernstig was en niet zoo dol door allerlei politieke zwenkingen onklaar werd gemaakt, zou men onderhand meer dan genoeg gaan krijgen van de lectuur, die daarover de laatste maanden is losgekomen, nadat men zooveel jaren Oost-Indisch doof was gebleven voor al de jammerklachten, die toch ook vroeger niet opgehouden hebben over dit erbarmelijk specimen van koloniale wetgeving op te gaan.

We schreven in onze vorige aflevering, dat dit artikel, eindelijk, op 70-jarigen leeftijd gekomen, een nieuw tijdperk zijner geschiedenis tegemoet gaat. Door het jarenlange hameren van missie-oversten en missie-vrienden is de publieke belangstelling voor deze zaak zoo buitengewoon gespannen geworden, dat thans in ongeveer alle kiesvereenigingen *met klem en kracht op de volledige afschaffing* van dit weinig openlijke verdedigers hebbende artikel is aangedrongen.

Maar daarmee schijnen de Nederlandsche Katholieken een geweldig stuk werk aan de dagorde gebracht te hebben!

Van de principiëele onhoudbaarheid, die wel door niemand zal geloochend worden, naar de practische afschaffing door een politieke daad, blijkt nu, tamelijk plotseling, een lange, lange, geenszins van klemmen en voetangels zuiveren weg te wezen. Zoozeer zelfs hebben de jongste manipulatie's deze overigens zonneklare aangelegenheid weer vertroebeld, dat, indien niet onvermoeid blijft vastgehouden worden aan den rechtmatigen eisch van *afschaffing*, dit unicum van alle koloniale wetgevingen der wereld (Feber) nog niet aan zijn einde, maar slechts aan het begin daarvan schijnt toe te zijn. Wat toch is, in het kort, het geval?

Nadat op de Bondsvergadering van kiesvereenigingen te Utrecht het opnemen van de formule ,,Afschaffing van Art. 123'' in het program der katholieke Staatspartij van politieke zijde bezwaren had ontmoet en diplomatiek omzeild is door de formule ,,De belemmering van de vrijheid van godsdienstoefening, neergelegd in Art. 123, worde weggenomen'' (voorstel Van-Schaïk) ,,kan natuurlijk niemand zeggen, wat vruchten van politieke behendigheid ons hieromtrent in den schoot zullen worden geworpen. Want juist datgene, wat den tegenstanders-om-het-princiep in deze laatste formule hindert, oogst hoogen lof van de politiek-bedachtzamen: n.l. dat men deze ,,wegneming van de belemmeringen'' bestaanbaar acht met de handhaving van het Artikel. Dit was zelfs de reden, waarom het voorstel van-Schaïk de instemming van Mgr. Nolens kon wegdragen.

Kort nadien kwam, haast te opportuun voor de voorstellers van dit nieuwe uitstel van executie om onschuldig te lijken, een ,,Indische Medewerker'' van ,,De Tijd'' betoogen, dat de vraag, waar het thans om gaat, eigenlijk niet is: ,,Wat zullen de partijen in Nederland doen met Art. 123?'' maar: ,,Hoe zal, Indië — d.i. op de eerste plaats de Indische bevolking — op de intrekking van dit Art. reageeren?'' En dan meent deze schrijver op overigens niet meer dan vermoedens, en vermoedens zóó vaag en zóó van zachtaardigheid en liberaliteit tegenover den kolonialen beschermeling overzalfd, dat we ze eerder in een andere dan de Roomsche pers hadden ver-

wacht, dat intrekking van dit Artikel èn voor de Indische Regeering èn voor de Missie zelf nadeelige gevolgen zou kunnen hebben. Iets, wat intusschen de gezamenlijke Apostolische Vicarissen en Prefecten van Ned.-Indië, toen ze bij de bisschopswijding van Mgr. van Velsen te Batavia zich eenstemmig vóór volledige afschaffing verklaarden, allicht niet over het hoofd zullen hebben gezien. Ook de heer Feber vond deze voorstelling van den Indischen Medewerker van ,,De Tijd'' te somber, ofschoon hij *eenig*, en dan nog *,,gevaar voor''* onrust niet geheel uitgesloten acht.

Intusschen hebben Dr. Vriens en Dr. Neyens van de Congregatie der Paters van het H. Hart, welke Congregatie vooral de kwelling van dit artikel ervoer en ervaart, afdoende stelling genomen tegen deze zwenking en o.i. is ,,De Tijd'' er maar kwalijk in geslaagd haar Indischen Medewerker op deugdelijke gronden de hand boven het hoofd te houden.

We noemden daar den Heer Feber, van wiens schitterende pen artikel 123 reeds veel te lijden had. Hij laat, in een drietal artikelen in ,,De Msb.'' het princiep der volledige afschaffing, eerder dan op Indische bezwaren stranden op het kat-en-muis-spel der moederlandsche politiek. Wellicht is daarin ook voornamelijk de oorzaak te zoeken van de ineens wat erg gereserveerde houding van ,,De Tijd'' en heeft diens Indische Medewerker slechts welkome hand- en spandiensten komen praesteeren. Dat trouwens de moeilijkheid vooral dáár schuilt en minder in de Inlandsche gevaren voor onrust mag nog blijken uit de bij acclamatie aangenomen motie op de jaarbijeenkomst der Katholieke Vereeniging van Politieke Actie te Batavia, luidende :

De vergadering, kennis genomen hebbende van 's heeren Schmutzers rede in de najaarszitting van den Volksraad in zake art. 123 R. R. ;

gehoord de inleiding van het Volksraadslid Ten Berge ;

uit hare meening, dat genoemd artikel ten spoedigste behoort te verdwijnen ;

dringt aan bij het bestuur Indische Katholieke Partij, om stappen te doen, dat *afschaffing van art.* 123 op het program der Katholieke Staatspartij in Nederland worde geplaatst, vóór de Kamerverkiezingen plaats hebben en verzoekt andere politieke vereenigingen in Indië, om hiermee adhaesie te betuigen.

Intusschen heeft, na al het principiëel zeer zwaar geschut, dat zoowel door ,,De Tijd'' als door den Heer Feber tegen artikel 123 schitterend is afgevuurd, de maar zwakjes gecamoufleerde politieke tamheid van thans slechts matig onze bewondering en hopen we, dat men ons spoedig klaarderen wijn zal schenken en b.v. met name noemen, wat er tegen volledige afschaffing in te brengen valt van politiek oogpunt uit.

MISSIEACTIE IN BINNEN- EN BUITENLAND.

De H. Vader en de Missiologie. — Z. H. de Paus, die met levendige belangstelling den druk der op 8 deelen berekende „Bibliotheca Missionum" volgt en daarnaar maandelijks informeert, heeft, naar de „Köln. Volksztg." meldt, aan den bibliograaf Pater dr. Rob. Streit O. M. I., die reeds het 2de deel aan Z. H. overhandigde, 15.000 Lire geschonken om het werk voort te zetten, dat op de Xaveriusdrukkerij te Aken vervaardigd wordt.

Liefdewerk St. Franciscus Xaverius — *Hoeven* kon uitkeeren f 2354,—. Dankbaar maakt *Hoeven* in zijn jaarverslag tevens melding van de verspreiding hunner missiehandleiding „De Katholieke Missie", alsook van het schrijven, dat zij naar aanleiding daarvan mochten ontvangen van Z. E. Kard. v. Rossum, die de Seminaristen in een parsoonlijken brief schreef: „Des te grooter is onze voldoening van uw boek te kunnen getuigen, dat het geheel aan Onze inzichten beantwoordt."

Missiefeesten en -tentoonstellingen. — Te *Lichtenvoorde* werden van 8—10 Febr. met groot succes missiedagen en een missietentoonstelling gehouden, met medewerking van de Paters Franciscanen en de Missionarissen van Scheut.

Voor zoover bekend waren er in het Aartsbisdom verder nog missiedagen aan het *R. K. Lyceum te Utrecht* en te *Baarn*, waar de missie-naaikring ook zijn jaarlijksche tentoonstelling hield.

Te *Eibergen* en in de parochie *Rijsenburg* hadden ten bate van de Missie tooneeluitvoeringen plaats.

Aan het *R. K. Lyceum te Utrecht* werd een Missieclub en een Missie-naaikring opgericht. Theoretisch zal kennis en belangstelling bevorderd worden door een maandelijksche cursus in de Missiologie. Praktisch zullen de jongens werkzaam zijn door het verzamelen van brokken en het aanleggen van een postzegel-album ten bate van de Missie. Een mooi idee!

De meisjes zullen onder leiding van Mej. Wiesman kerkbenoodigdheden vervaardigen.

Van tijd tot tijd zal een Missiefeest georganiseerd worden en een Missionaris tot het geven van een conferentie worden uitgenoodigd. Missiebusjes worden geplaatst, missielectuur verspreid en een missie-bibliotheek opgericht.

Het Apostolaat des Gebeds zal mede over de Missies Gods zegen afsmeeken.

Secretaris van de Missieclub is F. v. Gendt te Utrecht.

Moge deze mooie opzet mooie uitkomsten geven! Zulk werken zal nu en later de Missies tot steun en de leden van de club zelf ten zegen zijn.

— De Kruisheeren hielden in vereeniging met den missienaaikring der plaats, met Paschen een tentoonstelling en missiedagen te *Gemert* (N.-Br.).

— Van 22 tot en met 24 November 1924 heeft de Missienaaikring „St. Rosa de Lima" te *Amsterdam*, ten bate der Dominicaansche missies, een welgeslaagde tentoonstelling gehouden in een der zalen van het St. Dominicus-patronaat aldaar.

— De Priesters van het H. Hart te R'dam hielden op 20 Jan. 5 lezingen met lichtbeelden te *Hengelo* en op 20 Febr. een missiedag te *Oosteind*.

Missieactie op de H. Landstichting. — De vicaris der H. Landstichting bij Nijmegen, is de eerste in het Bisdom Den Bosch, die gevolg heeft gegeven aan de verzoeken der Missie-orden om Missie-tridua met Missietentoonstellingen te organiseeren. 21 Mrt. is de missie-actie begonnen en tegelijk de tentoonstelling in de Takstraat geopend. De Eerw. Paters Missionarissen te Kadier en Keer (les Pères de Lyon), de Eerw. Paters Montfertanen en de Eerw. Paters van Scheut-Sparrendaal stelden de expositie samen (Msb.).

Het Pauselijk Liefdewerk van den H. Apostel Petrus maakt nog immer voortgang in het Aartsdiocees. Het telt op het oogenblik 164 afdeelingen, 21 Beurzen en 60 Weldoeners. De Utrechtsche clergé die enkele jaren geleden reeds een Beurs stichtte wordt thans door het Utrechtsch Missie-Comité opgeroepen een tweede Beurs te stichten. Giften voor dit doel worden gaarne aangenomen door Pastoor M. J. G. Gasman, Pastoor te Klarenbeek (Geld.) giro 113176 kantoor Zutfen en door Kapelaan Ant. de Wit, Walburgsplein 1 Arnhem giro 63879.

Missievereeniging St. Franciscus Xaverius. — *Haaren.* (Groot-Seminarie). In het tijdschrift van den Priester-Missiebond, Missiewerk V. p. 153, werd een oproep gedaan aan de H.H. Geestelijken, om niet-meer-gebruikte boeken ten goede te doen komen aan het Liefdewerk van den H. Petrus, ten einde ze te kunnen gebruiken bij de opleiding van den Missie-clerus. Tevens werd vermeld, dat in de diocesane Groot-Seminaries een centrale was opgericht, waar deze boeken met bereidwilligheid in ontvangst zouden worden genomen.

Om echter de hiermede bereikte resultaten nog te vermeerderen, nemen wij bij deze de vrijheid ons tot U persoonlijk te richten, overtuigd als wij zijn van Uwe belangstelling voor de Missie-actie in het algemeen en voor die van het St. Petrus-Liefdewerk in het bijzonder.

Voortdurend geworden ons aanvragen om alle mogelijke studieboeken voor Inlandsche Seminaries en arme Missie-Congregaties ; — en nog te dikwijls moeten wij ze afwijzend beantwoorden, wijl het aantal binnengekomen boeken niet toereikend is. Mocht U daarom nog in het bezit zijn van boeken — voor U misschien van zoo weinig waarde, maar voor de Missie van zeer groot nut — dan zoudt U door toezending ons zeer verplichten.

Alles accepteeren we en bij *iedere hoeveelheid* (dus ook boeken voor hoogere scholen, Klein-Seminaries, Gymnasia etc.) ; — en bijzonder welkom zijn Theologie-boeken, en allerlei gebedenboeken. Deze worden zooveel mogelijk

bestemd voor Seminaries in de Missiën, de rest wordt aangeboden aan arme Missiecongregaties en de nog overblijvende boeken ten voordeele van het S.P.L. verkocht. Steeds zijn wij bereid tot verkoop van boeken hier onder de theologanten (z.g. „koopdagen"), terwijl de opbrengst geheel of gedeeltelijk, zooals U verlangt, voor de Missie bestemd is.

Bij opgaaf der verzendingskosten wil onze Vereeniging U deze gaarne vergoeden.

Mogen Uwe liefde voor deze Missie-actie en Uwe belangstelling voor alles wat op ons Seminarie betrekking heeft, ons dit schrijven ten goede duiden en er de gewenschte vruchten aan schenken.

Aan het Bestuur van het **Sint Melania-Werk**, *Nijmegen.* — Reeds sedert geruimen tijd ontvingen Wij Uwerzijds een schrijven, hetwelk vergezeld was van een door het Geert Groote Genootschap over Uw werk gepubliceerd boekje. Daar Wij sindsdien nog meerdere bewijzen ontvingen van de levensvatbaarheid Uwer onderneming, willen Wij niet nalaten U daarover Onze groote vreugde uit te drukken, U tevens aansporende met kracht en volharding op den ingeslagen weg voort te gaan en te trachten langzaam maar zeker Uw verheven doel ten volle te bewerken.

Niemand Uwer zal het verborgen zijn hoezeer Ons het geestelijk en daardoor ook het stoffelijk welzijn onzer Koloniën ter harte gaat. Was de eerste daad van Ons Bestuur toen Wij door Gods Voorzienigheid aan het hoofd aller Missies werden geplaatst de benoeming van een Vicarius Apostolicus in Borneo, sindsdien hebben Wij voortdurend het oog gevestigd gehouden op die landstreken welke God aan Nederland heeft toevertrouwd, ook en vooral om er de waarheid te doen binnendringen en om de bevolking de weldaden van den christelijken godsdienst te doen ten deel vallen. Tot nu toe heeft Nederland nog al te weinig aan dien plicht voldaan. Vandaar dat alles wat de bekeering van speciaal Oost-Indië waar het christendom nog het meest ten achteren is, kan verhaasten, al Onze sympathie heeft en op Onzen onverdeelden steun kan rekenen.

De voorkeur, welke Neerlands Katholieken aan hunne Koloniën en aan de werken, welke de zorg voor de bekeering dier koloniën op zich genomen hebben, moeten schenken, gaat zéér wel samen met hunne deelneming aan den arbeid der drie Centrale Genootschappen ,welke altijd op de eerste plaats komen. Want al heeft men ook reeds gedaan wat die Genootschappen vereischen, dan blijft er nog zoo onmetelijk veel te doen over, dat Indië, Oost en West, nog best van al het noodige kan voorzien worden, om den Missionarissen de taak te vergemakkelijken.

In dezen zin, en vooral gezien het nut, dat het Sint Melaniawerk reeds heeft gebracht aan de Missies, bevelen Wij hetzelve dringend aan eerst en vóór alles in gebeden van Neerlands Katholieken, maar dan verder ook in den stoffelijken steun, opdat het zijne gezegende werkzaamheid spoedig en met kracht kunne uitbreiden over gansch onze overzeesche bezittingen.

Wij zegenen van harte Bestuur en Leden van dit schoone Werk.

(w.g.) W. M. KARD. VAN ROSSUM.

MISSIONEERENDE ORDEN EN CONGREGATIES.

MISSIEPERSONEEL.

Vertrokken. — Van de Liefde-zusters v. d. H. Carolus te Maastricht op 24 Jan. '25 naar *Java* (Bandoeng en Weltevreden): Zr. Catharine (v. d. Moor), Zr. Clara (Erdkamp), Zr. Barbarine (v. d. Broek), Zr. Sotera (Houtveen), Zr. Wilhada (Snijders), Zr. Smaragda (Herboldt).

Van de Zrs. v. O. L. V. Moeder v. Barmhartigheid te Tilburg, naar *Suriname*: Zr. Odulphus (Helena Roep), Zr. Emiliana (Marg. Willems).

Van de Zrs. v. Liefde te Schijndel, naar *Curaçao* Zr. Modesta (v. d. Pol) en Zr. Olympia (Thomassen).

Van de Zrs. Dochters v. Maria en Jozef, Den Bosch naar Oost-Mongolië, Zr. Josepho (Klerx), Zr. Maria Magdalena (Rabelink), Zr. Casparina (v. d. Bracht) en Zr. Maria Helena (de Bruin).

Van de Zrs. Franciscanessen van Heythuizen op 21 Febr. '25 naar de Java-missie: Zr. Xaverine (Vredendaal), Zr. Victoire (Souman), Zr. Woutrina (van Tol), Zr. Ancilla (Verheul), Zr. Antoniëlla (Sierhuis).

Van de Zrs. Franciscanessen te Dongen naar de Missie van *Medan*, Zr. Rudolphine (v. d. Brand), Zr. Anselmo (Oprins), Zr. Alphonsine (Marie Swagemakers).

Op 31 Jan. '25 vertrokken voor het eerst vijf zusters van het Moederhuis der E.E. Z.Z. Ursulinen te Bergen naar de Missie *Nyondo Midden-Afrika*, n.l. Moeder Gabriël (Neeltje Kameester), Zr. Bernardina (Oesthoorn), Zr. Mechtildis (de Jong), Zr. Juliana (E. Mooy) en Zr. Oliva (P. v. Egmond).

De Weleerw. Heer P. Willems (Meyel) als seculier priester werkzaam in het Vicariaat van Paotingfu — *Lazaristen*, — keerde in Februari terug naar die Chineesche Missie.

Van de Missionarissen van Mill-Hill naar den *Boven-Nijl*, Father J. Kruyer uit Langendijk (2e keer).

Van de Priesters v. h. H. Hart te R'dam vertrok 21 Mrt. naar *Sumatra*, P. Mikkers Van Asten. In den loop van Mei zullen nog vertrekken P. Neilen naar *Sumatra* en P. Groothuis en Huitink naar *Belgisch Congo*.

Van de Minderbroeders Capucijnen te 's-Bosch vertrok 13 Mrt. wederom naar *Borneo* de W. E. Pater Salvator, (J. P. v. d. Weerden uit Someren), die sinds 1908 missionaris is op Borneo en verleden jaar met verlof naar ons land was teruggekomen. Hij gaat nu eerst naar *China* om

zich daar verder te bekwamen in de Chineesche taal om met meer succes onder de Chineezen van Borneo's Westkust te kunnen arbeiden.

Met hem vertrok nog de Eerw. Br. Lebuinus (Jac. Postma uit Warga), die bestemd is voor *Borneo*.

Naar de Missie der Paters Redemptoristen in Brazilië keerden op 25 Mrt. terug de E.E. P.P. A. Wiegant, J. de Wildt, N. Kroon en C. Dorrestein, die na een twintigjarig verblijf in de Missie, enkele maanden in het Vaderland hebben doorgebracht.

Met het s.s. ,,Venezuela'' is op 27 Maart de zeereerw. pater B. van Everdingen naar de missie van *Curaçao* teruggekeerd.

Teruggekeerd. — De weleerw. H.H. Jules Ortmans (Gulpen), W. Scherjon (Venlo) en Th. Zigenhorn (St. Anthonis) allen Lazaristen uit het Vicariaat van *Yungpingfu* (China) keerden voor enkele maanden terug naar Nederland.

Uit *Congo* Pater Adrianus Nefkens op 12 Februari 1925; naar de missie vertrokken 1910, van Scheut.

Uit de Missie van *Madras*, Father L. Boots (Venlo); uit de Missie van den *Boven-Nijl* Father J. Willemen (Reijen), B. Renckens (Hoorn), J. Hartman (Eindhoven), allen van de missionarissen van Mill-Hill.

De Z. E. Pater H. Melssen, van de Witte Paters Boxtel, na een 17-jarig verblijf in het Vicariaat Tonganyika; en de Z. E. P. H. Zoetemelk, na een 13-jarig verblijf in het Vicariaat *Nyassa*.

De Zeereerw. Heer Pastoor E. van Waesberghe te *Pawhuska* in Oklahoma (Amerika) wordt tegen begin Mei bij zijne familie te Hulst (Z.) verwacht.

De Zeereerw. Heer H. Hoevenaars, Pastoor te *Hobson* in Texas (U. S. A.) is eenigen tijd naar zijn geboorteplaats Uden (N.-B.) vertrokken.

De Eerw. P. Carmelieten: Mattheus Ketelaar en Michaël Jonkers keerden eveneens voor enkele weken terug uit de Missie van *Brazilië*.

Overleden. — Overleden in Zuid-Chansi (China) te Luanfu den 21sten December 1924, Pater *Ivo van den Boer O.F.M.* Geboren te Zomeren (N.B.) 24 December 1857; in 1889, een jaar na zijne priesterwijding als Missionaris naar Zuid-Chansi vertrokken. Gedurende bijna 35 jaren heeft hij zich verdienstelijk gemaakt als Professor van het Seminarie te Kantcheng, en Luanfu, als Pastoor en Deken, als Promotor in het proces der zaligverklaring van de christenen, in 1900 door de Boksers ter dood gebracht, terwijl hij zelf de gruwelen van de boksersvervolging heeft meegemaakt. (Zie blz. 212).

Overleden in het Missiehuis ,,Sparrendaal'' te Vught 8 Dec. 1924 de Eerw. Broeder *Christiaan van den Tillart*, geboren te Veghel 20 Oct. 1884, na 12 jaar Missie in Congo.

Hier te lande is het telegrafisch bericht ontvangen, dat de weleerw. pater *F. Severens C.s.s.R.*, 62 jaren oud, te Rio de Janeiro is overleden.

In Brazilië overleed, 37 jaren oud, de weleerw. pater-missionaris *Borgman S.C.J.*

Zaterdag 4 April overleed te Lagos, Nigeria (West-Afrika), de Weleerw.

Pater *Jozef Geels,* van de Societeit der Afrik. Missiën. Geboren te Rotterdam 16 Maart 1895 en priester gewijd te Lyon 9 Juli 1922 vertrok hij in October daarop naar de missie van Nigeria.

VERSCHILLENDE GEGEVENS.

Inlandsche priesters. — Om te voorzien in het nijpend gebrek aan priesters in de verschillende staten van Centraal Amerika werd door de Lazaristen begonnen met de oprichting van een apostolische school te San Salvador. De Weleerw. Heer H. Auerbach (Amsterdam) werd belast met de eerste organisatie en kon het werk aanvangen met 11 studenten.

Eerste vrouwelijke religieuse Missie-arts. — 29 November l.l. is in de Missie van Guntur, Britsch-Indië, de eerste Britsch-Indische novice geprofest in de Congregatie van J. M. J.

Sister Mary is van geboorte een Iersche, maar haar familie woont in Melbourne, Australië, waar zij ook studeerde en op 22-jarigen leeftijd promoveerde tot doctor in de medicijnen. In Febr. 1920 werd zij als postulante aangenomen, thans na 4 jaar Missie-arbeid heeft zij de gelofte afgelegd. Sister Mary werkt als arts onder de inlandsche vrouwen en is een groote werkkracht in de Missie ; zij staat aan het hoofd van het hospitaal.

De Congregatie van J. M. J. mag er fier op gaan, dat zij de eerste vrouwelijke arts onder haar religieuzen telt.

Vijftien jaar geleden schudde men in vele Roomsche kringen vol ergernis het hoofd als er gewezen werd op het nut van de studie der medicijnen voor de meisjes, vooral met het oog op de Missie.

Nu zien onze Missie-Congregaties met verlangen uit naar z u l k e postulanten uit Holland.

Maar ze zijn er niet, althans nog niet.

Een nieuw Inlandsch Seminarie. — Na lang wachten heeft ook Zuid-Nigeria zijn seminarie voor inlanders gekregen. Een schrijven van Rev. Father W. O'Donnel, C.S.Spir., d.d. 27 October 1924, weidt als volgt uit over de nieuwe stichting :

„Sinds Augustus van dit jaar kunnen wij eindelijk toch spreken van ons „inlandsch seminarie, genoemd het *St. Paul's Seminary.* Het is gevestigd te „Igbariam, via Onitsha Waterside. Ik moet het hier echter heel alleen stellen „met tien seminaristen. Ik zou bijna zeggen, dat wij hier op het uiterste „hoekje der wereld wonen, want ons huis ligt in 't hooge Afrikaansche gras „verloren op 30 mijl afstand van Onitsha, de verblijfplaats van den Apos- „tolischen Vikaris. Moge God ons werk doen gedijen....!"

William Hinzpeter, de tot nog toe eenige groot-seminarist, is een beschermeling van Herwen en Aardt, die zijn opleiding bekostigen.

Annalen Paters v. d. H. Geest. Januari 1925.

Van het **Missieklooster „Heilig-Bloed" te Aarle-Rixtel** zijn in de Missiegebieden werkzaam : 410 Zusters, in Nederland 194, in Duitschland 81.

Het Noviciaat telt 32 Novicen en 35 postulanten. De Congregatie telt

aan Hollandsche Zusters 23 in Nederland en 9 in de Missie, waarvan 3 om gezondheidsredenen in Europa zijn.

De nederzettingen in 't missieland zijn :

In 't Apost. Vic.	Mariannhill (Natal)	26
,, ,, ,,	Durban ,,	2
,, de Prefectuur	Salisbury (Rhodesia)	5
,, 't Apost. Vic.	Zanzibar	1
,, ,, ,,	Mozambique	1
,, ,, ,,	Leopoldville (Congo)	2
,, ,, ,,	Bagamoyo (Oost-Afr.)	1
,, ,, ,,	Kilema ,,	4

De eenige Europeesche missiestatie dezer zusters is in Denemarken in 't Apostolisch Vicariaat Kopenhage.

Franciscaansche Missiebond (procure Weert). — De Minderbroeders telden op 1 Januari 1924 :

62 Missiegebieden, waarvan 37 onder de Propaganda.

2664 Minderbroeders-Missionarissen (1375 Propaganda) ruim 700 inlandsche priesters.

34 Seminaries (23 Prop.) met 873 Seminaristen (592).

121 colleges (88) met 17.479 (16700) leerlingen.

2741 scholen met 196.110 leerlingen (134.000).

2.750.401 katholieken (1.150.000).

178.446 katechumenen (146.000).

102.837.011 niet-katholieken.

De **Sociëteit voor Afrik. Missiën** gesticht te Lyon (1856) heeft 3 provincies : Fransche, Iersche, Nederlandsche.

Zij heeft haar Missiën in Savannah, Samos, Egypte en West-Afrika van Liberia tot Nigeria ; 9 Apost. Vicarissen, en 3 Apost. Prefecten.

Varia. — Den 30sten Mei viert de Zeereerw. Pater H. Raymakers zijn 40-jarig priesterschap.

Den 1sten Juli viert de Z. E. Pater Fr. Stappers, uit Grubbenvorst, assistent van den Algemeenen Overste van Scheut zijn zilveren priesterfeest.

— De H.E. H. Deken te Valkenswaard ontving van den broer van Mgr. Smets uit België bericht, dat hij (Mgr.) uit Tiflis (zijn standplaats) door de Turken was verbannen. Met groote moeite heeft men de gevangenneming van dezen hooggeplaatsten en ijverigen missionaris kunnen voorkomen. Met leede oogen heeft hij echter moeten aanzien, dat een twintigtal zijner mede-priesters in gevangenschap werden weggevoerd, terwijl hij zelf de wijk heeft moeten nemen naar Taurus, waar hij nadere instructies afwacht van Z. H. den Paus.

MISSIEKRONIEK VAN EUROPA. [1]

DE BYZANTIJNSCHE KERKEN.

En de omstandigheden èn de actie van den H. Stoel hebben de Katholieke aandacht gevestigd op de Christenen, die in het Oosten van Europa wonen, zoowel op de Katholieken, die deelend in de éène Gemeenschap van Geloof, Genademiddelen en Gezag, toch van ons verschillen in uiterlijke vormen van eeredienst en in kerkelijke wetten, als op de afgescheidenen, die wel den uiterlijken eeredienst hunner Oostersche katholieke broeders en zelfs in hoofdzaak hetzelfde Geloof bezitten, maar met den band der Roomsche Gemeenschap ook de echte levenskracht en levensvruchtbaarheid verloren.

Onze lezers koesteren dus ook belangstelling voor dit deel der menschheid, aan hetwelk de éène Schaapstal zoo gaarne plaats biedt, en daarom wijden wij daaraan deze bladzijden.

Wij meenen echter vooraf er aan te moeten herinneren, dat het bij de afgescheiden volken en groepen, die hier besproken worden, niet gaat, om een missioneering, gelijk wij ons die onder de heidenen denken en zelfs niet om een actie gelijk aan die, welke onder de protestanten van allerlei schakeering gevoerd wordt. Hier is van ouds een vruchtbaar Christendom, waaruit groote leeraars der Roomsche Kerk ontsproten zijn. Hier is een rijk-ontwikkelde eeredienst, die wel andere vormen heeft dan de onze, omdat hij uit een anders-besnaarde volksziel is opgekomen, maar die toch ontsproten is uit dezelfde dogma's als de onze. Hier is in één woord een Kerkgemeenschap, die wel door afsnijding van de levensbron aan kracht heeft verloren en door allerlei uiterlijke invloeden in deplorabelen toestand is geraakt, maar die toch van oorsprong en natuur eenzelfde karakter heeft als de onze. Het gaat er dus niet om aan die volkeren een andere hoogere cultuur te brengen, gelijk wij aan de heidenen doen ; het gaat er evenmin om aan die volken een andere opvatting van het Christendom te geven, gelijk wij aan onze protestantsche medechristenen trachten bij te brengen : *het gaat hier alleen om die volken, die kerken te brengen tot vereeniging met de Moeder aller Kerken, met Rome.*

Omdat de behandeling der Oostersche kwesties zoo geheel andere eischen

---

[1]) Wij verwerkten in deze kroniek verschillende gegevens welwillend voor ons verzameld door onze landgenooten p. Gondulfus Fermont O.Min.Cap., prof. aan de Universiteit te Lublin (Polen), Rev. J. Strotmann, v. h. Grieksch College te Rome en p. Leo van Melsen O.Min.Conv. Miss. in Rumenië.

stelt dan de overige Missioneering, heeft dan ook de H. Stoel, daarvoor een afzonderlijk orgaan de „Congregatie der Oostersche Kerk.”

De titel van deze bladzijden geeft aan, dat wij ons in de bespreking der Oostersche kwesties beperken: wij spreken alleen over de *Byzantijnsche Kerken*. De „Oostersche” kerken zijn n.l. te verdeelen in een *viertal* ritussen: eerstens de *Armeensche*, die bij de Armeniërs gevonden wordt; vervolgens de *Egyptische*, die onder de Kopten en de Abyssiniërs gehuldigd wordt; ten derde de *Syrische* die wordt aangehangen door *Syriërs*, Maronieten, Syro-Chaldeeën en Syro-Malabaren; en eindelijk de *Byzantijnsche*, waartoe de overige „Oosterlingen” behooren.

De drie eersten bevinden zich hoofdzakelijk buiten Europa, en zijn daarenboven de kleine minderheid vergeleken bij den *Byzantijnschen* ritus. Daarbij — voor zoover het de afgescheidenen dier ritussen betreft — zijn de oude ketterijen der eerste eeuwen (Nestorianen, Monophysieten, Monothelieten) de oorzaak der scheiding, terwijl de *Byzantijnsche* ritus een scheiding zag ontstaan door de primaatskwestie, welk schisma feitelijk in officiëelen vorm bij Photius begon.

Redenen genoeg om dit artikel tot de Byzantijnen te beperken.

Het gezamelijk **aantal** der Oostersche christenen bedraagt, katholieken en afgescheidenen samen, 163.446.108; de Byzantijnsche ritus rekent daarvan 153.306.025 als zijn aanhangers. De Byzantijnen kunnen wij indeelen in 5 groepen: 1. Grieken, 2. Melchieten, 3. Rumenen, 4. Georgiërs 5. Slaven (Russen, Serviërs, Bulgaren). Over elk dezer groepen een enkele bijzonderheid: eerst over de afgescheidenen (146.708.600), en dan over de geünieerden of katholieken (6.597.425). Daarna bespreken wij de kansen en pogingen der vereeniging van de afgescheidenen met Rome.

I. DE AFGESCHEIDEN BYZANTIJNEN.

Men vindt deze kerken met allerlei namen aangeduid: Oostersche kerk — Grieksche kerk (minder juist) — Orthodoxe kerk (in anderen zin minder juist) — de kerk der zeven oecumenische concilies — de Autocephale orthodoxe kerken — de Photiaansche kerken — de Schismatieke kerken. Al deze namen bedoelen hetzelfde. De Paus ziet echter de laatste het minst-gaarne gebruikt: in hare officieele stukken noemt de Kerk deze gemeenten meestal „dissidentes”, welke term wij het best meenden te vertalen met de „afgescheiden” kerken.

1. Grieken. **a. het Oecumenisch Patriarchaat van Constantinopel.** Sinds de scheiding van Rome een voldongen feit was, maakte de patriarch van Constantinopel aanspraak op het eere-primaat van alle bovengenoemde groepen (daarom was het immers begonnen): Constantinopel moest het Nieuwe Rome zijn, politiek en kerkelijk); na de verovering van Constantinopel

door de Turken, scheidde de eene groep na de andere, meest uit nationaliteitsmotieven, zich af [1]).

Tot voor kort was het Patriarchaat (dat langzamerhand een der minstbeteekenende Oostersche kerken was geworden en op het oogenblik zeker geen 2.000.000 zielen telt) aldus georganiseerd : hoofd was de Oecumenische Patriarch, bijgestaan door den Phanar, het centrum der geestelijke macht, bestaande uit 12 metropolieten van de 48 (bijna alle bisschoppen zijn metropoliet) ; daarnaast bestond nog een nationalen Raad gevormd door 4 metropolieten en 8 leeken.

De onderhoorige christenen bevonden zich allen in het Ottomaansche Rijk. Wat het patriarchaat nu is of wat het worden moet, is moeielijk te zeggen : na den oorlog was er telkens verwisseling van titularis ; de tegenwoordige Constantinos VI is 30 Jan. 1925 door de Turken verjaagd ; de Grieken kozen zijn partij, en de ,,hooge politiek'' raakte in volle actie.

Er is nog een pretendent naar den patriarchalen zetel, Enthymias, die een Turksch-orthodoxe kerk wil stichten (sic !), doch niet veel succes heeft. Afwachten is hier de boodschap.

b. **de Kerk van het Koninkrijk (?) Griekenland**. Om des te onafhankelijker van den Turk te zijn, scheidde dit land in 1833 ook kerkelijk zich af van den Patriarch van Constantinopel. De Kerk wordt bestuurd door een Synode onder leiding van den metropoliet van Athene ; alle bisschoppen worden benoemd door den Staat. De Seminaries zijn er beter geregeld dan in het patriarchaat van Constantinopel. Er zijn veel kloosters, o.a. het beroemde kloostereiland Athos : 24 Metropolieten, 42 bisschoppen, 4.500.000 christenen. Te Marseille, Algiers, Parijs, in Engeland en Z.-Afrika telt deze kerk nederzettingen ; doch hare jurisdictie over deze 200.000 zielen wordt door Constantinopel betwist.

In deze Grieksche kerk heerscht een meer dan middelmatige afkeer van Rome.

c. **Aartsbisdom Cyprus** met 1 aartsbisschop, 3 metropolieten en 213.500 christenen; het — steeds verminderend — aantal monniken is 120. Cyprus leed veel van de Turken. De seculiere geestelijkheid (825 in 1914) is er zeer onwetend.

De Liturgische taal dezer drie kerken is het oud-Grieksch volgens Reuchliaansche uitspraak (de z.g. moderne al is zij zeer oud).

2. M e l c h i e t e n. In het Zuiden van het oude Byzantijnsche Rijk woonden slechts weinig echte Grieken : meerendeels huisden er Syriërs in de patriarchaten van Antiochië en Jeruzalem of Egyptenaren in het patriarchaat van Alexandrië. Waarschijnlijk meest uit haat tegen de overheerschende Grieken ging de meerderheid in 451 over tot het monophysitisme, èn slechts een minderheid bleef trouw aan Patriarch en Keizer ; zij heetten daarom Melchieten, van het semietische ,,Melech'' d.i. keizer of koning.

---

[1]) Voor de geschiedenis der Byzantijnsche kerken leze men het goede en tamelijk uitgebreide werk : P. Raymond Janin. Les églises orientales et les Rites orientaux. O.a. voorhanden bij het Byzantijnsch Bureau, Limburg Stirumstraat 1, Noordwijk-Binnen.

Zij worden onderscheiden in :

a. **het patriarchaat van Antiochië,** met 300.000 zielen meest Syriërs.

b. **het patriarchaat van Jeruzalem,** dat de voornaamste Palestijnsche heiligdommen bezit ; de huidige patriarch Damianos wist zich door alle oorlogstroebelen heen te handhaven. Er zijn 45.000 christenen,

c. **het patriarchaat van Alexandrië** met 100.000 christenen. Oorspronkelijk was dit het gewichtigste patriarchaat van het geheele Oosten.

Oud-Grieksch en Arabisch is bij deze drie de liturgische taal.

d. **het aartsbisdom van den Sinaï,** de kleinste afgescheiden kerk met 50 monniken en ± 50 geloovigen), die grooten eerbied koestert voor den H. Berg. Feitelijk is de aartsbisschop slechts de abt van het bekende Catharinaklooster en bestuurt alleen de onderhoorigen van deze stichting.

3. Rumenen: de meest Oostelijke tak der groote Latijnsche volkerenfamilie, afkomstig van de militaire nederzettingen van Trajanus, maar later vermengd met de inheemsche bevolking en met Grieken, Bulgaren, Russen enz. De vier landen, waaruit Rumenië na den oorlog is samengesteld : Oud-Rumenië (met Bucharest als hoofdstad) Bukowina, Transylvanië en Bessarabië vormden tevoren vier autonome kerken voor welker toenadering en eenheid heel veel moeite is gedaan ; thans staan ze allen onder den metropoliet van Bucharest. De afhankelijkheid van den staat is zeer groot. Seminaries zijn er goed georganiseerd. En er zijn veel kloosters. De reorganisatie der kerk ontmoette op het platteland vooral, bijzonder op enkele onderdeelen, als de verandering van kalender, grooten tegenstand. Voor de Anglicanen en eenige aansluiting bij deze voelt men er veel.

De patriarch van Jeruzalem Damianos heeft aan den koning van Rumenië aangeboden het oude voorrecht van den Tsaar, de bescherming der H. Stede Jeruzalem.

De Rumeensche kerk telt 12.300.000 leden, maar de Adventisten schieten er geduchte bressen in.

Er zijn verschillende kolonies in Amerika.

De Liturgische taal is het Rumeensch.

4. De Georgische Kerk in de „socialistische Sovjet republiek van Georgia” (Transcaucasie) telt nominaal 2.500.000 christenen en houdt haren eeredienst in het Georgisch.

5. De Slavische Kerken te onderscheiden in de Servische (Servië, Montenegro, Bosnië, Herzegowina, Dalmatië, Carlowitz) de Bulgaarsche en de Russische kerk.

a. **de Servische orthodoxe kerken** staan onder den patriarch van Ipek en tellen in 7 metropolen en 19 bisdommen 6.250.000 leden. De kerktaal is Oud-Slavisch.

b. **de Bulgaarsche kerk** leefde eeuwenlang in geregeld conflict met het patriarchaat van Constantinopel wegens haar streven naar zelfstandigheid ; in 1860 verklaarde zij zich autonoom, werd daarom door Constantinopel in den ban gedaan maar door Rusland erkend. Zij vormt een exarchaat met 13 Metropolieten en 3.500.000 zielen. Haar kerktaal is Oud-Slavisch.

c. de Russische kerk [1]). Door Byzantium gemissioneerd is deze kerk opgevoed in afkeer voor Rome; tot 1589 blijft zij ondergeschikt aan Constantinopel, krijgt dan een eigen patriarch (Job, patriarch van Moskou) en is tegen 1663 definitief afgescheiden. Door het kerkreglement van 1721 vernietigt Peter de Groote het gezag van den patriarch, en stelt de kerk onder de H. Synode met als voorzitter een leek: het meest acute caesaropopisme. Na den val van den Tsaar wordt op 15 Aug. 1914 het patriarchaat weer hersteld onder Tychon.

En nu....?

Ja, er is wezenlijk niet gemakkelijk uit wijs te worden, hoe de Orthodoxe Kerk van Rusland tegenwoordig in elkaar zit.

Voor de duidelijkheid zullen we eerst wat zeggen over den aard van verschillende stroomingen of zoo men wil, groepen, die er de laatste jaren in die Kerk zooal ontstaan zijn, om daarna kort hun onderlinge combinaties aan te geven.

1. De oude *Kerk van Tychon*. Lang heeft deze patriarch van Moskou stand gehouden tegen de kuiperijen van de Bolsjewieken en hun ,,Levende Kerk'', zoodat hij in een klooster werd vastgehouden en in 1923 door zijn tegenstanders werd afgezet verklaard. Ten slotte heeft hij den 23sten Juni 1923 zich aan den wil der Bolsjewieken onderworpen, en is zelf ,,rood'' geworden. De leden der oude Kerk zijn over zijn handelwijze niet één in hun oordeel: er zijn er die ze goedkeuren, anderen keuren ze af maar blijven trouw; doch velen ook willen niets meer van hem weten.

Onder de emigranten (over welke hieronder) treft men nog veel aanhangers aan van Tychon.

2. De ,,*Levende Kerk*.'' Deze afscheiding van de oude ,,Cerkow'' is gegroeid uit een beweging reeds in 1905 ontstaan van de ,,groep der 32 geestelijken'' te St. Petersburg. Ze komt duidelijk voor den dag in 1917, direkt na de revolutie, in de ,,Alrussische democratische bond van Orthodoxen'', tegen welker streven de Synode van datzelfde jaar werd bijeengeroepen. In 1922 wordt de ,,Levende Kerk'' formeel opgericht met een hoogere kerkelijke ,,Rada.'' De ziel van deze democratische kerk was behalve den vreemdsoortigen oprichter Bisschop Antonius, een zekere Krasnitskij, die fel tegen den Patriarch optrad, omdat hij in 1918 niet tot Deken was benoemd geworden.

De Levende Kerk van Siberië trad direkt het radicaalste op: getrouwde bisschoppen werden aangesteld, gebeden schreef ze voor ten gunste van den Soviet, joeg de monniken uiteen, vierde de liturgie in het Russisch. Doch spoedig scheidden zich van de Levende Kerk verschillende groepen af, n.l.:

3. De *Vrije Arbeiderskerk*, gesticht door Bisschop Joannikij, welke alle christelijke vrijdenkers (!) wil vereenigen. De diensten werden vereenvoudigd, de iconostaas afgeschaft, de vereering van heiligen ,,bijna allen slechte christenen'' en van reliquien werd verworpen. Veel opgang nochtans maakte deze kerk niet.

4. De *Herboren Kerk*, tweede stichting van Bisschop Antonius, die het met niemand goed vinden kon, en die niet weten wil noch van de autocratie van Tychon noch van de oligarchie der Radenkerk. Hij begon deze nieuwe Kerk in den zomer van 1922, doch kort daarop zat hij weer ver-

---

[1]) Dit deel van deze kroniek sluit aan bij de gegevens aangaande de orthodoxe Kerk in Rusland, welke in het Februarinummer van 1924 van het Missiewerk zijn opgenomen.

zeild in de eerste stichting (men had hem noodig voor geldige wijdingen) om aldaar opnieuw te worden afgezet in 1923.

5. De *Oud-Apostolische Kerk*, welke gesticht werd einde 1922 door Wedenskij, vroeger een erg gezochte predikant van St. Petersburg, de organisator van de Levende Kerk te Berlijn.

Al deze nieuwe ,,Kerken" komen hierin overeen, dat ze zeggen terug te willen naar de democratische inrichting der eerste christentijden, en een eenvoudiger ritus wenschen.

Behalve deze groepen moet men er in de Ukraine nog bijtellen :

6. De *Al-Ukrainsche Kerk*. Dit is nog de ergste van allen. Het karakter van deze is geheel protestantsch, inzonderheid presbyteriaansch. Den stoot er aan gaf Lipkiwsky, door volkswijding bisschop gemaakt en tot Metropoliet aangesteld in het jaar 1921. 't Is eigenlijk meer een nationale dan een kerkelijke beweging : het gaat tegen Moskou zoowel als tegen Polen. Voor Galicië en de Rutheensche Kerk zou deze beweging nog vèrstrekkende gevolgen kunnen hebben. Een van de voornaamste beginselen is : den dienst verrichten in het Ukrainsch. Overigens is ze in de felste mate antidogmatisch. Deze ,,democratische" Kerk had een reuzenontwikkeling ; in de korste keeren waren er 25 Bisschoppen gemaakt en in 1923 telde ze reeds 3000 parochies, verspreid onder de ruim 30 millioen inwoners van Ukraine. De wijdingen zijn echter ongeldig. In het begin hielden ze de kloosters aan, doch in 1924 werden deze opgeheven.

Zietdaar de verschillende stroomingen of groepen in de Orthodoxe Kerk van Rusland. We zouden er behalve niet-noemenswaardige bewegingen nog bij kunnen zetten de Raskol-sekte (zelf zeggen deze, dat ze 30 millioen sterk zijn), die op slot van rekening nog het taaiste weerstand biedt aan de Bolsjewieken. Overigens wordt niet alleen door Protestanten, met name Methodisten (door een hunner reeds op 3 millioen geschat), veel propaganda gemaakt, doch dezer leer doorfiltert heel het kerkelijk leven in Rusland ; geen wonder trouwens want de geestelijkheid kreeg veelal een Kantiaansche opvoeding.

Hoe die groepen tegenwoordig in elkaar grijpen is moeilijker uit te maken. We meenen dat het zoowat juist is, de volgende phasen te onderscheiden :

1°. Een eerste phase was de hervormingsactie in de oude Cerkow prawoslawnaja van de tegenwoordige kopstukken der nieuwe kerken en anderen : Bisschop Antonius, Krasnitzkij, Kalinowskij, Wedenskij enz., die allen bijzonder tegen Tychon ageerden, en gedurende de vasthouding van den Patriarch zoowat baas wilden spelen in de Kerk. Deze actie ontwikkelde zich tot het stichten van de Levende Kerk.

2°. Bisschop Antonius stichtte met behulp van de Bolsjewieken de Levende Kerk, terwijl anderen vandaaruit de nieuwe groepen gingen vormen welke boven zijn aangegeven.

3°. Vervolgens kwam het weer tot een gemeenschappelijk optreden tegen den Patriarch Tychon in de Synode van Mei 1923, welke Synode zoogenaamd Al-Russisch was, doch waar zoogoed als geen enkel vertegenwoordiger der oude Kerk toegang had. Het concilie telde 476 leden, waarvan 62 Bisschoppen (n.l. 32 van de Levende, 20 van de Oud-Apostolische, 10 van de Herboren Kerk). Dan waren er nog tegenwoordig circa 200 gedelegeerden van de eerste, 116 van de tweede genoemde groep, terwijl de arbeiderskerk er 10 telde. Slechts 66 konden tot de oude Kerk gerekend worden.

Tychon werd alsdan gedegradeerd tot leek ,,Vassili Ivanovitch" — en

overigens voerde men de radicale hervormingen in reeds door de Levende Kerk van Siberië toegepast (zie boven). Het Communisme keurde de vergadering formeel goed, en voor de Sovjet schreef ze gebeden voor.

4°. Tegelijkertijd was er een soort algemeen bestuur, een opperste Rada gevormd. Sinds de roode Synode van 1923, waarheen ook de Patriarch van Konstantinopel zijn vertegenwoordigers zond, stond aan het hoofd van de Rada de tot Aartsbisschop van Moskou benoemde Wedenskij. Door allerlei intrignes van dezen en van de Bolsjewieken slaagde men er in de Levende Kerk goedgekeurd te krijgen door den algemeenen Patriarch Gregorius, met veroordeeling van Tychon.

5°. Toch bleef de scheiding van groepen bestaan. Zoo is Antonius een tijdje teruggekeerd tot zijn eerste stichting, en er toen weer uitgetreden. De Soviet steunde Wedenskij van de Oud-Apostolische Kerk tegen de machtige groep van Kranitzkij, opdat deze niet te veel zou te zeggen krijgen. Toen ging in Mei 1924 Kranitskij over tot de partij van Tychon, doch zoo, dat de laatste geheel en al onder de plak zit van den eerste, en feitelijk Sovietdienaar is geworden.

In de Ukraine echter is de Metropoliet van de Al-Ukrainsche Kerk met zijn Raad in 1923 gevangen gezet, en raakt langzamerhand ook deze hervorming onder den invloed van de Levende Kerk.

En zoo is tenslotte feitelijk de Orthodoxe Kerk overgegaan tot het Bolsjewisme met al den treurigen aanhang van dien.

Het is waar, dat in Rusland, het onmetelijke, niet iedere orthodoxe priester, nog minder iedere orthodoxe geloovige, deelt in het gevoelen van de „Nowaja Cerkow", ook al doen ze uiterlijk mee, want het weinige dat ze er over hooren (uit Bolsjewieken-berichten; een andere inlichtingsdienst is er in dit „vrije" land niet) zal niet aan ieder de beweging duidelijk maken. Maar van de officieele Kerk is het verval compleet. De eenige nu bestaande Academie voor godgeleerdheid, in 1923 in December te Moskou opgericht, is in handen van de Levende Kerk.

Voor de chaotische verwarring in het huidige Rusland zijn althans eenigermate behoed de kerken in de Nieuw-gevormde Staten; de *autocephale kerken van Finland, Esthland Lithauen* en *Oekraine* hebben echter door hun afscheiding van Moskou ook het hunne bijgedragen om de oude Russische Kerk te doen uiteenvallen. (Constantinopel trachtte deze nu aan zich te binden).

B u i t e n R u s l a n d vindt men nog de autocephale Kerk van *Albanië*, de orthodoxe Kerk *Tchecho-Slowakije* (niet te verwarren met de *Latijnsche* afscheiding der beruchte nationale Kerk); doch deze zijn van weinig belang. Onze aandacht wordt meer getrokken door de orthodoxe **Russische emigranten**, die er een 3 millioen zijn in de verschillende groote steden van Europa [1]). Men treft daar nog vele aanhangers aan van het oude Orthodoxe geloof, al heeft de chaos in Rusland niet gunstig gewerkt op hun trouw aan Moskou,

---

[1]) Berlijn (300.000, doch dit getal vermindert bij het stijgen der valuta), Parijs, Praag, Namen, Rome (+ 4000), Weenen, Lyon, Rijssel, Nyssa, Carlowitz in Servië.

vooral sinds de capitulatie van Tychon. Anderen zijn overgegaan tot de Levende Kerk (o.a. door Wedenskij te Berlijn georganiseerd). En verschillende zijn Protestant geworden, of Theosophist of Mahomedaan, of zelfs Jood, gelijk er ook bekeeringen zijn tot het Katholicisme.

Deze, toch feitelijk los-staande gevallen daargelaten, hebben echter de Russen in de emigratie bijzonder snel hun kerkelijk leven georganiseerd. Een oogenblik dachten zij er aan zich geheel independent te verklaren van het patriarchaat Moskou, vooral toen de val van Tychon zeker scheen. Om zich echter niet geheel en al van Rusland te isoleeren, bleef men Tychon erkennen — althans in naam — als hoofd der Russische Kerk ook in den vreemde. Daar alle officieele kerkelijke verbinding met Rusland den emigranten onmogelijk is, heeft zich een ander bestuurslichaam gevormd „de Synode der Russische Kerk in het buitenland", die zetelt te Carlovtsi of Carlowitz in Servië. Het eigenlijke hoofd is de metropoliet Antonius, vroeger metropoliet van Kiev in Gallicië. Jaarlijks ('t laatst in Oct. 1924) vergadert de Synode aldaar in het paleis van den Servischen patriarch Dimitri, aan wiens welwillendheid niet vreemd is het streven van Belgrado om na Constantinopel en Moskou het centrum der orthodoxe Christenheid te worden [1]).

Om eenig idee te geven van het streven der Russische kerk in het buitenland wijzen wij op enkele besluiten der laatste synode : in tegenstelling met Constantinopel houdt men vast aan den Juliaanschen kalender ; men overweegt de mogelijkheid van een algemeen concilie ; priesters mogen geen tweede huwelijk aangaan ; voor het godsdienstonderwijs der jeugd moet worden gezorgd ; een speciale ceremonie wordt vastgesteld voor de wederopname van rouwmoedige leden der Levende Kerk ; men zal minder gemakkelijk zijn met het toestaan van volledige echtscheiding en huwelijksontbinding [2]).

Naast het teeken van zedelijk verval, dat in dit laatste besluit ligt, leven er in de emigratie echter ook heiligen, stille heiligen, zooals de Russische ziel heilig kan zijn, trouw aan de genade en het ware licht reeds volgend of ernstig zoekend.

Overigens schijnt het, dat meer en meer de Russen in het buitenland hun orthodoxie gebruiken en handhaven als schild en symbool hunner nationaliteit. Hierbij staat de Katholiek voor den plicht om dergelijken de mooiste zijde der katholiciteit te toonen : de christelijke Liefde.

---

[1]) Servië heeft echter in dit streven een mededinger in Rumenië, terwijl de Patriarch van Jeruzalem (die gelijk wij boven zagen) steun zoekt in Bucharest, van zijn residentie een meer geestelijk middenpunt hoopt te maken. Voor de toekomst der orthodoxe kerk kunnen zulke plannen veel beteekenis krijgen ; het gaat immers om de vraag, of er in de toekomst nog een bepaalde eenheid of althans een vereenigingspunt zal bestaan nu Konstantinopel en Moskou hun kracht verloren.

[2]) In 1924 Jan.-Sept. werden door de Heilige Synode 69 volledige echtscheidingen uitgesproken, zoodat de „Orientalia Christiana" (Vol III. 2, Febr. 1925) de vraag van sommige Anglicanen gerechtvaardigd acht : „Kan zij de wettige en onbesmette Bruid zijn, zij die officiëel toestaat, dat haar eenheid met den Christus wordt afgebeeld door de grillen van menschelijke passie ?"

II. DE KATHOLIEKE BYZANTIJNEN.

Slechts een vluchtigen blik op de statistiek bieden wij hier: wij moeten ons beperken, nu wij aan den toestand der afgescheidenen, geheel in overeenstemming met den geest dezer kroniek, zooveel aandacht hebben geschonken.

Wie meer verlangt te weten, leze het bovenaangehaalde werk van Janin.

Het aantal katholieken (geunieerden van den Byzantijnschen ritus) laat zich, uitgaande van voor-oorlogsche cijfers benaderen op 6.597.425 tegen.... schrik niet.... 147.708.600 afgescheidenen.

1. Grieken. Een kerk is in wording te Constantinopel en te Athene, onder den energieken en jongen bisschop Calawasis. Mgr. Papadopoulos, bekend van het Euch. Congres te Amsterdam, behoort tot deze groep. Er zijn 1200 geloovigen: het Grieksch College te Rome leidt eenige theologanten op. Liturgische taal: oud-Grieksch.

2. Dioceces van Hadju-Dorogh in Hongarije: geëmigreerde Ruthenen en Rumenen; 73.225 geloovigen.

3. Italo-Grieken, in de 16e en 17e eeuw uitgeweken uit Albanië. In Italië 1 bisschop en 62.000 geloovigen: kolonies in Amerika met ±20.000 geloovigen. Liturgische taal: Oud-Grieksch: theologanten te Rome.

4. Melchieten. Onder den kath. patriarch van Antiochië [1]). 125.000 geloovigen: in den vreemde 40.000: taal: Arabisch en Grieksch; theologanten te Rome.

5. Ruthenen, de grootste katholieke groep: gevestigd Zuid-Rusland (thans Polen en Ukraine); metropoliet mgr. Sceptycki, in Holland wel bekend; in Gallicië 3 bisdommen met 3.390.000 geloovigen; in Hongarije 2 bisdommen met 620.000; in Amerika 3 bisschoppen met 750.000 zielen Kerktaal: Oud-Slavisch; eigen College te Rome.

6. Serviërs: bisdom van Krijivetsi met 60.000 zielen; Oud-Slavisch.

7. Bulgaren: 1 vicarius apostolicus; 6000 zielen; Oud-Slavisch.

8. Rumenen: na de Ruthenen het talrijkst: 1.400.000. in Amerika nog 50.000. Wat kerkelijke inrichting en energieken arbeid aangaat eveneens allen lof waardig. Liturgische taal: Rumeensche; goede seminaries; ook theologanten te Rome in het Grieksch College.

9. Het exarchaat van Moskou: de Katholiek-Slavische Kerk van Rusland, bestaat slechts uit een klein clubje maar dit vormt een heldenschaar: de exarch Leononidas zucht in den Bolsjewieken-kerker; Fiodorow, door Rome reeds aangewezen om tot Katholiek-Slavisch Bisschop te worden gewijd, zit gevangen; eveneens Alexandrow; de Bolsjewieken hebben zelfs de echtgenoote van den verbannen priester Abrikosow, welke met tien andere vrouwen een kloosterleven leidde met deze gevangen gezet en verbannen naar Siberië; de paar kerken in Moskou en Leningrad zijn gesloten en de geheele gemeente, 200 leden groot ongeveer, is verstrooid. [2])

[1]) In Antiochië zijn 5 patriarchen: 3 kath. n.l. van de Melchieten, van de Syriërs en van de Maronieten, en 2 afgescheidenen, n.l. van de Melchieten en van de Syriërs.

[2]) In aansluiting bij de publicatie van Febr. 1924 noteeren wij hier in het kort een en ander over de *Latijnsche* Kerk in Rusland. Deze heeft nog steeds veel te

III. NAAR DE HEREENIGING ?

Het klinkt als een ironie om na de bonte verwarring van kerken en kerkjes, waarin de bijna 150 millioen afgescheidenen zijn versplinterd, en het overzicht der kleine schaar van 6,5 millioen met Rome vereenigde geloovigen te willen spreken over „vereeniging" met Rome.

Onder de afgescheidenen speelt het nationalisme een grooten rol „ab origine"; na den oorlog viert het chauvinisme er triomphen, en allerlei persoonlijke strevingen breken zich baan: *eenheid naar binnen* wordt er — althans klaarblijkelijk — niet gezocht.

Toch is bij de Byzantijnen diep-ingeworteld de overtuiging, dat er eenheid moet bestaan, en ze zoeken deze naar allen kant: helaas, niet dáár, waar zij alleen te vinden is, in Rome.

Sinds zijn oorsprong heeft het *Protestantisme* relatie gezocht met het Oosten: doch de orthodoxie verkoos dat niet: zij veroordeelden Luther en Calvijn plechtig.

De *rationalistisch-protestantsche* theologie der laatste jaren heeft onder de intellectueelen van de afgescheiden kerken, helaas, veel aan invloed gewonnen (hoevele priesters hebben niet aan Duitsche universiteiten „theologie" gestudeerd ?). Maar een blijvende vereeniging van orthodoxie en Modern-protestantisme heeft al heel weinig kans, want het deel van het volk, dat nog aan godsdienst hecht, is orthodoxer dan zijn leeraars.

Voor vereeniging met *Anglicanen en Oud-Katholieken* bestaan meer sympathieën: men kent het vermaarde driemanschap: de primas van Canterbury, de Patriarch van Constantinopel en de Patriarch van.... Rome, aan wien men het eere-primaat wil aanbieden. Van Russische zijde, vooral onder de emigranten, wordt er hard gewerkt om dit jaar 1925 een Oecumenisch concilie te houden te Jeruzalem. Of het ooit komen zal ?

De patriarch van Constantinopel en de Russische hierarchie zijn meer dan ooit gebrouilleerd....

Wat er van zij, in verband met dit zoeken naar vereenigingspunten is het niet van belang ontbloot, de gedachte te overwegen, welke (volgens

---

verduren. Bijzonder het Noordelijke gedeelte van Rusland raakt langzamerhand verstoken van priesters, welke verbannen of gevangen genomen worden (denk aan Mgr. Cieplak, die eindelijk vrijgelaten, het land uitgewezen werd, zoodat er nu geen enkele Katholieke Bisschop meer is, — en aan de priesters met hem veroordeeld). Trouwens, al wat er nog aan Polen daar in die streken is achtergebleven, is bolsjewiek geworden, zegt men. In Siberië, waar Rome behalve Wladywostok (met 7 priesters in het geheele diocees !) nog bisdommen plande voor Omsk, Tomsk, Irkuck, Taszkient, werken nu nog 13 priesters (vroeger 65). Het aantal Katholieken is daar wel niet veel verminderd, doch wel het gehalte onder den invloed van de Bolsjewieken. De Soviet sloten er overigens de kerken, indien ze niet binnen den tijd van 2—3 weken gerestaureerd waren.

Of er reden is voor de bede: Redder der wereld, red Rusland !

Beter staat het in de Ukraine, Wit-Rusland, Wolhynië en Podolië, waar de Polen (Katholieken) door de Bolsjewieken op 400.000 geschat worden, op 700.000 echter door anderen. Daar zijn ongeveer 40% van de priesters gebleven: b.v. in het bisdom van Kamienietz 48, in dat van Lutsko-Zytomierz 60. Zelfs is er hier en daar een bloeiend religieus leven merkbaar.

de Msb. van 28 Febr. 1925) ontwikkeld wordt in het tijdschrift „Studion" („Staudion" zal wel een drukfout zijn), naar aanleiding der uitdrijving uit Constantinopel van den Patriarch Constantinos :

„De Anglicaansche Kerk, zegt het tijdschrift, zal zeker voordeel hebben van de crisis, welke door de verdrijving van Constantijn is ontstaan : de Orthodoxe kerk geenszins. De relaties tusschen Anglicanen en Orthodoxen worden steeds veelvuldiger : te Smyrna is de Anglicaansche kerk zelfs ter beschikking van de Orthodoxen gesteld.

De Orthodoxe kerk maakt een ernstige crisis door, welke slechts door de politieke gebeurtenissen voor de buitenwereld versluierd wordt. Zij lijdt onder haar isolement en haar uiteenvallen in tallooze particuliere, onafhankelijke kerkjes, zonder eenigen zichtbaren band en zonder centraal gezag. Zij voelt de behoefte om uit deze situatie te komen en meent tegoeder trouw dat een vereeniging met het Anglicanisme uitkomst zal brengen.

Maar het Anglicanisme lijdt aan dezelfde kwaal : het best ingelichte deel twijfelt aan de geldigheid van zijn eigen priesterschap en zag dien twijfel niet weggenomen door de erkenning der Anglicaansche wijdingen door patriarch Meletios IV, zonder voorafgaande raadpleging der andere Orthodoxe kerken en zonder werkelijke bevoegdheid om in dezer naam te spreken.

Daarentegen ziet het meest protestant gebleven deel der Anglicanen, in de crisis der Grieksche orthodoxie een middel om deze langzaam in zich op te nemen. Daar ligt het gevaar. Als het Orthodoxe oecumenische concilie dit jaar te Jeruzalem bijeenkomt, zal het vraagstuk der definitieve vereeniging met het Anglicanisme er zeker besproken worden. Maar in deze wee kerken heerscht geenszins overeenstemming, noch over de kwestie der wijdingen, noch over die van essentieele dogma's van het geloof. En in den boezem dezer kerken zelf schijnt het uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk te zijn om tot algemeene overeenstemming over deze punten te komen. Te vreezen valt, dat het dogmatisch standpunt ten slotte prijsgegeven zal worden, maar dan zal de Orthodoxe kerk een stap te meer gedaan hebben in de richting van de leerstellige anarchie, welke het kenmerkende is van het zuivere protestantisme en zelfs van de Anglicaansche kerk.

Elke ernstige orthodoxe christen, besluit de „Studion", moet constateeren, dat het katholicisme een beter figuur maakt en een leer aanbiedt, welke door allen nederig wordt aanvaard. Zou het wellicht nu niet het geschikte oogenblik zijn om zich af te vragen, of een vereeniging met de Katholieke Kerk niet voordeeliger zou zijn voor de orthodoxe kerk in het Oosten ?"

De laatste vraag is door Rome reeds lang gesteld en in bevestigenden zin beantwoord. Vandaar de groote activiteit, door den H. Stoel ontwikkeld ten bate der hereeniging [1]). En daarom zullen onze lezers reeds met een zeker ongeduld hebben gevraagd: **hoe staat het met de kansen op vereeniging van het Oosten met Rome ?**

Uit hetgeen wij mededeelden over den huidigen toestand der Byzantijnsche kerken zal het ieder wel duidelijk zijn, dat er van één groote unie van het geheel op het oogenblik geen sprake kan zijn.

Bij die grenzelooze verwarring komt voor Rusland nog een ander be-

---

[1]) Indertijd wilde de H. Vader, toen nuntius in Polen, van uit Warschau naar Moskou reizen, om daar zijn diensten aan te bieden ; de koffers stonden reeds ingepakt, — doch een telegram van Rome weerhield hem op het laatste oogenblik.

letsel, dat ook voor de toekomst een vreeselijk obstakel tegen een unie dreigt te scheppen, nl. de systematische ondergraving van de godsdienstig-zedelijke grondslagen der samenleving, en de atheistische en amoreele opvoeding, welke de Bolsjewieken aan de jeugd opdringen. Dát is de allergrootste misdaad van de Soviet! Wat de Satan dáár heeft uitgedacht maakt er deze wereld reeds tot een hel!

En met het oog op dien toestand schijnt een vereeniging der Byzantijnsche, vooral der Slavische volken, met Rome verder weg dan ooit; hoogstens zal er nog kans zijn op hereeniging van bepaalde onderdeelen van die verworden en versplinterde Kerk.

Tot nog toe echter is er geen enkel teeken dat op zoo'n unie in klein formaat zou kunnen wijzen. Alleen in Polen zijn er onder de Orthodoxen enkele parochies, die liggen in het diocees van Podlachie, tot de Katholieke Kerk overgegaan, aan wien de Bisschop bekeerde Orthodoxe priesters tot Pastoor heeft gegeven. Misschien is er ook hier en daar in Ukraine wel een dergelijk geval te boeken: zoo hoorde ik pas, dat op een plaats de Pope aan den Pastoor kwam vragen om den dienst te mogen verrichten in de Roomsche kerk, wijl zijn cerkow en zijn pastorie was verbrand. Omdat er anders geen kans was op toestemming, vereenigde hij zich met Rome; zijn schapen of velen ervan zullen hem wel volgen.

Ook uit Rumenië berichtte ons Mgr. Cisar iets dergelijks.

Pater Gondulphus maakt in verband met deze meer beperkte unieering ons de opmerking, dat de loop der gebeurtenissen schijnt uit te wijzen, dat de Geunieerde Kerk der Ruthenen, ofschoon van veel belang, niet die beteekenis in het proces der Unie van Rusland zal krijgen welke men er oorspronkelijk aan toedacht. Eerstens bestaat er een te groote afstand tusschen Groot-Russen en de Klein-Russen of Ruthenen, en tweedens de Orthodoxen vallen niet erg in de „vervalschte" (op sommige punten n.l. een beetje verlatijnschte) liturgie van de geunieerden, en houden liever de hunne onvervalscht. Overigens is er altijd nog gevaar voor teveel politiek in die Kerk, zoodat in het voorjaar van 1924 de Poolsche regeering zelfs dreigde al de kerken te zullen sluiten."

Individueele bekeeringen nochtans komen zeer veel voor, zoowel in Rusland, mede ten gevolge van de Pauselijke hulpactie aan de hongerlijdenden (o.a. te Odessa 167, waaronder 3 Priesters), alsook in de emigratie. Bijzonder te Parijs hebben er verblijdende bekeeringen plaats, waar Mgr. Dabitch de ziel is van de actie; eveneens te Praag, waar met Paschen de eerste H. Mis is opgedragen in de liturgie van Joannes Chrysostomus door Gleb Wierchowskij.

Verblijdender dan de menigte bekeeringen, is voor de hereeniging der kerken de geweldige actie die er overal bijna en van alle zijden gevoerd wordt om te komen tot de beste vruchten.

Ik zou er eenige bladzijden mee kunnen vullen, doch we volstaan met een opsomming der voornaamste werken.

Eerstens heeft *de H. Vader* een bijzondere voorliefde voor de gedachte

der Unie, die herhaaldelijk in brieven, allocuties enz. tot uiting komt. En van uit het Vaticaan loopen de draden van actie naar alle kanten. Blijde teekenen gaf het *Eucharistisch Congres* te Amsterdam met zijn bijzondere Oostersche sectie ; nog meer het *Congres van Velehrad*, dat ofschoon een zuiver Katholiek congres (geen enkele der Russische Hierarchie, zelfs geen priester was aanwezig ; alleen welwillende leeken), toch van groote beteekenis is voor de verdere actie. Er waren vertegenwoordigers uit zeer vele landen, en niet enkel Z. H. de Paus, maar ook de Tsechische Regeering zond een afgevaardigde. Vele Orthodoxen hadden een bewijs van instemming gezonden. Een paar vruchten van dit congres zijn b.v. de verdere verbreiding van het Apostolaat der H.H. Cyrillus en Methodius in andere landen dan in Tsecho-Slowakije, — plannen tot het inrichten van cursussen over de Oostersche kwestie aan Universiteit of Seminarie, — projekten van tijdschriften, enz.

Te Parijs hebben er van tijd tot tijd vergaderingen plaats onder leiding van Mgr. Chaptal, waarin ook Russen aanwezig zijn.

Missionarissen voor Rusland worden in grooten getale opgeleid, o.a. bij de Dominicanen in Lille, op het Seminarie te Olmütz, aan de Universiteit van Innsbrück, en van Lubliana, te Weenen, te Enghien, in het Grieksch college te Rome, op het speciale, biritualistische, Missieseminarie van Mgr. Ropp dit jaar te Lublin begonnen [1]).

Het voorbeeld van de Paters Redemptoristen, die reeds *een tak van de Orde in de Rutheensche Kerk hebben*, zal gevolgd worden door de Benedictijnen van Leuven op wensch van Z. H. den Paus, door de Jezuieten, Assumptionisten, door de Missionarissen van Steijl naar het schijnt. Ook andere Orden, als Dominicanen, Franciscanen en Capucijnen bereiden zich ten arbeid.

Zeer veel wordt er *geschreven en gestudeerd* over de vraag der hereeniging. Onder redactie van den bekwamen rector van het Oostersch Instituut Pater D'Herbigny, verschijnt het tijdschrift „Orientalia" [2]) ; andere revues als „Studion", „Roma e l'Oriente", „Echos de l'Orient" (Konstantinopel), „Union des Eglises" (Parijs) enz. behartigen eveneens de kwestie. Aan alle Universiteiten van Polen bestaan „Cercles" onder de Theologische Studenten, ter bestudeering der Oostersche kwestie.

Verdere actie bestaat o.a. nog in gebed ; denk aan : Apostolaat van Cyrillus en Methodius, Apostolaat der Rutheensche Missie, de Bidweek beoefend door Katholieken en niet-Katholieken, enz.

Doch niet alleen van den kant der Roomsche Kerk, *ook van de zijde der Orthodoxen wordt er verlangd, en gebeden en gestreefd*, om eenheid te verkrijgen zooals wij boven reeds aangaven. En al is het jammer dat Bisschop Antonius en zijn Synode te Karlowitz soms onredelijk uitvalt tegen den

---

[1]) Er zijn op het oogenblik 10 leerlingen : 2 van St. Petersburg, 1 bekeerde Rus uit Centraal-Rusland, 1 uit Wladywostok, 5 uit Polen, 1 uit Siberië. Bij gebrek aan plaats konden er nog niet meer worden aangenomen.

[2]) O. a. te verkrijgen bij het Byzantijnsch Bureau, v. Limburg-Stirumstraat 1. Noordwijk-Binnen.

Paus van Rome, en aan dezen slechts desnoods het primaat en zelfs de suprematie toekennen, als hij zich maar nederig bekeert; al meenen vele Orthodoxen, die verlangen naar eenheid, dat de Roomschen naar Moskou moeten komen, niet omgekeerd [1]); deze stemming geeft toch meer kans op toenadering dan het gevoelen van ,,Eurasie'' (streven om alle Westersche cultuur uit Rusland te bannen, daar het land liggende tusschen Europa en Azië, zijn eigen cultuur bezit), die van geen vereeniging weten willen; of ook van hen, die liberaal zijn geworden en de menschen niet willen verontrusten, zooals bijv. Tychon, de Orthodoxe Bisschop van Berlijn.

Alles te zamen genomen, blijkt dus de toestand voor algeheele vereeniging niet veel te beloven. Niet alleen zijn de gewone bezwaren, psychologische, dogmatische, nationale, gebleven; maar wat erger is, de Orthodoxe Kerk bestaat als het ware niet meer, en wat het allerergste is, de jeugd in Rusland wordt totaal goddeloos en onnoemelijk zedeloos opgevoed, zoodat de scheiding steeds crescendo gaat. De genade kan echter veel, en zelfs de natuurlijke psyche van den Rus is zoo, dat hij ineens tot een ander uiterste kan overslaan. We moeten dus bereid zijn, en in alle geval de kansen tot vereeniging van kleinere groepen (die groot blijven) en, de te verwachten individueele bekeeringen van velen in de hand werken waar wij kunnen.

Daarom zullen wij den Opperherder steunen bij zijn zoeken naar deze verdwaalde schapen, die toch ook tot den éénen schaapstal behooren. Wij doen dat door ons bidden [2]), wij doen dat door onze kennis van het Oostersch-religieuze vraagstuk te vermeerderen, wij doen dat door de pogingen tot vereeniging te steunen naar vermogen.

Bij dit besluit herinneren wij er echter aan, dat deze unieering vooral is *een zaak van grooten tact, die een hooge mate van christelijke voorzichtigheid en liefde eischt*, en wel zóó zeer, dat Benedictus XV daarom speciaal deed bidden:

,,*Bewaar ons voor iedere ondoordachtheid*, die hen (de Oosterlingen) van ons zou kunnen vervreemden. Dat *de geest van eendracht en liefde*... den dag moge verhaasten, waarop onze gebeden zich zullen vereenigen met de hunne....

Als wij dit in het oog houden en in woord en daad daarnaar handelen, zullen wij beantwoorden aan het verlangen van dien ouden Byzantijnschen monnik, die tot een katholiek priester zeide:

,,Onze Heer heeft gezegd, dat de poorten der hel de Kerk niet zullen ,,overweldigen. Welnu hier of daar moet zijn Kerk toch nog wel bestaan, ,,want het einde der wereld is nog niet gekomen. Ik ben er zoowat zeker ,,van, dat dit Uwe Kerk moet zijn: wilt gij ons toestaan te probeeren haar ,,te vinden?''

[1]) In Velehrad kon men vele zulke stemmen beluisteren, b.v. van de geleerden Bulgakow, Kartasow, Trubeckoj, Struwe, Zienkowskij, Bezobrazow, enz. De Roomsche Kerk is volgens hun gevoelen afgedwaald door Ecclesiopapisme.

[2]) Wij wezen hier nogmaals op het ,,Gebed van Paus Benedictus XV voor de Vereeniging der Oostersche christenen met de Katholieke Kerk, dat in 1922 door den Priester-missiebond is uitgegeven en nu vooral verspreid wordt door de ,,Rutheensche Missie'' (directeur pater H. van Keulen CssR. te Rotterdam), het Liefdewerk tot hereeniging van Oost en West, door Mgr. Sceptycki in ons land opgericht.

BOEKBESPREKING.

JUS MISSIONARIUM I, — Steyl.

Van de hand van Pater Theo Gentrup, op welk belangrijk werk wij in de volgende aflevering nader terug komen.

JEAN DE MONT CORVIN, O.F.M. Premier évêque de Khambaliq. (Peking.) 1247—1328, door P. Anastasius van den Wijngaert O.F.M. — Lille, 1924, Société Saint-Augustin, Desclée, De Brouwer et Cie. In. kl. 4 , 56 pp.

Het materiaal, dat omtrent leven en werkzaamheid voorhanden en reeds bekend was, heeft in dit werkje een kritischen bewerker gevonden. De korte inleiding prijst de verdienste van Wadding, die door de ontdekking der chroniken van fr. Elimosina en Marignolli, aan Joannes de Monte Corvino de eereplaats in de missiegeschiedenis kon teruggeven, die dezen missionaris toekomt. De weinige gegevens van Corvino's leven, voor diens optreden als missionaris worden onder I. ondergebracht. In II. verschijnt Corvino als legaat van Haitoun II, koning van Armenië, aan het hof van Paus Nicolaus IV. III levert een beschrijving van Joannes' reis door Armenië, Perzië. Afghanistan tot aan de stad Guilon in Voor-Indië. In IV, verreweg het gewichtigste gedeelte voor de missiegeschiedenis, zien we Corvino bij zijn arbeid als missionaris in het groote Tartarenrijk en wordt de ontwikkeling dier missie beschreven tot aan Joannes' dood. Interessant is hetgeen we omtrent de missiemethode vernemen. Door opvoeding van kinderen, liturgie en aanschouwelijk onderricht wordt het bekeeringswerk bevorderd. Een kort nawoord bespreekt de verdere ontwikkeling en het noodlottig einde der missie na Joannes' dood. Ten slotte worden beide brieven van Corvino, (een derde brief is om tekst-kritische redenen door P. Anastatius terecht als onecht buiten beschouwing gelaten) in den aanhang bijgevoegd.

P. van den Wijngaert heeft voortreffelijk werk geleverd. Met het oog op een mogelijke zaligverklaring van China's eersten bisschop was de uitgave eener kritische monographie wel gewenscht. Of later nog materiaal zal worden gevonden, dat een aanvulling noodig of mogelijk maakt, is natuurlijk niet te zeggen. Te wenschen ware het wel. Want onze weetgierigheid blijft, ondanks de betrekkelijk rijke gegevens, toch nog altijd onbevredigd. Voorloopig moeten we ons zeker tevreden stellen met het weinige, dat P. v. d. Wijngaert ons in kritische bewerking heeft voorgelegd.

fr. PANCRATIUS MAARSCHALKERWEERD, O.F.M.

Münster i. W.

DE DAJAKS IN DE BINNENLANDEN VAN NED. BORNEO, door Maxandrea. — Uitg. Gebr. Verhaak. Grave.

Wil men het Missie-enthusiasme van de laatste tien jaren voor de toekomst behouden, dan is 't 'n allereerste eisch : meer Missiekennis en Missiewetenschap aan te brengen. Kennis en inzicht is de natuurlijke bron voor de liefde. In dit punt meen ik, dat de Hollandsche Missieaktie, hoe hoog die overigens ook staat, nog aanmerkelijk ten achter is bij de Duitsche.

Maar, bedriegen de teekenen niet, dan zullen we ook hier onzen achterstand wel inhalen.

Weer 'n goede stap in die richting is bovenstaand boek: *De Dajaks in de binnenlanden van Ned. Borneo*. Het is 'n populair-wetenschappelijke verhandeling, grootendeels aan brieven van Missionarissen ontleend, over 't land en 't volk van Ned. Borneo, speciaal over die Dajaksstammen, waaronder de Paters Kapucijnen werkzaam zijn, alles rijkelijk verlucht met mooie kiekjes. Causeerend vertelt de schrijver allerlei interessante wetenswaardigheden over de beschaving, den godsdienst, de middelen van bestaan en verdere bizonderheden van dat volk, en hoe de Kapucijnen op dit moeilijke Missieterrein reeds aanmerkelijke successen hebben behaald.

Dit boek is 'n mooie aanwinst voor onze Missielectuur en we kunnen 't dan ook aan alle Missievrienden ten zeerste aanbevelen. Ook voor scholen en inrichtingen, waar over Borneo nog meer gedoceerd wordt dan 't feit, dat er Dajaks in de binnenlanden wonen, zal dit boek leerzame stof bieden.

P. A.

EEN VLAAMSCH MISSIONARIS IN ENGELSCH INDIË, door L. du Bois. — Verkrijgbaar in Nederland: Missieclub, Serafijnsch Seminarie Langeweg (N.-Br.).

Woorden wekken, voorbeelden trekken! Een voorbeeld van 'n echten Missionaris, volop mensch, maar hoogst-veredeld door 'n Serafijnengloed van heilige liefde, was deze Vlaamsche Missionaris, Pater Herman, 'n Kapucijn, die 26 October 1920 in Engelsch Indië stierf.

Zijn broer, L. du Bois pr., geeft van hem 'n keurig-mooie levensbeschrijving waarin we met stijgende belangstelling den opgang volgen van den student tot priester-Kapucijn, tot Missionaris, tot 'n heilige.

Pater Herman was 'n idealist als zijn Vader Franciscus, in reine blijdschap levend van 't schoone der wereld, dat hij genoot in Gods natuur en vooral in Gods genaderijk. Slechts 12 jaren mocht zijn onstuimige edelmoedigheid zich uitvieren in de Missie.

En als hij den dood voelt naderen, schrijft hij teekenend voor hem, in een zijner laatste brieven begin 1919:

„Ik heb een heelen hoop ziekten gehad en ben zoo mager als een graat, gelijk 'ne vinger zeggen de menschen hier. Hoe meer ik grafwaarts trek en de avond des levens naakt, hoe meer ik in mijn hart den nood voel, om rap, rap te werken, opdat, als God mij roepen zal, ik daar met geen ledige handen sta. Ik heb zooveel gezien en ondervonden, dat ik alle gehechtheid aan 't leven verloren heb: hier in Indiè ziet het leven er zoo nietig uit, dat ik sedert lang te wachten zit: wanneer komt Zuster de Dood."

Toen Zuster de Dood kwam, was hij nog slechts 39 jaar.

En de eerste Indiaansche arme Zusterkens, door P. Herman voor 't kloosterleven gewonnen, zongen 't lied van den Dood, door hem geleerd:

„Tot Jezus gaan door den Dood, door de genade des Doods bij Jezus blijven.

P. A.

ANALECTA ORDINIS S. BASILII MAGNI.

In het hart der rutheensche beweging, Lemberg in Gallicië, is in de maand

Januari van dit jaar de eerste aflevering verschenen van een tijdschrift onder bovenstaanden titel.

Voor hen, die zich interesseeren voor de Oostersche en de Slavische volken, zal het nuttig zijn van dit tijdschrift nader kennis te nemen.

De redactie is in handen der Paters Basilianen (Lemberg, Zolkiewska 36), die in hun werk steun ontvangen van bekwame en geleerde personen uit de Slavische landen.

Het eerste deel, in octavo-formaat, groot 160 pagina's zet in den breede uiteen (inleidend artikel) het doel der oprichters. Zij willen n.l. belangstellenden inlichten over „de wetenschappelijke geschiedenis der rutheensche Kerk en bijzonder die der Orde van den H. Basilius den Groote."

Een tweede artikel geeft een beschrijving van het streven en de werkzaamheden van den H. Basilius. Verder vindt men er een reeks religieuze gezangen ontleend aan een handschrift uit de 19e eeuw o.a. op de Geboorte des Heeren, Driekoningen en de Moeder Gods.

Een rubriek „Documenta et collectanea" handelt over „regels voor religieuzen der Orde van den H. Basilius, het haalt documenten aan voor de echtheid der relikwieën van den H. Josaphat, den grooten martelaar van Witebosk en religieus der Basilioner-orde en geeft een verhandeling over de levenswijze der P.P. Basilianen volgens de verzamelde handschriften van den metropoliet Leo Kiszka.

De laatste rubriek Miscellanea handelt o.a. over het omophorium en den manipel van den H. Josephat, een meditatie op diens feestdag en een handschrift van P. Szymanski over denzelfden heilige. Dit is de inhoud der 1e aflevering. De andere afleveringen verschijnen op niet-gestelde tijden.

Ik sluit deze beknopte beschouwing van „Analecta Ordinis S. Basilii Magni" met de woorden van Paus Pius XI in zijn encycliek over den H. Josaphat, waar hij de middelen aan de hand doet om den band tusschen het Oosten en Westen mogelijk te maken: „de Westersche Christenen moeten er zich op toeleggen beter en dieper de gewoonten en gebruiken der Oostersche te leeren kennen. Hiertoe zal dit tijdschrift het zijne bijdragen.

P. A.

GIMA, DE YENDA-MAN, door P. Andriessen O.S.Cr., Miss. in N. W. Uele, Congo.

Een aardig missieverhaal met fraaie foto's. Het gunt ons een blik in de werken der geheime genootschappen, zelfs onder de negers van den Congo. Er is een voorwoord aan toegevoegd vooral aan het adres van Mr. K. uit de „Nieuwe Eeuw". Bij de aangehaalde Missielectuur hadden wij ook gaarne „Het Missiewerk vermeld gezien; dat zou Mr. K. nog meer overtuigd hebben.

IMPRIMATUR.

J. POMPEN, Vic.-Gen.

Buscoduci, die 25 Aprilis 1925.

INHOUD VAN DEN ZESDEN JAARGANG.

No. 1 — Jaarg. VI St. Michiels-Gestel, Augustus 1924

BIJLAGE VAN
HET MISSIEWERK
ORGAAN VAN DEN
PRIESTER-MISSIEBOND

Deze bijlage verschijnt zoo dikwijls het bestuur het wenschelijk acht en wordt alleen aan de Leden van den Priester-Missiebond toegezonden.

ALGEMEENE VERGADERING VAN DE LEDEN VAN DEN PRIESTERMISSIEBOND IN HET AARTSBISDOM.

De algemeene vergadering van de Utrechtsche afdeeling van den Priestermissiebond werd gehouden bij gelegenheid van den Twentschen Katholiekendag en Missietentoonstelling op den tweeden Pinksterdag te Enschede. Een groot aantal Geestelijken uit Twente en van elders uit het Bisdom was aanwezig.

Voorzitter was Pastoor R. Janssen uit Utrecht.

VERSLAG VAN DEN SECRETARIS.

De secretaris van het Missiecomité bracht het volgend verslag uit:

De resultaten van onze Missieactie geven reden tot tevredenheid en tot dank allereerst jegens God, die ons werk bleef zegenen, en vervolgens jegens onze medebroeders, die allerwege trouw bleven medewerken. Want zonder die medewerking valt er door het Missiecomité niets te bereiken.

De laatste algemeene ledenvergadering van de Diocesane afdeeling van den P. M. B. werd gehouden te Utrecht bij gelegenheid van het Internationaal Missiecongres 25 Sept. '22.

Dit Utrechtsche Congres met de Missietentoonstelling daaraan verbonden en de actie daarbij gevoerd hebben in hun geheel een schitterend verloop gehad en zijn als propaganda voor het Missiewezen uitstekend geslaagd.

De finantieele resultaten hadden beter kunnen zijn. Maar toch kon, dank de actie door het Missiecomité gevoerd, aan elk van de 24 Congregaties, die aan de tentoonstelling deelnamen, f 500 worden uitgekeerd.

Met het vertrek van Mgr. Smit viel er werk te verdeelen. Een berg, als hij alleen getorst had, kon niemand opbeuren, veel minder nog blijven dragen. En zoo werd Kapelaan de Wit algemeen penningmeester van den P.M.B., Rector Bekkers en Rector Zwijsen namen de Redactie van het Tijdschrift „Het Missiewerk" voor hun rekening, Rector Bekkers werd ook nog nationaal Directeur van S. P. L. en spreker werd belast met het thesaurierschap van de Voortpl. des Gel. en secretariaat van het Utr. Missiecomité.

De P. M. B. telt in het Aartsbisdom 787 leden, waarvan 540 seculieren, 163 regulieren en 84 theologanten. Bovendien zijn er nog 12 begunstigers.

Het Gen. tot Voortpl. des Gel. bracht dit jaar f 82500 op : een paar duizend gulden meer dan verleden jaar, vooral tengevolge van giften. De contributie ging op enkele plaatsen vooruit, maar liep ook op veel plaatsen een weinig terug.

De H. Kindsheid bracht ruim f 25000 op, een weinig minder dan verleden jaar. Er zijn 20 par. waar de Voortpl. nog in 't geheel niet bestaat en 20, waar ze nog geen 20 leden heeft. In 58 par. is de Kindsheid nog niet opgericht.

S. P. L. had op 1 April 153 afdeelingen, 14 beurzen en 48 weldoeners en bracht in 't afgeloopen jaar bijna 30.000 gulden op, zoodat de geheele opbrengst van de drie Genootschappen bijna f 137.000 bedraagt.

Het Missiecomité kon verleden jaar f 500 aan particuliere Missies uitkeeren, f 500 aan S. P. L. en f 500 voor de Vaticaansche tentoonstelling, 400 tot ondersteuning van toekomstige Nederlandsche Missionarissen en nog f 200 aan elk van de Orden of Congregaties, die in onze koloniën werkzaam zijn.

Missienaaikringen bestaan er voor zoo ver bekend te Baarn, Bemmel, Borne, Bussum, Goor, Groenlo, Hengelo (Geld.), Hilversum, Huissen, Laren, Naarden, Schalkwijk, Utrecht (St.Jos.), Velp (Goede Herder), Westervoort en Zwolle.

Pogingen om tot meer onderlinge samenwerking tusschen deze kringen te komen hebben nog geen gevolg gehad.

Na het Utrechtsche Congres werden er kleinere Missietentoonstellingen gehouden te Zeist, Laren en Soest. Verder op zeer vele plaatsen Missiedagen of Missieavonden.

In samenwerking met het G. G. G. werd een brochure uitgegeven over den plicht en de wijze van Missieactie, onder den titel: God wil het. Van de 6000, die er gedrukt zijn, zijn er 5000 verkocht.

Op dezelfde wijze werd een strooibiljet uitgegeven: Wat ons te doen staat? 30.000 werden er gedrukt en voor een paar weken waren er nog 10.000 van over. Ter verspreiding in Twente zijn er toen 30.000 bij gedrukt.

Verder gaf het Missiecomité het Missielied uit van Chr. Mertz getoonzet door Theo Smit. Van de 25.000 zijn er ruim 4000 weg.

Drie tooneelstukjes werden uitgegeven: 2 voor kinderen en één voor volwassenen. Dit laatste: Arumugam of de Standvastige Indische Prins, kan voor uitvoeringen in patronaten of andere vereenigingen heel goed dienst doen. Kunstwerken zijn deze stukjes niet, maar worden toch met succes gespeeld en vooral in het Zuiden en in België nog al gevraagd.

Zooals bekend is, werd in 1922 de zetel van het Gen. tot Voortpl. des Gel. van Parijs en Lyon naar Rome verplaatst, zoodat de gelden nu door het Centraal Hoofdbestuur te Rome worden verdeeld. Deze reorganisatie van het Hoofdbestuur had ook een reorganisatie van het bestuur in de afzonderlijke landen ten gevolge. Vroeger stond elke diocesane afdeeling van de V. op zich zelf en zond de thesaurier de gelden direct naar Parijs of het laatste jaar naar Rome.

Nu heeft ieder land zijn Nationalen Raad, bestaande uit een Nationalen Directeur, in ons land Mgr. Pompen Vic. Gen. van den Bosch en een Algemeenen Secretaris, hier Mgr. Hermus. Verder behooren tot dezen Raad 2 Moderatoren uit elk Bisdom, die we in ons Bisdom maar Directeur en Thesaurier blijven noemen, wat ze feitelijk ook zijn. De thesaurier zendt nu de inkomsten naar den Algemeenen Secr. die ze overmaakt aan Rome.

De eerste vergadering van de Nationalen Raad werd gehouden einde Jan. '23 in Den Bosch en op die vergadering werd besloten een meer doelmatige regeling te treffen van de H.H. Missen van het Genootschap. Dit heeft ten gevolge gehad, dat het Doorl. Episcopaat heeft toegestaan, krachtens previlegie door Z.H. den Paus verleend, op den 1sten Zondag na 3 Mei een Votiefmis van de Voortplanting

te celebreeren voor de verspreiding van het Evangelie en voor de levende leden van het Genootschap. Deze regeling is van groot belang voor de V. d. G. en voor de Missieactie in het algemeen. Daardoor wordt iedereen jaarlijks nog eens herinnerd aan het bestaan en de belangen van dit Gen. Vervolgens heeft men daarmee een mooie gelegenheid de geloovigen eens weer op hun plicht te wijzen de missies te steunen, de Zelatricen eens aan te sporen en den stand van de missieactie in de par. te bespreken. Op vele plaatsen is reeds dit jaar die Zondag tot een echte Missiezondag geworden.

REDE VAN Dr. ARIËNS.
PAROCHIEGEESTELIJKEN EN MISSIE.

Dr. Ariëns zette uiteen :

1. dat *geen twee woorden meer bij elkaar hooren dan die beide.* Een parochiegeestelijke moet immers *bidden*, en wel zooals Jezus geleerd heeft, „dat het Rijk Gods kome en Gods wil geschiede — niet slechts in de parochie maar — op aarde als in den Hemel". Maar is dat niet het gebed van een missionaris ? En moet hij dan ook niet er voor werken, m.a.w. het missiewerk steunen ? Maar hij moet niet alleen zelf bidden, maar ook zijn parochianen *leeren bidden*, en wel datzelfde Onze Vader. Maar wat is dat anders dan zeggen dat hij ook zijn parochianen tot „missionarissen" moet maken ?

Hetzelfde volgt uit Jezus' Testament. Het „gaat en onderwijst alle volken" is rechtstreeks wel is waar niet tot ons gezegd, maar alleen tot onze Moeder, de leerende Kerk, maar onze Moeder kan dat bevel niet volvoeren, geen „executeur-testamentair" zijn, tenzij geholpen door ons. Duizenden harer kinderen moeten zich als priester-, zuster-, broeder-missionaris te harer beschikking stellen ; millioenen aan zilver en goud moeten voortdurend in haar schoot geworpen worden ; er moet gebeden worden om werklieden en zegen op het werk. Maar wie zal die strooming teweeg brengen, als wij (parochiegeestelijken) het niet doen ? . . . .

Het missiewerk staat dus niet naast ons parochiewerk, maar vormt daarvan een essentieel deel. „God wil 't", dat is duidelijk. En meer dan ooit, omdat Azië en Afrika thans voor ons openliggen als nooit te voren. Maar misschien niet open zullen blijven ! Want dwaling en ongeloof stormen ook naar binnen. Als wij thans geen haast maken en ons inspannen tot het uiterste, wordt de Waarheid

onder den voet geloopen en gaan volkeren door Jezus' Bloed vrijgekocht, door onze schuld verloren ....

2. *Wat moeten we doen*, om onzen missieplicht naar behooren te vervullen ?

Goud, wierook en myrrhe aanbrengen. Menschen, geld en gebeden. En van alles niet weinig.

Veel *menschen*. Priesters, zusters en broeders. Ook leeken, als de „Kruisvaarders van onzen tijd" van P. v. Ginneken. Zooals de Protestanten er bij menigte hebben in hun artsen, verpleegsters, onderwijzeressen, studenten. Zooals ook wij er beginnen te krijgen in de Schmutzer's, de Feber's, onze studenten en de ijveraars van het Melaniawerk.

Veel *geld*. We doen veel, maar 't moet en kan nog veel beter. Was de feestgave voor het Engelsche Bijbelgenootschap niet 40 millioen ? Geven onze rijken wel naar verhouding ? Helaas, de schitterende figuren van Willem en Anton Prinzen hebben al te weinig navolging gevonden.

Er moet ook veel *gebeden* worden ....

3. Maar *hoe* kunnen we daaraan voldoen ?

We hebben niet te zoeken. Rome heeft 't ons gezegd. Als we dat doen, kunnen we gerust zijn.

Rome heeft 3 vereenigingen gemaakt, waardoor onze *persoonlijke en algemeene missie-dienstplicht* heel eenvoudig en doelmatig wordt vervuld :

de *Missiebond* voor ons, parochiegeestelijken ;

de *Kindsheid* voor de kleine parochianen (tot 12 jaar),

de *Voortplanting* voor de groote.

Allen kunnen daarin komen, omdat de verplichtingen zoo licht zijn ; en wanneer dat gebeurt, krijgt onze Moeder ook dat wat ze noodig heeft : gebeden, geld en menschen.

Want door de actie der zelatricen, die van de goede verzorging dier beide genootschappen onafscheidelijk is, alsook de verspreiding der Annalen en Almanakken, komt van zelf de missiegeest : liefde en offervaardigheid, en daardoor ook weer de noodige missieroepingen.

En dan komt van zelf óók tot stand en bloei het vierde door onze Moeder gewilde Genootschap : *Sint Petrus' Liefdewerk* tot opleiding van een inlandschen clerus en stichting van seminaries.

De geschiedenis der 10 laatste jaren heeft 't bewezen. Sinds wij, parochiegeestelijken, aan den oproep van Rome en Utrecht gehoor gaven, heeft het Missiewerk in ons vaderland een wonderbare vlucht genomen.

* * *

Toch zijn wij nog lang niet waar wij wezen moeten. Op de 320 parochies van het Aartsbisdom zijn er 20 waar geen Voortplanting en 58 waar geen Kindsheid bestaat ; en wat nog erger is, daar zijn er vele, waar maar . . . . schijn van leven is ! Of is dat te veel gezegd, waar b.v. 20 parochies zijn, die nog geen 20 leden in de Voortplanting hebben ?

Dat wijst op verkeerde oprichting of regeling. En daarom de vraag : wat is noodig om het plaatselijke missiewerk tot bloei te brengen ? Twee dingen : *ijver* en *tactiek*.

Als wij geen ijver hebben, die rechtens Directeur zijn, is vuur bij de leden uitgesloten. Nemo fovet qui non ardet. Maar het moet verlichte ijver zijn. Wij alleen kunnen weinig. We moeten de hulp van veel anderen hebben. Kort en goed : een absolute voorwaarde voor succes (maar ook de éénige) is deze : dat wij het missiewerk toevertrouwen aan een klein comité van *3 of 5 edele vrouwen* of meisjes, zooals Vincentius den armen vondeling lei in de armen van zijn Fille de Charité. Dus zelf heel weinig doen, maar alles laten doen, zoodat 't hààr werk wordt, waaraan ze haar heele ziel en al haar scherpzinnigheid kunnen toewijden.

Laten we toch twee dingen goed begrijpen :

1e. dat *geloofspropaganda* echt vrouwenwerk is. Staat het laatste hoofdstuk van den Romeinenbrief niet vol van groetenissen aan vrouwen die ,,veel gearbeid'' hebben in en voor den Heer ? Zijn de 3 Pauselijke Genootschappen, waarmee Rome de tegenwoordige heidenwereld voor Jezus Christus veroveren wil, niet alle drie te danken aan vrouwen-initiatief en inrichting ? En zijn 't geen duizenden kleine en groote zelatricen geweest, die onze Missiehuizen en Missionarissen in de laatste 100 jaren in het leven hielden, toen wij, parochiegeestelijken, nog niet in het krijt waren getreden ? Ze heeten niet voor niets devotus femineus sexus. Het zijn toch ook de moeders, die het zaad van het Evangelie neerleggen in de zielen der kinderen !

En daarbij komt 2e. dat de *aard van het werk*, dat voor de instand-

houding en uitbreiding van onze parochiale missieactie (Voortplanting, Kindsheid en S. P. L.) noodig is, heelemaal naar vrouwenactie heenwijst. Dat uitzoeken van de meest geschikte zelatricen voor de verschillende wijken, waarin de parochie verdeeld moet worden; het *geregeld* innen, afdragen en controleeren der contributies; het *geregeld* rondbrengen van annalen, kalenders en almanakken; het uitzoeken, bij wie en hoe dat gebeuren moet, wie nog eens gevraagd moet worden voor de Voortplanting, of ook voor S. P. L. — het is allemaal *klein* werk, maar *noodzakelijk* werk. Het is allemaal klein werk, maar vordert zooveel geduld en .... scherpzinnigheid, dat wij, mannen, er absoluut niet voor deugen, en als wij er mee beginnen, het toch niet volhouden. Vrouwen echter kunnen 't, en doen 't goed, en ook graag, als wij haar maar ..... vrij laten en applaudisseeren!

Wie zijn missieactie wil brengen tot den hoogsten bloei en uit zijn parochie wil halen wat er in zit — ik bedoel niet zoozeer aan geld als wel aan missieijver en missievuur — die geve de zaak over — niet aan ééne thesauriersster — maar aan een Comité van 3, hoogstens 5 van de edelste vrouwen en meisjes zijner parochie, die zelf weer het legertje van zelatricen dirigeeren. „Ik begrijp niet, dat u zooveel doen kunt", zei mij eens iemand, die zooveel werk *om mij heen* zag gebeuren en meende dat ik mij zoo druk daarmee maakte. „Wel, zei ik, dat komt omdat ik .... zoo weinig doe." En dat was de waarheid. Ik deed veel minder en bereikte veel meer dan 100 anderen, juist door mijn niets doen dan toezien en applaudisseeren! Gesta Dei per mulieres. Waar een Mariavereeniging bestaat, is de zaak al heel gemakkelijk. Die brengt de edelste vrouwen, wie het alleen te doen is om wel-doen ter eere Gods en tot heil van den naaste, van zelf naar voren.

* * *

Over Missiedagen en dergelijke tot bevordering der parochiëele missieactie behoeft niets gezegd. Zij spreken voor zich zelf. Wel wensch ik de aandacht te vestigen op het nut van mooie *missielectuur* als we thans bezitten in „Felix Westerwoudt", „de Held van Molokai" en Govers' „Leven van Pater Donders". Wanneer Kard. van Rossum van oordeel is, dat het leven van Fel. Westerwoudt een model is, „dat door alle missionarissen en toekomstige missionarissen zonder ophouden moet worden overwogen, om het

volmaakt na te volgen", dan heeft dit m.i. de beteekenis van een ,,Tolle, lege", neem en lees 't en zorg dat het gelezen wordt. Door het boekenkastje in mijn kerkportaal, dat mij een onmisbaar deel is van mijn pastoreele actie, heb ik heel wat exemplaren verkocht, en, geloof ik, den missiegeest buitengewoon bevorderd te hebben. Niemand kan zulke boeken lezen zonder beter te worden.

Ten slotte wensch ik nog op een gemakkelijk en practisch middel te wijzen tot bevordering van *St. Petrus' Liefdewerk*, te weten het plaatsen van practische *opschriften* achter in de kerk. Ik gebruik daarvoor houten borden, waarop de tekst smaakvol geschilderd is, en die na een zekeren tijd door nieuwe vervangen worden 1). Op het moment prijkt aan den vrouwenkant : ,,De heer X. schreef aan Mgr. Smit : Daar geen onzer 5 kinderen roeping voelde voor het religieuse leven, hebben wij besloten, een missionaris op onze kosten te laten studeeren. Hierbij f 2500.—" En aan den mannenkant : ,,De opleiding van een Javaanschen of Chineeschen priester kost f 250.— 's jaars. Zou dit niets voor onze parochie zijn ?" Reeds 2 personen (niet van de rijksten !) kwamen zich voor een beurs van f 2500.— aanmelden en een Enschedeesch werkman, die vooruit kwam in de wereld, bracht mij twee jaar achtereen f 250.—. Als men den boom aan zijn vruchten kent, schijnt het middel niet kwaad te zijn.

Spr. besloot met te herinneren aan het ,,Zelum Dei in se habuit", dat in het stervensuur van ons gezegd moet kunnen worden. Als we ijverig geweest zijn voor het missiewerk, zullen we zeker met meer vertrouwen dat uur tegemoet kunnen zien.

REDE VAN KAP. A. DE WIT.
PARTICULIERE MISSIEACTIE.

Op een conferentie enkele maanden geleden gehouden tusschen enkele leden van het U.M.C. en enkele afgevaardigden der hier aanwezige paters Missionarissen werd de wensch geuit op een priestervergadering de meening van den P. M. B. en dus ook van de diocesane afdeeling het U. M. C. nog eens duidelijk omtrent dit punt uiteen te zetten. Mij werd het vereerend verzoek gedaan dit te willen doen op deze vergadering.

M.H. Laat ik beginnen hier nog eens hulde te brengen aan dat

1) Om attentie te trekken, zijn de borden afwisselend rood en blauw geschilderd.

groote en ijverige corps zelatricen die in de jaren dat hier in Nederland nog geen Missieactie — zooals wij die thans kennen — gevoerd werd, op waarlijk buitengewone wijze in dit te kort hebben voorzien. Die zeker, voor een gedeelte, gedreven werden door bijzondere sympathieën, ze hadden een broeder, een zuster, een neef of nicht, een goede kennis in de missie en *die* missie was dan ook *hun* zaak, maar die toch op de eerste plaats door hoogere motieven werden geleid en die, toen onder de leiding van het Doorluchtig Episcopaat van Nederland heel de geestelijkheid van Nederland met enthousiasme de zaak der Missiën ter hand ging nemen, de eersten waren die hun diensten aanboden om het vaak moeilijk, soms ondankbaar werk te verrichten.

Hulde bovenal aan de beide zonen van Ignatius, Pater Slijpen en Pater van Rijckevorsel de eerste motoren in het geestelijk en intellectueel kamp.

Ik geloof dat de wensch van Pater van Rijckevorsel uitgesproken in zijn *Missieactie in Nederland* meer dan verwezenlijkt is, waar hij zoo juist den toestand kenschetst en z'n wensch voor de toekomst formuleert :

Hij schreef pag. 42, 46, 47, 49 sqq.

Wij betreurden tot nu toe een sterk gemis aan samenwerking in onzen missieijver . . . . Tegenover het isolement van vroeger wenschen wij *centralisatie*, in plaats van die wisselende stuwkrachten willen wij een blijvend beginsel. Wij zullen niet verder komen, alvorens dit laatste is gevestigd en bevestigd.

Centralisatie vordert een hoofdmacht, een hoofdbestuur met vertakkingen in alle onderdeelen, hetzij van ons geheele volk, hetzij in iedere kerkelijke provincie.

In verband met onze beschouwingen van zooeven (pag. 42 v. R.) zie ik aan geen enkele vereeniging of corps deze taak veiliger toevertrouwd dan aan onze seculiere geestelijkheid. Reeds elders werd welsprekend betoogd, dat wij meer voor de missies noodig achten, dan een welwillende goedkeuring van de geestelijkheid. Een kleine missieactie kan zonder haar bestaan, voor een actie op grootere schaal is zij onmisbaar. Aan haar komt rechtens de leiding toe van alle geestelijke ondernemingen der leeken.

Nogmaals herhalen wij : een goedgeorganiseerde missieactie met geregelde contributies, met algemeene gebeden, met doelmatige verdeeling van missievoordrachten, missiefeesten en wat verder het individueel initiatief tot bevordering van kennis en belangstelling op het gebied der missies weet tot stand te brengen, zulk een missieactie lijkt ons niet mogelijk tenzij werkdadig gesteund door de seculiere geestelijkheid.

Moge geen voortvarende ijver tot onaangename botsingen leiden. De liefde sta in alles vooraan in dit zoo grootsche werk waar we eigenlijk allen willen wat goed is, maar ook allen kunnen dwalen in de beoordeeling van wat goed is.

Nu komt echter de vraag: Hoe staat de P. M. B., hoe staan de diocesane afd. tegenover de Particuliere Missieactie, terwijl als tweede vraag gesteld kan worden : Welke plaats moet de *Particuliere* Missieactie innemen in het parochieel leven.

Wat de eerste vraag betreft, ik behoef U slechts te wijzen op doel en middelen van den Priester M. B. aangegeven in Art. 1 en 2 van den P. M. B.

In de tweede paragraaf van het Actieprogram lees ik : De P. M. B. wil ijveren voor en bevorderen de liefdewerken die ten voordeele der Missies reeds bestaan en door de Kerk zijn goedgekeurd. Onder deze liefdewerken hebben den voorrang Het G. tot Voortplanting des Geloofs en der H. Kindsheid (tegenwoordig ook S.P.L.). Vooral deze Genootschappen moet de P. M. B. tot hoogen bloei trachten te brengen.

Eveneens moeten begunstigd worden andere meer ondergeschikte liefdewerken, die ook door de Kerk goedgekeurd, bestemd zijn om de geloofspropaganda in bijzondere missielanden te bevorderen of om particuliere missies bij te staan, zooals Petrus Claver, Franciscus Xaverius, enz.

Al bevordert de P. M. B. ook het missiewerk in het algemeen toch is het niet tegen den geest van den Bond, dat zijn leden op bijzondere wijze de belangen van particuliere missies of missionarissen behartigen.

De particuliere relaties die een missiehuis, een missionaris kan hebben met een stad, met een parochie, met een bepaalde categorie van personen kunnen met recht bijzondere wijzen van milddadigheid en steun opwekken. De leden van den P. M. B. zullen derhalve heel goed *behalve* de algemeene liefdewerken *ook* bedoelde missies of missionarissen kunnen begunstigen wanneer een gepaste gelegenheid zich hiervoor aanbiedt.

Terwijl punt 4 uitdrukkelijk verklaart dat met het in bloei houden van de parochieele afd. van de Voortplanting des Geloofs en van de H. Kindsheid niet geheel de actie is uitgeput.

M. H., dat door den P. M. B. de drie groote Genootschappen

op den voorgrond gesteld worden, is niet anders dan een involgen van het uitdrukkelijk verlangen van Z. H. den Paus Benedictus in zijn Encycliek „Maximum illud", van Paus Pius XI in „Romanorum Pontificum", verduidelijkt nog door het schrijven van Z. E. Kardinaal van Rossum aan het Bestuur van de Leidsche Missieweek 27 September 1923 en in het schrijven aan het bestuur der Twentsche Missiedagen.

Wij lezen daar in den brief aan het Bestuur der Leidsche Missieweek o.a.: Wanneer alle medewerken om het organisatieplan der Alg. werken door te voeren zal de H. Stoel binnen korten tijd in staat zijn de missies van het noodige te voorzien. De particuliere Liefdewerken worden niet ten doode gedoemd, maar mogen natuurlijk nergens op de eerste plaats komen en een hinderpaal zijn, dat de algemeene werken in alle parochies goed worden georganiseerd, terwijl Twente vraagt: boven alles bevordering der drie Genootschappen.

Dat is de geest van den P. M. B. en van de Dioc. Comité's.

En de feiten ? Heeft het Missiewerk in zijn 5-jarig bestaan anders gedaan. dan de groote lijn volgend vooropstellend, belangstelling gewekt voor de diverse onderdeelen, heeft ze niet gaarne iedere orde in de gelegenheid gesteld over haar zaak te schrijven.

Waren de Congressen van Maastricht en Utrecht enkel alleen daar om de drie groote Gen. naar voren te brengen of waren het niet de pioniers der missioneerende orden die hun eigen missies daar behandelden ?

De M. K. K. uitgegeven door P. M. B. is niet bedoeld als concurrent der diverse Kalenders door de verschillende orden uitgegeven, integendeel ondanks vele raadgevingen van verschillende personen ontvangen om het karakter te veranderen heeft de P. M. B. vastgehouden aan de idee van den eersten alg. Penningmeester Mgr. Dr. J. Smit om iets aparts te geven, dat den z.g. scheurkalender niet vervangt.

Waarom deze het doet? De P. M. B. is eenvoudig een comité van actie, moet om actie te kunnen voeren over eenige middelen hoe gering ook kunnen beschikken en deze middelen moeten voor een gedeelte worden bestreden uit de winst van den M. K. K. Zoo komen de baten indirect ook de Particuliere Missie-Actie ten goede.

Hebben ook de dioc. comité's de P. M. A. niet beschermd ? Is niet ieder jaar het batig saldo verdeeld onder de Orden en Congre-

gaties die in onze Koloniën missioneeren? Zeker, de leiding bij de grootere Missiefeesten was geheel bij het U. M. C., maar geen der Paters die ooit hebben medegewerkt bij plaatselijke of gewestelijke Missiefeesten hebben ooit te klagen gehad, er was dikwijls voor hen een mooi batig saldo waar het U. M. C. een deficit noteerde.

Dat U. M. C. de leiding had is niet anders dan de wensch van Z. D. H. den Aartsbisschop, wat de grootere Missiedagen betreft, zelfs een voorschrift.

Het wordt wel eens als minder practisch, mogelijk aanmatigend beschouwd, dat de pastoors gevraagd worden om ook bij kleinere Missiefeesten het U M. C. liefst te voren daarvan in kennis te stellen.

Dat heeft een zeer reëelen grond. Het Dag. bestuur van U.M.C. is de Centrale van de Missieactie in het diocees. Dit krijgt diverse aanvragen van Paters om eens een lezing te houden; kan dit nu op die manier niet helpen dat ieder gebied tot zijn recht komt? Zeker velen zullen zeggen: we zijn zelf mans genoeg — ik trek het bij niemand in twijfel, maar wel trek ik in twijfel of iedere congregatie zich de weelde kan veroorloven een eigen propagandist er op na te houden. wat we gaarne iedereen toewenschen, maar . . . .

Kan in deze gevallen niet veel door U. M. C. gedaan worden met medewerking der Heeren Pastoors?

De Part. Missieactie is niet ten doode opgeschreven zoolang als wij mannen hebben als onze Nederl. Missionarissen die in al hun ijver voor eigen zaak de Alg. Zaak immer vooropzetten, ik denk aan de Missiefilm van Father Schoemaker, ik denk b.v. aan het feit, dat de Dominicanen van Utrecht reeds zeer spoedig er bij waren om ook door hun parochianen een student door S. P. L. te doen onderhouden.

Dit is zeker M. H., dat bloeiende afdeelingen van de Centrale Genootschappen en welgeslaagde Missiefeesten, niet anders kunnen dan ten voordeel zijn ook voor de particuliere Missie, niet alleen hierdoor, dat de Algem. inkomsten van Rome daardoor stijgende worden, maar ook hierom dat daardoor zuivere Missieliefde geschapen wordt, die altijd gaarne geeft, wanneer het de missie geldt.

Hoe zouden wij dan de parochieele actie gaarne wenschen? Niet anders dan de actie van de dioc. Comité's.

Ik denk hier aan hetgeen Rector Bekkers schreef in bijlage

Missiewerk p. 24, 25, Jrg. IV, en zou hieraan nog willen toevoegen: Is aan 's Pausen wensch voldaan, vergeten wij dan niet, dat wij een eereschuld te delgen hebben in Indië, dat wij Nederlandsche zonen hebben in andere koloniën, dat onder hen Mgr. Dr. Jan Olav Smit èn om de bijzondere aanbeveling van Paus en Kardinaal èn om zijn eigen activiteit voor de Ned. Missieactie èn om de nog al gunstige vooruitzichten van de Noorsche Kerk waar een strooming schijnt te zijn naar de oude Noorsche cultuur die de Kath. was, dat dus Mgr. Smit zeker niet vergeten mag worden.

Wanneer in alle parochiën de pastoors oprichten en in stand houden de 3 Centr. Gen., zich toonen de beschermers der part. missiën, wanneer van hun kant degene die *ex officio* de part. missiën moeten behartigen niet vergeten, dat de Centr. zijn de *pauselijke* en overal den voorrang moeten hebben, wanneer zij nergens part. missieactie voeren of doen voeren, zonder goedvinden der parochieele geestelijkheid, dan M. H., ben ik er van overtuigd, dat de lijn in de Missieactie in Nederland immer de stijgende zal blijken.

Mogen wij allen in onderlinge harmonie hiertoe medewerken!

IETS OVER MISSIE EN BESCHOUWENDE ORDEN.

Ik geloof niet dat de meesten, die belang stellen in missie en missiewezen, inderdaad weten het allerinnigst verband dat er bestaat tusschen de missie en de beschouwende Orden. Ja, er zijn misschien geen zielen zóó na verwant aan den missionaris als juist deze.

Een vrome overlevering verhaalt hoe de heilige Teresia méér zielen voor Christus won dan de wereldberoemde apostel van Indië, Franciscus Xaverius. Dit zal in Gods oogen zeker geen overdrijving zijn als men weet uit de vele en belangrijke openbaringen der heiligen, dat Jezus voornamelijk op de in strenge afzondering en verborgenheid levende zielen steunde om de H. Kerk, Zijne Bruid, in krachtdadig leven te houden.

Overtalrijk zijn dan ook de bewijzen hiervoor. Denken we maar b.v. aan Gertrudis van Helfta. Jezus verklaarde aan Mechtildis, hare getrouwe vriendin, niets aan Gertrudis te zullen weigeren,

wàt ze dan ook voor haar zelf of de zielen vragen zou. Hetzelfde weten we van Teresia, Catharina van Siëna en van Genua, Birgitta, Hildegardis en zooveel andere groote zielen, niet 't minst van de heiligen uit den laatsten tijd ; want waar de nooden stijgen, stijgt ook Gods liefdevuur, voornamelijk in de heiligen. Het zwijgende, teruggetrokken, voor de wereld onverklaarbare leven der monniken, maakt hen bij uitstek geschikt om het geheimnisvolle leven der Kerk vruchtbaar en bloeiend te houden.

In de eenzaamheid ziet men God ; en de Godserkenning brengt als noodzakelijk gevolg mede het erkennen der onsterfelijke ziel, zijn evenbeeld en gelijkenis. Vandaar de gloeiende, onuitsprekelijke zielenijver der heiligen, het voornaamste en merkwaardigste kenteeken hunner Godserkenning.

Hoe eenzamer de ziel wordt, des te meer vervalt voor haar het stoffelijke, het aardsche, en des te hooger beweegt zij zich in de zuivere sfeer der onsterfelijkheid. Zij leert liefhebben om, en in, en voor God alleen.

De waarde van één enkele ziel overtreft immers àlles wat er in den hemel en op aarde is. — Dit zagen de Heiligen, want zij zagen àlles in God. Dit ziet ook de ziel, die verborgen is in God, en alleen nog leeft in de bovennatuurlijke liefde, welke ons àlles doet begrijpen en àlles leert verstaan. *Dit* leven is voor God meer waard dan een gansche wereld van daden ; het stille lijden en de ongeziene versterving dag in, dag uit van deze geheimnisvol in God verborgen zielen geeft aan de ontelbaar strijdende en zwoegende mannen en vrouwen daarbuiten een moed en energie, waarover zij zelve zoo dikwijls verbaasd staan.

God werkt stil en verborgen door de beschouwende Orden, en menigeen zal aan 't einde van zijn leven in het licht der eeuwigheid erkennen, dat *zij* het waren, die hen bewaarden van den duisteren afgrond.

Ik zal trachten het u nog duidelijker te maken.

Hoeveel van de passagiers meent ge, die dagelijks met ongekende snelheid den onmetelijken oceaan oversteken, gaan eens een keer de machinekamer bezichtigen ? De meesten geven zich niet eens rekenschap, dat zij er is. En toch, van dáár uit komt die kracht, die hen met zoo groote snelheid over de wateren voortbeweegt. Enkelen, die zich de moeite getroosten in de diepte eens een kijkje

te nemen, staan verwonderd en verbaasd ; zij begrijpen echter heel weinig van de samenstelling der machines — alleen zij, die er vertrouwd mee zijn geworden, waardeeren het geheim. En als er midden op den oceaan een defect in de machinekamer komt, kan geen macht ter wereld het reusachtige vaartuig voortbewegen. Dàn beseffen de passagiers misschien voor 't eerst hoeveel er afhangt van de in de diepte verborgen geheimzinnige kracht.

Ik zou dit als een gelijkenis willen gebruiken. Zóó werkt in de diepte der verborgenheid de stille kracht der kloosters, vooral der beschouwende kloosters ; zij stuurt geheimnisvol, en voor de meesten onbekend, het groote wereldschip in de wateren van Gods barmhartigheid en draagt zwijgend duizenden zielen veilig naar de haven der eeuwigheid.

Geestelijke dingen kan men niet zien. Dit is voor de meesten, ook voor den goedgeloovigen christen, een struikelblok. Het leven der genade heeft niets gemeen met het leven der natuur. Het vleesch begrijpt niet wat des geestes is. En 't is juist het bovennatuurlijke in het kloosterleven, het niet zichtbare, wat van allergrootste waarde is voor de maatschappij. Ieder, die dit leert inzien en begrijpen, zal onmiddellijk deze waarde gaan erkennen. Hij zal ook het nauwe verband der kloosters met de missie duidelijk leeren verstaan ; hij zal nog véél meer begrijpen, en ten slotte de beschouwende Orden leeren liefhebben en er geen kwaad meer over kunnen hooren, nog veel minder er over spreken, zoo als 't tegenwoordig nog zoo veel geschiedt, vooral in de betere kringen.

Opmerkelijk is het dat voornamelijk de heiligen uit de beschouwende Orden gansch bizonder uitblinken door grooten zielenijver. Sint Teresia was zoo gloeiend van ijver en liefde voor de zielen, vooral de priesters als steunpilaren der H. Kerk, dat zij Hare Orde voornamelijk stichtte om dezen bij te staan. In den Karmel is men er zich dan ook terdege van bewust, dat dit op de allereerste plaats hun plicht en roeping is. Telkens komt de beroemde Hervormster er op terug.

„Denken wij aan de missionarissen, mijne dochters, die in zooveel gevaren en moeilijkheden naar ziel en lichaam verkeeren." „Niets mag ons te veel zijn. Lijden of sterven. Het leven is zoo kort, en eene ziel is àlles waard." En met de weergaloos naïeve aantrekkelijkheid, waarmede alleen heiligen kunnen spreken en schrijven,

stort zij hare van liefde gloeiende groote ziel uit aan hare heilige biechtvaders, Sint Joannes van het Kruis, Petrus van Alcantara, Balthasar Alvarez. Onder de priesters had Teresia dan ook vele en groote vrienden. Voor ons, katholieken, is het meer dan een gewoon samentreffen van omstandigheden, dat Teresia tegelijk met Ignatius en Franciscus Xaverius de eer der altaren te beurt viel. Bij God zijn er geen kleinigheden. Het is alsof Hij ons zelf hier duidelijk 't nauwe verband wil aanwijzen tusschen deze groote zielen en hun arbeid. Wij erkennen met den scherpen blik der liefde snel en klaar den ganschen geweldigen omvang van dit in 't oog loopende feit en trekken de eenvoudige conclusie dat die zielen samenhooren. Teresia had in haar leven groote liefde voor de Sociëteit van Jezus. Zij was evenals Ignatius en Xaverius van Spaansche en adellijke afkomst. Dit geeft ons reeds te denken, als wij alle dingen in God zien.

Hoe veel meer geeft 't ons te denken als wij hen samen op 't altaar zien, naast en bij elkaar ! Hier begrijpen we ook reeds véél beter het verband tusschen de missie en de beschouwende Orden. God zelf immers toont het ons duidelijk. Toen wij voor eenigen tijd het 300-jarig herdenkingsfeest van deze groote heiligen vierden, viel dit feest samen met het 300-jarig bestaan der Propaganda Fide — Paus Gregorius XV stelde ze in hetzelfde jaar in. — Hoe wonderbaar en hoe merkwaardig !

Ziet ge hier weer niet klaar het verband tusschen de missie en de Moeder der Beschouwende Orden, Teresia van Jezus ? Haar Bruidegom had haar eens gezegd : „Dochter, Gij zult nog groote dingen zien."

Ja, van uit den hemel ziet Teresia groote dingen ; zij ziet de uitbreiding over alle werelddeelen der missie, de liefde, den ijver voor de zielen, welke hare kinderen aan den dag leggen, eene liefde, welke zich meer en meer ook onder alle rangen en standen doet gelden, en welke zeker haar van liefde gloeiend Moederhart zal aansporen den Heer des Wijngaards meer arbeiders en arbeidsters te vragen voor den grooten en zwaren arbeid op de verlaten missievelden.

IMPRIMATUR.

J. POMPEN, Vic.-Gen.

Buscoduci, die 30 Julii 1924.

No. 2 — Jaarg. VI St. Michiels-Gestel, November 1924

BIJLAGE VAN
HET MISSIEWERK
ORGAAN VAN DEN
PRIESTER-MISSIEBOND

Deze bijlage verschijnt zoo dikwijls het bestuur het wenschelijk acht en wordt alleen aan de Leden van den Priester-Missiebond toegezonden.

HULDIGINGSREDE

DOOR PROF. P. VAN GRINSVEN GEHOUDEN OP DE PLECHTIGE VERGADERING DER NED. MISSIEACTIE TE 'S-HERTOGENBOSCH 31 JULI 1924.

Eminenties,
Doorluchtige Hoogwaardigheden,
Hooggeachte Vergadering,

Dat ik hier sta in het volle besef van mijne ongenoegzaamheid, is te sprekend van zelf, dan dat ik het uitdrukkelijk zou behoeven te betuigen, — waar ik immers het woord moet voeren in eene vergadering zóó uitmuntend door aanzien en waardigheid en gezag, — ja méér nog, waar ik namens die vergadering hulde moet brengen aan Déngene, dien God onder alle levende zonen van Nederland het hoogst verhief in Zijne Kerk.

En toch — verhelen wil ik het niet — ik sta hier toch ook met graagte en dankbaarheid, — omdat de uitnoodiging van het Bossche Missiecomité mij toestaat uit te spreken, wat op dit oogenblik in ons aller hart leeft en naar boven dringt, — maar vooral omdat die uitnoodiging is eene erkenning van het dierbare Huis, waarvoor ik werken mag, een eerebetoon aan het Seminarie waar onze priesters de bron vonden van hun liefde voor God en voor de Kerk, — en dus van hunnen ijver tot verbreiding des Geloofs; — en waar óók gevormd is het priester- en mis-

sionarishart van den heldhaftigen Apostel der melaatschen, dien we zoo graag op onze altaren zouden vereeren, — den nederigen, maar thans zoo verheven Zoon van ons Bisdom, — en Ordebroeder van Uwe Eminentie, den Eerbiedwaardigen Dienaar Gods Petrus Donders.

Doch boven alles, G. V. sta ik hier, één met U allen in jubelende Roomsche blijdschap, dat wij, na voor eenige dagen de heerlijke triomfen te hebben gevierd van den Christus Eucharisticus, — thans weer de geestdrift breed mogen doen oplaaien voor den groei en den wasdom van den Christus Mysticus, — van het geheimzinnig Lichaam der Kerk, hetwelk door Christus als Hoofd van dat Lichaam, beleefd wordt en bezield wordt met Zijnen Geest. — En dat we dat doen mogen hier, in ons Róómsche Brabant !

Hier in ons Bisdom, — waar men zich twee eeuwen lang moest laten uitzuigen, om Roomsch te kunnen blijven, — doch waar de mindere welvaart van het lang-teruggezette volk toch overvloeit in schatten van eenvoud, — schatten, waarmee het onderhoudt zijn meer dan 700 priesters en 9500 religieuzen in 330 kloosters, — waarmee het opbouwt en opsiert zijn talrijke kerken, terwijl het — (alles naar schatting van de meest bevoegden) — jaarlijks voor zijn liefdewerken een millioen gulden opbrengt en daarbij zeker meer dan een millioen geeft voor de Missiën. Hier, waar het volk wel eens als achterlijk wordt beschouwd, doch waar datzelfde volk, hetwelk, met 16 millioen H.H. Communiën gevoed, rijk in vruchtbaarheid is, ook voor klooster en priesterschap, — waar datzelfde volk voor de wàre cultuur toch zóóveel besef heeft, dat het edelmoedig zijn zonen en dochters afstaat, om, nu het óverbeschaafde Europa tot de zeden van het heidendom terugkeert, ginds in tropische zon of ijzige sneeuw de banier der ware beschaving verder te dragen : den Koningsstandaard van het Kruis van Christus.

Ja, G. V., heerlijke missiedagen zijn in Nederland gehouden, sinds Tilburg, aanvang 1918, den eersten gevierd heeft : Maastricht zag een interdiocesaan, Utrecht zelfs een internationaal missiecongres, — maar aller glansen overstraalt toch wijd de glans van dit missiefeest, waaraan, — te zamen met den Centralen Voorzitter van den Priestermissiebond, Neerlands straks-goudgekroonden Metropoliet, — te zamen met de vertegenwoordigers van ons

Episcopaat, — te zamen met twee van de tien bisschoppelijke zonen van ons Bisdom in de missiën, — deel wil nemen : de aanvoerder in den strijd om de wereld voor Christus te winnen, de Prefect der Sacra Congregatio de Propaganda Fide, het Hoofd van alle Katholieke Missiën en Missieactie, onze éénige — en na drie eeuwen weer de eerste — Nederlandsche Kardinaal, Zijne Eminentie Willem van Rossum.

Quod festum et Tu, Eminentissime Princeps Sincero, linguae nostrae quamvis ignarus, Tua tamen Purpura sacra condecoraturus venisti. Corde, ne a Tuo iam nomine discordemus, vere sincero gratias agentes, discas, — optamus omnes, — non verbis utique sed habitu, sed vultu, sed oculis nostris, quod in terra etiam septentrionali hac ignis ardeat ardens pro dilatatione Ecclesiae, cujus in bonum Tu omnes vires corporis et alti ingenii Tui in dies profundis !

Als ik dan, Eminentie, iets naar voren moet brengen over Uwen arbeid voor het missiewerk, dan gevoel ik, staande tegenover Uw verheven Persoon dieper dan ooit, dat het „vereor laudare praesentem" zijn rechten heeft. En tóch zal ik spreken, omdat ik weet, en ook tegenover Uwe Eminentie uitdrukkelijk belijd, dat ieder talent, dat alle kennen en kunnen heenkomt van den Vader des Lichts als vrije gave en niet om menschelijke verdienste. En gelijk ieder loflied op een Heilige uitklinkt in een Doxologia aan de Allerheiligste Drieëenheid, zóó vloeit ook alle huldiging van menschen te samen in éénen jubel : Te Deum laudamus ! God, U loven wij !

Steeds, sinds haar vroegste bestaan, heeft de Kerk het bevel van Christus volbracht, het Evangelie te verkonden aan alle schepsel. De stem reeds der Twaalf ging uit over gansch de aarde, — en die stem groeide en zwol van jaar tot jaar en van eeuw tot eeuw als de doopleerlingen van heden, morgen zelven apostelen werden. En als eindelijk de zeeweg naar Indië en Amerika's ontdekking den slagboom wegnam, dien de Islam voor de geloofsverbreiding had geslagen, dan voer geen koopvaardijer van Spanje of Portugal meer uit om schatten te halen, of hij was de drager van priesters, van een de las Casas, een Franciscus Xaverius en zooveel anderen, die de eeuwige goederen aan die verre volken gingen brengen. Maar in de Kerk ontbrak toch nog het Centrale Orgaan, waardoor de evangelizeering der wereld niet alleen onder

Rome's goedkeuring en aanmoediging, maar geheel op Rome's initiatief en onder zijne leiding zou geschieden, — en die instelling werd door Paus Gregorius XV in het leven geroepen, toen hij 6 Januari 1622 stichtte de H. Congregatie tot Verbreiding des Geloofs. En in de roemrijke dadenreeks van het Pausdom — de ééne wereldmacht, die nimmer viel en nimmer vallen zal, omdat ze niet van deze wereld is — is er geene daad misschien, die nog zóó krachtig nawerkt.

Doch, als de Protestant von Ranke getuigt, dat „de Propaganda steeds getracht heeft haar taak te vervullen op grootsche wijze", dan durven wij, G. V., op meerder gezag dan het onze te verklaren, dat er in de drie eeuwen harer geschiedenis, toch nooit een tijdperk was, waarin ze hare taak zoo grootsch, zoo breed en zoo machtig vervulde, dan sinds den dag, dat door Paus Benedictus XV tot Prefect der Congregatio Fidei per Orbem propagandae werd aangesteld de Promotor Coetus Fidei in Urbe praeservandae, Zijne Eminentie Kardinaal van Rossum.

De cijfers alleen reeds spreken : in de zes jaren van het bestuur van dezen „eersten onder alle missionarissen der wereld" zijn gevestigd of uitgebreid zeven apostolische Delegaties in alle deelen der wereld, — zijn — wie zegt met hoeveel moeiten en zorgen ! opgericht circa dertig Apostolische Praefecturen en veertig Diocesen en Apostolische Vicariaten, waaronder als eerste in de reeks : het Apostolisch Vicariaat van Nederlandsch Borneo. En dat alles in een tijd, dat de oorlog de beschikbare jonge missiekrachten zoozeer verminderd en de financieele ontreddering de stoffelijke middelen zoozeer beperkt had, — in een tijd, dat het opgeschroefde nationaliteitsgevoel vergeten is, dat men in alle talen tot God heeft leeren bidden voor alle menschen en volken — zonder beperking en zonder bepaling : „Adveniat Regnum Tuum" — om de verbreiding van Zijne heerschappij ; — in een tijd, dat (we mogen het wel zeggen) „de uitgebroken vrede" ingreep in het exclusieve recht van den Apostolischen Stoel, om zonder belemmering het Evangelie te prediken door diegenen, welke Hij daartoe het meest geschikt acht.

En daarnaast, Eminentie, blijft drukken de meest-verborgen, maar toch zwaarste last : de instantia quotidiana, de dagelijksche zorg voor de Missies, die gesticht zijn, — wanneer Gij n.l. als Vader

Uwe zonen dier verre gewesten in hun nooden steunen, in hun twijfels raden, in hun smarten troosten en in hun ijver sterken moet — én in briefwisseling én als zij persoonlijk tot U komen, — ja, wanneer Gij, niettegenstaande Uw 70 jaren, zelf henentrekt om de Missielanden van Europa's hooge Noorden te bezoeken, — landen, waaraan wij, Bossche Diocesanen, ons inniger verbonden weten, sinds onze eigen Bisschop ze als Visitator Apostolicus bezocht. En Gij hebt zélf, Eminentie, ons, Uw Katholieken Landgenooten, van dien troostrijken missietocht verslag willen geven. Eminentie, dààr zijn we trotsch op, dat U dát gedaan hebt, omdat we er het bewijs in zien van Uwe persoonlijke overtuiging, dat met Uwen grenzeloozen missie-ijver Uw Vaderland mede leeft, — zeker ja, omdat God het wil — zeker ja, omdat de Paus het vraagt en omdat we liefhebben onze Heilige Roomsche Kerk — ja maar toch ook, omdat we ons natuurlijk-één voelen met onzen éénen, grooten, Nederlandschen Kardinaal!

En als U dat werken steeds gewijd hebt door Uwe — naar het openlijk getuigenis des H. Vaders — nauwgezette beoefening van het inwendig-religieuze leven, dan hebt U, „forma gregis ex animo", ons, óók door Uw voorbeeld, gepredikt de alles beheerschende waarheid, dat het Missiewerk is op de eerste plaats: het werk van Gods genade, — die moet verkregen worden door gebed en dagelijksche versterving.

Naar buiten echter treedt het meest op den voorgrond de vastberaden leiding, welke onder Uw bestuur van de Propaganda uitgaat zoowel ten opzichte van den Missiearbeid in de heidensche streken als van de Missieactie in de christelijke landen, — en zulks vooral in twee punten, zoo zuiver stemmend met de Encyclica „Maximum illud", welke de Osservatore Romano genoemd heeft het testament van Paus Benedictus XV, waar die ook met evenveel recht mag heeten: het werkprogram van Kardinaal van Rossum!

Ten eerste: de vorming in de missielanden van een inlandschen, gelijkberechtigden Clerus in volledige hierarchie. — Toen Paus Pius X — in waarheid heiliger gedachtenis — onze kleine kinderkens naar de Communiebank bracht, toen waren er (al heeft Nederland blindelings gehoorzaamd) — toen waren er, die het hoofd schudden en vreesden; — doch wie is er die thans niet den Vinger Gods erkent in den wenk door Pius gegeven? — G. V., zoo was en

is er misschien thans ook nog aarzeling, om den glorieuzen last van het Priesterschap te leggen op volkeren, die nog kinderen zijn in Gods Kerk. Maar ook hier heeft Rome gesproken, — dat in de Kerk, waarin Sint Paulus reeds op zijne éérste missiereis priesters aanstelde uit het volk, — waarin Willibrordus als vierden opvolger had den Fries Theodardus en waarin St. Odulf van Oirschot de pastoor was van zijn geboortestreek, — dat in de Kerk, waarin ons houdt „ipsum *catholicae* nomen", dat in de algemeene Kerk, geen volk mag worden uitgesloten van de Priesterkroon! Moge dan ook hier weder waar blijken, dat als Rome gesproken heeft, de strijdvraag beslist is. En moge — zoo bidden wij, èn als Roomschen èn als Nederlanders, — bepaaldelijk in onze eigen Koloniën, waar met zooveel zelfverloochening is geplant en besproeid, heerlijk zich ontwikkelen ook een eigen saeculiere priesterschap, die uit en onder het volk levend door de gewone zielzorg den bloei in stand kunne houden.

En het tweede punt, Eminentie, is datgene waardoor U juist den missie-ijver ook in ons land tot zulke hoogte hebt opgevoerd, met n.l. onophoudelijk te herhalen, dat onze ijver bovenal KATHOLIEK moet wezen. Zeker: zielenijver voor *eigen* volk brandde ook in het wereldomvademend hart van St. Paulus, als hij bij Jezus aanhield, toch te mogen werken voor zijn Broeders naar het vleesch en te hunnen bate van Christus weggevloekt zou hebben willen zijn, — nationale trots klinkt ook in de bemerking van St. Lucas, dat in zijn vaderstad Antiochië, het eerst de glorienaam van „Christenen" werd gedragen, en fier klopt ons Nederlandsch hart als de Paus getuigt, dat het kleine Nederland wel is een van de kleinste, maar toch een van de schoonste vertrekken in het Vaderhuis der Kerk! Maar, G. V., boven alle nationalisme en particularisme in ijver en in fierheid, klinkt onze belijdenis: Credo *catholicam* Ecclesiam! En op dat Credo stoelt de plicht van ieder geloovige, die het belijdt, om vóór alle nationale missiezorg deel te nemen aan het *algemeene* missiewerk, dat de Kerk-als-geheel, dat het Mystieke Lichaam van Christus als zoodanig, onder leiding van de hoofdorganen, welke God dàârtoe in dat Lichaam stelde, tot eigen groei en uitwas verrichten moet. En op dat Credo stoelt derhalve ook: de beroepsplicht van de geestelijke herders van die geloovigen, om, evengoed als bij de andere godsdienstige plichten,

ook voor dezen plicht aan hun volk gelegenheid en opwekking en leiding te geven.

Dien plicht, Eminentie, van volk en van herders hebt U zonder ophouden aan de wereld gepredikt ; en dat hebt Gij bij elke gelegenheid in brieven — persoonlijke en openlijke —, in toespraken, in aanbeveling van boeken en in alles, ook gepredikt aan ons land, sinds, na de schitterende voorbereiding door Pater van Rijckevorsel's dubbele brochure, van den negenden Bosschen Katholiekendag te Nijmegen op 23 Sept. 1917 de groote stoot is uitgegaan tot herleving van de missieactie in ons Vaderland, — juist volgens diezelfde beginselen ! — En als de geschiedenis eenmaal zal vragen (Uwe Eminentie veroorlove mij het hier te vermelden) wie het initiatief nam tot die zoo gevolgenrijke missiebespreking aldaar, — dan zal men bevinden, dat het dezelfde was, aan wien ons Bisdom zijn Roomsche arbeidersorganisaties, zijn Drankbestrijding en zooveel anders te danken heeft : Monseigneur Cornelius Carolus Prinsen, — bijgestaan en krachtig gesteund door het kalm beleid en den juisten takt van hem, die steeds nog is de ziel van heel onze missiebeweging : Monseigneur Hermus !

Nadat Gij dan, Eminentie, nauwelijks aangesteld tot opperste leider van alle missiewerk, verklaard hadt, „dat de in het Bossche Diocees opgerichte missieactie het model genoemd moest worden voor alle missieactie in Nederland", is niet slechts successievelijk de missieactie ook in de andere bisdommen begonnen, maar (het weze van deze plaats in volle erkenning eerlijk getuigd) zijn ook de latergekomenen in meerdere opzichten de eersten geworden, en is b.v. de organisatie van het St. Petrus-Liefdewerk in Utrecht en Haarlem veel beter ontwikkeld dan bij ons !

En wanneer bij dat alles de éénheid zoo heerlijk is bewaard en 80% onzer Priesters aangesloten is bij den internationalen Priestermissiebond, dan is zulks ook weer te danken aan den wenk van Uwe Eminentie. — Maar (het moet toch ook erkend) : mede aan de edelmoedige gehoorzaamheid van den Jezuiet Prof. Dr. Slijpen, die het kind zijner zorg, de Lega Apostolica met hare reeds meer dan tweeduizend leden, op Rome's wenk opofferde ten bate van de eenheid. Het kan groot zijn zich uit te putten in werken, maar heldhaftiger is het, als men om een zaak vooruit te zetten, zelf bereid is terug te treden.

En welke vruchten, G. V., heeft die leiding van Zijne Eminentie ons voortgebracht? Allereerst denk ik dan aan de materieele sommen, welke de twee en een half millioen Nederlandsche Katholieken de laatste jaren samenbrachten voor de Pauselijke Genootschappen, wier zetel door Kardinaal van Rossum, om den schijn zelfs van nationalisme te doen verdwijnen, naar Rome werd overgebracht: het honderdjarige Genootschap tot Voortplanting des Geloofs zag zijn ledental tot tweehonderdduizend stijgen en zijn opbrengst tusschen 1916 en 1923 bijna vertienvoudigd, klimmen tot circa f 270.000; — de toch reeds, speciaal in ons Bisdom bloeiende Kindsheid zag haar inkomen van 85 tot 155 duizend gulden groeien; — en omtrent het St. Petrus-Liefdewerk, pas sinds 1920 hier te lande bekend, kon de ijvervolle Nationaal-Directeur Rector Bekkers getuigen, dat het in 1923 met f 127.000 werd gesteund, zoodat 238 Seminaristen van Missielanden door Nederland onderhouden worden. En dit half millioen moet met honderdduizenden worden vermeerderd wegens hulp, geschonken aan de verdienstelijke Indische Missie-vereeniging, en verder aan de 57 missioneerende Orden en Congregaties, welke ons Vaderland telt, de 3700 mannelijke en vrouwelijke missionarissen, die het voor alle landen en volkeren der wereld heeft voortgebracht en de ongeveer 2500 studenten die het in 62 studiehuizen tot missiepriesters aankweekt. 1)

Maar dan moge ik dieper den blik slaan en bedenken, wat een kapitaal van *geestelijk* goed, door die materieele gaven, blij geschonken ook van den kleinen man, terugkwam aan Nederland. Dan moge ik bedenken, hoe die verhoogde belangstelling in het missiewerk der Kerk, hier moet hebben ontwikkeld een steeds vuriger Apostolaat door het gebed, hetwelk den arbeid der feitelijke missionarissen moet bevruchten, — dan moge ik overwegen, tot hoeveel offers van herhaalde kleine- en zelfs groote — verstervingen onze priesters en Seminaristen, onze kloosterlingen, ja ook onze vrome leeken opgewekt zijn, in de overtuiging, dat de wereld het leven heeft enkel door het offer. God alleen weet met

---

1) In de studiehuizen der *eigenlijke* missie-congregaties alleen, bevinden zich 2200 studenten, terwijl er van de 1423 studenten der *missioneerende* congregaties een niet onbelangrijk deel naar de missies zal worden gezonden. (Op onze Diocesane Seminariën studeeren intusschen 1750 studenten).

wat schatten van genade van deugd en van heiligheid de missieactie Nederland verrijkt heeft!

Eminentie, het moge mij zijn toegestaan U namens deze doorluchtige Vergadering te danken, — niet voor Uw werk tot Geloofsverbreiding in het algemeen: waar Pius X vóór Uw Kardinalaat reeds zeide, dat God alleen U kón, maar ook overvloedig zòu vergelden, wat U deedt voor de H. Kerk, — daar past het òns slechts te *bidden*, dat Uw loon steeds overvloediger worde! Neen, wij bedanken U allèèn — en met dit ééne woord — voor al het goed, dat Uwe leiding onder *ons* en voor *ons* bewerkt heeft! En wij willen als Roomsche Vaderlanders daarbij ook dankbaar gedenken, dat — door Uwen invloed voorzeker — Gij, Nederlandsche Kardinaal, bij het dragen van Uw eerekleed, naar het woord van Ecclesiasticus, daar staat door een krans van Broederen omgeven, — dat, naast vijf Apostolische Praefecten, 28 Nederlanders U omringen in de volheid van het Priesterschap met het Bisschoppelijk Purper omhangen! Ja, onze Hollandsche voorvaderen hebben zich bij al de macht van hunnen handel in de geschiedenis toch ook geschandvlekt door den Christen-naam onwaardige daden; — maar, Nederland, pro patribus tuis nati sunt tibi filii: in plaats van die vaderen zijn U zonen geboren: constitues eos principes super omnem terram: en gij ziet ze gesteld als Prinsen der Kerk in alle deelen der wereld, — en U de onvruchtbare, deed God wonen in het Vaderhuis der Kerk: Matrem filiorum laetantem: als de blijde moeder van vele kinderen!

En aan een van die Kerkvorsten denken we op een missiedag als dezen het meest: aan hem n.l., wiens kracht naar ziel en lichaam dragen kon en dragen wilde den last en de hitte van den dag bij de propaganda der herleefde missieactie in Nederland, aan hem, die meer dan anderen heeft gewerkt en bij wien thans de apostolische liefde voor zijn land van St. Olaf, binnendrong zelfs in zijnen naam: Monseigneur Dr. Jan Olav Smit!

Liever echter Eminentie, dan alle hulde en dank, zal U zijn de verklaring, die ik hier in naam dezer vergadering aan Uw voeten nederleg, — dat, waar onze vaderen hebben geleden om het Geloof te behouden, dat wij daar zullen blijven werken om dat geloof te verbreiden, — en dat wij daarbij de leiding van Rome zullen volgen in volle overtuiging, dat de weg door Rome gewezen, veilig

is en ter overwinning voert, — dat wij, met verloochening van alle overdreven nationalisme en particularisme, overeenkomstig het katholicisme der Katholieke Kerk, op de eerste plaats zullen werken aan het *algemeene* missiewerk, opdat het geheimzinnige Christus' Lichaam, waarvan wij allen de samenstellende leden zijn, zich ontwikkelen, zich verbreeden, uitgroeien kunne usque ad mensuram aetatis plenitudinis Christi : tot de volle lengtemaat van den Christus bereikt is !

En als Gij, Eminentie, aan Jezus' Plaatsbekleeder op aarde volgens Uw belofte verslag zult brengen van de overheerlijke Eucharistische dagen in de Stad van het H. Sacrament van Mirakel, zeg hem dan ook toch één woord van dit Apostolisch feest in de stad der Regina Apostolorum, van de Zoete Lieve Vrouw van Den Bosch, die U Em. dezen morgen op voor ons zoo treffende wijze na Uw plechtig Offer zijt gaan begroeten en vereeren ! En als dan reeds jubelt het hart van een Priester, wat zal dan juichen het hart van Hem, in Wien Petrus leeft !

En wij, we blijven bidden, dat God Uwe Eminentie behoude als licht tot openbaring van de heidenen et gloriam plebis tuae, en als de glorie van Uw volk, het Roomsche Nederland !

Wij bidden, dat door Uwen arbeid het Evangelie zijn zege-loop volbrenge, dat alle volken kennen den éénen, waren God, en Hem, Dien Hij gezonden heeft, Jezus Christus Onzen Heer, en dat spoedig het reine offer der Eucharistie Hem worde opgedragen in alle landen, en op alle plaatsen en door Priesterzonen uit alle volkeren !

Ik heb gezegd.

ONTVANGSTEN EN UITGAVEN DER PAUSELIJKE GENOOTSCHAPPEN IN 1923—1924.

1. VAN HET GENOOTSCHAP TOT VOORTPLANTING DES GELOOFS.

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Netto-opbrengst.
Utrecht	*f* 82.496.50	*f* 7.161.50	*f* 75.335.—
Breda	20.172.10	1.122.10	19.050.—
Haarlem	71.848.94 [1])	6.054.32	65.794.62
's-Hertogenbosch	60.399.51	5.542.69	54.856.82
Roermond	36.116.44	1.238.25	34.878.19
	f 271.033.49	*f* 21.118.86	*f* 249.914.63

1) In het diocees Haarlem kwamen na deze opgave nog eenige bijdragen in, die het totaal brachten op f 72.338.44. Evenzoo in Utrecht nog f 5.—. Dit bedrag is in de totaalrekening niet meer opgenomen.

2. VAN HET GENOOTSCHAP DER H. KINDSHEID.

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Netto-opbrengst.
Utrecht	*f* 25.497.67	*f* 4.324.09	*f* 21.173.58
Breda	13.084.79	1.235.73	11.849.06
Haarlem	22.631.68	2.880.68	19.751.—
's-Hertogenbosch	47.898.—	5.554.39	42.343.61
Roermond	39.677.83	2.680.29	36.997.54
	f 148.789.97	*f* 16.675.18	*f* 132.114.79

3. VAN HET LIEFDEWERK VAN DEN H. APOSTEL PETRUS.

	Ontvangsten.	Uitgaven.	Netto-opbrengst.
Utrecht	*f* 28.477.80		
Breda	16.932.50	Voor het	Voor het
Haarlem	26.861.54	geheele	geheele
's-Hertogenbosch	26.854.15	land	land
Roermond	22.163.58		
Interdiocesane bijdr. en rente	5.791.36		
	f 127.080.93	*f* 11.189.78	*f* 115.891.15

De eindbedragen zijn niet teleurstellend. Trots de moeielijke tijden blijft de Voortplanting ongeveer gelijk, is zelfs weer iets hooger dan in 1922—1923; de Kindsheid bracht wel over de heele linie minder op, doch nog niet verontrustend; en S.P.L. ging belangrijk vooruit.

Toch ligt er een ernstig vermaan in deze cijfers.

Wat wij verleden jaar opmerkten is nog steeds waar, wordt nog meer waar:

de Pauselijke-Genootschappen schijnen reeds nu het hoogtepunt te bereiken! Maar dat mag toch niet! Met een goede 200.000 leden der Voortplanting en met wellicht 400.000 voor de Kindsheid en misschien 80.000 voor S. P. L. kunnen wij toch nog niet zeggen, dat de deelname van Katholiek Nederland aan de Missie-actie der Kerk **algemeen** is. De opbrengst van bijna 5½ ton gouds werd bijeengebracht door pl.m. 600.000 personen; want de leden van S. P. L. zijn zoo goed als allen lid der Voortplanting en die van de Kindsheid voor een gedeelte. Er is dus nog een veel te groot deel van ons volk dat dit **minimum aan gebed en aalmoes** nog niet bijdraagt voor de missieprediking. Toch is dit een der meest voor de hand liggende liefdedaden der geloovigen; en deze te vragen is zelfs een beroepsplicht der priesters.

Wij rekenen ons dan ook verplicht daarop nog eens allen te wijzen, die dit lezen.

Wij herhalen daarbij hetgeen Mgr. Hermus aanteekende bij zijn verslag over de *Voortplanting* (Annalen van October 1924, blz. 130): ,,Uit de lijsten over de inkomsten van het Genootschap in de verschillende parochies, gepubliceerd in de vorige aflevering, blijkt dat wij nog lang niet zijn waar wij komen moeten. Nog verschillende parochies zijn er **(waaronder zelfs rijke parochies)**, waarin het Genootschap omtrent geheel verwaarloosd wordt. Mogen wij het volgend jaar kunnen melden, dat er geen parochie in Nederland meer bestaat, waarin de Voortplanting niet is georganiseerd en althans enkele zelateurs en zelatricen daarvoor werkzaam zijn."

Ook zouden wij — met Prof. Voskuilen in zijn Utrechtsch Verslag 1923—1924 (blz. 1) — nog eens bijzonder, vooral de noordelijke bisdommen, willen wijzen op de *Kindsheid*, die overal achteruitging en in totaal ongeveer f 7000.— minder opbracht dan in het voorgaand jaar. Toch is dit genootschap, met zijn lage contributie van 2½ ct. per maand, met behulp onzer scholen zoo gemakkelijk overal in te voeren, en om zijn opvoedende kracht verdient het dubbel te worden bevorderd.

Het *St. Petrus-Liefdewerk* geniet een groeiende sympathie. Toch — daar het in de helft der Nederlandsche parochies nog niet is ingevoerd, vragen wij ook daarvoor daadwerkelijke belangstelling der pastoors (met prof. van Grinsven — zie blz. 23 van deze Bijlage — bijzonder van die in het Bossche Bisdom). De ondervinding leert dat zelfs kleine parochies *naast* (vooral niet: in plaats van) de Voortplanting gemakkelijk een eigen student bij S. P. L. onderhouden!

Wij besluiten met de opwekking van Prof. Voskuilen l.c.:

,,Overlijden en verhuizen zijn de doodsvijanden van het Genootschap, als zelateurs en zelatricen niet zorgen de lijsten telkens weer aan te vullen en uit te breiden. Toezicht en nu en dan een opwekkend woord kan daartoe veel bijdragen. Ook toezicht is noodig, anders kan men het verheffend schouwspel beleven, dat zich al eens ergens heeft afgespeeld, dat een Religieuze, belast met de zorg voor Voortplanting en Kindsheid, beiden schromelijk verwaarloost, om vromelijk te ijveren voor de Missies van haar eigen of van een bevriende Congregatie".

BOEKBEOORDEELING.

WELT UND WISSEN, 1925.

Achter dezen titel zou men niet dadelijk zoeken, wat er achter zit, n.l. een geïllustreerden Missiescheurkalender. Wij kennen dien scheurkalender reeds jaren. In Duitschland echter schijnt het gebruik nog niet algemeen. Dr. P. Louis, Directeur van de Xaverius-Centrale te Aachen, bezorgde de uitgaaf, die zooals men van alles wat uit die Centrale voorkomt, verwachten kan, uitstekend uitgevoerd is. Gaarne sluiten wij ons aan bij den wensch des samenstellers, dat deze Duitsche geïllustreerde Kulturkalender zijn weg in de Katholieke Huisgezinnen moge vinden! Z.

IM KAPUZINERKLEIDE, door P. Bruno van Cleve, Cap.

Dit boekje geeft de geschiedenis der Capucijnerorde en wijdt ook twee hoofdstukken aan wat die Orde deed voor de Missiën, nl. XV. *Auf Heilandswegen in der Mission* en XXII, *Missionsfahrten der Neuzeit.* Dit laatste trok vooral onze aandacht, omdat het een levensgeschiedenis bevat, die ook reeds in „Het Missiewerk" (Ve Jrg. No. 2, pag. 80) behandeld is, nl. van Mgr. Anastasius von Hitzkirch, een heilige, geleerde en ijvervolle missie-Bisschop in Engelsch-Indië en behoorend tot de Orde der Capucijnen.

Wie die Orde nader wil leeren kennen in hare roemrijke leden en vruchtbare werken, bestelle dit boekje bij de Akensche Xaverius Boekerij. Het zal hem niet teleurstellen. Z.

PASTORALIA ADJUMENTA PRO REGIMINE MISSIONUM, NOVA EDITIO. Fasciculus 1 mus *Pekin* 1923. Verkrijgbaar in de Missieprocuur der Lazaristen, Helden-Panningen (L.)

In „Het Missiewerk" (Ve Jaarg. No. 4, pag. 268) gaf Pater Fr. Theogonius v. d. Meer, O.F.M., een beoordeeling van een werkje getiteld: *Brevis Commentarius in facultates quas S.C. de Propaganda Fide dare solet Missionariis.* Turijn-Marietti, 1924.

Een dergelijk werk is in het verre China in 1923 verschenen. Blijkens den titel is het de eerste bundel. Dus zijn er nog meer te verwachten. Deze bundel bevat een *Commentarium facultatum* en een *formularium.*

Dit *Commentarium generale* legt er zich vooral op toe, aan te toonen, hoe de wetgeving van den *Codex Juris Canonici* luidt, en geeft tevens een duidelijke verklaring van de Wetgeving voor de Missiën die noodgedwongen nog al eens van de Algemeene Wetgeving moet afwijken. Maar daarvoor juist worden de *facultates* verleend. Een betrouwbare leiddraad bij de toepassing dier faculteiten geeft deze bundel den missionaris aan de hand.

Een kostbaar deel van het werk vormt het *Formularium*, een verzameling van formulieren ter aanvrage der noodige machtigingen, dispensatiën enz. enz. voor alle omstandigheden die de praxis pastoralis in de Missielanden mee brengt.

Druk en uitvoering kunnen menig Europeesch werk ten voorbeeld dienen. Z.

LES FILLES DE LA CHARITÉ DE ST. VINCENT DE PAUL. Letonzey et Ané Ed. Paris, (8e édition), verkrijgbaar: Missieprocuur der Lazaristen, Helden-Panningen (L.)

Dit werkje geeft de geschiedenis der Liefdezusters van den H. Vincentius à Paulo. Wij zouden van de verschijning geen melding maken in „Het Missiewerk", ware het niet, dat deze dochters van den H. Vincentius, zich zoo hoogst verdienstelijk gemaakt hadden in de Missiën. Overal in Syrië, China, Perzië, Algiers, Egypte, Madagascar, Zuid-Amerika kent men de Witte Cornet, dezer heldhaftige vrouwen. Aan hare werkzaamheden in de Levant, China en Afrika wordt het derde deel van dit werkje gewijd. Het loont de moeite er kennis mee te maken. Z.

MISSION UND CARITAS, 9e deeltje van Die Kath. Heidenmission als Kulturträger, (door Prof. Dr. Theol. Ludwig Berg), Xaverius-Boekhandel, Aachen.

In den breeden zet dit werkje uiteen, wat de Katholieke Charitas in de Missiën verricht, om zoo door het verplegen der lichamen te komen tot redding der zielen. Bewonderenswaardig zijn de offers die daarvoor gebracht worden, zij vorderen heldenmoed in Priesters en Liefdezusters. Men denke slechts aan het afzichtelijke der Melaatschheid, die in sommige streken der wereld zoo veelvuldig voorkomt. Maar overal waar een Missionaris is of een liefdezuster vindt de melaatsche een liefderijke hand ter verbinding zijner wonden. Van de melaatschen-verpleging in onze Nederl. Koloniën maakt de schrijver te nauwernood melding. Het eenige wat wij er van vinden, was, dat Suriname op 60.000 inwoners 2000 melaatschen heeft Dit is niet bedoeld als een aanmerking, want wie kan alles weten ? Maar het zou ons Hollandsch hart goed gedaan hebben, als wij onder de heldinnen van verschillende orden, Congregatiën en Nationaliteiten ook onze zusters van Tilburg, Breda en Maastricht hadden vermeld gezien.

Het boekje is hoogst interessant vooral ook om de aanwijzingen, die er in voorkomen, met betrekking tot geneeskundige diensten, die de Missie in het belang van den Godsdienst bewijzen kan. Z.

„NEDERLAND EN DE MISSIËN."

Dezer dagen is verschenen en voor het publiek verkrijgbaar gesteld het prachtwerk „*Nederland en de Missiën*", waarvan een exemplaar werd aangeboden aan Z. Em. Kardinaal van Rossum, bij gelegenheid van den Missiedag te 's-Hertogenbosch den 31 Juli 1924.

Dit werk is door den Priestermissiebond in Nederland uitgegeven ter gelegenheid van de Algemeene Missie-Tentoonstelling, die in het heilig jaar 1925 te Rome in het Vaticaan zal gehouden worden, maar ook, gelijk het schutblad vermeldt: „Ter dankbare huldiging van alle Nederlanders, die zich aan de uitbreiding van het Evangelie hebben gegeven of de Missiën steunen met hun gebed, werk en gaven."

Het bevat niet minder dan 121 fijn uitgevoerde platen. Deze stellen voor Z. Em. Kard. v. Rossum, Prefect der Propaganda, en Z. D. H. Mgr. H. v. d. Wetering, Aartsbisschop van Utrecht en President van den Priester-Missie-

bond in Nederland, benevens de portretten van alle Nederlandsche Missie-bisschoppen en Apostolische Prefecten, die over den geheelen aardbodem verspreid zijn: een zeldzame verzameling die men tevergeefs elders zal zoeken. Ze zijn 28 in getal.

Zoo mogelijk nog zeldzamer is de verzameling van Nederlandsche Missiehuizen, waar de toekomstige Missionarissen worden opgeleid en tot het Missiewerk gevormd.

Wat den tekst betreft, men vindt in dit boek de meest verrassende opgaven. Wie wist er, dat in Nederland 26 Missie-congregaties met Missiehuizen zijn ? Dat er 10 Missioneerende Orden en Missioneerende Priester-congregaties zijn ? Dat er 21 Missioneerende Broeders- en Zusters-Congregaties gevonden worden ? Dat er niet minder dan 27 bijzondere Missievereenigingen zijn ?

Uwe verwondering stijgt, als ge verneemt, (zij worden alle met naam en van genoemd) dat er naast de 5 periodieken der algemeene missievereenigingen nog 32 (zegge twee en dertig) missietijdschriften zijn, die uitsluitend en geheel aan bijzondere Missiën zijn gewijd, terwijl er nog 7 zijn, die daaraan gedeeltelijk medewerken. Almanakken verschijnen er 4 en scheurkalenders 5. En hoeveel soorten van Missiebusjes zijn er wel in omloop ? Sla blz. 224 even op en tot uw groote verbazing ziet ge, dat er 29 bereid zijn uwe gaven te ontvangen.

Het meest verrassende cijfer echter is dat der Nederl. Priesters, Broeders, Zusters en Studenten, die in de Missiën zijn, of, wat verwijderd missiewerk is, anderen daartoe voorbereiden.

Er zijn 1602 Nederl. Priesters in of voor de Missiën werkzaam, — 747 Broeders, — 1424 Zusters. Dat is voorwaar geen kleinigheid !

Studiehuizen zijn er 36 hoogere en 26 lagere met een totaal van 3634 studenten.

Aangaande dit alles vindt men de meest nauwkeurige opgaven, voorzoover die mogelijk zijn. Er is aan dit werk een arbeid van onderzoek en berekening besteed, die onder geen cijfers te brengen is, en daarvan de hoogste eer toekomt aan de interdiocesane Commissie, die zich met samenstelling belastte, n.l. Mgr. A. Hermus, te St. Mich.-Gestel, Rector Bekkers, te Voorschoten, J. H. J. Kerbosch te Weert, P. Konings te Oosterhout en A. J. F. J. M. de Wit te Arnhem.

Deze Commissie, bestaande uit de voormannen op Missiegebied van elk Bisdom, mag met volle recht verwachten, dat het publiek, vooral de geestelijkheid, haar ontzagwekkenden arbeid zal weten te waardeeren. Het komt ons voor, dat dit werk, waarvan wij slechts een vluchtig overzicht gaven, in geen enkele priester-bibiotheek ontbreken mag.

PROMPTUARIUM SACERDOTIS. Omnia juxta editionem typicam Ritualis Romani. 2e Uitgave.

De N.V. de R. K. Boek-Centrale te Amsterdam zendt ons ter aanbeveling bovengenoemd werkje, dat prachtig in rood en zwart opnieuw is uitgegeven. Het bevat, behalve voorbereiding en dankzegging na de H. Mis, een uittreksel uit het Rituale Romanum, verschillende officiëele gebeden, zelfs

morgen- en avondgebed en het Rituëel voor de intronisatie van het H. Hart in het huisgezin.

Ofschoon niet rechtstreeks op het Missiewerk betrekking hebbend, bevelen wij het toch gaarne aan, dewijl het den priesterlijken geest bevordert, die de bron is van den waren Missie-ijver. Z.

MISSIONSANDACHTSBUCH, herausgegeben von P. Dr. Patricius Schlager, O.F.M. — Paderborn — Schöningh, 1924. Ook verkrijgbaar St. Ludwig-Kolleg, Vlodrop (L.).

Van dit boekje kwam de 2e uitgave, het 11e—15e duizendtal uit. Het geeft gebeden voor de missie in aansluiting bij de verschillende deelen van het kerkelijk jaar, in aansluiting ook met de H. Mis, de H. Communie en den Rozenkrans. Verder vindt men er gebeden tot verschillende H.H. Missionarissen enz.

De inhoud maakt het begrijpelijk, dat dit boekje een tweeden druk beleeft, en het zal onze Duitsche Missieijveraars niet moeilijk vallen om dezen tweeden druk te plaatsen.

Het zou ons zelfs niet verwonderen, dat een Nederl. overzetting ingang zou vinden naast hetgeen er op dit gebied reeds bestaat. Th. B.

DE GODDELIJKE LITURGIEËN VAN ONZEN H. VADER JOANNES CHRYSOSTOMUS EN VAN ONZEN H. VADER BASILIUS DEN GROOTEN, in het Nederlandsch vertaald naar den officiëelen Griekschen tekst, door J. F. Th. Perridon, Lemberg. — Byzantijnsch Bureau, Limburg Stirumstraat 1, Noordwijk 1924.

Over de intrinsieke waarde van dezen tekst kunnen wij niet oordeelen: over de bruikbaarheid der uitgave wel, en deze slaan wij hoog aan. De belangstelling welke het Pauselijk Woord gewekt heeft voor de Oostersche kerken en haar vereeniging met Rome, en welke door toegewijde propagandisten op het Eucharistisch Congres is aangewakkerd en alom levendig gehouden, wordt door deze uitgave geleid in het juiste spoor, omdat zij inzicht geeft in het gelooven en belijden der Oosterlingen.

Er komt nog iets bij.

Wat de met Rome vereenigde Oostersche kerken bidden, bidden de schismatieke eveneens: wat staan zij ons dus in het Geloof dicht bij! Dàt leert dit boekje ook.

Al gebruikt ge het dus niet om een Oosterschen hoogdienst te volgen, koop en lees het tòch, omdat het u de godsvrucht der Oosterlingen doet kennen en U dus des te hartelijker leert bidden en ijveren voor de vereeniging der Schismatieken met Rome.

Dat velen denken als ik, bewijst het debiet. Na een jaar verschijnt een 2e en vermeerderde druk. Th. B.

IMPRIMATUR.

J. POMPEN, Vic.-Gen.

Buscoduci, 22 die Octobris 1924.